

URSULA LE GUINOVÀ

Věnováno charlesovi sine quo non

URSULA LE GUINOVA
LEVÁ
RUKA
TMY

Z anglického originálu *The Left Hand of Darkness*,
vydaného nakladatelstvím ACE Books v New Yorku
v roce 1969 přeložila Jana Koubová.
Přebal navrhl a graficky upravil Libor Batrla.
Odpovědný redaktor Zbyněk Černík
Technický redaktor Milan Dorazil
Vydalo nakladatelství Argo-Panda roku 1995
jako svoji 4. publikaci.
Vytiskly Těšínské tiskárny
Vydání první

Veškerá práva vyhrazena
Copyright © 1969 by Ursula K. Le Guin
© Argo-Panda, 1995
Translation © Jana Koubová, 1995
Doporučená cena 89,- Kč (včetně DPH)
ISBN 80-901829-3-3

Z polních poznámek Ong Tot Oppong, průzkumnice první ekumenické výpravy na Gethen/Zimní planetu, Cyklus 93 E.R.1448

Náš model sociosexuální interakce tady prostě neexistuje. Getheňané na sebe nepohlížejí jako na muže a na ženy. Tuto představu náš mozek těžko přijímá. Vždyť první otázka, když se narodí dítě je...

Nepředstavujte si Getheňany jako 'to'. Oni nejsou bezpohlavní. Jsou schopni plození: v průběhu každého sexuálního cyklu se na dobu trvání tohoto cyklu mohou vyvinout jedním či druhým směrem. Nic není dáno fyziologicky, a tak matka několika dětí může být otcem několika dalších.

Neexistuje tu rozdělení lidí na silnou a slabou polovinu, na ochránce a ochraňované. Člověk je tu respektován a posuzován jen jako lidská bytost. Getheňanovi nemůžete přisoudit roli muže nebo ženy a sami k němu zaujmout odpovídající roli v závislosti na svých představách o interakci mezi osobami stejného nebo opačného pohlaví. Pro Terrana je to úděsný zážitek...

Vědeckofantastická literatura je často označována a dokonce definována jako extrapoláčnická. Má se za to, že autor science fiction uchopí nějaký rys nebo jev současného světa, kvůli dramatickému účinku ho očistí a umocní, a zasadí ho do budoucna. „Jestliže se děje tohle, tak se stane tohle.“ Předpovídá se. Metody a výsledky se v mnohém podobají metodám a výsledkům vědce, který dává myším do potravy velké dávky čisté a koncentrované přísady, aby předpověděl, co se může stát lidem, kteří to v malých dávkách konzumují po dlouhou dobu. Zdá se, že téměř nevyhnutelným výsledkem je rakovina. Zrovna tak jako výsledkem extrapolace. Přísně extrapoláčnická díla science fiction dospívají ve své většině tam, kam dospívá Římský klub: někde mezi postupným zánikem lidské svobody a totální vyhynutí pozemského života.

Tím lze vysvětlit, proč množství lidí, kteří science fiction nečtou, o ní hovoří jako o „únikové“, ale když se jich ptáte dále, připouštějí, že ji nečtou proto, že „je tak deprimující“.

Skoro všechno, co je dovedeno do svého logického extrému, se stává deprimující, ne-li přímo karcinogenní.

I když je extrapolace jedním prvkem science fiction, v žádném případě v ní naštěstí není tím nejdůležitějším. Je příliš racionální a zjednodušující na to, aby uspokojila imaginativního ducha, ať už spisovatelova, nebo čtenářova. Změna je kořenem života.

Tato kniha není extrapoláčnická. Chcete-li, můžete ji číst, jakož i spoustu další science fiction, jako myšlenkový experiment. Řekněme (říká Mary Shelleyová), že jeden mladý lékař stvoří ve své laboratoři lidskou bytost; řekněme (říká Philip K. Dick), že spojenci prohráli druhou světovou válku; řekněme, že toto nebo tamhleto je takové nebo onaké, a uvidíme, co se stane... V takto koncipovaném příběhu se nemusí nutně obětovat morální složitost vlastní modernímu románu ani v něm automaticky nehledejme slepou uličku; myšlenka a intuice se mohou volně pohybovat v mezích daných pouze podmínkami experimentu, které mohou být opravdu široké.

Cílem myšlenkového experimentu, v tom pojetí, v jakém tohoto terminu užil Schrödinger a jiní fyzikové, není předpovědět budoucnost - nejslavnější Schrödingerův myšlenkový experiment v podstatě dokazuje, že „budoucnost“ se na kvantové úrovni předpovědět *nedá* - ale popsat realitu, současný svět.

Vědeckofantastická literatura nepředvídá; popisuje.

Předpovědi vyslovují proroci (zdarma); jasnovidci (kteří si obvykle něco naučtují, a jsou tudíž ve své době ceněni více než proroci); futurologové (se stálým platem). Předvídání je záležitostí proroků, jasnovidců a futurologů. Není záležitostí romanopisců. Romanopiscovou záležitostí je lhaní.

Meteorologická stanice vám řekne, jaké bude příští úterý, a Randova korporace vám řekne, jaké bude jedenadvacáté století. Nedoporučuji vám, abyste takové informace požadovali od spisovatelů krásné literatury. Oni usilují jedině o to, aby vám sdělili, jací jsou oni a jací jste vy, co se právě děje, jaké je právě počasí, dnes, v tomto okamžiku, déšť, slunečné, podívejte! Otevřte oči, poslouchajte, poslouchajte! Tohle sdělují romanopisci. Ne že by vám fíkali, co uvidíte a uslyšíte. Oni vám mohou pouze vyprávět, co viděli a slyšeli ve své době a ve svém světě, z toho třetinu prožili ve spánku a snění a další třetina spočívá ve vyprávění lži.

„Pravda versus svět!“ - Ano. Samozřejmě. Autoři krásné literatury touží, alespoň v povznesenějších okamžicích, po pravdě:

poznat ji, vyslovit ji, sloužit ji. Jenže se k ní stavějí nějak podivně a scestně, vymýšlejí si postavy a události, které nikdy neexistovaly a nestaly se a ani existovat nebudou a nestanou se, a rozvíjejí své nápady do podrobnosti a s notnou dávkou emocí, a když ten soubor lží sepíší, prohlásí: Tak! A toto je pravda!

Aby něčím podložili to předivo lži, klidně sáhnou po nejrůznějších skutečnostech. Popíší třeba věznici v Marshalsea, která skutečně existovala, nebo bitvu u Borodina, ke které opravdu došlo, nebo proces rozmnožování nepohlavní cestou, který se v laboratořích skutečně provádí, nebo rozpad osobnosti, o němž se skutečně zmiňují učebnice psychologie, a tak dále. Pod tíhou ověřitelného místa, události, jevu, chování čtenář zapomíná, že čte pustý výmysl, historii, která se neodebrala nikde jinde než v blíže neidentifikovatelné krajině, v autorově mysli. Když čteme nějaký román, jsme vlastně vyšinutí - praštěni. Věříme v existenci lidí, kteří nejsou, slyšíme jejich hlasy, sledujeme s nimi bitvu u Borodina, můžeme se stát i Napoleonem. Do normálu se vracíme (ve většině případů) se zaklapnutím knihy.

Je se tedy čemu divit, že žádná vskutku vážená společnost neprojevovala nikdy důvěru svým umělcům?

Naše společnost se však potýká s potížemi a zmatky a hledá vodítko, a tak někdy vkládá ve své umělce naprosto mylnou důvěru a užívá jich jako proroků a futurologů.

Neříkám, že umělci nemohou být vizionáři, obdaření božským vnuknutím: že je nemůže naplnit *posvátná úcta* a skrze ně promlouvat Bůh. Nebyli by umělci, kdyby nevěřili, že se tohle stává, kdyby *nevěděli*, že se tohle stává, protože sami uvnitř pocítili Boha, jak jim vede jazyk, ruce. Třeba jenom jedenkrát, jedenkrát za život. Ale jedenkrát stačí.

Nechtěla bych ani tvrdit, že jedině umělec je takto vyvolený, jedině on vleče toto těžké břímě. Vědec je další, kdo pracuje ve dne v noci, kdo se připravuje, když spí i bdí, na boží vnuknutí. Už Pythagoras věděl, že Bůh může oslovit v geometrických tvarech stejně jako v podobě snů; v harmonii čistých myšlenek stejně jako v harmonii zvuků; v číslicích stejně jako ve slovech.

Jenže právě slova způsobují těžkosti a zmatek. V současné době se po nás chce, abychom považovali slova za užitečná jen z jednoho hlediska: jako znaky. Naši filozofové, někteří z nich, by z nás nejraději vymámili souhlas, že slovo (věta, promluva) má hodnotu jen za předpokladu, že má jeden jediný význam, že poukazuje na jedinou skutečnost, která je srozumitelná racionálnímu intelektu, logicky správná a - pokud možno - kvantifikovatelná.

Apollón, bůh světla, rozumu, úměrnosti, harmonie, čísel - Apollón oslepuje všechny, kdo přehánějí božské uctívání. Nehleďte přímo do slunce. Odskočte si tu a tam na momentík do tmavého výčepu a dejte si pivo s Dionýsem.

Mluvím o bozích, ale jsem ateistka. Ale jsem také umělkyně, a proto lhářka. Pochybuje o všem, co říkám. Říkám pravdu.

Jediná pravda, kterou dovedu pochopit nebo vyjádřit, je z hlediska logického lež. Z hlediska psychologického symbol. Z hlediska estetického metafora.

Je báječné, když vás zvou k účasti na futurologických kongresech, kde systémová věda předvádí své grandiózní apokalyptické grafy, když vás noviny žádají o názor, jaká bude Amerika v roce 2001, a tak podobně, ale je to strašlivé nedopatření. Já píši science fiction a science fiction není o budoucnosti. Já nevím o budoucnosti o nic víc než vy, a s největší pravděpodobností vím ještě méně.

Tato kniha není o budoucnosti. Ano, začíná vyhlášením, že je zasazena do „Ekumenického roku 1490-97“, ale tomu přece *nevěříte!*

Ano, lidé jsou v ni opravdu oboupohlavní, ale to neznamená, že předpovídám, že za nějakých tisíc let budeme oboupohlavní všichni, nebo že hlásám názor, že musíme něco podniknout, abychom oboupohlavní byli. Já jsem pouze vyzorovala, tím zvláštním, scestným, myšlenkově experimentálním způsobem charakteristickým pro science fiction, že když se na sebe podíváme v jistých blíže neurčených denních dobách, za jistého počasí, tak už takoví jsme. Nepředvídám ani nepředpisuji. Popisuji. Popisuji jisté aspekty psychologické skutečnosti způsobem romanopisce, což znamená vymýšlením důmyslných zevrubných lží.

Při čtení románu, jakéhokoli románu, si musíme uvědomovat, že to celé je nesmysl, a zároveň po celou dobu čtení věřit každému slovu. A nakonec, když dočteme, možná zjistíme - je-li ten román dobrý -, že jsme trochu jiní, než jsme byli předtím, že nás to malinko změnilo, jako setkání sinovou tváří, jako přechod přes ulici, přes kterou jsme nikdy nepřešli. Je však velmi těžké říci, co jsme se naučili, jak jsme se změnili.

Umělec se zabývá tím, co se nedá slovně vyjádřit.

Umělec, jehož vyjadřovacím prostředkem je literatura, to dělá *slovně*. Romanopisec slovně vyjadřuje to, co se slovně vyjádřit nedá.

Slévaje tak možno používat paradoxně, protože máji, spolu s užitím sémiotickým, také užití symbolické neboli metaforické. (Mají také zvukovou stránku - skutečnost, kterou lingvističtí pozitivisté úplně pomíjejí. Věta nebo odstavec se podobá akordu nebo harmonické řadě v hudbě: jejich významu zřetelněji porozumí pozorné ucho, i když si čtete tiše, než pozorný intelekt.)

Celá krásná literatura je metafora. Vědeckofantastická literatura je metafora. Od starších útvarů krásné literatury ji, zdá se, odlišuje použití nových metafor, čerpajících z určitých výrazných dominant současného života - například z vědy, všech odvětví vědy, a technologie a relativistického a historického pohledu. Cestování vesmírem je jednou z těchto metafor; a také alternativní společnost, alternativní biologie; další je například budoucnost. Budoucnost v krásné literatuře je metafora.

Metafora čeho?

Kdybych to byla schopna sdělit nemetaforicky, nebyla bych napsala všechna tato slova, tento román; a Genly Ai by nikdy nebyl zasedl k mému psacímu stolu a nevypotřeboval by můj inkoust a pásku do stroje, aby mě i vás poměrně vážně informoval o tom, že pravda je věcí fantazie.

Ursula K. Le Guinová

Průvod v Erhenrangu

Z archivu Hainu. Přepis dokumentu 01-01101-934-2-Gethen, pořízeného prostřednictvím ansiblu, adresovaného stabilovi na Ollulu. Zpráva od Genlyho Aie, prvního mobila na Gethenu/Zimní planetě, hainsky cyklus 93, ekumenický rok 1490-97.

Podám zprávu tak, jako bych vyprávěl nějaký příběh, protože když jsem byl malý, učili mě na mé rodné planetě, že pravda je věci fantazie. Záleží na způsobu vyprávění, jestli jsou holá fakta potlačena, nebo v něm převáží: je to jako s oním vzácným organickým skvostem našich moří, který se rozjasní, když ho nosí jedna žena, ale na jiné působí fádně a obrátí se v prach. Fakta nejsou o nic trvanlivější, soudržnější, poctivější a opravdovější než perly. Oboje je však křehké.

Ten příběh není celý můj, ani ho nevyprávím jen já sám. Po pravdě řečeno ani nevím, či příběh to vlastně je; vy to můžete posoudit lépe. Je to však jeden celek, a pokud se chvílemi zdá, že se fakta mění s měnícím se vypravěčem, je pak na vás, abyste si vybrali tu skutečnost, která se vám líbí nejvíc; žádná z nich není nepravdivá a všechno je jeden příběh.

Začíná 44. diumalu roku 1491, což na Zimní planetě v zemi zvané Karhide byl Odharhahad Tuwa neboli dvaadvacátý den třetího měsíce jara v roce jedna. Tady je totiž neustále rok jedna. Jen datování každého minulého a budoucího roku se první den nového roku změní, protože pozpátku i dopředu se počítá od výchozího bodu Nyní. Bylo tedy jaro roku jedna, bylo to v Erhenrangu, hlavním městě Karhide, a já jsem byl v nebezpečí života a neměl jsem o tom ponětí.

Byl jsem v průvodu. Šel jsem hned za gossiwoy a hned před králem. Pršelo.

Mračna nad tmavými věžemi, déšť v hlubokých kaňonech ulic, ponuré kamenné město bičované bouří, kterým se pomalu vine jedna zlatá žilka. Vpředu jdou obchodníci, různí hodnostáři a řemeslníci z města Erhenrangu, seřazení podle důležitosti, nádherně oblečení a pohybující se v tom dešti jakoby nic, jako ryby v moři. Jejich obličejové jsou nadšené a klidné. Nepochodují jednotně. V tomto průvodu nejsou žádní vojáci, ani vojáky nikdo nenapodobuje.

Dále jdou lordové, starostové a představitelé každého panství a podpanství Karhide, jednotlivci nebo pět nebo čtyřicet pět nebo čtyři sta; dlouhatánský vyšňořený průvod, kterému do kroku vyhrávají kovové rohy a nástroje z vydlabaných kostí a dřeva a elektrické flétny, které osře sekají přesný rytmus. Rozmanité transparenty jednotlivých velkých panství a žluté praporky zdobící cestu tvoří zplihlou změť barev, jedna kapela přehlušuje druhou, rytmy se navzájem prolínají a to vše se rozléhá v hlubině kamenné ulice.

Následuje houf žonglérů s naleštěnými koulemi ze zlata, které v blýskavých rojích po několika vzdychky vymrští vysoko do vzduchu a zase chytají a znovu vymrští a vytvářejí tak jakési žonglérské zářetysky. A najednou, jako by se doslova rozsvítily, hoří ty zlaté koule jasným plamenem: slunce se dere zpoza mraků.

A za nimi čtyřicet postav ve žlutém vyhrává na gossiwoy. Gossiwor, na který se hraje jen v králově přítomnosti, neskutečně smutně a táhle rachotí. A když jich hraje čtyřicet naráz, tak to s člověkem zatřese, otfásá to věžemi Erhenrangu a setřese to poslední spršky deště z rychle plynoucích mraků. Jestliže tohleto je královská hudba, pak není divu, že všichni karhidští králové jsou blázní.

A dále pak královská společnost, strážé a funkcionáři a hodnostáři města a dvora, poslanci, senátoři, kancléři, velvyslanci, lordové; žádný z nich nejde ani v jedné řadě stejným krokem, přesto se nesou velmi důstojně; a mezi nimi je král Argaven XV., v bílé tunice a košili a kalhotách pod kolena a v kožených kamaších v barvě šafránu a se žlutou kšiltovkou. Zlatý prsten je jeho jedinou ozdobou a znakem úřadu. Za touto skupinkou nese osm svalnatou královská nosítka, osázená žlutými safíry, v nichž se už celá staletí žádný král nenesl. Je to ceremoniální relikvie z doby „dávno-před“. Kolem nosítek jde osm strážců ozbrojených „přepadovými puškami“, rovněž pozůstatky barbarštější minulosti, které ovšem nejsou prázdné, ale nabitě broky z měkkého železa. Za králem kráčí smrt. Za smrtí studenti učilišť, kolejí, řemeslnických škol a králových krbů, dlouhé řady děti a mládeže v bílých, červených, zlatých a zelených šatech; a konečně závěr průvodu tvoří pár tiše a pomalu se pohybujících tmavých aut.

Královská společnost, v ní i já, se shromažďuje na plošině z čerstvých trámů vedle nedodělaného oblouku říční brány. Průvod se vlastně koná u příležitosti dokončení oblouku, který tvoří tečku za výstavbou nové silnice a říčního přístavu. Tento obrovský počín představuje pět let hloubení, budování a pokládání samotné silnice a zvěční panování Argavena XV. v análech Karhide. Tísníme se na té

plošině v provlhlých masivních hávech. Déšť ustal, svítí na nás slunce, báječné, oslňující, zrádné slunce Zimní planety. K muži po levici utrousím poznámku: „To je vedro. Opravdu vedro.“

Ten člověk po levici - podsaditý tmavý Karhidán s ulíznutými splývavými vlasy, v tlusté tunice ze zelené kůže protkané zlatem, tlusté bílé košili a tlustých kalhotách pod kolena, s řetězem z těžkých stříbrných článků velikosti dlaně - tento člověk, který se příšerně potí, odpovídá: „To tedy je.“

Stojíme namačkání na té plošině a všude kolem nás jsou vidět obličejové obyvatel města, a jak tak hledí vzhůru, připomínají mělčinu posetou hnědými oblázky, na nichž se třpytí slída tisíců upřených očí.

A nyní král stoupá po můstku ze syrových desek, který vede z plošiny nahoru k oblouku, jehož nespojené pilíře se tyčí nad královským majestátem a přístavištěm a řekou. Jak vystupuje vzhůru, lidské moře se pohne a davem mohutně zašumí: „Argaven!“ Nijak na to nereaguje. Ani žádnou reakci nečekají. Disharmonické zahřmění gossiworů; konec. Ticho. Slunce svítí na město, řeku, davy lidí a krále. Dole zedníci uvedli do chodu elektrickou zdviž, a zatímco král stoupá vzhůru, vznášejí se kolem něho nahoru klenák, je umístěn a posazen téměř nehlučně, ačkoli jde o obří tunový blok, do mezery mezi dvěma pilíři a rázem je z nich jedna jediná věc - oblouk. Jeden zedník očekává krále nahoře na lešení s kbelíkem a lžící. Všichni ostatní dělníci obsypali jako hejna much provazové žebříky a spouštějí se po nich dolů. Král a zedník poklekají na kousku bednění, vysoko mezi řekou a sluncem. Král bere zednickou lžici a začíná nanášet maltu do dlouhých spojů klenáku. Ne že by se jen naoko dotýkal zdiva a hned předával lžici zedníkovi, dává se skutečně systematicky do práce. Používá beton, který je narůžovělý, na rozdíl od všeho ostatního, dosud použitého; pět či deset minut pozorují to kmitání včelího krále a pak se ptám člověka vlevo ode mne: „To se klenáky vždycky usazují do červeného betonu?“ Neboť tatáž barva bije do očí kolem klenáku každého oblouku Starého mostu, který se nádherně vypíná nad řekou kus od tohoto oblouku.

Ten muž si utírá pot z tmavého čela - když už jsem použil slovo *muž*, tak u něho zůstanu - a odpovídá: „V době, dávno-před se klenák vždycky zasazoval do malty z pomletých kostí smíchaných s krví. Z lidských kostí, lidské krve. Víte, bez krevního pojiva by oblouk nedržel. V současnosti používáme krev zvířat.“

Takto mluví často, upřímně a přesto opatrně, ironicky, jako by měl pořád na paměti, že já se na svět dívám a posuzuji ho jako cizinec: tyhle ohledy jsou cosi výjimečného u rasy tak odlišné a u člověka takového postavení. Je jedním z nejmocnějších lidí v zemi;

nevím jistě, co by mohla být přesná historická obdoba jeho funkce, vezír či ministerský předseda nebo třeba poradce; karhidský výraz pro jeho funkci v překladu znamená královo ucho. Je lordem panství a lordem království, iniciátorem velkých událostí. Jmenuje se Therem Harth rem ir Estraven.

Zdá se, že král je hotov, a to mě těší; jenže on se po pavučině z desek protáhne pod klenbou na druhou stranu klenáku, který konec konců opravdu má dvě strany. Karhidané nejsou netrpěliví, netrpělivost je tam něco nepatřičného. Zdaleka však nejsou neteční; je to u nich jakási zatvrzelost a houževnatost. Omítání spojů zkrátka dokončí. Davy na nábreží Sess spokojeně pozorují krále, já se ale nudím a je mi horko. Nikdy mi tady na Zimní planetě nebylo horko a taky už nikdy nebude; přesto se mi nedaří tuhle událost plně docenit. Jsem totiž navlečený do doby ledové a ne do slunce, mám na sobě vrstvy a vrstvy oblečení, přírodní vlákna, umělá vlákna, kožešiny, kůži, masivní brnění proti chladu, uvnitř něhož teď vadnu jako list ředkvičky. Jen tak z dlouhé chvíle si prohlížím davy a taky další účastníky průvodu, rozestavené na plošině. Transparenty jejich panství a klanů nehnuto visí a září na slunci a já se z nudy Estravena vyptávám, co je to tady za transparent a co ten a tamten. Zná všechny, na které se ho ptám, ačkoli jsou jich stovky, některé ze vzdálených panství, krbů a kmenů Bouřkové hranice Pering a Kermu.

„Já jsem taky z Kermu,“ říká, když obdivuji jeho vědomosti. No, a mám to v popisu práce znát všechna panství. Ony tvoří Karhide. Vládnout této zemi znamená vládnout jejím lordům. Ne že by to tak někdy fungovalo. Znáte rčení: *Karhide není země, Karhide je rodinné hašteření* Neznal jsem ho a mám podezření, že si ho Estraven vymyslel; má to jeho punc.

V té chvíli si k němu razí cestu další člen *kyorremy*, horní komory parlamentu, v jejímž čele Estraven stojí, a dává se s ním do řeči. Je to králův bratranec Pemmer Harge rem ir Tibe. Je ho sotva slyšet, když s Estravenem mluví, v jeho postoji je cosi povýšeného, každou chvíli se pousměje. Estraven se potí, slunce ho rozehřívá jako led, zůstává však jako led chladný a uhlazený a na Tibův šepot odpovídá nahlas a se samozřejmou zdvořilostí, takže ten druhý vypadá trochu jako hlupák. Sleduji krále, jak nahazuje maltu, a přitom poslouchám, ale nerozumím ničemu, vycítím jen nevraživost, která panuje mezi Tibem 9. Estravenem. Mne se to ovšem nijak netýká, prostě mě zajímá chování těchto lidí, kteří ve starém slova smyslu vládou zemi, kteří řídí osudy dvaceti miliónů jiných lidí. Pojetí moci se na Ekumenu ubíralo jiným směrem, moč se změnila v něco tak citlivého a složitého, že jen citlivý pozorovatel je schopen ji registrovat; tady je moc stále omezená, stále viditelná. Například u Estravena člověk cítí, že jeho moc je umocněním jeho povahy; nemůže udělat prázdné gesto nebo

pronést slovo, které nikdo neposlouchá. Ví to a vědomí toho mu dodává opravdovosti větší, než je běžná u většiny lidí: solidnosti, ryzosti, ušlechtilosti. Nic nemá větší úspěch než úspěch samotný. Nemám k Estravenovi důvěru, jeho motivy jsou pořád záhadné; nemám ho moc v lásce. A přece cítím jeho autoritu stejně samozřejmě, jako vnímám a cítím sluneční teplo.

Právě tím jsem se zabíral, když slunce na obloze zmizelo za mraky, které se zatím nakupily, obloha se zatáhla a zanedlouho se proti proudu řeky přehnala nijak hustá, ale vydatná dešťová přeháňka, a pokropila i zástupy lidí na nábřeží. V okamžiku, kdy král sestupuje po dřevěném můstku, slunce vykoukne naposledy, takže na moment se proti bouřkově temnému jihu zářivě a ostře rýsuje jeho bílá postava a velký mostní oblouk. Mračna se spojují. Studený vítr sviští ulici K přístavu a paláci, řeka šedne, stromy na nábřeží se chvějí. Je po průvodu. Půl hodiny nato sněží.

Poté co se královo auto rozjelo ulicí K přístavu a paláci a lidé se začali rozcházet, připomínající mořské kamínky, do kterých se opřela přílivová vlna, otočil se Estraven znovu ke mně a zeptal se:

„Povečte! byste dnes se mnou, pane Aii?“ Přijal jsem, spíše překvapen než potěšen. V posledních šesti či osmi měsících pro mě Estraven udělal hodně, ale neočekával jsem a ani si nepřál takový projev osobní přízně, jako je pozvání k němu domů. Harge em ir Tibe stál pořád ještě blízko, na doslech, a měl jsem dojem, že to měl slyšet. Tento spíše ženský manévr mě tak rozčilil, že jsem zmizel z plošiny a ztratil se v houfu lidí. Aby se mi to podařilo, musel jsem se mírně shrbit a skrčit. Nejsem o moc větší, než je gethenský průměr, ale v davu lidí rozdíl bije nejvíc do očí. *To je on, podívejte, tam je ten vyslanec.* Jistěže to patřilo k mé práci, ale jak ubíhal čas, právě tohle mi situaci ztěžovalo, ne ulehčovalo; čím dál častěji jsem zatoužil po anonymitě, po splnutí s ostatními. Úpěnlivě jsem si přál být jako oni.

V Pivovarské ulici jsem minul několik domů a zabočil ke svému příbytku a najednou, když dav lidí prořídil, jsem zjistil, že vedle mne jde Tibe.

„Ten dnešek neměl chybu,“ prohodil králův bratranec a usmál se na mě. Na žlutém obličejí, protkaném drobnými jemnými vráskami, přestože nebyl starý, se ukázaly dlouhé čisté žluté zuby a zase zmizely.

„To by mohlo být dobré znamení pro úspěšnou budoucnost přístavu,“ odpověděl jsem mu.

„Ano, ovšem.“ Zase zuby.

„Slavnost usazení klenáku je úchvatná.“

„Ano, ovšem. Pochází z doby ,dávno-před. Ale to vše vám lord Estraven bezpochyby vysvětlil.“

„Lord Estraven je velmi laskavý.“

Snažil jsem se mluvit věcně a neutrálně, přesto však vše, co jsem řekl, vyznívalo jakoby dvojsmyslně.

„Ovšem, velmi laskavý,“ navázal Tibe. „Lord Estraven je známý svou úslužností k cizincům.“ Zase se zasmál a připadalo mi, že každý zub má skrytý význam, dva, několik, dvaatřicet různých významů.

„Málokterý cizinec je takový cizinec jako já, lorde Tibe. Jsem velmi vděčný za každou laskavost.“

„Ano, ovšem. Ano, vděk je ušlechtilý a vzácný cit, opěvovaný básníky. Vzácný především tady v Erhenrangu, nepochybně proto, že je nepraktický. Žijeme v drsné době, v nevďěčné době. Už to není, co to bývalo za našich dědů, nezdá se vám?“

„Já k tomu můžu těžko co říct, pane, ale stejné stesky jsem slyšel i na jiných světech.“

Tibe na mě chvíli zíral, jako by u mě právě odhaloval pomatenost. Pak ukázal dlouhé žluté zuby. „Aha, vlastně! No ovšem! Pořád zapomínám, že pocházíte z jiné planety. A to je přirozeně skutečnost, na kterou vy sotva kdy zapomenete. I když život tady v Erhenrangu by byl pro vás nepochybně jednodušší a bezpečnější, kdyby se vám na to zapomenout podařilo. Ano, ovšem! Tady mám auto, nechal jsem ho tady v ústraní. Rád bych vám nabídl, že vás zavezu na váš ostrov, ale musím se této pocty vzdát, protože mám být za chvíli v královském domě a chudí příbuzní musí být dochvilní, jak se říká, že? Ano, ovšem!“ domluvil králův bratranec, a to už nastupoval do malého černého elektromobilu, přes rameno se na mě zazubil, oči skryté za síťovinou vrásek.

Já jsem se vydal pěšky ke svému ostrovu.*)

Teď když už roztál poslední sníh, objevila se přední zahrada a zimní schody tři metry nad zemí se na několik měsíců utěsnily, než se vrátí podzim a hluboký sníh. Kousek ode mne, na zahradě vedle domu, v blátě a ledu a svěžím, hebkém, bujném jarním porostu stála mladá dvojice zabraná do hovoru. Drželi se pravou rukou. Byli v první fázi kemmeru. Kolem nich tančily velké lehounké sněhové vločky a oni stáli bosí na zmrzlém blátě, ruce sevřené, oči jen jeden pro druhého. Jaro na Zimní planetě.

Poobědval jsem na svém ostrově, a když gongy na věži Remmy odbíjely Čtvrtou hodinu, byl jsem v paláci připraven k večeři. Karhidané mají čtyři pořádná jídla za den, snídani, přesnídávku, oběd,

*) Karhosh, ostrov, běžný výraz označující budovy-ubytovny, ve kterých přebývá většina městské populace Karhide. V ostrovech je 20 až 200 soukromých místností; jídlo je společné; některé ostrovy fungují jako hotely, některé jako družstevní komuny, jiné tyto typy kombinují. Jsou zajiště městskou obdobou původní karhidské instituce, tzv. krbu, i když samozřejmě postrádají místopisnou a genealogickou stabilitu krbu.

večeři, a mezi těmito jídly ještě hojně uždibují. Na Zimní planetě nejsou žádní velcí živočichové skýtající maso a žádné produkty savců, jako mléko, máslo nebo sýr; jediné potraviny s vysokým obsahem bílkovin a uhlohydrátů jsou různé druhy vajec, ryb, ořechů a hainského obilí. Neplnohodnotná strava v drsném podnebí, člověk musí tudíž energii často doplňovat. Zvykl jsem si jíst každých pár minut, tak mi to aspoň připadá. Až později toho roku jsem poznal, že Getheňané zdokonalili nejen techniku plynulého přísunu jídla, ale i neomezeného hladovění.

Sníh pořád padal, taková mírná jarní fujavice, mnohem příjemnější než ten oblevový déšť, který se nelítostně spustil předtím. Poklidnou a bledou tmou chumelenice jsem si vykračoval k paláci a areálem paláce a přitom jsem jen jednou zabloudil. Erhenrangský palác je vlastně vnitřní město, opevněná zmeť paláců, věží, zahrad, nádvoří, klášterů, zastřešených mostů, nekrytých zákopových chodeb, lesíků, pevnosti s žaláři, dílo staletí paranoie zuřící ve velkém. Nad tím vším se tyčí důmyslně vybudované pochmurné červené zdi královského domu, který, ač je nepřetržitě v provozu, není obydlen nikým jiným, než králem. Všichni ostatní, služebnictvo, další zaměstnanci, lordi, ministři, členové parlamentu, strážé a tak dále, spí v nějakém jiném paláci, pevnosti, tvrzi, kasárnách či jiném obydlí uvnitř hradeb. Estraven bydlel na znamení nejvyšší královny přízně v Rohovém červeném domě, postaveném před 440 lety pro Harmese, milovaného kemmera Emrana III., jehož krása se dodnes opěvuje a kterého najatí lidé z Vnitrozemní frakce unesli, zohavili a dohnali k šílenství. Emran III. zemřel o čtyřicet let později a až do své smrti se mstil na své nešťastné zemi: Emran Osudem stíhaný. Hrůznost té tragédie časem vyprchala a na kamenech a stínech v domě už ulpívá jen jistý nádech melancholie a zpupnosti. Zahrada byla malá a obehnaná zídou; nad kamenitým jezírkem se skláněly seremy. V mdlých paprscích světla z oken domu jsem viděl, jak na tmavou hladinu dopadají sněhové vločky spolu s bílými nitkovitými výtrusy stromů. Estraven stál venku v zimě s holou hlavou a bez kabátu a čekal na mě a pozoroval sníh a semínka, mlčky a bez přestání se snášející večerem k zemi. Potichu mě pozdravil a zavedl mě do domu. Žádní další hosté tam nebyli.

Pozastavil jsem se nad tím, ale šli jsme rovnou ke stolu a u jídla se o takových věcech nehodí mluvit; a kromě toho jsem se už zase pozastavoval nad něčím jiným - nad jídlem, které bylo výborné, dokonce i ta věčná chlebová jablka doznala změny z rukou kuchaře, jehož umění jsem upřímně vychvaloval. Po večeři jsme u ohně popíjeli horké pivo. Ve světě, kde na prostřeném stole běžně nacházíte věcičku na lámání ledu, který se vám mezi dvěma doušky utvoří ve skleničce, je horké pivo vskutku nápoj, který oceníte.

U stolu Estraven přívětivě konverzoval; teď, když jsme seděli každý na opačné straně krbu, mlčel. Přestože jsem byl na Zimní planetě už skoro dva roky, zdaleka jsem nebyl schopen pohlížet na obyvatele této planety jejich vlastníma očima. Snažil jsem se, ale výsledkem mého úsilí bylo, že jsem v Getheňanech vědomě hledal napřed muže, potom ženu, vnucoval jsem jim zkrátka tyhle škatulky, tak bezvýznamné pro jejich přirozenost a tak podstatné pro moji. Jak jsem tak uskrákal z kouřícího nakyslého piva, uvažoval jsem, že u stolu se Estraven choval vyloženě žensky, byl okouzlující, taktní, povrchní, svůdný a vynalézavý. Že by to byla tahle vláčná a něžná zženštilost, co se mi na něm nezamlouvalo a vzbuzovalo mou nedůvěru? Nebylo totiž možné tuto snědou ironickou vlivnou bytost ve tmě prozářené ohněm považovat za ženu; jenže kdykoli jsem se v něm snažil najít muže, měl jsem pocit klamu a podvodu: z jeho strany, nebo v mém vlastním přístupu k němu? Měl klidný a poměrně zvučný hlas, nikoli však hluboký, ani ne mužský, ale ani ne ženský... ale co vlastně říkal?

„Je mi líto,“ říkal, „že jsem tak dlouho musel odkládat to potěšení mít vás ve svém domě; ale zato jsem alespoň rád, že už mezi námi neexistuje vztah záštity či patronátu.“

Na moment mě to zmátlo. Až dosud byl samozřejmě u dvora mým patronem a ochráncem. Chce tím říct, že audience u krále, kterou mi na zítřek zařídil, mě vynese na jeho úroveň? „Myslím, že vám dobře nerozumím,“ řekl jsem.

Zjevně byl taky zmatený, a neodpovídal. Konečně promluvil:

„To, že jste tady..., chápete, že už samozřejmě s králem nejednám za vás.“

Mluvil, jako by se styděl za mne, ne za sebe. Je nad slunce jasnější, že to, že mě pozval a že já jsem pozvání přijal, mělo svůj význam, který jsem nepostřehl. Já jsem však selhal proto, že jsem se nevyznal ve způsobech chování, zatímco on selhal v otázce mravní. Nejdřív mě napadlo, že jsem se celou dobu nemýlil, když jsem Estravenovi nevěřil. Nebyl pouze vynalézavý a pouze vlivný, nebylo na něho spolehnutí. Celé dlouhé měsíce v Erhenrangu to byl právě on, kdo mi naslouchal, kdo odpovídal na moje otázky, kdo posílal lékaře a technické odborníky, aby ověřili zvláštnosti stavby mého těla a mé lodi, kdo mě představoval lidem, s kterými jsem se potřeboval seznámit, kdo postupně docílil toho, že mě uznali za tajemného vyslance, který má být přijat králem, zatímco po prvním roce svého pobytu jsem tu byl považován za nestvůru s bujnou fantazií. A teď když mě dostal až do těchto nebezpečných výšin, zničehonic prostě ohlásí, že se své podpory zříká.

„Vedl jste mě k tomu, že se na vás mohu spolehnout...“

„To byla právě chyba.“

„Chcete říct, že jste sice zařídil tu audienci, ale už jste pak s králem nemluvil ve prospěch mé mise, jak jste - " Měl jsem dost rozumu, že jsem se zarazil před ,slíbil'.

„Já nemohu."

To mě rozčílilo, ale na něm jsem nepozoroval ani rozčilení, ani náznak omluvy.

„Můžete mi, prosím vás, říct proč?"

Chvilí neřikal nic a potom kývl: „Ano," a znovu se odmíchl. Během té pauzy se mi zazdalo, že by nějaký pošetilý a bezbranný cizinec asi neměl vymáhat důvody na ministerském předsedovi království, zvláště když nerozumí a zřejmě nikdy rozumět nebude, na čem v tom království spočívá moc a jak funguje vláda. Určitě je za tím vším shifgrethor - prestiž, dobré jméno, postavení, vztah založený na vědomí vlastní důstojnosti, tento nepřeložitelný a všemu nadřazený princip společenské vážnosti tady v Karhide a u všech civilizací Gethenu. Jestli tomu tak opravdu je, nepochopím to.

„Slyšel jste, co mi dnes při obřadu král řekl?"

„Ne."

Estraven se nahnul ke krbu, zvedl z horkého popela džbán s pivem a doplnil mi můj korbek. Nic víc neřekl, tak jsem to rozvedl já: „V mé přítomnosti s vámi král nemluvil."

„Ani v mé," suše konstatoval.

Konečně mi došlo, že mi uniká další signál. V duchu jsem proklínal jeho zženštilou nepřímoučarost a nahlas jsem řekl: „Lorde Estravene, snažíte se mi namluvit, že jste ztratil královu přízeň?"

Myslím, že tehdy se rozčílil on, ale neřekl nic, čím by to dal najevo, jenom: „Já se vám nesnažím nic namluvit, pane Aii."

„Bože můj, tak se snažte!"

Zvědavě na mě pohlédl. „Tak dobře. Řeknu vám to takto. U dvora jsou někteří lidé, kteří se těší, řečeno vašimi slovy, králově přízni, ale kteří nejsou příznivě nakloněni vaší přítomnosti u nás, nebo vaší misi."

A tak se k nim chceš honem přidat, a aby sis zachránil kůži, necháš mě napospas, blesklo mi hlavou, ale nemělo smysl to vyslovovat nahlas. Estraven byl dvořan, politik a já hlupák, že jsem mu důvěřoval. I v bisexuální společnosti bývá politik často něco méně než celistvá bytost. Pozvání na večeři ukázalo, že se domnívá, že já jeho zradu přijmu tak snadno, jako se jí on dopustil. Neztratit tvář bylo důležitější než čest, to mi bylo jasné. A tak jsem mu vmetl:

„Mrzí mě, že vám vaše laskavost vůči mé osobě způsobila potíže." Nebo uhlí řeřavé shromáždíš na hlavu jeho a... Zmocnil se mě letmý pocit morální převahy, ale ne nadlouho; Estraven byl příliš nevypočitatelný.

Pohodlně se usadil, takže mu světlo z krbu do ruda zbarvilo kolena, pěkné silné drobné ruce a stříbrný korbek, který držel, ale obličej zůstal ve stínu: tmavý obličej, neustále zahalený stínem hustých vlasů, které mu rostly nízko nad očima, a hustého obočí a řas a zádušné neproniknutelnosti. Dá se něco vyčíst z výrazu kočky, tuleně, vydry? Napadlo mě, že někteří Getheňané jsou jako taková zvířata, mají hluboké bystré oči, které nemění výraz, mluvíte-li na ně.

„Potíže jsem si způsobil sám," odpověděl, „něčím, co s vámi nijak nesouvisí, pane Aii. Víte, že Karhide a Orgoreyn vedou v Severním podhůří poblíž Sassinothu spor o hranici. Argavenův dědeček uplatňoval nárok Karhide na Sinotské údolí, ale komensalové nikdy jeho nárok neuznali. Příliš mnoho sněhu z jednoho mraku a stále ho přibývá. Pomáhám několika karhidským farmářům, kteří v tom údolí žijí, nastěhovat se zpět přes starou hranici na východ, protože si myslím, že tento konflikt by se dal vyřešit, kdyby se údolí jednoduše ponechalo Orgoťanům, kteří tam žijí několik tisíc let. Pracoval jsem před několika lety v místní správě Severního podhůří a některé z těch farmářů jsem poznal. Nemohu se smířit s pomyšlením, že se stanou obětmi přepadů nebo že budou posláni do dobrovolných farem v Orgoreynu. Jádro sporu se dá přece odstranit... To ale není vlastenecká myšlenka. Ve skutečnosti je zbabělá a zraňuje shifgrethor samotného krále."

Mne vůbec nezajímaly jeho ironické poznámky a tohle zevrubné líčení pohraničního sporu s Orgoreynem. Vrátil jsem se k problému, který vězel mezi námi. Když jsem odhlédl od toho, jestli mu mám důvěřovat nebo ne, ještě pořád by mi mohl být užitečný. „Promiňte," spustil jsem, „ale připadá mi škoda, že problém několika farmářů by měl při jednání s králem ohrozit vyhlídky mé mise. Ve hře je víc než pár kilometrů státní hranice."

„To je. Mnohem víc. Ale snad s námi bude mít Ekumen, kde je to od hranice k hranici sto světelných let, nějaký čas strpení."

„Pane, stabilové Ekumenů jsou velmi trpěliví. Budou klidně čekat sto let nebo pět set let, než se Karhide a zbytek Gethenu poradí a rozváží si, jestli se připojí, nebo nepřipojí ke zbytku lidstva. Já vyjadřuji jen své osobní naděje. A osobní zklamání. Připouštím, že jsem počítal s tím, že s vaší podporou - "

„I já. Ledovce také nezamrzly za noc...", bezmyšlenkovitě vypustil otřelou frázi, ale myšlenkami byl jinde. Zhloubal se. Představoval jsem si, jak se mnou i s ostatními pěšáky šibuje na šachovnici moci.

Konečně promluvil: „Přišel jste k nám ve zvláštní době. Je to doba proměn, nabíráme nový směr. Nebo ne, ne tak moc nový směr, spíše zacházíme příliš daleko na cestě, kterou jsme se ubírali dosud. Předpokládal jsem, že vaše přítomnost, vaše mise by nás mohly odvrátit od nesprávné cesty, postavit nás před zbrusu novou alternativu. Jenže ve správnou chvíli - na správném místě. Je to celé vyložený krok do neznáma, pane Aii.“

Mluvil neustále obecně a mně už docházela trpělivost: „Naznačujete, že teď není správná chvíle. Radíte mi tedy zrušit audienci?“

Moje provinění proti bontonu muselo vyznít o to hůř, že bylo vysloveno v moji karhidštině, ale Estraven nehnul brvou, ani se neusmál. „Obávám se, že tu výsadu má jenom král,“ jemně mě usměrnil.

„Bože můj, ovšem. Neuvědomil jsem si to.“ Na chvílinku jsem si opřel hlavu do dlaní. Byl jsem vychován na Zemi, ve svobodomyšlné společnosti, která nedbá na konvence, takže asi nikdy pořádně nezvládnou jejich netečný chlad ani společenská pravidla, kterých si Karhidané tolik cení. Víím, co je král, i historie Země jich má plno, ale neměl jsem možnost si na vlastní kůži vypěstovat cit pro jednání s autoritami a takt. Popadl jsem svůj korbelt a pořádně si přihnul horkého piva. „No tak řeknu králi míň, než jsem chtěl, když jsem mohl počítat s vámi.“

„Tak.“

„Proč tak?“ chtěl jsem z něho vymáčkout.

„Podívejte se, pane Aii. Vám to myslí. Mně to myslí. Ani jeden z nás není král... Předpokládám, že jste Argavenovi chtěl logicky vysvětlit, že vaším posláním je pokusit se uzavřít spojení mezi Gethenem a Ekumenem. A logicky vzato, tohle on už vlastně ví; poněvadž, jak je vám známo, já už jsem mu to řekl. Prosazoval jsem vaši záležitost, snažil jsem se vzbudit u něho zájem o vás. Udělal jsem to, ale špatně jsem to načasoval. Ve svém svatém nadšení jsem zapomněl, že on je král a že nevidí věci racionálně, ale jako král. Z toho, co jsem mu řekl, si jednoduše vyvodí, že jeho moc je ohrožená, jeho království je jen zrníčko prachu ve vesmíru, na jeho královský majestát že pohlížejí ti, kdo řídí sto světů, jako na dobrý vtíp.“

„Ekumen neřídí, on koordinuje. Jeho síla spočívá v síle jeho členských států a světů. Spojenectví s Ekumenem přinese Karhide nesrovnatelně menší pravděpodobnost ohrožení a větší význam, než kdy Karhide poznala.“

Estraven chvíli neodpovídal. Hleděl do ohně, jehož plameny se míhaly a odrážely od jeho korbeltu a od širokého lesklého stříbrného řetězu, který mu jako znak úřadu spočíval na ramenou. V celém tom starém domě se rozhostilo ticho. Kdosi nám sice předtím přinesl jídlo, ale Karhidané, u nichž neexistuje otroctví ani žádná osobní svázanost, si najímají obsluhu, ne lidi, a touto dobou už všichni, kdo obsluhu obstarávali, byli doma. Člověk jako Estraven měl určité někde kolem sebe osobní stráž, neboť úkladná vražda je v Karhide běžná, ale já jsem žádnou stráž neviděl, nikoho jsem neslyšel. Byli jsme sami.

Sám jsem byl já, s cizincem, ve zdech tmavého paláce, v cizím, sněhem proměněném městě, v cizím světě, uprostřed doby ledové.

Najednou mi došlo, že všechno, co jsem dnes večer a vůbec za celou dobu na Zimní planetě řekl, je hloupé a neuvěřitelné. Jak jsem mohl očekávat, že tento člověk nebo kdokoli jiný uvěří mým báčorkám o jiných světech, jiných rasách, o shovívavé a nedefinovatelné vládě tam někde daleko ve vesmíru? Bylo to celé nesmyslné. Objevil jsem se v Karhide v podivné lodi a po určitých stránkách jsem se od Gethenů odlišoval fyzicky; to vyžadovalo vysvětlování. Ale moje vlastní vysvětlení byla absurdní. Sám jsem jim v tom momentě nevěřil.

„Já vám věřím,“ řekl ten vesmířan, ten cizinec, osamocený, jen se mnou, a já jsem natolik podlehl svému pocitu mimogetheňanství, že jsem k němu zmateně zvedl hlavu. „Obávám se, že i Argaven vám věří. Ale nemá k vám důvěru. Částečně proto, že přestal důvěřovat mně. Udělal jsem chyby, byl jsem neopatrný. Teď, když jsem vám zapálil půdu pod nohama, už také nemohu žádat vaši důvěru. Zapomněl jsem, co vlastně je král; zapomněl jsem, že v jeho vlastních očích král rovná se Karhide, zapomněl jsem, co je patriotismus a že Argaven je rozhodně patriot každým coulem. Můžu se vás na něco zeptat, pane Aii? Víte z vlastní zkušenosti, co to je patriotismus?“

„Ne, nevím,“ odpověděl jsem, vyvedený z míry přesvědčivostí a zanícením, s nimiž se teď bezvýhradně obrátil ke mně. „Myslím, že nevím. Pokud ovšem patriotismem nemyslíte lásku k rodné zemi, protože tu znám moc dobře.“

„Ne. Když řeknu patriotismus, nemám na mysli lásku. Mám na mysli strach. Strach z ostatních. A ten se projevuje politicky, ne poeticky: nenávistí, soupeřením, agresivitou. Roste v nás, ten strach. Roste v nás rok od roku. Zašli jsme příliš daleko. A vy, který přicházíte ze světa, který se s národnostní otázkou vypořádá už před staletími, vy, který stěží můžete pochopit, o čem vlastně mluvím, který nám ukazujete novou cestu - “ Zarazil se. Po chvíli, to už se zase ovládal, pokračoval chladně a zdvořile.

„Právě ze strachu teď odmítám prosazovat vaši záležitost u krále. Ale ne ze strachu o sebe, pane Aii. Nejednám jako patriot. Na Gethenu jsou konec konců ještě jiné země.“

Neměl jsem tušení, kam míří, ale byl jsem si jistý, že za tím, co řekl, se skrývá něco jiného. Ze všech těch tajemných, vzdorujících a záhadných duší, které jsem v tomto ponurém městě poznal, byla jeho nejtemnější. Nechtělo se mi přistoupit na jeho bludištní hru. Neodpovídal jsem. Po chvíli pokračoval on, hodně opatrně. „Jestli jsem vám dobře rozuměl, vašemu Ekumenu jde v podstatě o obecný zájem lidstva. No a takoví Orgofané, například, mají zkušenosti s podřízením místních zájmů zájmu obecnému, kdežto Karhide žádnou takovou zkušenost nemá. A komensalové Orgoreynu jsou většinou duševně zdraví, ač neinteligentní, zatímco karhidský král je nejen duševně chorý, ale taky značně hloupý.“

Estraven se vůbec neprojevoval loajálně. Mírně znechuceně jsem mu řekl: „To tedy musí být těžké mu sloužit, když je to tak.“

„Nejsem si jistý, jestli jsem kdy králi sloužil,“ ohradil se králův první ministr. „Jestli jsem to měl kdy v úmyslu. Nejsem ničím služebníkem. Člověk musí vrhat své vlastní stíny...“

Gongy na věži Remmy odbíjely Šestou hodinu, půlnoc, a já jsem jich využil jako omluvu, že už musím jít. Když jsem si v hale oblékal kabát, řekl: „Prozatím jsem propásl příležitost, neboť předpokládám, že Erhenrang opustíte - “ proč předpokládal tohle? - „ale pevně věřím, že přijde den, kdy vám zase budu moci klást otázky. Ještě bych se toho chtěl moc dozvědět. Ze všeho nejvíc o vaší myšlenkové domluvě; to jste jen nakousl a skoro nic jste mi k tomu neřekl.“

Jeho zvědavost se zdála skutečně opravdová. Měl v sobě onu bezostyšnost mocných. Sliby, že mi pomůže, se taky kdysi zdály opravdové. Řekl jsem, ano ovšem, kdykoli bude chtít. A tím večer skončil. Vyprovodil mě ven přes zahradu, kde ve světle velkého matného červenohnědého gethenského měsíce ležela tenká vrstva sněhu. Když jsme vyšli ven, zachvěl jsem se, protože řádně mrzlo, a on dal najevo zdvořilé překvapení: „Vám je zima?“ Pro něho to byla samozřejmě mírná jarní noc.

Byl jsem unavený a skleslý. „Mně je zima od chvíle, kdy jsem se octl na tomto světě.“

„Jak mu říkáte, tomuto světu, ve vaší řeči?“

„Gethen.“

„Vy jste si ho nepojmenovali po svém?“

„Ale ano. První průzkumníci ho nazvali zimní planeta.“

Zastavili jsme se u brány do zahrady obehnané zdí. Vně zahrady se vynořila tmavá zasněžená směsice pozemků a střech, tu a tam, v různých výškách počmáraná nepatrnými zlatými skulinkami rozsvícených oken. Když jsem tak stál pod úzkým obloukem brány a pohlédl nahoru, napadla mě všetečná otázka, jestli i na tento klenák byla použita malta z kostí a krve. Estraven se se mnou rozloučil a otočil se; nikdy nebyl při vítání a loučení nevkusný. Odcházel jsem ztichlými nádvořími a alejemi paláce, pod botami mi křupal měsícem ozářený sníh a domů jsem musel projít hlubokými kaňony ulic Erhenrangu. Bylo mi zima, cítil jsem nedůvěru, přepadl mě pocit zrady, osamělosti a strachu.

KAPITOLA DRUHÁ

Místo uprostřed vánice

Ze sbírky zvukových nahrávek severokarhidských „příběhů z krbů“ v archivu Koleje historiků v Erhenrangu, vypravěč neznámý, nahráno za vlády Argavena VIII.

Asi před dvěma sty lety žili v krbu Shath v Bouřkové hranici Pering dva bratři, kteří si odpřísáhli kemmerování. V těch dobách, stejně jako dnes, směli sourozenci udržovat kemmer, dokud jeden z nich neporodil dítě, ale poté se museli rozejít; takže nikdy nebylo sourozencům povoleno odpřísáhnout si kemmerování doživotně. Jenže přesně tohle oni udělali. Když počali dítě, nařídil jim lord Shathu, aby přísahu porušili a už nikdy spolu nekemmerovali. Jakmile jeden z nich, ten který porodil dítě, tento příkaz uslyšel, propadl zoufalství, nedal se utěšit, nedal si poradit, sehnal si jed a spáchal sebevraždu. Lidé z jejich krbu se pak postavili proti druhému bratrovi, vyhnali ho z krbu a z panství s tím, že to on se musí stydět za bratrovu sebevraždu. A protože ho vyhnal jeho vlastní lord a protože ho jeho příběh vždycky předešel, nikdo ho nechtěl přijmout. Po třech dnech hoštění ho všichni odháněli od svých dveří jako psance. A tak putoval od místa k místu, až poznal, že v jeho vlastní zemi pro něho nezbyla ani špetka vlídnosti a že mu jeho zločin nebude prominut.*) Dokud byl ještě mladý a nezocelený, nevěřil, že to bude takové. Když pochopil, že tomu tak vskutku je, vrátil se do Shathu a coby psanec stál na prahu vnějšího krbu. Svým krbovým bratřím řekl toto: „Jsem člověk bez tváře. Není mě vidět. Mluvím, a není mě slyšet. Přicházím, a nejsem vítán. U žádného ohně pro mě není místo, ani jídlo na stole, ani rozesílaná postel, do které bych se uložil. Jenže já pořád ještě mám své jméno:

jmenuji se Getheren. To jméno odevzdávám tomuto krbu jako prokletí a s ním i svou hanbu. Opatrujte mi je. Bezejmenný teď půjdu vstříc smrti.“ Nastal rozruch, několik obyvatel krbu s výkřikem vyskočilo a mělo v úmyslu ho zabít, neboť vražda vrhá na dům menší stín než sebevražda. Utekł jim a běžel na sever směrem k ledu. Unikl všem pronásledovatelům. Ti se sklesli vrátili do Shathu. Avšak Getheren šel dál a dál a po dvoudenním putování přišel k ledu Pering.

Dva dny postupoval po ledu na sever. Neměl s sebou žádné jídlo, neměl kam složit hlavu, měl jen svůj kabát. Na ledu nic neroste, neběhá tam žádná zvíř. Bylo to v měsíci Susmy a právě v těch dnech a nocích začalo pořádně sněžit. Probíjel se vánici, sám. Druhý den poznal, že slábne. Druhou noc si musel lehnout a chvíli se prospat. Když se třetí ráno probudil, uviděl, že má omrzlé ruce, a zjistil, že i nohy jsou na tom stejně, přestože nebyl schopen rozvázat si boty, aby se na ně podíval, protože ruce necítil. Vydal se vpřed po kolenou a loktech. Neměl k tomu žádný důvod, protože bylo jedno, jestli zemře na tomto místě ledu**, nebo o kousek dál, ale cítil, že by měl jít dál na sever.

Za hodnou chvíli přestalo sněžit a i vítr se utišil. Vysvitlo slunce. Neviděl moc daleko před sebe, jak tak lezl, protože mu přes oči sklouzla kožešina lemující kapuci. Najednou už ani v nohách a nikách, ani na obličejích žádný chlad necítil a napadlo ho, že mu mráz znečitlivěl celé tělo. Mohl se však stále hýbat. Sníh, který pokrýval ledovec, mu připadal zvláštní, spíše jako bílá tráva, vyrůstající z ledu. Při doteku se ohýbal a znovu narovnával, úplně jako stébła trávy. Zastavil se, posadil se, stáhl kapuci dozadu, aby se mohl rozhlédnout. Kam až oko dohlédlo, rozprostíraly se louky sněžné trávy, bílé a zářivé. A také hájky bílých stromů s bílými listy. Slunce svítilo a bylo bezvětří a všechno bylo bílé.

Getheren si sundal rukavice a prohlédl si ruce. Byly bílé jako sníh. Ale omrzliny zmizely, mohl hýbat prsty a stát na nohách. Necítil žádnou bolest ani zimu ani hlad.

V dálce na severu uviděl bílou věž, jakou mívají panství, a z toho vzdáleného místa k němu někdo přicházel. Po chvíli Getheren rozeznal, že ten člověk je nahý, že má bílou kůži a úplně bílé vlasy. Šel blíž k němu, až byl na doslech. Getheren se zeptal: „Kdo jste?“

Bílý člověk odpověděl: „Jsem tvůj bratr a kemmer Hode.“

Jeho bratr, který se zabil, se opravdu jmenoval Hode. A podle postavy a rysů Getheren poznal, že ten bílý člověk je jeho bratr. Ale jeho tělo už bylo bez života a jeho hlas zněl slabounce jako zaskřípění ledu.

Getheren byl zvědavý: „Kde to jsem?“

*) Jeho přestupek proti ustanovení o regulaci krvesmilstva se stal zločinem, byl-li uznán jako příčina bratrovy sebevraždy. (G.A.)

**) Led Pering je ledovcová tabule, která pokrývá nejsevernější území Karhide a (v zimě, když zamrzne Guthenský záliv) stýká se s Gobrinským ledem v Orgoreynu.

„Toto místo je uprostřed vánice," odpověděl Hode. „My, co jsme si vzali sami život, přebýváme tady. Tady spolu my dva dodržíme svoji přísahu."

Getheren byl vyděšený a namítal: „Tady já nezůstanu. Kdybys tehdy se mnou opustil náš krb, mohli jsme jít do jižních krajů, být spolu a dodržovat přísahu celý život; nikdo by tam nemusel o našem provinění vědět. Ale tys přísahu porušil, zničilš ji zároveň se svým životem. A teď nemůžeš moje jméno ani vyslovit."

Byla to pravda. Hode pohyboval bílými rty, ale bratrovo jméno vyslovit nemohl.

Bleskurychle přistoupil ke Getherenovi, s rukama napřaženýma, aby ho zadržel, a chytil ho za levou ruku. Getheren se vysmekl a dal se na útěk. Běžel na jih a viděl, jak před nim z padajícího sněhu vyrůstá bílá stěna, a když do ní vběhl, znovu padl na kolena a nemohl utíkat, jen lézt.

Desátý den poté, co vystoupal na led, ho našli ve svém panství obyvatelé krbu Orhoch, ležícího severovýchodně od Shathu. Nevěděli, kdo je, ani odkud je, protože ho objevili, jak se plazí ve sněhu, s obličejem zčernalým od slunce a mrazu. Zpočátku nemohl promluvit. Přesto si neodnesl žádné trvalé následky, kromě levé ruky, ta byla omrzlá, a museli mu ji amputovat. Někteří z místních lidí tvrdili, že je to Getheren ze Shathu, o němž slyšeli; jiní zase říkali, že to nemůže být on, protože ten Getheren se vydal na led v první podzimní fujavici a je určitě mrtvý. On sám popíral, že by se měl jmenovat Getheren. Když se zotavil, odešel z Orhochu a Bouřkové hranice na jih, kde si nechal říkat Ennoch.

Když už byl Ennoch stařec a pobýval v nížinách Reru, setkal se s člověkem ze své země a zeptal se ho: „Jak je v Shathu?" A ten člověk se rozpovídal, že v Shathu je zle. Ničemu se tam nedaří, ani uvnitř krbu, ani v zemědělství, všechno zničí nemoci, jarní osení zmrzne, zralé obilí shnije a tak je tomu po mnoho let. Tehdy mu Ennoch prozradil: „Já jsem Getheren ze Shathu," a vyprávěl mu, jak se vydal na led a co tam zažil. Na konci vyprávění řekl: „Vzkaz všem v Shathu, že si беру zpět své jméno i své prokletí." Několik málo dní nato Getheren onemocněl a zemřel. Pocestný předal vzkaz a od té doby prý zase Shath prosperuje, všechno je, jak má být, na poli, doma, v krbu.

Šílený král

Dlouho jsem spal a zbytek dopoledne jsem se pak probíral svými poznámkami o etiketě vyžadované v paláci, a také postřehy o psychologii Getheňanů, o jejich chování, s nimiž se vrátili mí předchůdci-průzkumníci. Nevnímal jsem, co čtu, což tak moc nevadilo, protože jsem to znal z paměti a hleděl jsem do toho jen proto, abych umlčel vnitřní hlas, který mi pořád našeptával:

Všechno špatně. Když se nechtěl nechat umlčet, hádal jsem se s ním a tvrdil jsem, že si mohu poradit i bez Estravena, možná lépe než s ním. Stejně to tady byla práce pro jednoho. První mobil je jen jeden. První poselství z Ekumenu pronáší na kterémkoli světě jediný hlas, jeden člověk z masa a kostí, jediný přítomný, sám. Je klidně možné, že ho zabijí, jako zabili Pellega na 4-Tauru, nebo že ho zavřou k bláznům, jak to udělali prvním třem mobilům na Gao, jednomu po druhém; nicméně se to tak praktikuje dál, protože se to osvědčilo. Jeden hlas, který sděluje pravdu, je údernější než celé flotily a armády z dlouhodobého pohledu; vyžaduje to dlouhou dobu; ale času má Ekumen spoustu... *Ty ne,* ozval se vnitřní hlas, ale pod tíhou mých argumentů zmlkl a já jsem dorazil do paláce k audienci u krále o Druhé hodině klidný a odhodlaný. Ovšem už v předpokoji, než jsem vůbec spatřil krále, jsem měl pozbýt klidu i odhodlanosti.

Stráže a služebnictvo v paláci mě dlouhými chodbami a síněmi královského domu uvedli do předpokojů. Pobočník mě požádal, abych počkal, a zanechal mě samotného v místnosti s vysokým stropem a bez oken. Postával jsem tam, vyšňořený na audienci u královského majestátu. Prodal jsem svůj čtvrtý rubín (průzkumníci totiž nahlásili, že Getheňané si cení drahokamů stejně jako Terrané, a tak jsem si na Zimní planetu přinesl plnou kapsu drahokamů, abych nestrádal) a třetinu zisku jsem utratil za oblečení na včerejší průvod a dnešní audienci: všechno jsem měl nové, velmi těžké a důkladně vypracované, jak je u oblečení v Karhide běžné; bílá košile spředená z proužků kožešiny, šedé kalhoty pod kolena, dlouhá tunika z modrozelené kůže, podobná kytlici, zvaná *hieb*, nová čepice, nové rukavice, zastrčené ve správném úhlu pod opaskem, spuštěným přes *hieb*, nové vysoké boty... Jistota, že jsem dobře oblečen, jen posilovala můj pocit klidu a odhodlání. Klidně a odhodlaně jsem se rozhlížel kolem sebe.

Podobně jako celý královský dům i tato místnost byla vysoká, červená, stará, holá, ve vzduchu bylo cítit zatuchlý chlad, jako by sem průvan nepřicházel z jiných místností, ale z jiných staletí. Oheň v krbu sice praskal, ale k ničemu to nebylo. Ohně v Karhide mají zahřát duši, ne tělo. Mechanicko-průmyslový věk vynálezů byl v Karhide nejméně před třemi tisíci lety a za těch třicet století vyvinuli vynikající a hospodárné ústřední topení, využívající páru, elektřinu a jiné látky; ve svých domech ho však neinstalují. Kdyby ho zavedli, pozbyli by zřejmě svou fyziologickou odolnost vůči počasí, jako když arktickým ptákům drženým v teple a pak znovu vypuštěným ven omrznou nohy. Mně, tropickému ptákoví, však bylo zima, jinak zima venku, jinak zima uvnitř, ale ustavičně jsem byl více či méně prokřehlý. Abych se zahřál, popocházel jsem sem a tam. Kromě mě a krbu toho moc v tomto dlouhém předpokoji nebylo: stolička a stůl, na němž stála mísa s protáhlými kamínky a starodávné rádio z vyřezávaného dřeva se stříbrnými a kostěnými intarziemi, parádní ukázka řemeslné dovednosti. Hráló šeptem a já jsem ho nepatrně zesílil, protože jsem zaslechl, že monotónní skandování či prozpěvování, které se celou dobu z rádia linulo, vystřídal přehled zpráv z paláce. Karhidané zpravidla moc nečtou a raději zprávy i literaturu slyší, než vidí; knihy a různé typy televizního přenosu jsou méně běžné než rozhlas, a noviny neexistují vůbec. Ranní přehled zpráv jsem zaspal a i teď jsem poslouchal na půl ucha, myšlenkami jsem byl jinde, dokud mou pozornost neupoutalo několikrát opakování stejného jména. Zastavil jsem se. Co to hlásí o Estravenovi? Právě četli znovu nějaké prohlášení.

„Therem Harth rem ir Estraven, lord z Estre v Kermu, pozbývá tímto nařízením svou hodnost v království a křeslo ve shromážděních království a je vykázán z království a všech panství Karhide. Neopustí-li království a všechna panství do tří dnů nebo navrátí-li se během svého života do království, budiž kýmkoli zabít bez vnesení rozsudku. Žádný občan Karhide nedovolí, pod trestem uvěznění aby na něho Harth rem ir Estraven promluvil nebo pobýval v jeho domě nebo na jeho pozemcích, zároveň se všem občanům Karhide zakazuje dávat a půjčovat mu peníze či zboží, jakož i splácet případné dluhy, pod trestem vězení a pokuty. Vězte, spoluobčané Karhidané, že zločin, pro který je Harth rem ir Estraven vyhoštěn, je zločin zrady: soukromě i veřejně ve Shromážděních a paláci prosazoval, zastíraje to svou oddaností králi, aby Karhide odhodila svou svrchovanost a vzdala se své moci a stala se tak méněcennou podřízenou zemí v jistém Svazu národů, k čemuž budiž ihned řečeno že žádný takový Svaz neexistuje, jsa pouhým vynálezem a nepodloženým výmyslem jistých zrádců osnujících

spiknutí, jejichž cílem je oslabit autoritu krále a tím celé Karhide ve prospěch skutečných a existujících nepřátel země. Odguymy Tuwa, Osmá hodina, palác v Erhenrangu: ARGAVEN HARGE."

Toto nařízení bylo vytištěno a vyvěšeno po městě na některých vchodech a ukazatelích u silnic a to, co uvádím, je doslovný přepis jednoho takového výtisku.

Moje první hnutí mysli bylo prosté. Vypnul jsem rádio, aby nemohlo dál vysílat důkazy proti mně, a prchal jsem ke dveřím. Tam jsem se samozřejmě zastavil. Vrátil jsem se zpátky ke stolu a krbu a stál jsem. Už jsem nebyl klidný a odhodlaný. Chtěl jsem otevřít pouzdro a vytáhnout ansibl a poslat na Hain signál *Poradte! Naléhavé!* I toto hnutí mysli jsem potlačil, protože bylo ještě pošetilejší než to první. Naštěstí jsem neměl čas na žádná další. Křídlové dveře na konci předpokoje se otevřely a pobočník ustoupil stranou, abych mohl projít, a ohlašoval: „Genly Ai“ - jmenuji se Genly, ale Karhidané nedovedou „I“ vyslovit - a nechal mě v Červené síni s králem Argavem XV.

Ohromná vysoká a dlouhá místnost, tahle Červená síň královského domu. Ke krbům málem nedohlédneš. Málem nedohlédneš ani na trámový strop, ověšený červenými zaprášenými závěsy a praporce, otřepenými věkem. Okna jsou pouhé skulinky či štěrbin v tlustých zdech, světel málo, mdlých a vysoko umístěných. Završuji svou šestiměsíční pouť ke králi a mé kroky doprovází vrzání nových bot.

Argaven stál před prostředním krbem, největším ze tří, na nízkém, rozměrném stupínku či pódiu: malá postava v načervenalém přitímí, s vyklenutým břichem, velmi vzpřímená, tmavá, na jeho siluetě nic výrazného kromě záblesků velkého pečetního prstenu, který měl na palci.

Zastavil jsem se u hrany stupínku, jak jsem byl poučen, a nedělal a neříkal nic.

„Přistupte, pane Aii. Posadte se.“

Poslechl jsem a usadil se k prostřednímu krbu na židli vpravo. Tohle všechno jsem měl nacvičeno. Argaven si nesedl; stál tři metry ode mne, za zády mu s hučením šlehaly plameny v krbu a po chvíli mě vybídl: „Řekněte mi, co máte na srdci, pane Aii. Přinášíte prý vzkaz.“

Obličej, který se ke mně obrátil, hrou ohně a stínu brunátný a jakoby rozrytý krátery, byl nezajímavý a krutý jako měsíc, ten matný červenohnědý měsíc Zimní planety. Argaven teď vypadal méně královsky a méně mužně než z dálky, když byl mezi svými dvořany. Měl slabý hlásek a svou divokou pomatenou hlavu držel v úhlu, který budil zdání zvláštní arogance.

„Můj pane, co jsem vám chtěl říct, se mi úplně vykouřilo z hlavy. Právě jsem se totiž dozvěděl, že lord Estraven upadl v nemilost.“

Argaven se tomu zasmál, nápadně afektovaně zkroutil obličej. Jeho rezavý smích připomínal básnickou ženu, která předstírá, že se dobře baví. „Čert ho vem,“ řekl, „toho pyšného a falešného křivopřísežníka a zrádce! Vy jste s ním včera večer jedl, že? A on vám vyprávěl, jak je vlivný, jak ovládá krále, jak se vám se mnou bude snadno jednat, protože on o vás se mnou mluvil, ne? Že vám to říkal, pane Aii?“

Váhal jsem.

„Tak já vám povím, co mi o vás vykládal, jestli vás to zajímá. Radil mi, abych vás nepřijímal, abych vás nechal vyčkávat v nejistotě, případně abych vás vystrnadil do Orgoreynu nebo na Ostrovy. Celý poloměsíc to do mne hustil. Zatracená nestydatost! A nakonec jsme do Orgoreynu vystrnadili jeho, ha, ha, ha -!“ Zase ten řezavý falešný smích, a ještě přitom zatleskal rukama. V tom momentě se mezi závěsy na konci pódia neslyšně objevil osobní strážce. Argaven na něho vztekle zavrčel a on zmizel. Argaven přistoupil blíž ke mně, pořád se smál, pořád cosi vrčel a upřeně na mě hleděl. Tmavé duhovky jeho očí žhnuly tak trochu do oranžova. Měl jsem z něho o hodně větší strach, než jsem předpokládal.

Nenapadla mě jiná možnost, jak zareagovat na jeho blábol, než vsadit na otevřenost. Řekl jsem: „Nezbývá mi než se vás zeptat, pane, jestli i já jsem podle vás zapleten do Estravenova zločinu.“

„Vy? Ne.“ Prohlížel si mě ještě důkladněji. „Já sice nevím, co vlastně k čertu jste, pane Aii, jestli sexuální zvrhlost, nebo umělá přišera, nebo návštěvník z panství prázdná, ale zrádce nejste, jen jste se stal nástrojem jednoho takového. Nástroje já netrestám. Ty škodí jen v rukou špatného řemeslníka. Dovolte, abych vám dal jednu radu.“ Argaven to vyřkl s nezvyklým důrazem a uspokojením a už tehdy mně napadlo, že za uplynulé dva roky mně nikdo jiný nikdy žádné rady nedával. Všichni odpovídali na otázky, ale nikdy otevřeně neradili, ani Estraven, ani když mi nejvíc pomáhal. Určitě to souvisí se shifgrethorem. „Nenechte se nikým využívat, pane Aii,“ říkal král. „Nenechte se vtáhnout do politikaření. Říkejte si své vlastní lži, dělejte si po svém. A nikomu nevěřte. To jste věděl? Nikomu nevěřte. K čertu s tím prolhaným chladnokrevným zrádcem, já jsem mu věřil. Já jsem mu navlékl na ten jeho zatracený krk stříbrný řetěz. Škoda že jsem ho na něm rovnou neoběsil. Nikdy jsem mu nevěřil. Nikdy. Nevěřte nikomu. Ať si hladoví někde v Mishnory v žumpách s odpadky, ať mu shnijí vnitřnosti, nikdy - “ Král Argaven se třásl, dusil se, lapal po dechu, znělo to, jako by se dával, a obrátil se ke mně zády. Kopl do polen ve velkém krbu, až se rozlétly jiskry a hustě mu dopadaly na obličej, na vlasy, na černou tuniku a on je chytil s otevřenou náručí.

Aniž se otočil, znovu prořízl vzduch jeho nepříjemný hlas. „Řekněte mi, pane Aii, co máte na srdci.“
„Mohu se vás na něco zeptat, pane?“
„Můžete.“ Kolébal se z nohy na nohu, pořád tváří k ohni. Musel jsem oslovit jeho záda.
„Věříte, že jsem skutečně tím, co říkám?“
„Estraven zařídil, že mi lékaři o vás posílali nekonečné pásy a další chodily od techniků z Dílen, kde mají vaše vozidlo, a tak dále. Všichni to nebudou lháři a všichni tvrdí, že nejste lidský tvor. Tak co tedy?“

„To tedy znamená, pane, že jsou další takoví jako já. Že jsem reprezentant...“
„Toho svazu, té mocnosti, ano, v pořádku. Proč vás sem poslali, na to chcete, abych se vás zeptal?“
Třebaže Argaven možná není duševně v pořádku ani mu to příliš nepálí, získal za ta léta praxi v tom, jak se vyhnout přímému sdělení a jak vyprovokovat k odpovědi .protihráče', a vypracoval se v řečnických jemnostech, jakých v konverzaci užívají ti, jejichž životním cílem je dosažení a udržení shifgrethoru na vysoké úrovni. Strašně moc o shifgrethoru mi bylo pořád ještě záhadou, ale o jednom jeho aspektu jsem něco málo věděl, o aspektu soutěživém a prestižním, a o nepřetržitém konverzačním souboji, který tento aspekt mohl mít za následek. Že s Argavenem nechci vést souboj, ale snažím se o to, abychom si sdělili podstatné věci, to byl sám o sobě nesdělitelný fakt.

„Nijak jsem se s tím, pane, netajil. Ekumen chce navázat spojení se zeměmi Gethenu.“
„Proč?“
„Materiální výhody. Rozšíření znalostí. Zvýšení komplexnosti a intenzity inteligentního života. Rostoucí soulad a sláva Boží. Zvědavost. Dobrodružství. Potěšení.“

Nemluvil jsem jazykem vládnoucích, jazykem králů, dobyvatelů, diktátorů, generálů; v něm totiž odpověď na jeho otázku neexistovala. Argaven civěl do ohně, přešlapoval z nohy na nohu, vypadal nakvašeně, a jako by ani moc nevnímal.

„Jak je vlastně velké to Království Nikde, ten váš Ekumen?“
„Ekumen zahrnuje osmdesát tři obyvatelných planet a na nich asi tři tisíce národností a etnických skupin - “

„Tři tisíce? Aha. Tak mi teď vysvětlíte, proč bychom my, jeden proti třem tisícům, měli mít cokoli společného se všemi těmi zeměmi příšer žijících tam kdesi v Prázdně?“ Obrátil se teď, aby se na mě mohl podívat, a protože z jeho strany pokračoval onen souboj, položil řečnickou otázku, byl to téměř vtíp. Ale špatný vtíp. Choval se, jak mě varoval Estraven, nejistě a vyděšeně.

„Tři tisíce národností na osmdesáti třech světech, pane; ale na ten, který je nejbliž Gethenu, trvá cesta lodí, pohybující se skoro rychlostí světla, sedmnáct roků. Jestli vás třeba napadlo, že by se Gethen vystavil útokům a zneužívání takových sousedů, měl byste uvážít vzdálenost, ve které žijí. Nikdo se nebude obtěžovat vést útok vesmírem.“ Nemluvil jsem o válce z jednoho prostého důvodu; v karhidštině pro ni neexistuje slovo. „Avšak obchodování se vyplácí. S nápady a technologiemi, které se dají předat pomocí ansiblů; se zbožím a artefakty, které je možno poslat lodí s posádkou či bez posádky. Velvyslanci, učenci a obchodníci, někteří z nich by sem mohli přicestovat; a od vás by zase mohli vyrazit ven. Ekumen není království, ale koordinátor, středisko transakcí a vědění; bez něho by bylo dorozumívání mezi světy lidí jen nahodilé, výměna zboží velmi riskantní, jak si dovedete představit. Lidský život je příliš krátký na to, aby se vypořádával s časovými skoky mezi světy, v případě, že by k zastřešení neexistovala žádná síť a žádné ústředí, žádné vedení, žádná spojitost; proto se světy stávají členy Ekumenu... Víte, pane, všichni jsme lidé. Jeden jako druhý. Všechny obydlené světy byly kdysi dávno osídleny z jednoho světa, Hainu. Lišíme se, ale všichni jsme synové téhož krbu...“

Nic z toho krále neupoutalo ani nepřesvědčilo. Ještě jsem chvíli pokračoval, snažil jsem se ho přivést k tomu, že přítomnost Ekumenu by jeho nebo karhidský shifgrethor posílila, a ne ohrozila, ale nemělo to smysl. Stál tam zarputile, jak stará vydra v kleci, klátil se dopředu a dozadu, přešlapoval z nohy na nohu, pohupoval se, křečovitě se zašklebil a odhalil přitom zuby. Zmlkl jsem.

„Jsou všichni tak černí jako vy?“
Getheňané jsou většinou žlutohnědí nebo červenohnědí, ale viděl jsem hezkou řádku tak tmavých, jako jsem já. „Někteří jsou černější,“ odpověděl jsem mu, „jsme všech možných barev,“ a otevřel jsem pouzdro (než jsem došel do Červené síně, čtyřikrát mi ho stráže zdvořile prohlédly), ve kterém jsem měl svůj ansibl a několik obrázků. Tyto obrázky - filmy, fotografie, malby, aktiva a nějaké krychle - tvořily malou galerii Člověka: člověka, jenž obývá Hain, Chiffewar a Cetiany, S a Temi Alterru a Uttermost, Kapetyn, Ollul, 4-Taurus, Rokanan, Ensbo, Cime, Gde a Sheashel Haven. Král bez valného zájmu na pár jen tak mrkl. „Co je toto?“

„Osoba z Cime, žena.“ Musel jsem použít slovo, kterým by Getheňané označili jedinou osobu v nejvyšší fázi kemmeru, jinak se ještě nabízelo slovo pro samici.

„Nepřetržitě?“
„Ano.“

Pustil krychli a dál se vestoje pohupoval z nohy na nohu, hleděl na mě nebo spíše za mě, světlo z ohně se mu míhalo po obličejích. „Oni jsou všichni takoví -jako vy?“

Zdolání této překážky jsem jim nebyl schopen usnadnit. Nakonec se musí naučit se s ní vypořádat.

„Ano. Sexuální fyziologie Gethenů, alespoň pokud víme, nemá nikde mezi lidskými bytostmi obdoby.“

„Takže všichni tam, na těch ostatních planetách, nepřetržitě kemmerují? Společnost zvrhlíků? Tak to formuloval lord Tibe; a já jsem si myslel, že si dělá legraci. Třeba to tak opravdu je, ale je to odporná představa, pane Aii, a já nevidím důvod, proč by zdejší lidské bytosti měli vyhledávat a tolerovat nějaké styky s tvory tak příšerně odlišnými. Jenže vy jste tu možná proto, abyste mě upozornil, že v této záležitosti nemám na výběr.“

„Výběr, pro celou Karhide, leží jen a jen na vás, pane.“

„A co když vás odsud vyexpeduju?“

„No tak půjdu. A třeba to zkusím někdy znovu, s jinou generací...“

To zabralo. Vyhrkl: „Vy jste nesmrtelný?“

„Ne, pane, to vůbec ne. Ale dá se využít časových skoků. Kdybych se teď vydal z Getheny na nejbližší svět, Ollul, strávil bych na cestě tam sedmnáct let planetárního času. Časoskok je schopnost pohybovat se skoro tak rychle jako světlo. A kdybych se tam jen točil a hned se vrátil zpět, těch pár hodin, které bych strávil v lodi, by tady vydalo za plných čtyřiatřicet let; a mohl bych začít znova.“ Tahle teorie časoskoků, která obvykle lidem vnukala falešnou představu o nesmrtelnosti, fascinovala každého, kdo mi naslouchal, od rybářů na ostrově Horden po ministerského předsedu, jeho však nechávala chladným. Ostrým, rezavým hlasem se zeptal: „Co je toto?“ a ukázal na ansibl.

„Ansibl, dorozumívací zařízení, pane.“

„Rádio?“

„Nevyužívá radiových vln ani žádné formy energie. Princip, na kterém pracuje, konstanta simultánnosti, je do jisté míry obdobný gravitaci -“. Zase jsem pozapomněl, že nemluví s Estravenem, který si přečetl všechna hlášení o mně a který se zaujetím a chápavě naslouchal mým výkladům, nýbrž se znuděným králem. „Ansibl umí to, že v jakýchkoli dvou bodech vydá simultánně zprávu. Kdekoli. Jeden bod musí být pevný, na některé planetě o jisté hmotnosti, druhý konec je však přenosný. To je ono, tady tento konec. Nastavil jsem souřadnice na prasev Hain. Lodi NAFAL trvá cesta mezi Hainem a Gethenem šedesát sedm roků, ale když tady vyťukám nějaký vzkaz, na Hainu ho dostanou v téže chvíli, kdy já ho píšu. Chtěl byste se na něčem domluvit se slabily na Hainu, pane?“

„Neumím jazyk obyvatel Prázdná,“ vymlouval se král a zase nasadil svůj tupý a záludný úsměv.

„Bude tam připraven asistent - já jsem je totiž upozornil - který umí karhidský.“

„Cože? Jak to?“

„Jak víte, já nejsem první cizinec, který je na Gethenu. Předemnou tu byla skupina průzkumníků, kteří svou přítomnost neohlásili, ale vydávali se za Gethenany a rok cestovali křížem krážem po Karhide a Orgoreynu a Souostroví. Když odletěli, podali zprávu Radám Ekumenu; to bylo před více než čtyřiceti lety, za vlády vašeho dědečka. Jejich zpráva byla mimořádně příznivá. No a já jsem nastudoval informace, které oni nashromáždili, a jazyk, který zaznamenali, a přiletěl jsem sem. Chcete vidět to zařízení v chodu, pane?“

„Nemám rád triky, pane Aii.“

„To není trik, pane. Vaši vlastní vědci zkoumali -“

„Já nejsem vědec.“

„Jste panovník, můj pane. A lidé stejného postavení na prasevě Hainu od vás očekávají vzkaz.“

Vrhl na mě divoký pohled. Ve snaze polichotit mu a upoutat jeho zájem jsem ho zahnal do úzkých - znovu otázka prestiže. Celé to snažení nebylo na nic.

„Dobře. Tak se toho strojku zeptejte, co dělá z člověka zrádce.“

„Pomalů jsem vyťukal na klávesách, které byly uzpůsobeny karhidské abecedě: „Král Argaven z Karhide se ptá stabilů na Hainu, co dělá z člověka zrádce.“ Písmena zazářila na malé obrazovce a zmizela. Argaven to pozoroval, jeho neklidné přešlapování na chvíli ustalo.“

Následovala pauza, dlouhá pauza. Někdo dvaasedmdesát světelných let odtud teď bezpochyby horečně děroval požadavky do jazykového počítače pro karhidištinu, ne-li do počítače, v němž byly uloženy filozofické problémy. Nakonec z obrazovky zaskvěla jasná písmena, zůstala tam na moment a pomaloučku se ztrácela. „Králi Argavenovi z Karhide na Gethenu, pozdravy. Nevím, co dělá z člověka zrádce. Žádný člověk sám sebe nepovažuje za zrádce; proto je těžké to zjistit. S úctou, Spimolle G. F., za stabilů, v Saire na Hainu, 93/1491/45“

Když byl pásek nahráný, vytáhl jsem ho a podal Argavenovi. Nechal ho na stole, šel zase k prostřednímu krbu, skoro do něho vstoupil, kopal do rozžhavených polen a rukama srážel k zemi jiskry. „Takovou užitečnou odpověď by mi mohl dát kterýkoli věstec. Odpovědi nestačí, pane Aii. Ani

vaše krabička, váš strojek. Ani vaše vozidlo, vaše loď. Spousta podvodů a jeden podvodník. Chcete, abych vám, vašim povídačkám, vašim vzkazům věřil. Ale proč bych jim měl věřit? A proč bych je měl poslouchat? Jestli je tam někde mezi hvězdami osmdesát tisíc světů plných příšer, co z toho? My od nich nic nechceme. My jsme si zvolili svou cestu a už po ni dost dlouho kráčíme. Karhide je na rozhraní nové epochy, velkého nového věku. My si půjdeme svou vlastní cestou." Zaváhal, jako by mu vyschl zdroj jeho argumentů - především asi ne jeho argumentů. Jestliže Estraven už nebyl královým uchem, byl jím někdo jiný. „A kdyby existovalo něco, co ti Ekumenové chtějí od nás, nebyli by poslali vás samotného. Je to podfuk, nejapný vtip. Cizinců by tu byla aspoň tisícovka."

„Ale otevření dveří nevyžaduje tisíc mužů, můj pane."

„Co by ne? Aby je udrželi otevřené."

„Ekumen počká, dokud je neotevřete, pane. Nic vám nebude vnucovat. Byl jsem vyslán sám a zůstanu tady sám, abyste se mě nebáli."

„Nebáli?" zopakoval král, otočil tvář zjizvenou stíny, šklebil se, mluvil hlasitě a vřískavě. „Ale já se vás bojím, vyslanče. Já se bojím těch, kteří vás poslali. Bojím se lhářů, bojím se podvodníků a nejvíc se bojím trpké pravdy. A proto vládnu své zemi dobře. Protože jen strach ovládá lidi. Nic jiného nefunguje. Nic jiného netrvá dostatečně dlouho. Jste tím, čím podle vás jste, přesto jste podfuk, nejapný vtip. Mezi hvězdami není nic než prázdno a strach a tma a vy odtamtud přicházíte sám, abyste mě vystrašil. Ale já už strach mám a jsem král. Strach je král. Teď si sbalte .svoje léčky a fígle a běžte. Toť vše. Nařídil jsem, abyste dostal čestné občanství Karhide."

A tak jsem odcházel od krále, boty mi vrzaly na červené podlaze v červeném šeru sálu, až mě od krále nakonec odřízly dvoukřídlové dveře.

Zpackal jsem to. Na celé čáře jsem to zpackal. Ale když jsem vyšel z královského domu a procházel areálem paláce, nevtal mi hlavou ani tak můj neúspěch, ale Estravenova role v něm. Proč ho král vyhnal za to, že hájil záležitost Ekumenu (což, jak se zdálo, bylo podstatou toho prohlášení), když (podle krále samého) dělal pravý opak? Kdy začal radit králi, aby se mi vyhnul, a proč? Proč byl vyhoštěn a já zůstal na svobodě? Kdo z nich lhal víc a proč k čertu lhalí?

Došel jsem k závěru, že Estraven, aby si zachránil kůži, a král, aby si zachránil tvář. Vysvětlení to bylo krásné. Ale lhal mi vlastně někdy Estraven? Přišel jsem na to, že nevim.

Míjel jsem Červený rohový dům. Branka do zahrady byla otevřená. Nahlédl jsem dovnitř na seremy, sklánějící bílé větve nad tmavým jezírkem, na chodníčky z bílých cihel, které v poklidném šedém světle odpoledne vypadaly opuštěně. Ve stínu kamenů u jezírka ještě ležela trocha sněhu. Myslel jsem na Estravena, jak tam na mě včera večer v té chumelenici čekal, a pocítil jsem opravdovou lítost nad člověkem, kterého jsem ve včerejším průvodu viděl, jak je zpocený a nádherný pod tíhou své panoplie a moci, nad člověkem na vrcholu kariéry, schopným a vznešeným, který je odrovnaný, skončil, tečka. Prchá k hranici, tři dny za ním jeho smrt, nikdo s ním nemluví. Trest smrti je v Karhide ojedinělý. Život na Zimní planetě je už tak dost tvrdý, lidé tedy většinou nechávají smrt na přírodě nebo na zlobě, ne na zákonu. Uvažoval jsem, jak asi, s takovým rozsudkem v patách, bude utíkat. Autem ne, ta jsou tady majetkem paláce; převezte ho nějaká loď nebo zeměloď? Jde pěšky po silnici a nese si, co je schopen unést? Karhidané obvykle chodí pěšky; nemají totiž žádná tažná zvířata, žádné letací dopravní prostředky, počásí po většinu roku zpomaluje provoz motorových vozidel, a není to národ, který by měl naspěch. Představoval jsem si, jak se tento hrdý člověk namáhavě plahočí do exilu, krok za krokem, malá postava na dlouhé silnici mířící na západ k zálivu. Toto všechno mi procházelo hlavou, když jsem šel kolem branky Červeného rohového domu, ale hned jsem to z hlavy vypustil, zároveň se zmatenými spekulacemi ohledně Estravenových a králových činů a motivů. Skončil jsem s nimi. Zpackal jsem to. Co dál?

Měl bych jít do Orgoreynu, což je soused a soupeř Karhide. Ale když už bych tam byl, je docela možné, že bych měl problémy s návratem do Karhide, a tady jsem věci nedokončil. Musel jsem si připomenout, že splnění úkolu, který mi uložil Ekumen, mi může zabrat, a s největší pravděpodobností zabere, celý život. Žádný spěch. Není potřeba se hrnout do Orgoreynu, než se dozvím víc o Karhide, zejména o pevnostech. Dva roky jsem odpovídal na otázky, teď je budu klást. Ale ne v Erhenrangu. Konečně jsem pochopil, že to bylo od Estravena varování, a i když jsem mu nemusel věřit, nemohl jsem ho brát na lehkou váhu. Říkal mi vlastně, jakkoli nepřímě, že bych měl odejít z města a od dvora. Nevím, proč jsem si vzpomněl na zuby lorda Tiba ... Král mi dal čestné občanství země; a já ho využiji. Jak se říká ve škole na Ekumenu, není-li z nějaké činnosti užitek, sbírej informace; není-li užitek z informací, spi. Ospalý jsem ještě nebyl. Vydám se na východ do pevností a budu nejspíš sbírat informace od věštců.

KAPITOLA ČTVRTÁ

Devatenáctý den

Vvchodokarhidský příběh, jak ho v krbu Gorinhering vyprávěl Tobord Chorhawa a zaznamenal G. A., 93/1492.

Lord Berosty rem ir lpe přišel do pevnosti Thangering a nabídl čtyřicet berylů a půlroční úrodu ze svých sadů jako cenu za věštbu a byla to cena přijatelná. Snovači Odrenovi položil otázku, která zněla *V který den zemřu?*

Věštcí se shromáždili a společně se odebrali do tmy. Na konci tmy Odřen vyslovil odpověď: *Zemřete v Odstreth* (19. den kteréhokoli měsíce).

„V kterém měsíci? Za kolik roků?“ křičel Berosty, ale pouto bylo přerušeno a nedostalo se mu odpovědi. Vběhl do kruhu a popadl snovače Odrena pod krkem a škrtil ho a křičel, že jestli nedostane žádnou další odpověď, zlomí mu vaz. Ostatní ho odtáhli pryč a drželi ho, ačkoli to byl pořádný silák. Snažil se z jejich sevření vyprostit a vykřikoval: „Odpovězte mi!“

Odřen řekl: „Odpověděli jsme vám a vy jste zaplatil. Běžte.“

Vzteky bez sebe se pak Berosty rem ir lpe vrátil do Charuthe, třetího panství své rodiny, chudého místa v severním Osnorineru, který ještě víc ožebračil, když dával dohromady, čím zaplatit za věštbu. Zavřel se v opevněném místě, v nejvyšších místnostech krbové věže, a nevycházel ven, ať přišel přítel nebo nepřítel, doba setí nebo sklizně, kemmer nebo útok zvenku, celý měsíc a další a další a šest měsíců uběhlo a deset měsíců uběhlo a on pořád jako zajatec vězel ve svém pokoji a čekal. V Onnetherhad a Odstreth (18. a 19. den měsíce) nikdy nic nejedl, nepil, ani oka nezamhouřil.

Jeho kemmer láskou i přísahou byl Herbor z klanu Geganner. Tento Herbor přišel v měsíci Grende do pevnosti Thangering a oslovil snovače: „Prosím o věštbu.“

„Čím můžete zaplatit?“ zeptal se Odren, protože viděl, že ten člověk má na sobě chudé oblečení a chatrné boty a má staré sáně a všechno na něm potřebovalo vyspravit.

„Dám svůj život,“ odpověděl Herbor.

„Vy nemáte nic jiného, můj pane?“ otázal se Odren, jako by mluvil s nějakým významným šlechticem. „Nic, co byste mohl dát?“

„Nemám nic jiného,“ řekl Herbor. „Ale nevím, jestli můj život má pro vás tady nějakou cenu.“

„Ne, pro nás je bezcenný,“ prohlásil Odren.

Nato Herbor padl na kolena, přemožen hanbou a láskou a žadonil: „Zapřísahám vás, dejte mi odpověď. Není pro mě!“

„A pro koho?“ zvídal snovač.

„Pro mého pána a kemmera Ashe Berostyho,“ odpověděl ten člověk a rozplakal se. „Od té doby, co byl tady a dostal odpověď, která není odpovědí, nezná lásku ani radost ani své panství. On na to umře.“

„To ano; na co jiného člověk umírá než na svou smrt?“ potvrdil jeho slova snovač Odren. Ale Herborův vřelý cit ho obměkčil a zešíroka se rozpovídal: „Budu hledat odpověď na otázku, kterou mi kladete, Herbore, a nebudu za to nic žádat. Ale pomněte, vždycky je nějaká cena. Tazatel zaplatí, co zaplatit musí.“

Poté si Herbor přiložil na znamení vděku Odrenovy ruce na svoje oči a věštění začalo. Věštcí se shromáždili a odebrali se do tmy. Herbor šel s nimi a položil jim svou otázku, a sice *Jak dlouho bude Ashe Berosty rem ir lpe žít?* Neboť Herbor se domníval, že se mu dostane výčtu dní a roků a tím že uklidní srdce svého milovaného, když bude znát přesnou odpověď. Věštcí pak zašli dál do tmy a nakonec Odren v bolestech, jako by ho spalovaly plameny, zvolal: *Déle než Herbor z Geganneru!*

Nebyla to právě ta odpověď, v jakou Herbor doufal, nicméně takovou odpověď dostal, a protože byl v jádru trpělivý, vydal se s ní zasněženými končinami Grende domů do Charuthe. Přišel do panství a k tomu opevněnému místu a vystoupil do věže a tam našel svého kemmera Berostyho. Seděl u ohniště s doutnajícím popelem, jako obyčejně uzavřený do sebe, ruce položené na červeném kamenném stole, hlavu propadlou mezi rameny.

„Ashi,“ promluvil Herbor, „byl jsem v pevnosti Thangering a dostal jsem od věštců odpověď. Ptal jsem se jich, jak dlouho budeš žít, a jejich odpověď zní, že Berosty bude žít déle než Herbor.“

Berosty k němu zvedal hlavu, pomalu, jako by měl krční obřade zrezivělé, a naléhal: „A zeptal ses jich, kdy tedy umřu?“

„Zeptal jsem se, jak dlouho budeš žít.“

„Jak dlouho? Ty hlupáku! Tys měl možnost věštcům položit otázku a ty ses jich nezeptal, kdy je mi souzeno zemřít, v který den, v kterém měsíci, v kterém roce, kolik dní mi zbývá - ty se zeptáš *jak dlouho*? Ty jsi hlupák, ty jsi neskutečný hlupák, déle než ty, ano, déle než ty!" Berosty popadl desku z červeného kamene, jako by to byl plát plechu, a pustil ho Herborovi na hlavu. Herbor klesl k zemi, kámen ležel na něm. Berosty chvíli stál jako smyslů zbavený. Potom kámen zdvihl a viděl, že Herborovi rozdrtil lebku. Položil kámen zpátky na podstavec. Lehl si vedle mrtvého, objal ho, jako by právě kemmerovali a všechno bylo v nejlepším pořádku. Tak je našli obyvatelé Charuthe, když nakonec pronikli do věžní místnosti. Berosty byl od té doby pomatený, museli ho držet pod zámek, protože se neustále sháněl po Herborovi, o němž byl přesvědčen, že je někde na panství. Takto žil jeden měsíc a potom se oběsil, v Odstreth, devatenáctý den měsíce Thernu.

KAPITOLA PÁTÁ

Umění předvídat

Cestu na východ mi zařídila moje bytná, upovídaná osoba. „Když chce někdo do pevností, musí překonat Kargav. Musí přes hory do Staré Karhide, do Reru, starého královského města. No a poslouchejte, jeden z mých krbových bratří jezdí s kolonou zemělodí přes průsmyk Eskar a včera mi u šálku orshe vykládal, že poprvé letos v létě vyjedou v Getheny Osmě, když bylo takové teplé jaro, a říkal, že až do Engoharu už je cesta čistá a že v příštích pár dnech budou muset průsmyk protáhnout pluhy. Mne by nikdo přes Kargav nedonutil ani za nic, pro mě je Erhenrang, já potřebuji střechu nad hlavou. Já jsem ale yomesh, budiž pochváleno devět set příznivců Trůnu a požehnáno ať je Mléko Meshovo, a yomeshem může být člověk kdekoli. Víte, nás je spousta nových, protože můj Pán Meshe se narodil 2202 let-před, ale Stará cesta handdary je o deset tisíc let starší. Jestli vám jde o Starou cestu, budete muset do Staré země. Podívejte, pane Aii, kdykoli se vrátíte, budu mít tady v tomto ostrově pro vás místnost, ale věřím, že jste moudrý člověk a že teď na chvíli z Erhenrangu odejdete, protože všichni ví, jak okázale vám ten zrádce v paláci projevoval přátelství. *Ted* když je královým uchem starý Tibe, se situace zase zklidní. No, a když přijdete do Nového přístavu, najdete tam mého krbového bratra, a když mu řeknete, že vás posílám já...”

A tak dál. Byl, jak jsem řekl, strašně řečný, a když přišel na to, že nemám žádný shifgrethor, využil každé příležitosti, aby mi radil, třebaže i on to zastíral všelijakými ‚kdyby‘ a ‚jakoby‘. Byl správcem mého ostrova; v duchu jsem mu říkal ‚bytná‘, protože měl tlustý zadek, který se mu při chůzi převaloval, a obtlouklé povislé tváře a rád vyzvídal a špehoval a byl nečestný a laskavost sama. Ke mně se choval slušně a můj pokoj dokonce v době mé nepřítomnosti ukazoval za mírný poplatek senzacechtivým návštěvníkům: Podívejte, místnost tajemného vyslance! Byl tak zženštilý, i zjevem i chováním, že jsem se ho jednou zeptal, kolik má dětí. Za-kabonil se. Neporadil žádné. Přičinil se však o čtyři. Tohle bylo jen jedno z malých překvapení, kterých se mi neustále dostávalo. Kulturní šok však nebyl ničím v porovnání s biologickým šokem, který jsem zažíval, já coby bytost mužského pohlaví mezi bytostmi, které pět šestin veškerého času byli hermafroditi s nediferencovanými pohlavními znaky.

Rozhlasové přehledy zpráv byly plné činů, které uskutečnil nový ministerský předseda Pemmer Harge rem ir Tibe. Hodně zpráv se týkalo událostí na severu v Sinothském údolí. Tibe měl zjevně v úmyslu uplatňovat nárok Karhide na tuto oblast: chtěl udělat přesně ten krok, který by na jiném světě na tomto stupni civilizace vedl k válce. Ale na Gethenu nevedlo k válce nic. Hádky, vraždy, spory, přepadení, vendety, týrání a jiné ohavnosti, to vše patří do repertoáru zdejších lidí; ale k válce nepřistoupí. Postrádají, jak se zdá, schopnost *zmobilizovat* se. Chovají se po této stránce jako zvířata; nebo jako ženy. Nechovají se jako muži nebo jako mravenci. Rozhodně to ještě nikdy neudělali. To, co jsem věděl o Orgoreynu, naznačovalo, že se během posledních pěti až šesti století stával společností čím dál víc mobilizovatelnou, skutečným národnostním státem. Otázka prestiže v tomto konkurenčním boji, dosud většinou ekonomickém, by mohla donutit Karhide, aby následovala svého většího souseda a aby se stala místo rodinného hašteření státem, jak to vyjádřil Estraven; aby, taky podle Estravena, poznala pocit patriotismu. Kdyby k tomuto došlo, měli by Getheňané jedinečnou šanci dosáhnout stádia válčení.

Chtěl jsem do Orgoreynu, chtěl jsem se podívat, jestli mé dohady v této oblasti jsou správné. Nejdříve jsem si však musel uspořádat karhidské záležitosti; takže jsem v ulici Eng prodal klenotníkovi se zjizvenou tváří další rubín a bez zavazadel, zato však s penězi, ansiblem, nějakým náradím a čistým prádlem jsem se prvního dne prvního letního měsíce vydal jako jeden z pasažérů obchodní kolony na cestu.

Zemělodě vyjely za svítání z větrem bičovaných překladišť v Novém přístavu. Podjely pod obloukem a stočily se na východ, dvacet rozměrných pásových vozidel, připomínajících lodě, projíždělo nehlukně v zástupu za sebou kaňony ulic Erhenrangu. Vezly krabice s objektivy, zvukové pásky na cívkách, role měděného a platinového drátu, štůčky látky z přírodního vlákna, které vypěstovali a utkali v Západním podhůří, bedny se sušenými rybími vločkami ze zálivu, přepravky s kuličkovými ložisky a jinými strojními součástkami a deset vozidel bylo plně naloženo orgotským obilím kadikem: to vše mířilo do Bouřkové hranice Pering, severovýchodního cípu země. Veškerou přepravu zboží na Velkém kontinentě zajišťují tato elektřinou poháněná vozidla, která se všude tam, kde to řeky a kanály dovolují, převážejí na prámech. V těch měsících, kdy je hluboký sníh, jsou jedinými dopravními prostředky kromě lyží a sani tažených člověkem pomalé traktory-pluhy, motorové sáně a na zamrzlých řekách nevyzpytatelné ledolodě; během tání nelze spoléhat na žádný dopravní prostředek; a tak velká

část přepravy nákladu se dá do pohybu okamžitě s příchodem léta. To pak po silnicích jezdí kolona za kolonou. Doprava je řízená, po každém vozidle či koloně se chce, aby udržovaly rádiové spojení s kontrolními stanovišti podél cesty. I když je provoz sebehustší, vše probíhá celkem plynule, vozidla se pohybují rychlostí 40 kilometrů za hodinu (terranskou). Getheňané by mohli jezdit rychleji, ale nejezdí. Ptal jsem se, proč nezrychlí, a odpověděli mi:

„Proč?“ Jako kdybyste se Terrané zeptali, proč musí všechna vozidla jezdit tak rychle; odpověděl by: „Proč ne?“ Proti gustu žádný dišputát. Terrané mají tendenci jít vpřed, dělat pokroky. Lidé na Zimní planetě, kteří žijí bez přestání v roce jedna, mají pocit, že pokrok není tak důležitý jako přítomnost. Moje ‚gusto‘ bylo spíše terranské, a když jsme vyjížděli z Erhenrangu, znervózňovalo mě to důsledné dodržování rychlosti; měl jsem chuť vystoupit a běžet. Byl jsem rád, že jsem vypadl z těch dlouhých kamenných ulic ověšených černými strmými střechami a bezpočtem věží, z toho města bez slunce, v němž se všechny mé naděje přetavily v pocit strachu a zrad. Jak jsme se škrabali nahoru úpatím Kargavu, kolona občas krátce zastavila, většinou na jídlo v nějakém podniku u cesty. Odpoledne se nám navíc z nejvyššího bodu podhůří poprvé naskytl celkový pohled na pohoří. Uviděli jsme Kostor, od úpatí po hřeben přes šest tisíc metrů vysoký, strmá západní stěna zakrývala štíty severně od Kostoru, z nichž některé dosahují až devíti tisíc. Jižně od Kostoru se jeden vedle druhého vypínaly bílé štíty proti bezbarvé obloze; napočítal jsem jich třináct, poslední jen nejasně tušený daleko v mlze na jihu. Řidič mi jich všech třináct pojmenoval a v přátelské snaze nahnat mi strach mi vyprávěl příběhy o lavínách a zemělodích odvátných ze silnice vichrem z hor a o osádkách sněžných pluhů, uvězněných celé týdny v nepřístupných výškách, a různé další. Popisoval, jak kdysi vozidlo před nim dostalo smyk a řítilo se ze srázu do hloubky tři set metrů; pozoruhodné na tom bylo, tvrdil, jak pomalu padalo. Připadalo mu, že se do propasti snášelo celé odpoledne, a byl rád, když nakonec zmizelo v desetimetrové závěši na dně, aniž nahoře zaslechl nějaký zvuk.

O Třetí hodině jsme zastavili na jídlo v jednom velkém honosném hostinci s obrovskými hučícími krby a obrovskými místnostmi s trémovými stropy, s množstvím stolů plných dobrého jídla; na noc jsme tam ale nezůstali. Naše kolona jela i v noci a uháněla (po karhidském způsobu), aby jako první dorazila do Bouřkové hranice Pering a slizla tak smetanu pro své obchodníky. Nastoupila nová směna řidičů, dobily se baterie na vozidlech a jeli jsme dál. Jeden z vozů v koloně sloužil jako spací, ale jen pro řidiče. Pro cestující žádná lůžka. Noc jsem strávil na tvrdém sedadle v chladné kabině, jen kolem půlnoci jsme zastavili v horách na jídlo v jednom malém hostinci. Karhide si nepotrpí na komfort. Za svítání jsem byl vzhůru a viděl jsem, že jsme za sebou zanechali vše kromě skal a ledu a světla a úzké silnice, která pod pásy našich zemělodí vedla jen a jen vzhůru. Chvěl jsem se, ale blesko mi hlavou, že existují věci, které jsou nad všechno pohodlí, pokud nejsi stará žena nebo kočka.

Ted' už žádné hostince, jen děsivé sněhové a žulové svahy. Když nastala doba jídla, zemělodě tiše jedna za druhou zastavily, stoupání tam bylo nějakých třicet stupňů, na silnici sníh, všichni slezli z kabin a shromáždili se kolem spacího vozu, z něhož nám podávali misky s horkou polévkou, plátky sušených chlebových jablek a džbánky s kyselým pivem. Postávali jsme kolem, podupávali ve sněhu, házeli do sebe jídlo i pití, zády k ostrému větru, který s sebou nesl třeptivá zrníčka prašanu. A pak zase zpátky do zemělodí a dál a vzhůru. V poledne bylo ve wehothských průsmycích ve výšce kolem čtyř tisíc metrů 28°C na slunci a -10°C ve stínu. Elektrické motory běžely tak potichu, že bylo slyšet laviny až ze vzdálenosti dobrých třiceti kilometrů, jak se s rachotem valí po nezměrných modrých pláních na vzdálených stranách roklí.

Toho dne pozdě odpoledne jsme překonali vrch Eskar, vysoký 4500 metrů. Když jsem se díval nahoru na jižní stěnu Kostoru, který jsme celý den nekonečně pomalu zdolávali, uviděl jsem asi půl kilometru nad silnici podivný skalní útvar, jakoby hrad. „Vidíte tam tu pevnost?“ zeptal se řidič.

„To je stavba?“

„To je pevnost Arikostor.“

„Tady nahoře snad nemůže nikdo žít.“

„Ale ano, starci mohou. Jezdívá jsem dřív v koloně, která jim sem koncem léta přivážela z Erhenrangu potraviny. Je jasné, že deset jedenáct měsíců v roce nemohou vycházet, ale to jim nevadí. Je tam tak sedm nebo osm pobývatelů.“

Civěl jsem na ty opěrné zdi z rozpukaných skal, odříznuté od světa v nesmírné samotě velehor, a nevěřil jsem našemu řidiči; ale nahlas jsem neřekl nic. Kdyby někdo v tom vymrzlém orlím hnízdě dokázal přežít, byli by to Karhidané.

Silnice začala klesat a zhoupla se vždy kus na sever a zase na jih a lemovala přitom prudké srázy, protože východní strana Kargavu je rozervanější než západní; padá totiž dolů v mohutných kaskádách, obnažených geologických zlomech, vytvořených při horském vrásnění. Za soumraku jsme spatřili v hloubce asi dvou tisíc metrů pod námi, jak se obrovským bílým stínem vine tenounká tečkovaná stužka: kolona zemělodí, která vyjela z Erhenrangu den před námi. My jsme se tam dolů doplazili dalšího dne k večeru a šinuli jsme se po tomtéž zasněženém svahu, zlehka, ani jsme

nedýchali, abychom neuvedli do pohybu laviny. Odtamtud jsme hluboko pod námi a za námi směrem na východ na vteřinku matně zahlédli nedozírnou krajinu zastřenou mraky a stíny mraků a protkanou stříbrem řek, Rerskou nížinu.

Po čtyřech dnech cesty z Erhenrangu jsme navečer dorazili do Reru. Tato dvě města odděluje sedmnáct set kilometrů, několik kilometrů vysoká stěna a dva či tři tisíce let. Kolona zůstala stát před Západní branou, kde najede na prámy plovoucí po kanále. Do Reru se totiž nedostane žádná zeměloď, žádné vozidlo. Město bylo vybudováno ještě před tím, než Karhiďané začali používat motorová vozidla, a ta už vlastně používají víc než dvacet století. V Reru nejsou žádné ulice. Jsou tam kryté chodníčky, něco jako tunely; v létě můžete chodit uvnitř těch tunelů nebo nahoře po nich, jak se vám chce. Domy a ostrovy a krby jsou poházené bez ladu a skladu, chaoticky, v naprosto úděsném zmatku, jehož završením je neočekávané (jak je tomu ostatně s anarchií v Karhide) něco-nádherného: mohutné věže Nepaláce, krvavě rudé, bez oken. Byly vystavěny před sedmnácti sty lety a po tisíc let hostily karhidské krále, dokud Argaven Harge, první ze své dynastie, nepřekročil Kargav a neosidlil rozsáhlé údolí Západního podhůří. Všechny rerské stavby jsou fantasticky masivní, zapuštěné do hloubky, odolné proti nepřízni počasí a proti vodě. V zimě se stává, že město je díky větru z nížin bez sněhu, ale když přijde pořádný víchř s chumelenicí, sníh se z ulic neodklízí, žádné tam totiž nejsou. Karhiďané používají kamenné tunely nebo si dočasně vyhloubí nové ve sněhu. Z vrstvy sněhu nevyčuhuje nic víc než střecha a zimní vchody bývají umístěny pod okapem nebo na samotné střeše, něco na způsob vikýřů. Doba tání je pro tuto nížinu s mnoha řekami nepříjemným obdobím. Z tunelů se stanou odvodňovací kanály a z prostorů mezi stavbami zase splavné kanály a jezera, po nichž se obyvatelé Reru v lodích dopravují do práce a odrážejí přitom vesly malé ledové kry. A na věky věků se nad prachem léta, zasněženou směsicí střeš zimy a záplavami jara tyčí rudé věže, opuštěné srdce města, nezničitelné.

Ubytoval jsem se v ošuntělém předraženém hostinci, který se krčil v zavětrí věží. Zdály se mi zlé sny, a když se rozednilo, vstal jsem a zaplatil tamějšímu vyděrači za nocleh a za snídani a za nepřesné informace o tom, kudy mám jít, a vydal jsem se pěšky najít Otherhord, starobylou pevnost nedaleko Reru. Ušel jsem sotva padesát metrů z hostince a už jsem se ztratil. Ale orientoval jsem se podle věží, ty jsem nechával za sebou, a podle obrovského obrysu Kargavu, který jsem měl po pravici, a tak jsem vyšel z města a mířil k jihu a nějaké venkovské dítě, které jsem potkal na silnici, mi řeklo, kde mám odbočit do Otherhordu.

Přišel jsem tam v poledne. Tedy přišel jsem někam v poledne, ale nebyl jsem si jistý kam. Byl tam převážně les nebo hustý porost. ale stromy byly udržované ještě pečlivěji, než je v té zemi pečlivých lesníků běžné, a pěšinka vedla úbočím přímo mezi stromy. Po chvíli jsem si uvědomil, že vpravo těsně u cestičky je dřevěný srub, a pak jsem si všiml o kousek dál vlevo poměrně velké dřevěné stavby; a odněkud se šířila lahodná vůně čerstvě smažené ryby.

Pomalů jsem postupoval po cestičce, trošku nervózní. Neměl jsem zdání, jak se handdarové tváří na turisty. Po pravdě řečeno jsem o nich věděl velice málo. Handdara je kult bez institucí, bez kněží, bez hierarchie, bez přísah, bez víry. Stále ještě nedokážu říct, jestli má, či nemá Boha. Je nepostižitelný. Pokaždé je někde jinde. Jediným místem, kde se s ním člověk jistojistě setká, jsou pevnosti, čili útočiště, do nichž se mohou lidé uchýlit na noc či na doživotí. Určitě bych nebyl vnikl až do skrytých míst tohoto záhadně nedefinovatelného kultu, nebýt toho, že jsem chtěl najít odpověď na otázku, která po průzkumnících zůstala nezodpovězena: Co jsou zač věštcí, co vlastně dělají?

Byl jsem už v Karhide déle než kdysi průzkumníci a pochyboval jsem, že je něco na povídkách o věštcích a jejich proroctvích. Pověsti o věštbách jsou běžné v celém Člověčenstvu. Promlouvá Bůh, mluví duchové, mluví počítače. Trhliny v podobě nejasných dvojsmyslností nebo statistické pravděpodobnosti sice existují, ale tyto rozpory smaže Víra. Přes to všechno stály ty pověsti za to, aby se jimi člověk zabýval. Já jsem ještě žádného Karhiďana nepřesvědčil o existenci telepatického dorozumívání; nevěřili, dokud „neviděli“: přesně tak jsem na tom byl já, co se tyká věštců handdarských.

Šel jsem dál po cestičce a uvědomoval jsem si přitom, že ve stínu tohoto svažujícího se lesa je roztroušena celá vesnice nebo i městečko, zase tak bez ladu a skladu jako Rer, ale mlčenlivě, poklidně, jaksí venkovsky. Nad každou střechou i pěšinkou visely větve hemmenů, nejběžnějších stromů na Zimní planetě. Je to statný jehličnan s hustými bledě červenými jehličkami. Na rozvětvených cestičkách se povalovaly hemmenové šišky, vítr byl provoněný hemmenovým pylem, všechny domky byly postaveny z tmavého hemmenového dřeva. Konečně jsem se zastavil a zvažoval, na které dveře zaklepat, když tu se mezi stromy vynořil nějaký člověk, pomalým krokem se blížil ke mně a zdvořile mě pozdravil. „Budete si přát ubytování?“ zeptal se mě.

„Přišel jsem s otázkou pro věšce.“ Rozhodl jsem se, že aspoň pro začátek je nechám v domnění, že jsem Karhiďan. Stejně jako průzkumníci i já jsem se, když jsem chtěl, bez problémů vydával za domorodce. Můj zvláštní přízvuk procházel v tom množství karhidských nářečí bez povšimnutí a moje

pohlavní odlišnosti zakrýval bohatý oděv. Chyběla mi sice typická gethenská hustá kštica na hlavě a oči sešikmené ke stranám a byl jsem černější a vyšší než většina místních, ale bylo to ještě v mezích normálu. Než jsem opustil Ollul, dával jsem si pravidelně depilovat vousy (v té době jsme ještě nevěděli o ‚kožešinových‘ kmenech Perunterů, kteří nejsou jen vousatí, ale jsou dokonce ochlupení po celém těle, stejně jako bílí Terrané). Občas padla otázka, jak jsem si polámal nos. Můj nos je totiž plochý; nosy Getheňanů ční dopředu a jsou úzké, nosní dírky jsou zúžené, a tak vhodně přizpůsobené vdechování mrazivého vzduchu. Ten člověk na otherhordské cestičce se na můj nos mírně udiveně zadíval a zeptal se: „To možná budete chtít mluvit se snovačem. Ten je teď tam dole na té světlině, pokud nešel ven s lesosaněmi. Anebo nechtěl byste raději napřed za některým z celibátníků?“

„Já nevím. Já strašně tápu -“

Mladík se zasmál a lehce se uklonil. „To je mi ctí!“ pronesl. „Já tady žiji už tři roky a ještě jsem nedosáhl takového stupně nevědomosti, aby to stálo za zmínku.“ Dobře se bavil, ale choval se vlídně a já jsem si honem srovnal v hlavě útržky handdarského učení, na které jsem si povzpomínal, a došlo mi, že jsem se před ním naparoval, přímo chvástal, jako kdybych za ním přišel a oznámil: „Já jsem strašně krásný...“

„Víte, chci říct, že o věštcích nevím nic -“

„Záviděnáhodné!“ prohlásil mladý pobývatel. „Nuže, vnořme šlépěje do netknutého sněhu, ať se někam dostaneme. Smím vám ukázat, kudy se dostanete na tu světlinu? Mé jméno je Goss.“

To bylo křestní jméno. „Genry,“ představil jsem se a vzdal jsem se pokusu o ‚I‘. Goss mě vedl dál do chladivého stínu lesa. Úzká cestička často měnila směr, klikatila se nahoru svažem a zase sbíhala dolů; tu a tam, poblíž pěšinky i kus od ní, mezi mohutnými kmeny hemmenů, stály malé domky, barevně sladěné s lesem. Všechno bylo červené a hnědé, provlhlé, mlčenlivé, voňavé, pochmurné. Z jednoho domku se linuly tlumené tóny sladké melodie, vyluzované na karhidské flétně. Goss si vykračoval pár metrů přede mnou, zlehka a svižně, s dívčím půvabem. Znenadání na něm zazářila bílá košile a já jsem hned po něm vyšel ze stínu do prudkého slunce a octli jsme se na široké zelené louce.

Nějakých šest metrů od nás se ostře rýsovala postava, vzpřímená, nehybná, rudý hieb a bílá košile, pestrá emailová intarzie v zelení vysoké trávy. Sto metrů za ní stála další socha, v modrém a bílém; ta se za celou dobu, co jsme mluvili s první, ani nepohnula, ani nepohlédla směrem k nám. Nacvičovaly právě jednu handdarskou disciplínu zvanou Přítomnost, což je vlastně jakési vytržení, extáze - handdarové, libující si v záporech, ji říkají nevytržení -, spočívající mimo jiné v oproštění se od sebe (nalezení vyšších kvalit v sobě?) pomocí mimořádného smyslového vnímání a uvědomování si. Přestože je tato technika přesným opakem většiny technik mysticismu, mystická disciplína to pravděpodobně je; disciplína, která směřuje k prožitku Imanence; ale žádné handdarské disciplíny nemohu třídit do kategorií s jistotou. Goss mluvil s člověkem v rudém. Ten se vymanil ze své intenzivní nehybnosti, podíval se na nás a zamířil pomalu k nám a já jsem k němu pocítil posvátnou úctu. V poledním slunci zářil svým vlastním světlem.

Byl stejně vysoký jako já, štíhlý, měl nevinnou, upřímnou, krásnou tvář. Jakmile se naše oči střetly, pocítil jsem touhu oslovit ho, pokusit se o myšlenkovou domluvu, kterou jsem od přistání na Zimní planetě nevyzkoušel a ani bych ještě zkoušet neměl. Okamžité hnutí mysli bylo však silnější než zábrany. Oslovil jsem ho. Odezva žádná. Kontakt jsem nenavázal. Dál se mi díval přímo do očí. Po chvíli se usmál a tichým, dost vysokým hlasem konstatoval: „Vy jste ten vyslanec, že?“

„Ano, jsem,“ vykotal jsem.

„Já se jmenuji Faxe. Je nám ctí, že vás u nás můžeme přivítat. Zůstanete na čas u nás v Otherhordu?“

„Velice rád. Chtěl bych se dovědět víc o vašem umění věštit. A existuje-li něco, co vám na oplátku mohu říct já, co jsem zač, odkud přicházím -“

„Cokoli si .budete přát,“ nabízel Faxe a z jeho úsměvu dýchl klid a vyrovnanost. „Je to příjemné pomyšlení, že napřed překonáte Oceán vesmíru, potom ještě dalších tisíc mil a Kargav k tomu, abyste se dostal sem k nám.“

„Chtěl jsem Otherhord navštívit kvůli věhlasu jeho předpovědí.“

„Takže nás asi budete chtít pozorovat při věštbách. Nebo máte svou otázku?“

Jeho průzračným očím se nedalo lhát. „Já nevím,“ odpověděl jsem.

„Nusuth,“ zněla jeho reakce. „Nevadí. Jestli u nás nějaký čas zůstanete, přijdete na to, jestli nějaký dotaz máte, nebo nemáte... Víte, věštcí se mohou sejít jen v určitou dobu, a tak byste měl v každém případě u nás zůstat několik dnů.“

Zůstal jsem a byly to příjemné dny. Čas se tam nijak neorganizoval, kromě veřejně prospěšné práce, práce na poli, zahradě, v lese a údržbářských úkonů, na něž si ty skupinky, které nejvíce potřebovaly pomoci, volaly přechodné hosty, jakým jsem byl například já. Stávalo se, že uběhl den, aniž jsem, kromě práce, s někým promluvil. Ti, s nimiž jsem hovořil nejčastěji, byli mladý Goss a Faxe

snovač, jehož výjimečná povaha, průzračná a bezedná jako studna s čirou vodou, byla ztělesněním povahy tohoto místa. Večer se někdy konala shromáždění v krbových místnostech některého z těch nízkých domků, obklopených stromy; diskutovalo se, popíjelo se pivo, někdy tam zněla i hudba, temperamentní karhidská hudba, melodicky jednoduchá, ale rytmicky složitá, vždycky improvizovaná. Jeden večer dva pobývatelé tančili, muži tak staří, že jim vlasy zbělely a končetiny zkostnatěly a vnější cípy víček jim napůl překrývaly tmavé oči. Jejich tanec byl pomalý, precizní, měl svá pravidla; byla to pastva pro oko i pro duši. Začali tančit po jídle během Třetí hodiny. Hudebníci se podle libosti přidávali a zase přestávali hrát, kromě bubeníka, který své jemné bubnování obměňoval, ale hrál v jednom kuse. Po pěti terranských hodinách, to znamená o Šesté hodině, o půlnoci, ti dva pořád ještě tančili. Bylo to poprvé, co jsem se setkal s jevem zvaným *dothe*, což je dobrovolné, řízené využití toho, čemu se říká 'hysterická síla'. Poté jsem byl o něco více nakloněn uvěřit příběhům o starcích handdarských,

Byl to introvertní život, soběstačný, nehybný, prostoupený onou jedinečnou nevědomostí, které si handdarové tolik váží a která je podřízena jejich pravidlu o nečinnosti a nevměšování se. Toto pravidlo (vyjádřené slovem *nusuth*, které musím přeložit jako 'nic se neděje') je podstatou jejich kultu a já nepředstírám, že je chápu. Ale po poloměsíci v Otherhordu jsem přece jen začal Karhide rozumět lépe. Pod politikou, průvody a vášněmi národa se rozprostírá jakási starobylá temnota, pasivní, anarchická, tichá, úrodná temnota handdary.

A z toho ticha nevysvětlitelně vystupuje věštčův hlas.

Mladý Goss, který mi ochotně dělal průvodce, mi řekl, že moje otázka pro věštce se může týkat čehokoli a může být jakkoli formulována. „Čím výstižnější a stručnější otázka, tím přesnější odpověď," řekl mi. „Neurčitost plodí neurčitost. A některé otázky jsou pochopitelně nezodpověditelné."

„Co když právě takovou položím?" zajímalo mě. Toto pojišťování se pro každý případ vypadalo rafinovaně, ale nebylo na něm nic nového. Jeho odpověď však byla nečekaná: „Snovač ji odmítne. Nezodpověditelné otázky zničíly věštecké skupiny."

„Zničily?"

„Znáte pověst o lordovi ze Shorthu, který nutil věštce z pevnosti Asen, aby mu odpověděli na otázku *Jaký je smysl života?* To se stalo před několika tisíci lety. No a věštci zůstali v temnotě šest dní a noci. Nakonec všichni celibátníci skončili v katatonickém stavu, blázni byli mrtví, pervert kamenem umlátil lorda ze Shorthu a snovač ... To byl muž jménem Meshe."

„Zakladatel yomeshského kultu?"

„Ano, ten," řekl Goss a rozesmál se, jako by na tom příběhu bylo něco legračního. Nebylo mi v tu chvíli jasné, jestli ho pobavili yomeshové, nebo já.

Rozhodl jsem se, že položím zjišťovací ano-ne otázku, která snad alespoň sníží možnost případné nejasnosti a dvojznačnosti v odpovědi. Faxe potvrdil, co už říkal Goss, že podstatou otázky může být něco, o čem věštci naprosto nic nevědí. Mohl bych se zeptat, jestli bude na severní polokouli planety S letos dobrá úroda hoolmu, oni by odpověděli, i když by předtím neměli nejmenší ponětí o existenci planety S. Tohle jako by posunulo celou záležitost do roviny Čistě nahodilých předpovědí, jako se něco vyvozuje z rostlinek řebříčku nebo hození mince. „Ne," oponoval Faxe, „rozhodně ne, o nahodilosti nemůže být ani řeči. Celé je to vlastně pravý opak nahodilosti."

„Pak tedy čtete myšlenky."

„To ne," nesouhlasil Faxe a upřímně a bezelstně se usmál.

„Třeba čtete myšlenky, aniž si to uvědomujete."

„Jaký by to mělo smysl? Kdyby tazatel znal odpověď, neplatil by za ni takovou vysokou cenu."

Vybral jsem otázku, na kterou jsem samozřejmě neznal odpověď. Jen čas bude moci dokázat správnost či nesprávnost věštby, pokud ovšem to nebude, jak jsem předpokládal, jedna z těch obdivuhodných profesionálních předpovědí, která se pak dá aplikovat na cokoli. Nebyla to žádná triviální otázka. Původní představy, že se zeptám, kdy přestane pršet, nebo na nějakou podobnou hloupost, jsem se vzdal, když jsem se dozvěděl, jak těžká a nebezpečná je celá ta akce pro oněch devět věštců z Otherhordu. Cena byla pro tazatele vysoká - dva moje rubíny putovaly do pokladny pevnosti -, ale pro dotazované ještě vyšší. A jak jsem poznal Faxe, pak jestli mi činilo potíže uvěřit, že je profesionální podvodník, tak daleko větší potíže mi činilo uvěřit, že by mohl být čestný podvodník, který podléhá sebeklamu; jeho inteligence byla stejně jasná, zářivá a vybroušená jako mé rubíny. Neodvážil jsem se mu nachystat žádnou léčku. Zeptal jsem se na to, co jsem chtěl vědět ze všeho nejvíc.

V Onnetherhad, 18. den měsíce, se těch devět sešlo v jedné velké budově, která bývala obvykle uzamčená: jeden vysoký sál, kamenná podlaha, chlad, mdlé světlo z několika uzoučkových oken a od ohně v hlubokém krbu na jednom konci. Seděli v kruhu na holém kameni, všichni zahalení pláští a kapucemi, nepravidelné, nehybné tvary, které v odlesku ohně připomínaly do kruhu rozestavené dolmeny. Goss a ještě několik dalších mladých pobývatelů a lékař z nejbližšího panství to v tichosti sledovali z míst u krbu, zatímco já jsem šel napříč sálem a vstoupil do kruhu. Bylo to celé velmi

neformální a velmi napínavé. Jedna ze zahalených postav zvedla hlavu, když jsem mezi ně vkročil, a já jsem spatřil zvláštní obličej, zamračený, s hrubými rysy a drzíma očima, které si mě prohlížely.

Faxe seděl se skříženými nohama, nehýbal se, ale byl ve střehu, to shromáždění ho naplňovalo silou, která způsobila, že jeho poměrně slabý, tichý hlas šlehl jako elektrický blesk. „Ptejte se,“ prohlásil.

Stál jsem uvnitř kruhu a pronášel otázku. „Stane se tato planeta Gethen do pěti let členem Ekumenu známých světů?“

Ticho. Stál jsem tam, visel jsem uprostřed pavučiny utkané z ticha.

„To je zodpověditelné,“ polohlasně špitl snovač.

Zjevně se jim ulevilo. Zahalené kameny jako by se obměkčily a pohnuly, ten, který se na mě tak podivně díval, začal něco šeptat svému sousedovi. Opustil jsem kruh a přisedl k přihlížejícím u krbu.

Dva věštcí zůstali zabraní do sebe a nemluvili. Jeden z nich každou chvíli zvedl levou ruku a zlehka a rychle jí desetkrát nebo dvacetkrát poklepal o podlahu a pak zase nehnutě seděl. Ani jednoho z nich jsem předtím neviděl; byli to blázni, upozorňoval mě Goss. Byli duševně nemocní. Goss jim říkal ‚rozervanci‘, což by mohlo znamenat schizofrenici. Karhidští psychologové, ačkoli neznali myšlenkovou domluvu a byli tedy jako slepí chirurgové, byli vynalézaví, co se týká léků, hypnózy, lokálního šoku, kryoterapie a různých duševních terapií. Zeptal jsem se, jestli by se tihle dva psychopati nemohli léčit. „Léčit?“ podivil se Goss. „Vy byste zpěvákovi léčil jeho hlas?“

Dalších pět v kruhu byli pobývatelé Otherhordu, adeпти handdarské disciplíny Přítomnost a také, pokračoval Goss, pokud zůstanou věštcí, adeпти celibátu, takže nebudou mít v obdobích své sexuální potence žádného partnera. Jeden z celibátníků musí být v kemmeru v průběhu věštění. Dovedl jsem ho rozpoznat, protože už jsem se naučil všimnout si nepatrných tělesných změn, zvláštního jasu, což signalizuje první fázi kemmeru.

Vedle kemmera seděl pervers.

„Přišel s lékařem ze Spreve,“ prozradil mi Goss. „Některé věštecké skupiny vyvolávají úchylku u normální osoby uměle - několik dní před shromážděním jí naočkují ženské nebo mužské hormony. Lepší je mít přirozeného perversa. Ten ochotně přijde; má rád slávu.“

Goss užil zájmeno, které označuje samčího živočicha, ne zájmeno pro lidskou bytost v mužské roli kemmeru. Vypadal trochu rozpačitě. Karhidané diskutují bez zábrán o sexuálních záležitostech a o kemmeru mluví s chutí a s úctou, ale zdrženlivější jsou v otázkách perverze - přinejmenším když mluvili se mnou. Nadměrné prodlužování období kemmeru s permanentní hormonální nerovnováhou směrem buď k mužskému nebo ženskému pohlaví způsobuje to, čemu říkají perverze; není nijak ojedinělá; tři nebo čtyři procenta dospělých jsou pravděpodobně fyziologicky odchylní neboli nenormální - normální podle našich měřítek. Nejsou ze společnosti vyloučeni, jsou však trpěni s jistou přezíravostí, podobně jako homosexuálové v mnoha bisexuálních společnostech. Karhidský slangový výraz pro ně je *polomrtví*. Jsou sterilní.

Pervers ve skupině, po tom prvním dlouhém a podivném pohledu, kterým mě obdařil, si přestal všimnout všech, kromě svého kemmerujícího souseda, jehož čím dál větší sexuální aktivita ještě vzroste a nakonec bude vybičována na maximum - ženská sexuální, potence podnícená neodbytnou a zveličenou mužskostí perversa. Pervers bez ustání příjemným hlasem mluvil na kemmerujícího souseda, nakláněl se k němu, ale ten odpovídal málo a spíše couval. Nikdo z ostatních už hodnou chvíli nepromluvil, aru hlesnutí, jen ten šepot, perversův šepot. Faxe nespouštěl oči z jednoho z bláznů. Rychlým pohybem, něžně, položil pervers ruku na sousedovu. Kemmerující stělně ucukl, ze strachu nebo ošklivosti, a vrhl na Faxe úpěnlivý pohled, jako by prosil o pomoc. Faxe se ani nepohnul. Když se pervers dotkl kemmerujícího podruhé, zůstal na svém místě a zůstal v klidu. Jeden z bláznů vzhledl a dlouze, neupřímně a kvílivě se smál: „Ah-ah-ah-ah ...“

Faxe zvedl ruku. Okamžitě se všechny obličeje v kruhu obrátily k němu, jako by jejich upřené pohledy srovnal do snopu, do klubka.

Když jsme vcházeli do sálu, bylo odpoledne a pršelo. Šedé světlo pronikající skulinami oken pod okapy brzy pohaslo. Teď se od zdi k podlaze a přes obličeje těch devíti vlnily bolavé proužky světla, dlouhé trojúhelníky a oblouky, jakési přízračné nakloněné plachty; nepatrné zlomky a ždíbky tlumeného světla z měsíce, který právě vyšel venku nad lesem. Oheň dohořel už před hodnou chvílí a kromě těch nezřetelných proužků a šikmých plachet, které se plazily po kruhu a vykouzily hrubý obrys tu obličeje, tu ruky nebo nehybných zad, tam nebylo žádné světlo. Na moment jsem v jedné rozptýlené špetičce světla zahlédl Faxův profil, strnulý jako bledý kámen. Úhlopříčka měsíčního světla se sunula dál a dál a dotkla se nějakého černého bodu, kemmerujícího; hlava skloněná na kolenou, zaťaté ruce na podlaze, pravidelné záchvěvy těla, ve stejném rytmu jako *tá-ta-ta* bláznovy ruky bijící o podlahu ve tmě z druhého konce kruhu. Všichni byli navzájem propojeni, všichni jako by vytvářeli závěsné body na pavučině. Cítil jsem, chtěl nechtě, spojení, komunikaci, která se odehrávala mlčky, beze slov, procházela přes Faxe a ten se ji snažil usměrnit a řídit, neboť on byl tím středem, on byl

snovač. Ponuré světlo se rozpadlo na kousíčky a po východní stěně se odplazilo pryč. Pavučina síly, napětí a ticha se zpevňovala.

Snažil jsem se zůstat mimo, nenavazovat myšlenkové spojení s věštcí. To neslyšné elektrické napětí, ten pocit, že jsem i já vtahován, že se stávám bodem či částí většího celku, pavučiny, mi nedělaly dobře. Jenže když jsem použil bariéru, bylo to ještě horší: cítil jsem se odříznutý, krčící se uvnitř své vlastní mysli, pronásledované vizuálními a dotykovými halucinacemi, směsici divokých obrazů a představ, nečekaných přeludů a pocitů, a všechny měly sexuální náboj a byly až bizarně intenzivní, jakési rudočerné vření erotické touhy. Byl jsem obklopen velkými zejícími otvory s rozervanými stydkými pysky, vagínami, otevřenými rankami, bránami pekelnými, ztratil jsem rovnováhu a padal jsem... Jestli nebudu schopen se tomu chaosu vzepřít, spadnu skutečně, zblázním se. A vzepřít se nedalo. Působily zde s neskonale intenzitou spletené empatické a paraverbální síly, pramenící ze sexuální perverze a frustrace, z šílenství, které deformuje běh času, z přímo odpudivé sebekázně při naprosté koncentraci, z pochopení bezprostřední skutečnosti, a tyto síly se mi vymykaly z rukou. Přesto však pod kontrolou byly: středem byl stále Fax. Hodiny a sekundy mýjely, světlo z měsíce dopadalo na nesprávnou zeď, žádné měsíční světlo tam tedy nebylo, jen tma a uprostřed té tmy Fax: snovač: žena, žena oděná do světla. To světlo bylo stříbrné, to stříbro bylo brnění, žena v brnění a s mečem. A to světlo zaplálo náhle a nesnesitelně, světlo kolem jejích rukou a nohou, oheň, a ona v hrůze a bolesti hlasitě vykřikla: „Ano, ano, ano!”

Blázen se začal polohlasně smát: „Ah-ah-ah-ah,” a pak čím dál hlasitěji, až se smích změnil ve vřeštění, které ne a ne ustát a které se drželo ve vzduchu mnohem déle, než si člověk dovede představit, čas jako by přestal existovat. Ve tmě nastal pohyb, strkání a přeskupování, přerozdělování minulých staletí, uvolnění jasnozřivosti. „Světlo, světlo,” jednou, nebo možná bezpočtukrát, zřetelně recitoval mohutný hlas. „Světlo. Přiložte do ohně. Někaké světlo.” Byl to lékař ze Spreve. Vešel do kruhu, který už byl zpřetrhaný. Klečel u bláznů, těch nejzranitelnějších, těch, kteří vytvářeli jakési pojivo; oba leželi na zemi schoulení do klubíčka. Kemmer měl hlavu položenou Faxovi na kolenou, hluboce oddechoval, pořád ještě se chvěl. Faxova ruka mu nepřítomně, ale něžně hladila vlasy. Pervert byl sám v rohu, rozmrzelý a zakaboněný. Seance skončila, čas běžel jako obvykle, pavučina zvláštních sil se rozpadla do čehosi nedůstojného a zemdlého. Kde byla odpověď, věštba zahalená v hádankách, dvojnásobně vyslovené proroctví?

Klekl jsem si vedle Fax. Obrátil ke mně své bezelstné oči. Na okamžik jsem ho viděl v té, podobě jako předtím ve tmě, jako ženu ve světelné zbroji a planoucím ohni, která vykřikla: „Ano!”

Do mých vidin zasáhl Faxův tichý hlas: „Dostalo se vám odpovědi, Tazatel?”

„Dostalo, snovači.”

Odpověď jsem opravdu dostal. Do pěti let se Gethen stane členem Ekumenu: ano. Žádné hádanky, žádné klíčky. Už tehdy jsem si uvědomoval kvalitu té odpovědi, ani ne tak předpovědi samotné jako spíše pozorovací schopnosti. Měl jsem neodbytný pocit jistoty, že odpověď je správná.

Byla v ní naléhavá průzračnost věštby.

My máme loď NAFAL a okamžitý přenos informací a myšlenkovou domluvu, ale věštbu jsme si ještě neosvojili tak, aby nám sloužila; pro tu musíme na Gethen.

„Sloužím jako žhavicí vlákno,” řekl mi Fax pár dnů po věštění. „Energie v nás narůstá stále víc a víc, vrací se pak zase zpět, přičemž se impuls pokaždé zdvojnásobuje, až najednou prorazí ven a světlo je pak ve mně, já jsem světlo. Stařec pevnosti Arbin kdysi řekl, že kdyby bylo možné umístit snovače v okamžiku odpovědi do vakua, plál by roky. Přesně v to věří yomeshové, co se týká Meshe: že viděl jasně budoucnost a minulost, ne na okamžik, ale po otázce, kterou mu položil Shorth, po celý svůj život. Těžko tomu uvěřit. Pochybuji, že by to člověk mohl vydržet. Ale nic...”

Nusuth, všudypřítomná nejednoznačná negativní reakce handdarů.

Šli jsme vedle sebe a Fax na mě pohlédl. Jeho obličej, jeden z nejkrásnějších, jaké jsem kdy viděl, vypadal jako jemně opracovaný tvrdý kámen. „V té tmě,” prohlásil, „nás bylo deset; ne devět. Byl tam jeden navíc.”

„Ano, byl. Proti vám nebyla žádná moje bariéra dost účinná. Vy jste, Faxi, naslouchač, rozený empat; a také pravděpodobně rozený silný telepat. Proto jste snovač, ten, kdo je schopen zadržet napětí a reakce skupiny, které se samy od sebe hromadí a vrší do jakéhosi obrazce, dokud se pod tíhou přílišného přetížení ten obrazec nezhroutí a vy si nesáhnete pro odpověď.”

Naslouchal s vážným zájmem. „Je to zvláštní, najednou vidět tajemství mé disciplíny zvenčí, vašima očima. Viděl jsem je jen zevnitř, jako žák.”

„Jestli dovolíte - jestli si přejete, Faxi, rád bych s vámi zkusil myšlenkovou domluvu.” Bezpečně jsem už věděl, že je přirozený komunikant; ochota a trocha praxe by mohly pomoci překonat jeho případnou bezděčnou bariéru.

„Kdyby to člověk dělal, to by slyšel, co si ostatní myslí?”

„Ne, to ne. O nic víc, než se dovídáte teď jako empat. Myšlenková domluva je komunikace, dobrovolně vysílaná a přijímaná.“

„Proč tedy nemluvit nahlas?“

„No, protože když člověk mluví, může lhát.“

„Při myšlenkové domluvě ne?“

„Ne záměrně.“

Faxe chvíli přemítal. „Tato disciplína musí nutně vzbudit zájem králů, politiků, obchodníků.“

„Když se zjistilo, že je to dovednost, která se dá naučit, dali se obchodníci do boje proti ni; na celá desetiletí postavili myšlenkovou domluvu mimo zákon.“

Faxe se usmál. „A králové?“

„My už krále nemáme.“

„Aha, vlastně... No nic, děkuji vám, Genry. Mým cílem je odučovat se, ne se učit. A raději bych se neučil něčemu, co může úplně změnit svět. Ještě ne.“

„Podle vaší vlastní věštby se přece tento svět změní, a to do pěti let.“

„A já se změním s nim, Genry. Ale netoužím ho měnit.“

Pršelo, dlouhotrvající jemný deštěk gethenského léta. Procházeli jsme se na svazích nad pevností, v místech, kde nebyly žádné pěšinky. Nad námi se tyčily hemmeny, mezi tmavými větvemi pronikalo šedavé světlo, z rudého jehličí kapala čistá voda. Vzduch byl chladivý, ale příjemný, naplněný zvuky deště.

„Faxi, vysvětlíte mi toto. Vy handdarové máte dar, po kterém prahnou lidé na všech světech. Vy ho máte. Umíte předvídat budoucnost. A přesto žijete jako my ostatní - jako by na tom *nezáleželo* -“

„Jak by na tom mělo záležet, Genry?“

„Tak podívejte. Třeba to soupeření mezi Karhide a Orgoreynem, spor o Sinothské údolí. Soudím, že za poslední týdny se Karhide pořádně shodila v očích veřejnosti. Tak proč se král Argaven neporadil se svými věstci, proč se jich nezeptal, kudy se ubírat, nebo kterého člena kyorremy vybrat za ministerského předsedu, nebo něco podobného?“

„Položit otázku je těžké.“

„Nechápu proč. Mohl by se jednoduše zeptat: Kdo mi nejlépe poslouží jako ministerský předseda? - a bylo by to.“

„To by mohl. Jenže on neví *co posloužit nejlépe* může znamenat. Mohlo by to znamenat, že ten vyvolený muž by se vzdal údolí ve prospěch Orgoreynu, nebo by odešel do exilu, nebo by na krále spáchal atentát; mohlo by to znamenat spoustu věcí, které by nepředpokládal a ani nepřijal.“

„Musel by svou otázku přesně formulovat.“

„Ano. Ale pak by těch otázek bylo mnoho. A i král musí zaplatit.“

„Chtěli byste od něho hodně?“

„Strašně moc,“ odpověděl klidně Faxe. „Tazatel, jak víte, platí tolik, kolik si může dovolit. Králové se ve skutečnosti na věštce obracejí; ale nijak moc často...“

„Co když některý z věstců je sám mocný člověk?“

„Pobývatelé pevnosti nemají žádnou hodnotu ani společenské postavení. Může se stát, že mě vyšlou do Erhenrangu do kyorremy, no a jestli půjdu, vezmu si zpět své společenské postavení a svůj stín, ale moje věštění musí skončit. Kdybych měl během svého působení v kyorremy nějaký dotaz, šel bych do pevnosti Orgny, zaplatil a dostal odpověď. Ale my handdarové nechceme odpovědi. Je těžké se jim vyhýbat, ale snažíme se.“

„Faxi, já vám asi nerozumím.“

„Zkrátka, přicházíme sem do pevnosti většinou proto, abychom se naučili, jaké otázky neklást.“

„Ale vy jste přece ti, co odpovídají!“

„Genry, vy jste ještě nepochopil, proč jsme zdokonalili a proč trénujeme věštění?“

„Ne.“

„Abychom ukázali, jak je naprosto zbytečné znát odpověď na špatně položenou otázku.“

Chvíli jsem o tom uvažoval, zatímco jsme dál šli bok po boku deštěm, pod tmavými větvemi otherfiordského lesa. Faxův obličej v bílé kapuci byl unavený a klidný, jeho světlo pohaslo. Přesto mě ještě trochu naplňoval posvátnou úctou. Když se na mě podíval jasněma, laskavěma, bezelstnýma očima, viděl jsem v tom pohledu třináct tisíc let starou tradici: způsob myšlení a způsob života tak starý, tak zakořeněný, tak neodlučitelný a tak promyšlený, že dá lidské bytosti zdravé sebevědomí, schopnost uplatnění se, dokonalost divokého zvířete, velkého podivného stvoření, které se na člověka dívá z jeho věčné přítomnosti...

„Neznámé,“ ozval se v lese Faxův tichý hlas, „nepředpovězené, nedokázané, v tom spočívá život. Nevědomost je základem myšlení. Nedůkaz je základem činu. Kdyby bylo dokázáno, že Bůh neexistuje, nebylo by náboženství. Žádná handdara, žádné yomeshské náboženství, žádní krbovní bohové, nic. Ale podobně, kdyby bylo dokázáno, že Bůh existuje, zrovna tak by žádné náboženství

nebylo... Řekněte mi, Genry, co je známo? Co je jisté, předpověditelné, nevyhnutelné? Co je ta jedna jediná jistá věc týkající se vaší budoucnosti, a mé?"

„Že zemřeme.“

„Ano. Opravdu existuje jenom jedna otázka, která se dá zodpovědět, Genry, a na ni už známe odpověď... Jediné, co umožňuje žít, je nepřetržitá, nesnesitelná nejistota: neznalost toho, co přijde.“

KAPITOLA ŠESTÁ

Jedna cesta do Orgoreynu

Vzbudil mě kuchař, který bývá vždycky v domě brzy; spím tvrdě, takže se mnou musel zacloumat a do ucha mi zakřičel:

„Lorde Estravene, vzbudte se, je tady posel z královského domu!“ Chvíli mi trvalo, než jsem pochopil, oč jde, a celý rozespálý a zmatený jsem vstal a hrnul se ke dveřím svého pokoje, kde ten člověk se vzkazem čekal. A takto, úplně nahý a hloupoučký jako novorozeně, jsem nastoupil cestu do svého exilu.

Při čtení listu, který mi posel podal, mě v duchu napadlo, že jsem to vlastně očekával, i když ne tak brzy. Ale když mi nezbylo než sledovat toho člověka, jak ten zatracený papír přibíjí na dveře mého domu, cítil jsem se, jako by mi ty hřebíky zarážel do očí, obrátil jsem se k němu zády, nebyl jsem mocen slova, v hlavě jsem měl prázdno a přemohla mě bolest, kterou jsem neočekával.

Když šok odezněl, začal jsem zařizovat potřebné, a když gongy odbíjely Devátou hodinu, byl jsem už mimo palác. Nic mě nemohlo zdržet. Vzal jsem si s sebou, co jsem mohl. Co se týká nemovitosti, nemohl jsem za ně dostat hotovost, ani jsem si nemohl vyzvednout peníze z banky, aniž bych uvrhl do nebezpečí lidi, se kterými bych jednal. A čím by se ke mně chovali přátelštěji, tím větší nebezpečí by jim hrozilo. Napsal jsem svému dávnému kemmerovi Ashovi, jak by mohl zpeněžit některé cenné věci, aby je mohl dostat náš syn, nabádal jsem ho však, aby se nesnažil mi peníze posílat, protože Tibe nechá střežit hranice. Dopis jsem si nedovolil podepsat. Zatelefonovat někomu by znamenalo poslat ho do vězení, a tak jsem spěchal, abych byl pryč, než za mnou přijde některý přítel nic zlého netuše na návštěvu a odměnou za přátelství přijde o peníze a o svobodu.

Vydal jsem se městem směrem na západ. Zastavil jsem se na křižovatce a přemýšlel, jestli mám zamířit na východ, přes hory a nížiny do Kermu, a jako ubožák se pěšky vrátit domů do Estre, kde jsem se narodil, do kamenného domu na drsném horském úbočí: proč ne doma? Třikrát nebo čtyřikrát jsem se takto zastavil a ohlédl se na opačnou stranu. Pokaždé jsem mezi lhostejnými obličejí kolemjdoucích zaznamenal aspoň jeden, který mohl patřit tajemnému, jehož úkolem bylo dohlédnout, abych odešel z Erhenrangu, a pokaždé jsem si uvědomil, jaká by to byla pošetilost vrátit se domů. Byla by to sebevražda. Jak to tak vypadalo, narodil jsem se, abych žil v exilu, a domů se mohu vrátit, až zemřu. A tak jsem dál kráčel na západ a už jsem se ani neotočil.

Třídenní milost, kterou jsem měl, mi umožni, nestane-li se něco nepředvídaného, dostat se nanejdříve do Kusebenu, který leží u zálivu, nějakých sto třicet kilometrů odsud. Většina případů vyhnanství je zvýhodněna podle nařízení o exilu upozorněním jednu noc předem a tudíž možností svést se na lodi po řece Sess, než se bude na posádku lodi vztahovat trest za poskytnutí pomoci. Taková šlechetnost se nedala od Tiba čekat. Mne by se neodvážil teď vzít na loď nikdo; všichni v přístavu mě znali, stavěl jsem ho pro Argavena. Ani žádná zeměloď mě nesveze a k suchozemské hranici je to z Erhenrangu 640 kilometrů. Neměl jsem na vybranou, musel jsem do Kusebenu pěšky.

Kuchař to předvídal. Ihned jsem ho poslal pryč, ale na odchodu mi ještě nachystal do balíčku všechno hotové jídlo, které bylo po ruce, jako zásobu na mé třídenní putování. Jeho laskavost mě zachránila a zachránila i moji chuť do života, neboť kdykoli jsem cestou ujídal ovoce a chleba, připomínal jsem si: „Na světě je jeden člověk, který mě nepovažuje za zrádce, protože mi poskytl tohle.“

Zjistil jsem, že člověk těžko nese, když je označen za zrádce. Je až zvláštní, jak těžko, vždyť nálepka ‚zrádce‘ se lepí tak snadno; nálepka, která drží, padne a přesvědčí. Já sám jsem byl napůl přesvědčen.

Do Kusebenu jsem dorazil třetího dne za soumraku, přepadlý, s rozbolavělými nohama, protože poslední roky jsem v Orgoreynu žil v blahobytu a pohodlí a odvykl jsem si chodit; a tam, u brány do městečka, mě čekal Ashe.

Sedm let jsme spolu kemmerovali a měli jsme dva syny. Protože se narodili jemu, měli jeho jméno Foreth rem ir Osbotí a byli vychováni v jeho klanovém krbu. Před třemi lety se odebral do pevnosti Orgny a měl teď zlatý řetěz celibátníka věštců. Ty tři roky jsme se neviděli, a přesto jsem při pohledu na jeho obličej pod zšeřelým kamenným obloukem ucítil, co jsem pociťoval, když jsme se milovali, jako by to skončilo včera, a pochopil jsem, že jeho věrnost ho přiměla přijít sem sdílet se mnou mé útrapy. A jakmile jsem ucítil, jak se to beznadějné pouto obnovuje, dostal jsem zlost; protože Ashova láska mě vždycky nutila jednat jinak, než jsem cítil.

Přešel jsem kolem něho bez zastavení. Mám-li být krutý, není potřeba to skrývat a předstírat laskavost. „Thereme,“ zavolal na mě a vydal se za mnou. Rychle jsem sbíhal strmými ulicemi

Kusebenu směřem k přístavišti. Od moře foukal jižní vítr, černé stromy v zahradách šuměly a já jsem před nim v tom teplém bouřkovém letním šeru prchal jako před vrahem. Dohonil mě, protože s bolavýma nohama jsem nedokázal udržet tempo. Řekl mi: „Já půjdu s tebou, Thereme.“

Neodpověděl jsem.

„Před deseti lety jsme si přesně v tomto měsíci Tuwa dali slib-“

„A tys ho před třemi roky porušil a opustils mě, což bylo moudré.“

„Thereme, já jsem nikdy přísahu neporušil.“

„To je pravda. Nebylo co porušit. Byla to neplatná přísaha, byla už druhá. Ty to víš; věděl's to i tehdy. Jediná opravdová přísaha věrnosti, jakou jsem kdy složil, nebyla vyslovena, vyslovena nahlas ani nemohla být, a člověk, kterému jsem přísahal, je mrtvý, slib byl porušen, už dávno. Nic mi nedlužíš a já tobě také ne. Nech mě jít.“

Jak jsem mluvil, moje zlost a hořkost namířené původně na Ashe se obrátily proti mně a mému vlastnímu životu, který ležel za mnou jako nedodržený slib. Ale to Ashe nevěděl a v očích mu stály slzy. Řekl: „Thereme, vezmi si, prosím tě, tohle. Nic ti nedlužím, ale miluji tě.“ Podával mi malý balíček.

„Ne Ashi. Já mám peníze. Nech mě jít. Musím jít sám.“

Pokračoval jsem v cestě a on už za mnou nešel. Pronásledoval mě však stín mého bratra. Udělal jsem chybu, že jsem o něm mluvil. Ve všem jsem dělal chyby.

V přístavu na mě žádné štěstí nečekalo. Některá tam žádná loď z Orgoreynu, na kterou bych mohl nasednout a zmizet tak do půlnoci z území Karhide, jak jsem měl nařízeno. U přístavních mol byla jen hrstka lidí a i ti spěchali domů. Vyhlédl jsem si jednoho rybáře opravujícího motor člunu, promluvil jsem na něho, on se na mě jednou podíval a beze slova se ke mně obrátil zády. Toho jsem se obával. Ten člověk mě znal. Neznal by mě, kdyby na mě nebyl předem upozorněn. Tibe si najal lidi, kteří mě předešli a mají mě zdržet v Karhide, dokud mi nevyprší čas. Až dosud jsem se potýkal s bolestí a zlostí, ne však se strachem. Nenapadlo mě, že nařízení o exilu by mohlo být pouhou záminkou k mé likvidaci. Jakmile odbije Šestá hodina, budu pro Tíbovy muže snadnou kořistí a nikdo nebude moci zvolat „Vražda“, nýbrž pouze „Spravedlnost vykonána“.

Seděl jsem tam v oslepujícím vichru a tmě na pytlí s pískem, který normálně sloužil jako zátěž při zakotvení. Moře naráželo na piloty a olizovalo je, rybářské čluny se pohupovaly ve svých kotvištích a v dálce na konci dlouhého mola hořela lampa. Seděl jsem a hleděl do toho světla a do tmy za nim nad mořem. Někoho nebezpečí vyburcuje, mě ne. Mou silnou stránkou je uvážlivost. V přímém ohrožení se ze mne stává hlupák, sedím na pytlí s pískem a uvažuji, jestli by člověk mohl do Orgoreynu doplavat. Led už ze zálivu Charusine zmizel tak před dvěma měsíci, člověk by tedy ve vodě nějaký ten čas přežil. K pobřeží Orgoreynu je to dvě stě čtyřicet kilometrů. Neumím plavat. Odvrátil jsem oči od moře, zahleděl se vzhůru do ulic Kusebenu a přistihl jsem se, jak se rozhlížím po" Ashovi v naději, že šel za mnou. A tehdy mě z mé otupělosti vytrhl pocit hanby a zase jsem byl schopen myslet.

Kdybych se dal do řeči s tím rybářem, který v doku u břehu stále pracoval na své lodi, měl bych na vybranou úplatek nebo násilí: nefungující motor zjevně nestál ani za jedno, ani za druhé. Pak tedy krádež. Ale motory rybářských plavidel jsou na zámek. Překonat problém uzamčeného zapalování, spustit motor, vyjet s lodí ve světle lamp z přístaviště a zdolat vzdálenost do Orgoreynu, když jsem nikdy předtím v motorovém člunu nejel, se zdálo zoufale pošetilé. V motorovém člunu jsem nejel, ale v Kermu jsem jednou vesloval na Zamrzajícím jezeře; a v doku dál od břehu byla mezi dvěma motorovými čluny uvázaná pramice. Jen jsem ji uviděl, byla moje. Pod rozsvícenými lampami jsem k ní doběhl po molu, skočil do ní, odvázal kotevní lano, vložil vesla do vidlic a vplul do vzdutých pobřežních vod, kde po černých vlnách sklouzávala světla a oslňovala. Když jsem byl dostatečně daleko, přestal jsem veslovat, abych pořádně nasadil jedno veslo, protože nezabíralo, jak by mělo, a já jsem se měl, třebaže jsem počítal s tím, že mě dalšího dne sebere nějaká orgotská hlídka nebo rybář, ještě co naveslovat. Jakmile jsem se sehnul k vidlici, projela mi celým tělem slabost. Myslel jsem, že omdlím, a tak jsem se skrčil jako hromádka neštěstí na příčné lavici. Zmocňoval se mě chorobný nával zbabělosti. Netušil jsem, že ve mně může být tak malá dušička. Zvedl jsem oči a na konci mola jsem přes vodu v elektrické záři světel uviděl dvě postavy, které vypadaly jako dvě poskakující černé větve, a vtom mě napadlo, že moji náhlou otupělost nezpůsobil strach, ale zbraň mimořádného dostřelu.

Viděl jsem, že jeden z nich držel přepadovou pušku, a kdyby bylo po půlnoci, předpokládám, že by vypálil a zabil mě; ale přepadová puška je hlučná a vyžadovala by vysvětlení. Takže použili zvukovou pušku. Je-li cílem omráčit, dokáže zvuková puška lokalizovat své rezonanční pole v rozsahu nějakých třiceti metrů. Neznám její dosah, je-li nastavena na zabití, ale moc mi nescházelo, protože jsem byl vyřízený jako mimino s kolikou. Těžko se mi dýchalo, oslabené pole pušky mě totiž zasáhlo do hrudi. Protože co nevidět použijí motorový člun a vyplují za mnou, aby mě dorazili, nemohl jsem dál marnit čas a hrbit se a vzdychat nad vesly. Za mými zády, vpředu před člunem, se rozprostírala tma a do ní

musím veslovat. Slabými pažemi jsem se opíral do vesel a sledoval ruce, abych se ujistil, že vesla opravdu držím, protože jsem v nich žádné sevření necítil. Tak jsem se dostal do otevřených vod zálivu a do tmy. Musel jsem zastavit. S každým záběrem vesel totiž z mých paží ubývalo citu. Srdce mi bušilo nepravdělně a plíce zapomněly, jak nabírat vzduch. Snažil jsem se zabírat, ale nebyl jsem si jistý, jestli se mi ruce vůbec hýbou. Potom jsem se pokusil vtáhnout vesla do lodi, ale nešlo to. Když mě, podobně jako sněhovou vločku na sazí, vypátral reflektor hlídkového člunu, oslněné oči už ani neměly sílu se odvrátit.

Odtrhli mi ruce od vesel, vytáhli mě z loďky a plácli mnou jako s vykuchanou rybou na dno hlídkového člunu. Cítil jsem, jak se na mě shora dívají, ale dobře jsem nerozuměl, co říkají, kromě jedné věci, kterou podle tónu vyřkl kapitán: „Ještě není Šestá hodina," a dále pak někomu odpověděl: „Co je mi do toho? Vypověděl ho král, a tak budu poslouchat nařízení krále a nikoho menšího."

A tak navzdory pokynům vysílaným Tibovými lidmi z břehu a navzdory argumentům svého kolegy, který měl strach z trestu, mě ten důstojník kusebenské hlídky převezl přes záliv Charisune a vysadil mě v naprostém pořádku na břeh v Orgoreynu v přístavu Shelt. Zda to udělal z shifgrethoru proti Tibovým lidem, kteří by zabili neozbrojeného člověka, nebo z lásky k bližnímu, to nevím. Nusuth. „Obdivuhodné je nevysvětlitelné."

Když se z ranní mlhy vynořilo šedé orgotské pobřeží, zvedl jsem se na nohy, přiměl se k pohybu a vyšel z lodi na nábreží Sheltu, ale tam někde jsem znovu spadl. Probudil jsem se v komensální nemocnici Charisunské pobřežní oblasti čtyři, dvacáté čtvrté komensality, Sennethny. O tom nebylo pochyb, protože to bylo vyryto či vyšito orgotským písmem na čele postele, na lampičce u postele, na kovovém hrnku na stolku, na stolku samotném, na hiebech ošetřovatelek, na povlečení a na košili, kterou jsem měl na sobě. Přišel ke mně lékař a oslovil mě: „Proč jste se bránil dothe?"

„Já jsem nebyl v dothe," oponoval jsem, „byl jsem ve zvukovém poli."

„Projevily se u vás příznaky typické pro lidi, kteří se brání relaxační fázi dothe." Byl to starý despotický doktor a nakonec mě dohnal k tomu, že jsem připustil, že jsem asi při veslování použil sílu dothe, abych mohl čelit paralýze, a ani jsem si toho nebyl vědom; a potom, dnes ráno, v průběhu fáze thangen, kdy musí být člověk v klidu, jsem vstal a chodil a tím si skoro přivodil smrt. Poté, co jsme k jeho plné spokojenosti došli k těmto závěrům, sdělil mi, že za pár dnů mě pustí, a pak se přesunul k vedlejší posteli. Za ním se objevil inspektor.

V Orgoreynu se inspektor zjevuje za každým.

„Jméno?"

Na jeho jsem se nezeptal. Musím se naučit žít bez stínů, tak jak je to v Orgoreynu zvykem; neurážet se; zbytečně neurážet. Neuvedl jsem však svoje zemějméno, protože v Orgoreynu po něm nikomu nic není.

„Therem Harth? To není orgotské jméno. Která komensalita?"

„Karhide."

„Taková komensalita v Orgoreynu není. Kde máte vstupní a osobní doklady?"

Kde jsou vlastně moje doklady?

Byl jsem značně zvalený, když mě v sheltských ulicích dal kdosi odvézt do nemocnice, kam jsem přijel bez dokladů, bez jakýchkoli osobních věcí, bez kabátu, bez bot, bez peněz. Když jsem si to vyslechl, opustila mě zlost a rozesmál jsem se; na dně propasti není žádná zlost. Inspektora můj smích urazil. „Nechápete, že jste chudý a neregistrovaný cizinec? Jak se chcete vrátit do Karhide?"

„V rakvi."

„Neradím vám dávat nepatřičné odpovědi na úřední otázky. Pokud nemáte v úmyslu se vrátit do vaší země, pošleme vás na dobrovolnou farmu. Tam je místo pro zločineckou chátu, cizince a neregistrované osoby. Žádné jiné místo pro spodinu a podvrtné živly v Orgoreynu není. Měl byste raději vyjádřit svůj úmysl, že se do tří dnů vrátíte do Karhide, jinak budu -"

„Z Karhide mě vyhnali."

Doktor, jenž se při zaslechnutí mého jména otočil u vedlejší postele, odvedl inspektora stranou a chvíli mu něco šeptal. Inspektor se tvářil kysele jak zkažené pivo, a když znovu přišel za mnou, mluvil se zjevnou nechutí a lezlo to z něho jako z chlupaté deky: „Pak tedy předpokládám, že přede mnou vyhlásíte svůj záměr, že hned jak získáte a udržíte si nějaké smysluplné zaměstnání coby platný člen nějaké komensality nebo města, požádáte o povolení k trvalému pobytu ve Velké komensalitě orgoreynské."

„Ano," odpověděl jsem. Když jsem uslyšel slovo trvalý, přešly mě všechny žerty; pokud má nějaké slovo význam jasný jako facka, pak je to tohle.

Pět dní nato mi byl udělen trvalý pobyt, poté co jsem se zaregistroval jako platný člen města Mishnory (o který jsem zažádal), a byly mi vydány osobní doklady na přechodnou dobu, v podstatě na cestu do onoho města. Nebýt toho starého doktora, který mě nechal v nemocnici, byl bych těch pět

dnů hladověl. Byl rád, že má na svém oddělení ministerského předsedu Karhide, a ministerský předseda mu byl vděčný.

Na cestu do Mishnory jsem si vydělal jako zemělovní nakladač v koloně, která z Sheltu přepravovala čerstvé ryby. Byla to rychlá zapáchající cesta, která končila na rozsáhlých trzích v jižní Mishnory, kde jsem si také brzy našel práci v mrazárnách. Na takových pracovištích se vždycky v létě najde místo, při vykládání, balení, skladování a nakládání různých rychle se kazících potravin na loď. Většinou mi procházely rukama ryby a ubytovaný jsem byl se svými spolupracovníky v jednom ostrově přímo u tržiště: říkalo se mu Rybí ostrov; páchl po nás. Ale práce se mi líbila, protože mi umožňovala strávit většinu dne v chlazeném skladě. Mishnory byla v létě učiněná parní lázeň. Brány do hor jsou uzavřené; řeka vře; lidé se potí. V měsíci Ockre bylo deset dní a nocí, kdy teplota nikdy neklesla pod 15°, a jednoho dne vystoupila až na 31°. Když jsem k večeru musel ze svého chladného rybího útočiště do té výhně venku, šlapal jsem kilometry daleko na nábreží Kunderer, kde jsou stromy a je odtamtud vidět velikánská řeka, i když se nedá sejít až k ní. Tam jsem se bezcílně potuloval dlouho do noci a vracíval se nakonec neproniknutelnou černočernou tmou do Rybího ostrova. V té části Mishnory, kde jsem bydlel, někdo porozbíjel pouliční světla, aby tma zahalila jeho počínání. Vozy inspektorů však těmi ulicemi nepřetržitě křižovaly, probodávaly tmou reflektory a připravovaly tak chudáky o jejich jediné soukromí, noc.

Podle nového Ustanovení o registraci cizinců, uzákoněného v měsíci Kuse jako jeden z kroků v stínovém zápase s Karhide, pozbyla moje registrace platnost a přišel jsem o místo a strávil jsem poloměsíc čekáním v předpokojích nekonečné řady inspektorů. Mi bývalí spolupracovníci mi půjčili peníze a kradli pro mě ryby k jídlu, abych se dožil nové registrace a nezemřel hladem. Byla to pro mě škola života. Měl jsem rád ty drsné oddané chlapy, kteří ovšem žili v pasti, z níž nebylo úniku, a já jsem se teď pohyboval mezi lidmi, které jsem měl rád daleko méně. Podnikl jsem návštěvy, které jsem tři měsíce odkládal.

Další den jsem si v prádelně na dvoře Rybího ostrova pral košili, bylo nás tam víc, všichni nazí nebo polonazí, když tu jsem v té páře, zápachu špíny a rybiny a šplouchání vody uslyšel, jak mě někdo volá mým zemějménem: v prádelně stál komensal Yegey a vypadal přesně jako před sedmi měsíci na recepci u velvyslance Souostroví v obřadní síni paláce v Erhenrangu.

„Pojďte odsud, Estravene,“ promluvil přes nos vysokým pronikavým hlasem mishnorských boháčů. „A tu košili nechte plavat.“

„Já ale nemám jinou.“

„No tak ji vylovte z té polévky a pojdte. Je tu horko.“

Ostatní na něho civěli s neskryvanou zvědavostí, věděli, že je bohatý, ale nevěděli, že je komensal. Nelíbilo se mi, že tam přišel; měl za mnou někoho poslat. Velmi málo Orgofanů má cit pro to, co se hodí a co ne. Chtěl jsem ho odtamtud dostat ven. Mokrá košile mi nebyla k ničemu, a tak jsem řekl jednomu bezdomovci, který na dvoře jen tak okouněl, aby si ji vzal na sebe, než se vrátím. Dluhy a nájem byly splaceny, doklady jsem měl v kapse hiebu; bez košile jsem opustil ostrov u tržiště a vrátil jsem se s Yegeym mezi domy mocných.

Jako jeho ‚tajemník‘ jsem byl znovu zaregistrován do orgotské matriky, ne jako regulérní člen, ale jako závislá osoba. Nestačí jména, mají ještě systém ‚nálepek‘, které předem napoví, o koho se jedná. Tentokrát ale jejich nálepka seděla, byl jsem opravdu závislá osoba a brzy jsem si začal nadávat, proč jsem vlastně přišel sem, ujídat drobky k cizímu stolu. Neboť po celý měsíc mně ještě vůbec nedali najevo, že bych byl o něco bliž cíli, než jsem byl v Rybím ostrově.

Deštivého večera posledního letního dne pro mě Yegey poslal, abych se dostavil do jeho pracovny. Tam jsem ho zastihl v hovoru s Obslem, komensalem okresu Sekeve, kterého jsem znal z doby, kdy stál v čele orgotské Komise pro námořní obchod v Erhenrangu. Malý, kulatá záda, trojúhelníková očička na opláceném nevýrazném obličejí, podivný pár, on a křehký a hubený Yegey. Šupák a elegán, tak vypadali, ale byli ještě něco víc. Byli totiž dva z Třiatřicítky, která v Orgoreynu vládne; a ještě něco víc. Po výměně zdvořilostí a doušku sithské živé vody si Obsle povzdychl a obrátil se na mě: „Prozradte mi, Estravene, proč jste v Sassinothu udělal, co jste udělal. Já jsem si totiž myslel, že pokud existuje člověk, který se nemýlí ve správném načasování nějaké akce a který je uvážlivý, co se shifgrethoru týká, pak jste to vy.“

„Strach ve mně převážil nad opatrností, komensale.“

„Strach z čeho? Z ďábla? Čeho se bojíte, Estravene?“

„Toho, co se právě odehrává. Pokračujícího prestižního sporu v Sinothském údolí; pokoření Karhide, zloby, kterou mívá pokoření za následek; toho, že karhidská vláda využije této zloby.“

„Využije? K jakému cíli?“

Obsle nemá žádnou noblesu. Yegey, taktní a přitom vznětlivý, zasáhl: „Komensale, lord Estraven je mým hostem, netrapte ho takovým vyslýcháním -“

„Lord Estraven bude odpovídat na otázky, jak se jemu zlíbí, tak jako to dělával vždycky," ušklíbl se Obsle, jehla ukrytá v kupce tuku. „Víš, že je tady mezi přáteli."

„Víte, komensale, já se přátelím s lidmi kdekoli, ale už neusiluji o to, abych si je udržel nadlouho."

„To vidím. Přesto můžeme spolu táhnout sáně, aniž spolu budeme kemmerovat, jak říkáme u nás v Eskeve, ne? Já ksakru vím, proč vás z Karhide vyhnali. Protože máte, můj milý, raději Karhide než jejího krále."

„Spíš možná raději krále než jeho bratrance."

„Nebo raději Karhide než Orgoreyn," zasáhl do debaty Yegey. „Nebo se mýlím, lorde Estravene?"

„Ne, komensale."

„Vy si tedy myslíte," pokračoval Obsle, „že Tibe chce spravovat Karhide, jako to děláme my v Orgoreynu - funkčně?"

„Ano. Myslím, že Tibe, který využívá sporu o Sinothské údolí jako ostruhu, kterou podle potřeby přibrousí, může během roku dosáhnout v Karhide daleko větších změn, než se komu podařilo za posledních tisíc let. Má se čím řídit, může napodobovat Sari. A ví, jak využít Argavenových strachů. Je to snazší než Argavenovi dodávat odvahu, jak jsem to dělal já. Jestli se to Tibovi povede, budete mít, pánové, důstojného nepřítele."

Obsle přikývl. „Odkládám shifgrethor," ozval se Yegey, „na co narážíte, Estravene?"

„Na toto: Unese Velký kontinent dva Orgoreyny?"

„Ajajaj, stejná myšlenka," odpověděl Obsle, „stejná myšlenka:

to vy jste mi ji, Estravene, už před dávnou dobou nasadil jako brouka do hlavy a já se jí ne a ne zbavit. Náš stín se příliš prodlužuje. Pokryje i Karhide. Spor mezi dvěma klany, budiž; vzájemné přepady dvou měst, budiž; hraniční spor a několik vypálených stodol a vražd, budiž; ale spor mezi dvěma zeměmi? Přepadení, při němž by bylo ve hře padesát miliónů duší? Jako že je Meshe nade mnou a jeho sladké mléko, to je přesně ten obraz, který mě někdy v noci děsí ve spánku, takže pak vstávám celý zpoceny... Hrozí nám nebezpečí. Ty to víš, Yegey; tys to kolikrát také říkal, svými slovy."

„Už jsem hlasoval celkem třináctkrát proti pokračování sporu v Sinothském údolí. Ale málo platné. Frakce, která si říká Nadvláda, má k dispozici dvacet hlasů a každé Tibovo opatření jen posiluje kontrolu Sarfu nad těmi dvaceti. Tibe buduje údolím plot, podél plotu rozestavuje hlídky vyzbrojené přepadovými puškami - přepadovými puškami! Měl jsem za to, že je uchovávají v muzeích. Zajišťuje Nadvládě plynulý přísun provokací, kdykoli nějakou potřebují."

„A tím upevňuje postavení Orgoreynu. A Karhide zároveň. Každá vaše reakce na jeho provokaci, každá ponižující lekce, kterou uštědříte Karhide, každé posílení vašeho vlivu jen pomůže utužit Karhide, až se vám nakonec vyrovná - a bude celá řízena z jednoho centra jako Orgoreyn. A v Karhide nepřečehávají přepadové pušky v muzeích. Nosí je královská garda."

Yegey všem dolil hlt živé vody. Orgotská šlechta pije tento vzácný oheň, přivezený přes zamlžená moře ze Sithu, vzdáleného osm tisíc kilometrů, jako by to bylo pivo. Obsle si otřel pusou, zamrkal a řekl: „Mluvíte mi téměř z duše, také to tak vidím. A myslím, že musíme táhnout sáně společně. Ale než zapřáhneme, mám ještě, Estravene, otázku. Úplně jste mi zatemnil oči mou kapuci. Řekněte mi tedy: co znamenalo všechno to zahalování, zatemňování a ten nesmyslný humbuk kolem nějakého vyslance z odvrácené strany měsíce?"

Takže Genly Ai požádal o povolení ke vstupu do Orgoreynu.

„Vyslance? Opravdu jím je, tak jak to říká."

„A to tedy -"

„Je vyslancem z jiného světa."

„Estravene, teď nechci slyšet žádnou z těch vašich zatracených stínových metafor. Odkládám shifgrethor; vzdávám se ho. Můžete mi odpovědět?"

„Už se stalo."

„On je opravdu cizí bytost?" zeptal se Obsle a hned nato Yegey:

„A opravdu ho přijal král Argaven?"

Oběma jsem odpověděl, že ano. Oba se na chvíli odmlčeli a potom začali mluvit najednou, ani jeden se nesnažil svůj zájem skrývat. Yegey by chodil kolem horké kaše, ale Obsle šel rovnou k věci: „Jakou roli tedy hrál ve vašich plánech? Vypadá to, že jste se za něho postavil a následoval pád. Proč?"

„Protože mně Tibe podrazil nohy. Oči jsem upíral do hvězd a nevšímal si bláta, ve kterém se pohybuji."

„Vy jste se dal na astronomii, můj milý?"

„Všichni bychom se měli dát na astronomii, Obsle."

„Znamená pro nás nějaké ohrožení, ten vyslanec?"

„Myslím, že ne. Přináší od svých krajanů nabídku na dorozumění, obchod, smlouvu a spojení, nic jiného. Přiletěl sám, neozbrojený a bezbranný, jen se svým dorozumivacím zařízením a svou lodí,

kteřou nám dovolil celou důkladně prozkoumat. Myslím, že se ho nemusíme bát. Přesto však s sebou v prázdných nikách přináší konec království a komensalit."

"Proč?"

"Jak jinak jednat s cizinci než jako s bratry? Jak jinak může Gethen navázat kontakt se svazem osmdesáti světů než jako celistvý svět?"

"Osmdesát světů?" zeptal se Yegey a nervózně se zasmál. Obsle se na mě podíval úkosem a spustil: „Rád bych to přičetl tomu, že jste byl s tím bláznem příliš dlouho pohromadě v jednom paláci a také jste se zbláznil... Ó, Meshe! Co to je za blábol, spojenectví se slunci a smlouvy s měsícem? Jak sem ten člověk přiletěl? Svezl se na kometě? Osedlal si meteor? Loď, jaká loď by to musela být, aby plula vzduchem? Prázdnem vesmíru? Nicméně nejste o nic větší blázen, než jste býval, Estravene, bystrý blázen, moudrý blázen, je třeba dodat. Všichni Karhidané jsou mime vyšinuti. Vedte mě, můj pane, půjdu za vámi. Pokračujte v cestě."

"Já nikam nejdu, Obsle. Kam bych měl chodit? Vy ale můžete někam dojít. Kdybyste se nechali vyslancem kousek cesty věst, možná by vám ukázal, jak se dostat ze Sinothského údolí, jak změnit ten nesprávný kurs, který jste zvolili."

"Tak dobře. Dám se na stará kolena na astronomii. Kam mě přivede?"

"Směřem k velikosti, půjdete-li ovšem rozumněji než já. Pánové, já jsem s vyslancem byl, viděl jsem jeho loď, která překonala prázdno, a vím, že je jistojistě posel odjinud, z jiné země, než je naše. Co se týká upřímnosti jeho poselství a pravdivosti popisu onoho jinde, to se nedozvíme; můžeme pouze posuzovat, jako bychom posuzovali jakéhokoli jiného člověka; kdyby byl jedním z nás, označil bych ho za čestného člověka. To už si snad posoudíte sami. Ale jedno je jisté: v jeho přítomnosti netvoří čáry nakreslené na zemi žádná rozhraní, žádná opevnění. U bran Orgoreynu je významnější vyzývateľ než Karhide. Ti lidé, kteří jeho výzvu vyslyší, kteří jako první otevřou brány země, ti budou vládnout nám všem. Všem: našim třem kontinentům: celé zemi. Naší hranicí teď není žádná čára mezi dvěma kopci, nýbrž čára, kterou naše planeta vytváří při oběhu kolem Slunce. Vsadit shifgrethor na něco menšího je čiré bláznovství."

Yegeyho jsem měl, ale Obsle seděl rozplácle ve svém sádle a malýma očkama mě pozoroval. „Tomu tak honem neuvěřím," řekl. „Kdyby to vypustil z pusy někdo jiný než vy, Estravene, pomyslel bych si, že to je nejapný vtip, síť na naši pýchu, upletená z hvězdného svitu. Jenže znám vaši rovnou páteř. Příliš rovnou na to, aby se ohnula a snížila k tomu, že by předstírala nemilost, aby nás obalamutila. Nemůžu uvěřit tomu, že mluvíte pravdu. A přesto vím, že lež by se vám vzpříčila v hrdle... Ach jo. Bude s námi mluvit, tak jako podle všeho mluvil s vámi?"

"To právě chce: mluvit, být vyslyšen. Tam nebo tady. Jestli se pokusí být ještě jednou vyslyšen v Karhide, Tibe ho umlčí. Mám o něho strach; připadá mi, že nechápe nebezpečí, které mu hrozí."

"Můžete nám říci, co víte?"

"Mohu. Ale existuje nějaký důvod, proč by sem nemohl přijít on a říci vám všechno sám?"

Yegey si decentně okusoval nehet. Odpověděl: „Myslím, že ne. Zažádal o povolení ke vstupu do komensality. Karhide nemá námitky. Jeho žádost se zvažuje..."

KAPITOLA SEDMÁ

Otázka sexu

Z polních poznámek Ong Tot Oppong, průzkumnice první ekumenické výpravy na Gethen/Zimní planetu. Cyklus 93 E.R.1448.

1448 den 81. Zdá se pravděpodobné, že posloužili jako pokusní králíci. To pomyšlení je nepříjemné. Ale teď, když existuje důkaz, který svědčí o tom, že terranská kolonie byla experimentem, že se přesadila jedna normální hainská skupina do světa s jeho vlastními protohominidními praobyvateli, nedá se tato možnost ignorovat. Kolonizátoři nepochybně manipulovali s lidskými geny; ničím jiným nelze vysvětlit hlfy z planety S nebo degenerované okřídlené hominidy na Rokanonu; jak jinak vysvětlit gethenskou sexuální fyziologii? Nehodou možná; přirozeným výběrem sotva. Jejich oboupohlavnost má malou nebo žádnou přizpůsobivost.

Proč si pro pokus vybrali právě takový drsný svět? Odpověď není. Tinibossol si myslí, že kolonie vznikla během hlavní doby meziledové. Prvních 40 až 50 000 roků tady mohlo být docela mime klima. Než se znovu přiblížil led, Hamané se stáhli zpět, hrstka kolonistů osaměla, experiment se nedokončil.

Teoretizují o původu gethenské pohlavní fyziologie. Co o ní vlastně vím? Komunikace s Otie Nimem z oblasti Orgoreynu vyjasnila některé moje mylné představy. Dovolte, abych dala dohromady vše, co vím, a potom moje teorie.

Sexuální cyklus trvá v průměru 26 až 28 dní (mají tendenci říkat 26 dní, čímž ho přibližují lunárnímu cyklu). Po 21 nebo 22 dní je jedinec somer, sexuálně pasivní, latentní. Asi 18. den signalizuje vylučovaný hlen počátek hormonálních změn a 22. nebo 23. den začíná kemmer, estrus. V této první fázi kenuneru (karh. secher) zůstává jedinec naprosto oboupohlavní. Rod a potence se nezískávají v izolaci. Je-li Getheňan v první fázi kemmeru sám nebo s někým, kdo v kemmeru není, zůstává nadále neschopný koitu. Přesto však je v této fázi sexuální impuls obrovsky silný, ovládá celou bytost, všechny ostatní pohnutky jsou mu podřízeny. Když si jedinec najde partnera v kemmeru, je dále stimulována hormonální sekrece (nejdůležitější je dotek? sekrece? vůně?), až u jednoho z partnerů převáží mužské nebo ženské hormony. Podle toho se pohlavní orgány překrví nebo smrští, předehraje čím dál intenzivnější a partner povzbuzený touto změnou přijímá opačnou sexuální roli. (Bez výjimky. Pokud jsou výjimky, které mají za následek kenuner partnery stejného pohlaví, jsou tak řídké, že je možno je pominout.) Tato druhá fáze kemmeru (karh. thorhannen), proces vzájemného navozování sexuality a potence, se zjevně objevuje v rozmezí od dvou do dvaceti hodin. Je-li už jeden z partnerů v plném kemmeru, pro druhého partnera je pak s největší pravděpodobností tato fáze dost krátká; vstupují-li do kemmeru oba současně, potrvá patrně déle. Normální jedinci nemají žádné dispozice pro některou z rolí v kemmeru, nevědí, jestli budou mužem, nebo ženou, a nemohou si to sami určit. (Otie Nim psal, že v oblasti Orgoreynu je úplně běžné užívání hormonálních derivátů k navození preferovaného pohlaví; v zemědělské Karhide jsem to neviděla.) Jakmile je už pohlaví určeno, nemůže se v průběhu daného kemmeru změnit. Vrcholná fáze kemmeru (karh. thokemmer) trvá dva až pět dní, během nichž jsou pohlavní pud a schopnost maximální. Končí pak náraz, a jestliže nedošlo k početí, jedinec se za několik hodin vrátí do fáze somer (poznámka: Otie Nim si myslí, že tato čtvrtá fáze se dá přirovnat k menstruačnímu cyklu) a cyklus začíná znovu. Jestliže byl jedinec v roli ženy a byl oplodněn, hormonální aktivita samozřejmě pokračuje a na 8,4 měsíce těhotenství a 6 až 8 měsíců laktace zůstává tento jedinec ženou. Mužské pohlavní orgány jsou zatažené (stejně jako v someru), prsa se poněkud zvětší a pánev se rozšíří. Se skončením laktace žena znovu vstupuje do someru a je z ní opět dokonalý androgyn. Nic není dáno fyziologicky, a tak matka několika dětí může být otcem několika dalších.

Sociální pozorování: ještě velmi povrchní; hodně jsem se stěhovala z místa na místo, takže nemohu předložit nějaké ucelené pozorování.

Kemmer se neobdívá vždy ve dvojicích. Zdá se, že páry jsou nejběžnější, ale v městských domech pro kemmer zařízených se mohou vytvářet skupinky a pohlavní styk se odehrává promiskuitně mezi muži a ženami ve skupině. Opačným extrémem je zvyk odpřísáhnutého kemmerování (karh. oskyomer), což je prakticky monogamní manželství. Nemá žádný právní status, ale společensky a eticky je to starodávná a stále živá záležitost. Celá struktura karhidských klanů - krbů a panství je nepochybně založena na instituci monogamního manželství. Nejsem si jistá, jaká pravidla rozvodu obecně platí; tady v Osnorineru rozvod existuje, ale neexistuje nový sňatek po rozvodu ani po smrti jednoho z partnerů:

kemmerování lze odpřísáhnout jen jednou. Rodová linie se samozřejmě na celém Gethenu odvozuje od matky, tedy skutečného rodiče (karh. amha).

Incest je, s různými omezeními, povolen mezi sourozenci, dokonce i mezi sourozenci, jejichž rodiče si odpřísáhli kemmerování. Sourozenci si však nesmí odpřísáhnout kemmerování a nesmí v kemmerování pokračovat poté, co se jednomu z partnerů narodí dítě. Incest mezi generacemi je přísně zakázán (v Karhide/Orgoreynu; prý je ale povolen mezi kmeny v Perunteru, antarktickém kontinentu. Může to být pomluva.).

Co jsem se ještě dověděla? To podstatné jsem už asi uvedla.

Jeden rys tohoto anomálního uspořádání věcí zřejmě má adaptivní význam. Protože k souloži dochází jen v období plodnosti, šance na početí je vysoká, jako u ostatních savců, u nichž probíhá cyklus zvaný estrus. V drsných podmínkách s vysokou dětskou úmrtností je možné poukázat na význam přežití rasy. V civilizovaných oblastech Gethenu není v současné době ani dětská úmrtnost, ani porodnost nijak vysoká. Tinibossol odhaduje, že počet obyvatel na těchto třech kontinentech nepřesahuje 100 miliónů, a je toho názoru, že tento stav trvá alespoň jedno milénium. Absence podmíněná rituálními a etickými důvody a užívání antikoncepčních pilulek zřejmě sehrály hlavní roli v udržení této stability.

Na oboupohlavnosti jsou některé aspekty, které jsme jen zahlédli, které můžeme jen tušit a které asi nikdy nepochopíme úplně. Fenomén kemmeru nás průzkumníky samozřejmě všechny fascinuje. Nás fascinuje, ale Getheňany má ve své moci, je ovládá. Struktura jejich společnosti, řízení průmyslu, zemědělství, obchod, velikost osad, náměty jejich příběhů, všechno je vytvořeno tak, aby vyhovovalo cyklu somer-kemmer. Každý má jednu měsíčně dovolenou; nikdo, ať je v jakémkoli postavení, není povinen ani nucen pracovat, je-li v kemmeru. Nikdo není odehnán od domu sloužícímu ke kemmerování, i když je chudák nebo cizinec. Všechno jde stranou před tou opakující se trýzní a slavností vášně. Toto chápeme snadno. Co však chápeme těžko - že čtyři pětiny veškerého času nejsou tito lidé vůbec sexuálně motivováni. Sexu se věnuje prostor, spousta prostoru, ale ten prostor je jakoby někde mimo. Gethenská společnost ve svém každodenním chodu a běžných činnostech je bez sexu.

Uvědomte si: Kdokoli se může uplatnit kdekoli. Zní to sice jednoduše, ale psychologické důsledky jsou nesmírné. Ze skutečnosti, že každý mezi sedmnácti a asi pětaticeti má stejnou pravděpodobnost, že (jak to vyjádřil Nim) „bude mít na krku plození dětí“, vyplývá, že nikdo tady to nemá tak jednoznačně „na krku“ jako ženy všude jinde - psychologicky ani tělesně. O břemeno i privilegium se tady všichni dělí rovným dílem; všichni riskují stejně a mají stejnou volbu. Proto také tady není nikdo tak svobodný jako svobodný muž jinde.

Uvědomte si: Dítě nemá žádnou psycho-sexuální vazbu na otce a na matku. Na Zimní planetě neznají báje o Oidipovi.

Uvědomte si: Tady neexistuje žádný nechtěný pohlavní styk, žádné znásilnění. Jako u většiny savců s výjimkou lidí, soulož je možná jen se vzájemným souhlasem a na vyzvání; jinak k ní nedojde. Svedení je samozřejmě možné, ale musí být strašně dobře načasováno.

Uvědomte si: Neexistuje tu rozdělení lidí na silnou a slabou polovinu, ochránce/ochraňované, dominantní/submisivní, majitele/nemajetné, aktivní/pasivní. Celková tendence k dualitě, která prostupuje lidské myšlení, je ve skutečnosti na Zimní planetě potlačena nebo úplně pozměněna.

Následující musí být zahrnuto do mých dokončených pokynů:

Když se setkáte s Getheňanem, nemůžete a nesmíte udělat to, co naprosto přirozeně dělá bisexuál, že onomu Getheňanovi přisoudíte roli muže nebo ženy a sami vzhledem k tomu jedinci zaujmete roli v závislosti na svých představách o modelových nebo možných interakcích mezi osobami stejného nebo opačného pohlaví. Náš model sociosexuální interakce tady prostě neexistuje. Nemohou hrát hru. Nepohlížejí na sebe jako na muže a na ženy. Tuto představu náš mozek těžko přijímá. Vždyť první otázka, když se u nás narodí dítě, je...

Nepředstavujte si však Getheňany jako „to“. Oni nejsou bezpohlavní. Jsou potenciální, integrální. Protože nemáme odpovídající osobní zájmeno pro Karhidany v someru, musím používat „on“ ze stejného důvodu, jako jsme používali maskulinum pro označení transcendentního boha: není tak vymezující a tak specifické jako neutrum nebo femininum. Jenže tím, jak si to zájmeno užívám sama pro sebe, neustále zapomínám, že Karhidan, se kterým jsem, není muž, ale ženomůž.

Prvního mobila, pokud bude nějaký vyslán, je třeba varovat, že, nebude-li dostatečně sebejistý nebo senilní, utrpí jeho pýcha. Muž očekává uznání své mužnosti, žena ocenění ženskosti, ať jsou projevy uznání a ocenění jakkoli nepřímé a nenápadné. Na Zimní planetě jednoduše nebudou. Člověk je tu respektován a posuzován jen jako lidská bytost. Je to úděsný zážitek.

Zpět k mé teorii: Po zralém zvážení motivů takového experimentu, pokud k nějakému došlo, a ve snaze zprostit naše hainské předky viny za spáchané barbarství, za to, že zacházeli s živými jako s věcmi, jsem došla k závěrům, co asi sledovali.

Cyklus somer-kemmer nám připadá jako degradování, návrat k rozmnožovacímu cyklu nižších savců, mechanická závislost lidských bytostí na imperativu říje. Je možné, že experimentátoři chtěli zjistit, zda lidské bytosti postrádající nepřetržitou sexuální potenci zůstanou inteligentní a kulturní.

Na druhé straně omezení pohlavního pudu do uzavřeného časového úseku a jeho „ujednocení se“ na oboupohlavnosti určitě ve velké míře zabraňuje jak zneužití, tak frustraci pohlavního pudu. Sexuální frustrace určitě existuje (i když společnost proti ní dělá, co je v jejích silách; pokud je sociální jednotka dost velká, aby v ní ve stejné době byla v kemmeru více než jedna osoba, je pohlavní naplnění poměrně zaručené), ale aspoň nemůže narůstat; končí s koncem kemmeru. Dobrá; jsou tím ušetřeni mnohých třeštění a blouznění; jenže co zbude pak, v someru? Co pak mohou sublimovat? Čeho dosáhne společnost eunuchů? - Oni samozřejmě nejsou v someru eunuši, přiléhavější by bylo porovnání s preadolescenty: nevykastrování, ale latentní.

Další závěr týkající se smyslu onoho hypotetického experimentu: eliminace války. Předpokládali staří Hamané, že nepřetržitá sexuální schopnost a organizované násilí ve společnosti, z nichž ani jedno, ani druhé není vlastní jiným savcům než člověku, jsou příčina a následek? Anebo si, podobně jako Tumass Song Angol, mysleli, že válka je čistě mužská náhražková činnost, jakési znásilňování ve velkém, a proto při svém pokusu odstranili mužský element, který znásilňuje, a ženský, který je znásilňován? Bůh ví. Skutečností však je, že Gethenané, ač maximálně soutěživí (jak dokazuje spleť systém sociální interakce skýtající konkurenci v oblasti prestiže atd.), nejsou, jak se zdá příliš agresivní; aspoň ještě nikdy neprodělali nic, co by se dalo nazvat válkou. Klidně se zabíjejí po jednom, po dvou; málokdy po deseti nebo dvaceti; nikdy po stovkách nebo tisících. Proč?

Možná se ukáže, že to nemá s jejich oboupohlavní psychologií nic společného. Konec konců jich není nijak moc. A to podnětí k tomu. Počasí na Zimní planetě je tak nemilosrdné, tak blízko hranice snesitelnosti i pro ně se všemi jejich uzpůsobeními na zimu, že možná vyčerpají svou bojovnost bojem se zimou. Okrajové národy, rasy, které jakoby unikají pozornosti, bývají zřídka válečné. A na závěr, dominantním faktorem v gethenském životě není sex nebo jiná lidská záležitost: je to jejich prostředí, jejich studený svět. Tady má člověk krutějšího nepřítele, než je sám.

Jsem žena z mírumilovného Chiffewaru a nejsem odborník na přitažlivou moc násilí a povahu války. Toto bude muset promyslet někdo jiný. Ale opravdu si nedovedu představit, že by někdo, kdo prožil zimu na Zimní planetě a viděl pravou tvář ledu, mohl přikládat velkou váhu vítězství a slávě.

Jiná cesta do Orgoreynu

Léto jsem prožil spíše jako průzkumník než jako mobil, pohyboval jsem se po Karhide od města k městu, od panství k panství, pozoroval jsem a naslouchal - což mobil nemůže dělat od samého počátku, když je ještě něco jako zázrak a nestvůra a musí být pořád v pohotovosti a předvádět se. Svým hostitelům v těch zemědělských krbech a vesnicích jsem říkal, kdo jsem; většina z nich o mně něco málo slyšela z rozhlasu a měla matnou představu, co jsem zač. Byli zvědaví, někteří více, někteří méně. Jen málo jich mělo z mé osoby strach, jen u mála z nich se projevovala xenofobie. V Karhide není nepřítelem cizinec, vetřelec. Neznámý cizinec je hostem. Nepřítelem je soused.

V měsíci Kuse jsem bydlel na východním pobřeží v jednom klanu - krbu nazývaném Gorinhering; bylo to něco mezi domem, městem, pevností a farmou, vybudované na kopci nad věčnými mlhami Hodominského oceánu. Žilo tam asi pět set lidí. Před čtyřmi tisíci roky bych jejich předky našel na stejném místě, v tomtéž typu domu. V průběhu těch čtyř tisíciletí byl vyvinut elektromotor, začaly se používat rozhlasové přijímače a elektrické stavy a elektrické dopravní prostředky a zemědělské stroje a všechny možné další stroje a postupně nastala doba strojová, bez nějaké průmyslové revoluce, bez jakékoli revoluce. Zimní planeta za třicet staletí nedosáhla toho, co se jednou podařilo na planetě Terra za třicet desetiletí. Zároveň však Zimní planeta nezaplatila takovou daň jako Terra.

Zimní planeta je krutá; trest za nesprávné počínání je jistý a okamžitý: smrt následkem zimy nebo smrt následkem hladu. Žádná možnost omylu, žádné omilostnění. Jednotlivec může věřit ve své štěstí, ale společnost ne; a kulturní změna, jakož i náhodná mutace mohou způsobit nejistotu. A tak vývoj postupoval velmi pomalu. V každém bodě historie by pozorovatel při letmém pohledu řekl, že veškerý technický pokrok a šíření nových technologií se zastavily. Ale nezastavily se nikdy. Je to jako s horskou bystřinou a ledovcem. Oba dojdou tam, kam míří.

Hodně jsem v Gorinheringu mluvil se starými lidmi a také s dětmi. Pro mě to byla první příležitost k většímu kontaktu s dětmi, protože v Erhenrangu jsou všechny v soukromých nebo veřejných krbech a školách. Čtvrtina až třetina dospělého městského obyvatelstva je naplno zapojena do výchovy a vzdělávání dětí. Tady se klan staral o své vlastní děti sám; nikdo a všichni za ně nesli zodpovědnost. Bylo to divoké stádo, honící se po kopcích a plážích, schovaných v mlze. Když se mi podařilo jedno zastavit a chvíli s ním promluvit, zjistil jsem, že jsou plaché, hrdé a úžasně důvěřivé.

Rodičovský instinkt má na Gethenu spoustu podob, stejně jako kdekoli jinde. Nelze tedy zevšeobecňovat. Nikdy jsem Karhidana neviděl uhodit dítě. Jen jednoho jsem slyšel, jak rozzlobeně dítě okřikuje. Jejich láskyplnost ve vztahu k dětem mi připadala hluboká, účinná a téměř zcela nesobecká. Jen v té nesobeckosti se zřejmě liší od toho, čemu říkáme ‚mateřský‘ pud. Mám dojem, že skoro nemá smysl dělat rozdíl mezi mateřským a otcovským pudem; rodičovský instinkt, přání ochraňovat, podporovat, není charakteristickým znakem jednoho pohlaví...

Na začátku Hakanny jsme v Gorinheringu poslouchali přehled zpráv z paláce, byla to samá porucha, ale oznamovali, že král Argaven očekává dědice. Ne syna od svého kemmera, těch měl už sedm, ale dědice ze svého těla, královského syna. Král byl těhotný.

Připadalo mi to legrační a lidem v klanu také, i když důvody byly různé. Říkali, že je starý na to, aby rodil děti, a začali na to téma šprýmovat a měli sprosté narážky. Staří pak několik dní chodili a neklábosili o ničem jiném. Králi se smáli, ale jinak se o něho moc nezajímal. „Karhide, to jsou panství,“ řekl kdysi Estraven, a jako spousta ostatních věcí, které Estraven kdy řekl, i tato myšlenka se mi stále vybavovala, jak jsem se dovídal stále více. Zdánlivý stát, po staletí sjednocený, byl ve skutečnosti slepenec nerovnocenných knížectví, měst, vesnic, ‚pseudofeudálních kmenových hospodářských uskupení‘, nepřeborného množství mocných, schopných, svárlivých osobností a nad tím vším byla zlehka a nejistě rozprostřena síť úřední moci. Nabyt jsem dojmu, že nic nemůže nikdy sjednotit Karhide jako národ. Obrovské rozptýlení rychlých komunikačních prostředků většinou přivodí téměř nevyhnutelně nacionalismus, ale tady k ničemu takovému nedošlo. Ekumen se nemůže obrátit na tyto lidi jako na společenský útvar, jako na mobilizovatelnou jednotku: musí spíše působit na jejich silný, ač nevytříbený smysl pro humanitu a svornost mezi lidmi. Úplně mě ta myšlenka zaujala. Ovšemže jsem se mýlil; dozvěděl jsem se však něco o Getheňanech, což se v dlouhodobé perspektivě ukázalo jako užitečný poznatek.

Pokud jsem nechtěl ve Staré Karhide strávit celý rok, musel jsem se do Západního podhůří vrátit, než se uzavrou průsmyky v Kargavu. I tady na pobřeží poslední měsíc léta už dvakrát lehce zasněžilo. Dost zdráhavě jsem se znovu vydal na západ a do Erhenrangu jsem přišel na začátku Goru, prvního podzimního měsíce. Argaven byl tou dobou v ústraní v letohrádku ve Warreveru a na dobu slehnutí

jmenoval regentem Pemmera Harge rem ir Tiba. Tibe už do sytosti využíval své dočasné moci. Uběhlo jen pár hodin od mého příjezdu a už jsem viděl, že moje analýza Karhide má trhliny - byla už zastaralá -, a také jsem se začal v Erhenrangu cítit nesvůj a ohrožený.

Argaven nebyl duševně v pořádku; zhoubná inkoherece jeho myšlení zatemnila náladu hlavního města; šířil ho strach. Všechno dobré, co se za jeho vlády udělalo, bylo dílem jeho ministrů a kyorremy. Nenadělal však ani moc zla. Potýkal se sice se svými nočními můrami, ale to království nijak neškodilo. Zato jeho bratranec Tibe, to bylo něco jiného, protože jeho duševní vyšinutí mělo svou logiku. Tibe věděl, kdy jednat a jak jednat. Nevěděl jen, kdy přestat.

Tibe hodně mluvil v rozhlase. Estraven to nikdy nedělal, když byl u moci, neodpovídalo to ani karhidskému duchu: jejich vláda nebyla normálně veřejnou záležitostí; vědělo se o ní málo, držela se pod pokličkou. Tibe však řečnil. Když jsem slyšel z rádia jeho hlas, vybavily se mi znovu jeho dlouhé zuby, když se usmíval, a obličej pokrytý sítí jemných vrásek. Jeho projevy byly dlouhé a hlasité: chvála Karhide, shazování Orgoreynu, urážení ‚neloajálních frakcí‘, diskuse o ‚integritě hranic království‘, přednášky z historie, etiky a ekonomie, to vše patetickým, pokryteckým, procítěným hlasem, který se přímo rozohňoval, když někomu spílal nebo pochleboval. Zeširoka mluvil o vlastenecké hrdosti a lásce k otčině, ale málo o shifgrethoru, osobní hrdosti a prestiži. Ztratila Karhide v té záležitosti v Sinothském údolí natolik svou vážnost, že se tohoto tématu nedalo dotknout? Ne; o Sinothském údolí hovořil často. Došel jsem k závěru, že se řečem o shifgrethoru vyhýbal úmyslně, protože chtěl vyburcovat mnohem elementárnější a nekontrolovanější emoce. Chtěl rozdmýchat něco, čehož vybroušeným a vytříbeným projevem byl celkový model shifgrethoru. Přál si, aby jeho posluchači byli vystrašení a rozčileni. Námětem jeho projevů vůbec nebyla hrdost a láska, ačkoli tato slova do omrzení opakoval; v jeho podání znamenala sebechválu a nenávist. Hodně času také věnoval otázce pravdy, protože, jak tvrdil, on dokáže ‚proniknout pod slupku civilizace‘.

Je to neměnná, všudypřítomná, ošidná metafora, ta s tou slupkou (nebo nátěrem nebo pliocénní vrstvou nebo bůhví čím ještě), skrývající ušlechtilější realitu pod povrchem. Může skrývat tučt falešných představ najednou. Jednou z nejnebezpečnějších je tvrzení, že, protože civilizace je umělá, je nepřirozená: že je protikladem primitivnosti. Je jasné, že žádná slupka neexistuje, že jde o proces růstu a primitivnost a civilizace jsou stupně téhož. Má-li civilizace nějaký protiklad, pak je jim válka. Z těch dvou má člověk buď jednu nebo druhou. Ne obě. Když jsem tak poslouchal Tibovy hloupé plamenné projevy, zdálo se mi, že naháněním strachu a přesvědčováním sleduje jedině - chce donutit lidi, aby změnili volbu, kterou učinili, než se začala psát jejich historie, volbu mezi těmito protiklady.

Čas možná dožrál. Ať byl jejich materiální a technologický vzestup jakkoli pomalý, jakkoli si cenili ‚pokroku‘ jako takového, přesto za posledních pět či deset či patnáct století trošičku přírodu předběhli. Už nebyli bezesbýt vydáni na milost a nemilost podnebí; špatná sklizeň nezpůsobila hlad v celé provincii, tuhá zima neodřezávala města od sebe. Na základě této materiální stability postupně Orgoreyn vybudoval sjednocený a čím dále výkonnější centralizovaný stát. Teď je na Karhide, aby udělala totéž, dala se dohromady. Cesta, jak toho docílit, nevede přes vyburcování vědomí vlastní důstojnosti ani povznesení obchodu, ani přes zlepšení silnic, farem, škol a tak dále; nic takového, to je všechno civilizace, slupka a tu Tibe s opovržením zamítl. Sledoval něco jistějšího, jistý, rychlý a trvalý způsob, jak z lidí udělat národ: válku. Jeho představy války nemohly být příliš přesné, ale byly dostačující. Jediný další prostředek, jak lidi okamžitě a dokonale zmobilizovat, je nové náboženství; žádné však nebylo po ruce; spokojí se tedy s válkou.

Podal jsem regentovi zprávu, ve které jsem citoval svůj dotaz věštcům z Otherhordu a odpověď, které se mi dostalo. Tibe na to nereagoval. Poté jsem šel na orgotské vyslanectví a požádal o povolení ke vstupu do Orgoreynu.

V kancelářích stabilů Ekumenu na Hainu bylo zaměstnáno méně lidí než na vyslanectví jedné malé země ve druhé; a všichni tu byli vyzbrojeni metry zvukových pásků a záznamů. Byli pomalí, byli důkladní; ani stopa po lajdácké aroganci a nepředvídatelné nevyzpytatelnosti charakteristické pro karhidské úřednictvo. Čekal jsem, zatímco oni vyplňovali své formuláře.

Čekání bylo čím dál nepříjemnější. Zdálo se mi, že se každým dnem násobí velikost palácové gardy i městské policie v ulicích Erhenrangu; byli vyzbrojeni, a dokonce poznenáhlu začínali nosit něco jako uniformu. Atmosféra ve městě byla ponurá, i když obchod kvetl, panovala všeobecná prosperita a slušné počasí. Nikdo se mnou nechtěl mít nic společného. Moje ‚bytná‘ přestala lidem ukazovat můj pokoj a spíše si stěžovala, že ji ‚lidé z paláce‘ obalamutili, a jednala se mnou více jako s politicky podezřelým než jako s respektovanou ‚poutovou atrakcí‘. Tibe měl projev o přepadení Sinothského údolí: „stateční karhidští farmáři, skuteční vlastenci“ se vrhli přes hranici, zaútočili na orgotskou vesnici, vypálili ji a zabili devět vesničanů, jejich těla pak odtáhli zpět a svrhli je do řeky Ey, „do hrobu“, hřímal regent, jaký uchystáme všem nepřítelům našeho národa!“ Tento pořad jsem vyslechl v jídelně svého ostrova.“ Někteří lidé vypadali při poslechu zachmuřeně, někteří bez zájmu, jiní spokojeně, ale

ve všech těch různých výrazech tváře byl jeden společný prvek, nepatrný tik, křeč v tváři, která tam dříve nebývala, znepokojení.

Ten večer přišel ke mně do pokoje člověk, první návštěvník od té doby, co jsem se vrátil do Erhenrangu. Byl drobný, měl vyhlazenou pleť a nesmělé vystupování a na sobě měl zlatý řetěz věštce, jednoho z celibátníků. „Jsem přítel člověka, který byl vaším přítelem,“ šel bryskně k věci, jak to plaší lidé dělávají. „Přišel jsem vás požádat o laskavost, kvůli němu.“

„Myslíte Faxe - ?“

„Ne. Estravena.“

Z mého obličej se musela vytrátit vstřícnost. Nastala kratičká pauza, po níž ten neznámý dodal: „Estravena, toho zrádce. Snad si na něho vzpomínáte.“

Plachost nahradil hněv a přichází se mnou začínal hrát shifgrethor. Kdybych chtěl na tu hru přistoupit, musel bych říct něco jako „nejsem si jistý; řekněte mi o něm něco“. Ale nechtěl jsem hrát a tou dobou už jsem byl zvyklý na sopečné karhidské nálady. Čelil jsem jeho hněvu tím, že jsem se jakoby ospravedlňoval: „Jistěže si vzpomínám.“

„Ale ne jako na přítele.“ Jeho tmavé šikmé oči hleděly přímo a pronikavě.

„Spíše s vděčností a zklamáním. On vás za mnou poslal?“

Nečekal jsem, že se rozpovídá.

Řekl: „Promiňte, že jsem si dovolil. Přijímám, co jsem si svou troufalostí vysloužil.“

Zastavil jsem toho odměřeného človíčka, když už vykročil ke dveřím. „Prosím vás, já nevím, kdo jste ani co chcete. Já jsem neodmítl, já jsem jen nesvolil. Musíte mi přiznat právo na přiměřenou opatrnost. Estravena vyhnal za to, že podporoval moji misi zde - “

„Máte pocit, že jste mu za to zavázán?“

„Ano, v jistém smyslu ano. I když moje mise je nade všechny osobní závazky a projevy loajality.“

„Pokud je tomu tak,“ ohradil se ten člověk s nevyvratitelnou jistotou, „pak je ta mise nemorální.“

To mě zarazilo. Vynesl soud o Ekumenu a já jsem na to neměl co říct. „Myslím, že není; chyba není v poselství, ale v poslovi. Ale prosím vás, řekněte mi, co bych měl udělat.“

„Mám určitou sumu peněz, z nájemného a splacených dluhů, které se mi podařilo vyzískat z trosek příteleva majetku. Když jsem zaslechl, že máte v úmyslu odejít do Orgoreynu, napadlo mě, že vás poprosím, abyste mu ty peníze vzal, pokud ho najdete. Jak víte, byl by to trestný čin. A mohlo by to také být marné počínání. On může být totiž v Mishnory nebo na některé z těch odporných farem nebo mrtvý. Já to nemám jak zjistit. V Orgoreynu žádné známé nemám a tady jsem se neodvážil nikoho zeptat. Napadl jste mě Vy, vy jste nad politikou, vy můžete svobodně přijít a odejít. Vůbec mi nepřišlo na mysl, že i vy máte samozřejmě svou politiku. Omlouvám se za svou bláhovost.“

„Já mu ty peníze vezmu. Ale jestli je mrtvý nebo jestli ho nenajdu, komu je mám vrátit?“

Nespouštěl ze mě oči. V jeho obličej se něco dělo, proměňoval se. Zatajil dech a vzlykl. Většina Karhidanů se snadno rozpláče, nestydí se za pláč o nic víc než za smích. Pak řekl: „Děkuji vám. Jmenuji se Foreth. Jsem pobývatel pevnosti Orgny.“

„Jste z Estravenova klanu?“

„Ne. Foreth rem ir Osboth. Byl jsem jeho kerruner.“

V době, kdy jsem se s Estravenem znal, žádného kemmera neměl, ale žádné podezření vůči tomuto člověku ve mně nevyklíčilo. Možná bezděčně sloužil cílům někoho jiného, ale byl upřímný. Právě nu dal lekci, a sice - že shifgrethor se dá hrát na etické úrovni a že vítěz zkušenější hráč. Vehnal mě do rohu přibližně dvěma tahy. Peníze měl u sebe, dal mi je, slušnou sumu v dobropisech královského karhidského obchodnictva, nic, co by mě činilo spoluzodpovědným, a tudíž také nic, co by mi mohlo zabránit je jednoduše utratit.

„Jestli ho najdete...“ Zarazil se.

„Nějaký vzkaz?“

„Ne, jen bych rád věděl...“

„Jestli ho opravdu najdu, budu se snažit vám o něm poslat zprávu.“

„Děkuji vám,“ řekl a podal mi obě ruce, což je přátelské gesto, které v Karhide není zrovna na denním pořádku. „Přeji vám hodně zdaru ve vaší misi, pane Aii. On - Estraven - věřil, že jste sem přiletěl s dobrými úmysly, to já vím. Pevně v to věřil.“

Pro tohoto člověka neexistovalo na světě nic kromě Estravena. Byl jedním z těch, kterým je souzeno nulovat jedinkrát. Znovu jsem se zeptal: „Opravdu mu nechcete nic vyřídit?“

„Řekněte mu, že děti jsou zdravé,“ začal, potom zaváhal. „Nusuth, na tom nezáleží,“ a odešel.

O dva dny později jsem už putoval po silnici z Erhenrangu, tentokrát po severozápadní, pěšky. Povolání ke vstupu do Orgoreynu mi přišlo mnohem dříve, než úředníci a zaměstnanci orgotského velvyslanectví slibovali a než sami očekávali; když jsem si šel doklady vyzvednout, jednali se mnou sice slušně, ale dávali mi pocítit, že jsou rozčilení a otrávení, že na něčí příkaz shora byla kvůli mně odsunuta stranou zaběhnutá pravidla a protokol. V Karhide neplatila žádná ustanovení o odchodu ze

země, a tak jsem se vydal na cestu rovnou. Přes léto jsem získal zkušenost, že Karhide je příjemná země pro pěší turistiku. Silnice i hostince jsou uzpůsobeny pro pěší i pro vozidla, a kde se zrovna hostinců nedostává, může se člověk stoprocentně spolehnout na místní pohostinnost. Platí tu nepsaný zvyk, že městské obyvatelstvo i vesničané, farmáři, lord kteréhokoli panství poskytnou cestujícímu jídlo a střechu nad hlavou po tři dny, ale v praxi tomu bývá i mnohem déle; a nejlepší je, že vás vždycky přijmou bez velkých círáků, jste vítaným hostem, jako kdyby vás předem očekávali.

Potloukal jsem se úžasnou kopcovitou krajinou mezi řekami Sess a Ey, nic mě nehonilo, několik dopolední jsem si to, co jsem hostitele stál, odpracovával na polích rozlehlých panství, kde právě svázeli úrodu. Každá ruka, všechno nářadí, každý stroj byly v pohybu, aby sklídily úrodu ze zlatých poli, než se změní počasí. Všechno bylo zlaté, všechno bylo přívětivé, ten týden na cestě; a večer před spaním jsem vycházel z tmavého domu nebo ohněm osvětlené krbové místnosti, kde jsem byl ubytovaný, a zašel jsem si na suchá strniště a odtamtud jsem pozoroval mihotavé hvězdy, které ve větrné podzimní tmě připomínaly vzdálená města.

Po pravdě řečeno jsem se zdráhal odejít z této země, která se chovala sice úplně lhostejně k vyslanci, ale tak laskavě k náhodnému kolemjdoucímu. Děsilo mě, že budu muset začít se vším znovu, že se budu snažit zopakovat, co přináším, v novém jazyce novým posluchačům a třeba zase bezúspěšně. Nohy mě nesly více na sever než na západ a tento kurs jsem si sám sobě ospravedlňoval zvědavostí — tím, že chci vidět oblast Sinothského údolí, dějiště soupeření mezi Karhide a Orgoreynem. I když vydrželo jasné počasí, začalo se ochlazovat, a před Sassinothem jsem konečně uhnul na západ. Vzpomněl jsem si totiž, že na tom úseku hranice je plot, a možná bych se tam nemusel dostat z Karhide tak úplně snadno. Tady tvořila hranici říčka Ey, úzká, ale divoká, napájená jako všechny řeky Velkého kontinentu ledovci. Vracel jsem se několik kilometrů nazpět směrem na jih a hledal most, až jsem najeden narazil. Spojoval dvě vesničky, Passerer na karhidské straně a Siuwensin v Orgoreynu, ospale civějící jedna na druhou přes hlučící Ey.

Karhidský strážce mostu se mě pouze zeptal, jestli mám v plánu se vrátit ještě téhož večera, a mávl, abych šel. Na orgotské straně přivolali inspektora, aby prozkoumal můj pas a doklady, což mu trvalo asi hodinu, jednu karhidskou hodinu. Pas si nechal s odůvodněním, že si pro něj musím přijít další den ráno, a místo pasu mi dal průkaz na jídlo a nocleh v komensálním domě přechodných služeb v Siuwensinu. Další hodinu jsem proseděl v kanceláři ve doucího onoho domu služeb, zatímco vedoucí pročetl moje spisy a ověřoval věrohodnost mého průkazu tak, že dokonce telefonoval na komensální pohraniční stanici, ze které jsem právě přišel.

Neumím přesně definovat orgotské slovo, které překládám jako ‚komensální‘, ‚komensalita‘. Jeho základem je slovo, které znamená ‚Jíst společně‘. Užívá se u všech národních/vládních institucí Orgoreynu, od státu jako celku přes jeho třiatřicet podstatu neboli okresů až po pod-podstáty, města, komunality farmy, doly, továrny a tak dále, ze kterých se skládají. Přídavné jméno je možno použít se vším shora uvedeným; tvar ‚komensalové‘ obvykle označuje třiatřicet nejvyšších úředníků okresů, kteří tvoří orgán moci, výkonné i zákonodárné, Velké komensality orgoreynské, ale může označovat také občany, všechny lidi. Právě v tomto zvláštním nedostatečném rozlišení ‚mezi obecným a konkrétním užitím tohoto slova, v jeho užívání jak pro celek, tak pro část, jak pro stát, tak pro jednotlivce, v této nepřesnosti je jeho nejpresnější význam.

Nakonec odsouhlasili moje doklady i moji přítomnost a před Čtvrtou hodinou jsem dostal své první jídlo od časné snídaně - večeři: kadikovou kaši a plátky chlebových jablek postudenu. V porovnání s tím množstvím úředníků byl Siuwensin malinké, ničím nenápadné, apaticky podřimující místo. Komensální dům přechodných služeb byl kratší než jeho název. Jídelna v něm sestávala z jednoho stolu, pěti židlí a žádného krbu; jídlo sem přinášeli z vesnické vývařovny. Druhou místností byla ložnice: šest postelí, spousta prachu, tu a tam plíseň. Měl jsem ji pro sebe. Protože všichni v Siuwensinu, jak se zdálo, šli spát rovnou po večeři, provedl jsem totéž. Usnul jsem v tom naprostém vesnickém tichu, z něhož člověku až zní v uších. Spal jsem hodinu a probudil jsem se hrůzou z toho, co se mi zdálo - výbuchy, invaze, vražda a požár.

Byl to ten výjimečně děsivý sen, v němž prcháte ve tmě neznámou ulicí, spolu s vámi spousta lidí bez tváře, zatímco za vámi se v plamenech hroutí domy a křičí děti.

Skončil jsem na sklizeném poli, stál jsem na suchém strništi poblíž černého živého plotu. Mezi mraky mi nad hlavou vykukoval matně červený půlměsíc a několik hvězd. Foukal ostrý studený vítr. Kousek ode mě ze tmy vyrostla velká stodola nebo sýpka a za ni v dálce jsem viděl trsy jisker letící vzhůru a unášené větrem.

Měl jsem holé nohy, byl jsem bosý, v košili, bez kalhot, hiebu, bez kabátu; ale měl jsem svůj vak. V něm bylo nejen rezervní oblečení, ale také moje rubíny, peníze v hotovosti, dokumenty, doklady a ansibl; na něm jsem na cestách spával jako na polštáři. Zjevně jsem ho nedal z ruky ani v těch zlých snech. Vytáhl jsem boty a kalhoty a kožešinkou lemovaný zimní hieb a v tom studeném tmavém

venkovském tichu jsem se oblékal, zatímco Siuwensin se ustrašeně krčil necelý kilometr za mnou. A potom jsem vyrazil, začal jsem hledat cestu a vzápětí jednu skutečně našel a na ní další lidi. Byli to emigranti jako já, ale věděli aspoň, kam jdou. Šel jsem za nimi, protože jsem žádný svůj směr neměl, kromě jednoho - pryč ze Siuwensinu; ten, jak jsem si za chůze srovnával v hlavě, byl ostřelován přes most z Passereru.

Udeřili, zapálili a stáhli se; k žádnému boji nedošlo. Ale zničehonic nás oslnila světla, uskočili jsme na okraj cesty a sledovali kolonu dvaceti nákladních vozů, která se maximální rychlostí řítily od západu k Siuwensinu a minula nás s dvacetkrát zopakovaným zábleskem světel a zasvištěním kol; pak znovu ticho a tma.

Brzy jsme došli ke komunálnímu zemědělskému centru, kde nás zastavili a vyslyšali. Snažil jsem se přidat ke skupině, se kterou— jsem přišel, ale smůla. I oni měli smůlu, pokud s sebou neměli průkazy totožnosti. Je i mě coby cizince bez pasu oddělili od ostatních a dali nás na noc do zvláštních ubikací v něčem mezi skladištěm a stodolou. Byl to obrovský kamenný napůl sklep s dveřmi, které za námi zamkli zvenčí, a bez oken. Tu a tam se dveře odemkly a místní policista vybavený gethenskou zvukovou puškou strčil dovnitř nového běžence. Když byly dveře zavřené, byla tam dokonalá tma. Ani světlíčko. Oči přítomných, zbavené daru vidění, vysílaly hvězdičkové dávky a v nejčernější černotě vířily planoucí body. Vzduch byl studený a ztěžklý prachem a byl cítit obilím. Nikdo u sebe neměl žádné příruční svítidlo; byli to lidé, které vytáhli z postele, stejně jako mě; pár jich bylo doslova nahých, měli přes sebe jen deky, které jim ostatní cestou poskytli. Neměli nic. Kdyby něco měli, byly by to doklady. V Orgoreynu je lepší být nahý než nemít doklady.

Seděli roztroušeni v té prázdné, ohromné, prašné slepotě. Občas spolu ve dvojici šeptem prohodili pár slov. Nevídl tam žádný pocit sdíleného údělu vězňů. Nikdo si ani nestěžoval.

Vlevo ode mě kdosi zašeptal: „Viděl jsem ho na ulici před dveřmi svého domu. Měl ustřelenou hlavu.“

„Oni používají ty pušky, které vystřelují kousky kovu. Přepadové pušky.“

„Tiena říkal, že nejsou z Passereru, ale z panství Ovord, že přijeli na nákladěcích.“

„No ale mezi Ovordem a Siuwensinem přece nejsou žádné spory...“

Nechápali; nestěžovali si. Neptestovali proti tomu, že je jejich spoluobčané zamkli do sklepa poté, co byli střelbou vyhnáni ze svých domovů. Nepátrali po důvodech, proč je stihl takový osud. Šepot ve tmě, nesouvislý a tichounký, ve zpěvavé orgotštině, vedle níž karhidština zněla jako harašení kamení v plechovce, poznenáhlu ustával. Lidé spali. Kdesi vzadu ve tmě se chvíli nepokojně vrtělo nějaké miminko a ozvěna jeho vlastních vzlyků ho rozplácala.

Skřípavě se otevřely dveře. Byl už den, slunce bodalo do očí, ostře a hrozivě. Vypotácel jsem se za ostatními ven. Mechanicky jsem šel za nimi, když tu jsem zaslechl svoje jméno. Předtím jsem ho přeslechl; z jednoho důvodu - Orgoťané dovedou vyslovit ‚l‘. Někdo mé jméno opakovaně vyvolával od chvíle, kdy odemkli dveře.

„Prosím, pane Aii, pojdte tudy,“ v chvatu mě směřoval nějaký člověk v červeném. Už jsem nebyl uprchlík. Oddělili mě od těch bez totožnosti, se kterými jsem utíkal po tmavé silnici a s nimiž jsem celou noc v tmavé místnosti sdílel bezejmennost. Teď mě oslovili jménem, poznali, vědí o mně. Existuji. Pocítil jsem hlubokou úlevu. S radostí jsem šel za člověkem, který mě vedl.

V kanceláři Místního komensálního zemědělského ústředí bylo rušno a plno zmatků, ale našli si čas, aby se o mě postarali a omluvili se mi za příkoří minulé noci. „Škoda, že jste hranici komensality překročil právě v Siuwensinu,“ lamentoval jeden tlustý inspektor. „Škoda, že jste nešel po obvyklých silnicích.“ Nevěděli, kdo jsem, ani proč by mi měli věnovat nějakou zvláštní péči; to bylo zřejmé, ale na tom nezáleželo. Genly Ai, vyslanec, si zaslouží, aby se s nim jednalo jako s váženou osobou. Tak se s nim tedy jednalo. Zhruba v půli odpoledne jsem seděl v autě, které jsem dostal k dispozici od komensálního zemědělského ústředí ve východním Homsvashomu, v okrese osm, a které mě vezlo do Mishnory. Měl jsem nový pas a průkaz k bezplatnému vstupu do všech domů přechodných služeb na cestě a telegrafické pozvání do mishnorského sídla komisaře Prvního komensálního okresu, který má na starosti vstupní silnice a přístavy, pana Uma Shusgise.

Zároveň s motorem se zapnulo rádio toho malého vozítka a hrálo po celou dobu jízdy; a tak jsem celé odpoledne, jak jsem uháněl rozsáhlými osetými rovinami východního Orgoreynu, neoplocenými (protože tam nemají žádná stáda), protkanými potoky, poslouchal rádio. Informovalo mě o počasí, úrodě, stavu silnic;

nabádalo mě, abych jel opatrně; přineslo mi nejrůznější zprávy ze všech třiatřiceti okresů, o objemu výroby v různých továrnách, o plavební situaci v různých mořských a říčních přístavech; odvysílalo několik monotónních yomeshských popěveků a potom mě znovu informovalo o počasí. Po té pompéznosti, která se linula z rádia v Erhenrangu, vyznělo toto vysílání velmi mime. O razii v Siuwensinu nepadla ani zmínka; orgotská vláda měla zjevně v úmyslu nevzbudit rozruch, naopak - chtěla mu zamezit Stručný přehled zpráv, který se každou chvíli opakoval, prostě konstatoval, že na

východní hranici je a bude udržen pořádek. To se mi líbilo; dodávalo to pocit jistoty a uklidňovalo to a zároveň nenápadně dávalo najevo neoblomnost, kterou jsem vždy u Getheňanů obdivoval: Pořádek bude udržen... Byl jsem opravdu rád, že jsem pryč z Karhide, ze země, která nedrží pohromadě a kterou ženou do válečných hrůz paranoidní těhotný král a chorobně egoistický regent. Byl jsem rád, že si v poklidu ujíždím čtyřicítkou mezi nekonečnými rovnými brázdami osetých ploch, pod stejnoměrně šedou oblohou, směrem k hlavnímu městu, jehož vláda věří v pořádek.

U cesty byly často všelijaké značky (na rozdíl od neznačených silnic v Karhide, kde se člověk musel na cestu neustále ptát nebo ji hádat) a směrovky k inspekčním stanicím té a té komensální oblasti nebo kraje, kde bylo třeba zastavit; na těchto vnitrostátních celnicích musel člověk prokázat totožnost a oni si poznačili, že tamtudy projel. Při všech kontrolách jsem se bez problémů prokazoval svými doklady a po minimálním zdržení mi vždy zdvořile pokynuli a poradili mi, jak je to ještě daleko k dalšímu domu přechodných služeb, kdybych chtěl pojit a vyspat se. Čtyřicítkou to ze Severního podhůří do Mishnory chvíli trvá, takže jsem na cestě strávil dvě noci. Jídlo v domech přechodných služeb za moc nestálo, ale bylo ho hodně, ubytování bylo slušné, jen mi chybělo soukromí. Ale i to do značné míry vynahrazovala diskrétnost spolunocležníků. Na žádné z těchto zastávek jsem se vlastně s nikým neseznámil ani si pořádně nepopovídal, přestože jsem se o to několikrát pokusil. Ne že by byli Orgoťané nepřátelští, byli pouze zdrženliví; byli bezbarví, vyrovnaní, klidní. Líbili se mi. Měl jsem za sebou dva roky barvy, žluči a vášně v Karhide. Změna byla vítaná.

Jel jsem stále podél levého břehu velké řeku Kunderer a ráno třetího dne mého orgotského pobytu jsem se octl v Mishnory, největším městě tohoto světa.

V podzimním slunci, které jen chabě vykouklo mezi dvěma přeháňkami, vypadalo město prazvláštně - samé bezvýrazné kamenné zdi s úzkými okny, kterých nebylo moc a byla až kdesi nahoře, širokánské ulice, které z lidí dělaly trpaslíky, pouliční lampy zavěšené na směšně vysokých sloupech, střechy posazené v takovém úhlu, že připomínaly ruce sepnuté k modlitbě, pultové střechy, které trčely z domovních zdí jako nesmyslné poličky na knihy víc než pět metrů nad zemí - rozměrově nevyvážené, bizarní město, v tom slunce Nebylo totiž vybudováno pro sluneční paprsky. Bylo vybudováno pro zimu. V zimě, když jsou v ulicích tři metry udusaného a uježděného sněhu, strmé střechy jsou ověšené rampouchy, pod pultovými střechami parkují sáně, do neodbytné plískanice žlutě svítí okenní štěrbiny, to byste ocenili účelnost, hospodárnost a krásu tohoto města.

Mishnory je čistší, větší a světlejší než Erhenrang, prostornější, impozantnější. Jeho dominantou jsou velkánské budovy z nažloutlé bílého kamene, jednoduché, ale majestátní bloky vybudované podle plánu, v nichž sídlí kanceláře a služby komensální vlády a také nejvýznamnější chrámy yomeshského kultu, oficiálně šířeného komensalitou. Nikde žádné budovy nalepené na sebe bez ladu a skladu, žádný pocit, že je člověk pořád ve stínu něčeho vysokého a ponurého jako v Erhenrangu; ze všeho číselná jednoduchost, velkorysost projektu, pořádek. Připadal jsem si, jako bych se právě vynořil z doby temna, a zalitoval jsem, že jsem promarnil dva roky v Karhide. Tato země byla podle mě připravená vstoupit do ekumenického věku.

Chvíli jsem se projížděl po městě, potom jsem vrátil auto příslušnému krajskému úřadu a pěšky jsem šel k sídlu komisaře Prvního komensálního okresu pro vstupní silnice a přístavy. Nikdy jsem se přesně nedozvěděl, zda to pozvání bylo spíše žádostí, nebo zdvořilým rozkazem. Nusuth. V Orgoreynu jsem byl jako mluvčí Ekumenu, a bylo úplně jedno, jestli začínám tady, nebo někde jinde.

Mé teorii o orgotské ilegmatičnosti a sebeovládání zasadil ránu komisař Shusgis, který se ke mně hlučně a s úsměvem hrnul, popadl mě za obě ruce přesně tím způsobem, který si Karhidané šetří pro okamžiky nejvyššího vzájemného sblížení, cloumal mi rukama nahoru a dolů, jako by chtěl z mého motoru vykřesat nějakou jiskru, a hulákal pozdravení velvyslanci Ekumenu známých světů, který přicestoval na Gethen.

Bylo to pro mě překvapení, protože ani jeden z těch dvanácti či čtrnácti inspektorů, kteří studovali moje doklady, nejevil ani známku toho, že by jim moje jméno nebo pojem vyslanec Ekumenu něco říkaly - o čemž měli všichni Karhidané, se kterými jsem se setkával, aspoň nejasné tušení. Došel jsem tedy k závěru, že Karhide nikdy nepustila žádnou zprávu týkající se mé osoby do orgotského rozhlasu a usilovala o to, abych zůstal státním tajemstvím.

„Nejsem velvyslanec, pane Shusgisi. Jen vyslanec.“

„Tak tedy budoucí velvyslanec. Jako že je Meshe nade mnou.“ Shusgis, mohutný, usměvavý člověk, si mě změřil od hlavy k patě a zase se rozesmál. „Představoval jsem si vás jinak, pane Aii. Ale úplně jinak. Říkali, že jste vysoký jak sloup pouličního osvětlení, hubený jak skluznice saní, černý jako saze a šikmooký - čekal jsem ledoobra, obludu. A nic z toho není pravda. Jenom jste tmavší než většina z nás.“

„Pozemsky zbarvený,“ dodal jsem.

„Vy jste byl opravdu v Siuwensinu tu noc, kdy ho napadli? Při prsou Meshových! Kde to žijeme! Vždyť vás mohli zabít. Takovou cestu překonáte, abyste se k nám dostal, a na mostě přes Ey jste

mohl přijít o život. No nic! Hlavně že jste tady. Spousta lidí vás chce vidět a slyšet a konečně vás přivítat v Orgoreynu."

Bez řečí mně ihned přidělil byt ve svém domě. Zastával vysoký úřad a byl bohatý a žil si tak, že to v Karhide nemělo obdoby, ani mezi lordy velkých panství. Shusgisův dům byl samostatný ostrov, v němž žilo přes stovku zaměstnanců, sluhů, úředníků, technických poradců a tak dále, ale žádní příbuzní, nikdo z rodiny. Systém rozvětvených rodinných klanů, krbů a panství, i když se ještě jeho dozvuky ve struktuře komensality daly vystopovat, byl v Orgoreynu 'znárodněn' před několika sty lety. Žádné dítě starší jednoho roku nežije se svými rodiči či rodičem; všichni jsou vychováni v komensálních krbech. Neexistují tu postavení, pro která by byl někdo předurčen díky svému původu. Poslední vůle soukromého rázu jsou protiprávní: umírající člověk nechává svůj majetek státu. Všichni jsou si v počátcích rovni. Ale na první pohled je jasné, že to tak netrvá dál. Shusgis byl bohatý a přitom velkorysý. V mém pokojích byly vymoženosti, o kterých jsem neměl zdání, že na Zimní planetě vůbec existují - například sprcha. Byla tam i elektrická kamínka a krb přichystaný se vším všudy. Shusgis se smál: „Říkali mi, udržuj toho vyslance v teple, pochází ze světa horka, ze světa kamen, nesnáší naši zimu. Opatruj ho, jako by byl těhotný, dej mu na postel kožešiny, kamínka do pokoje, ohřívej mu vodu na umývání a nechávej zavřená okna! Bude to stačit? Máte všechno, co potřebujete? Řekněte mi, prosím vás, co byste tu ještě chtěl."

Všechno, co potřebuji! V Karhide se mě nikdy nikdo za žádných okolností nezeptal, jestli mám všechno, co potřebuji.

„Pane Shusgisi," odpovídal jsem s dojetím, „cítím se úplně jako doma." Nebyl spokojený, dokud na posteli nepřibyla další kožešinová pokrývka z pesthry a v krbu další polena. „Vím, jaké to je," svěřoval se; „když jsem byl těhotný, nemohl jsem se zahřát, nohy jsem měl jako led, seděl jsem u ohně celou zimu. Je to samozřejmě dávno, ale vzpomínám si na to." Getheňané mívají děti hodně brzy; zhruba po čtyřadvaceti používají antikoncepci a v ženské podobě přestávají být plodní kolem čtyřiceti. Shusgis měl přes padesát, proto to 'samozřejmě dávno', a bylo skutečně těžké si ho představit jako mladou matku. Byl to tvrdý, prohnáný, žoviální politik, jehož projevy laskavosti sloužily jeho zájmům a jehož zájmem byl on sám. Byl to typ všelidský. Setkal jsem se s ním na Zemi, na Hainu a na Ollulu. Předpokládám, že se s ním setkám v pekle.

„Máte, pane Shusgisi, dobré informace o tom, jak vypadám a co mám rád. To mi lichotí. Netušil jsem, že mě nějaká pověst vůbec předcházela."

Shusgis mě přesně pochopil: „Tam v Erhenrangu by vás nejradyji zahrabali a schovali do sněhové závěje, že? Jenže oni vás pustili, pustili vás; a tehdy jsem si tady na tomto místě uvědomil, že nejste jen další karhidský blázen, ale skutečně to, co tvrdíte."

„Myslím, že vám teď nerozumím."

„Podívejte, pane Aii, Argaven a jeho lidé z vás měli strach, báli se vás a rádi uviděli vaše záda. Báli se, že kdyby s vámi špatně zacházeli nebo kdyby vás umlčeli, mohla by následovat odvěta. Útok z vesmíru! A tak se neodvážili na vás sáhnout. A snažili se vás utajit. Protože se báli vás a toho, co na Gethen přinášíte."

To bylo přehnané; nebyl jsem přece vymazán z karhidského zpravodajství, aspoň pokud byl u moci Estraven. Nabýval jsem však dojmu, že z nějakého důvodu se zpráva o mně nerozšířila v Orgoreynu, a Shusgis moje podezření potvrdil.

„Vy tedy nemáte strach z toho, s čím na Gethen přicházím?"

„Ne, nemáme, pane."

„Já někdy ano."

Rozhodl se zareagovat na moje slova žoviálním smíchem. Já jsem je dál nerozváděl. Nejsem obchodník, neprodávám domorodcům pokrok. Než moje mise může vůbec začít, musíme se sejt jako rovný s rovným, musíme si vzájemně porozumět a být k sobě upřímní.

„Pane Aii, tady čeká na setkání s vámi hodně lidí, 'velká zvířata' i řadoví občané, a někteří jsou přesně ti, se kterými tady asi budete chtít mluvit, lidé, kteří uvádějí věci do pohybu. Požádal jsem, abych měl tu čest poskytnout vám bydlení, protože mám velký dům a protože je o mně známo, že jsem neutrální, že nejsem ani žádný vládce, ani zastánce volného obchodu, jen obyčejný komisař, který si dělá svou práci, takže nebudete vystaven žádným řečem, u koho že to bydlíte." Zasmál se. „Ale znamená to, že budete hodně jíst mimo tento dům, jestli vám to nevádí."

„Jsem vám k dispozici, pane Shusgisi."

„Dnes večer to tedy bude malá večeře u člověka jménem Vanake Slose."

„Komensal Kuwery - Třetího okresu, že?" Samozřejmě že jsem se na svůj příchod předem připravil. Začal mě přehnaně velebit, že jsem se tak snížil a uznal za užitečné se naučit něco o jejich zemi. Jiná země, jiný mrav, rozhodně jiný než v Karhide; tam by to jeho opěvování buď pokořovalo jeho shifgrethor, nebo uráželo můj; nebyl jsem si jistý čím, ale jeden z nich by určitě utrpěl - jako prakticky skoro vším.

Protože jsem při útoku na Siuwensin přišel o svůj slušný oblek z Erhenrangu, potřeboval jsem nějaké oblečení, ve kterém bych mohl jít do společnosti. A tak jsem se odpoledne svezl vládním taxíkem do středu města a koupil jsem orgotský úbor. Hieb a košile se podobaly karhidským, ale místo letních kalhot pod kolena nosili po celý rok nepohodlné plandavé, dole stažené kalhoty; v barvách převládala křiklavě modrá a červená a materiál, střih i provedení vypadaly trochu lacině. Vše standardní práce. Díky tomuto oblečení jsem si uvědomil, co postrádá i toto působivé, ohromné město: eleganci. Elegance je malá daň z osvícenosti a já jsem ji rád zaplatil. Vrátil jsem se do Shusgisova domu a vychutnal horkou sprchu, která jako pichlavá mlha stříkala najednou ze všech stran. Vzpomínal jsem na studené plechové vany ve východní Karhide, ve kterých jsem se vloni v létě drkotal a jektal zuby, a na ledem potažené umývadlo v mém pokoji v Erhenrangu. To tehdy bylo elegantní? Ať žije pohodlí! Oblékl jsem se do své křiklavé červené nádhery a Shusgisovo soukromé auto se šoférem nás oba zavezlo na večeři. V Orgoreynu je více služebnictva i více služeb než v Karhide. Je to dáno tím, že všichni Orgoťané jsou zaměstnanci státu; stát musí všem svým občanům zajistit práci a také to dělá. Toto je alespoň vysvětlení, ačkoli jako většina ekonomických vysvětlení i toto, zdá se, opomíjí z určitého zorného úhlu to hlavní.

Ve vysoké, bílé, ozářené přijímací místnosti u komensala Slose bylo dvacet až třicet lidí, tři z nich byli komensalové a všichni zjevně patřili ke společenské smetánce. Bylo to něco víc než jen skupina zvědavých Orgoťanů, kteří chtějí spatřit '.cizince'. Nebyl jsem kuriozitou, jako tomu bylo jeden celý rok v Karhide; ani poutovou atrakcí; ani hádankou. Zdálo se, že jsem klíčem.

Jaké dveře jsem měl odemknout? Někteří z nich o tom měli nějakou představu, ti státníci a pohlaváři, kteří mě přehnaně uctivě zdravili, ale já ne.

Během večeře to nezjistím. Na celé Zimní planetě, dokonce i v zamrzlém barbarském Perunteru, se považuje za vrcholně neslušné mluvit u jídla o úředních záležitostech. A protože hned začali podávat večeři, odložil jsem své dotazy na později a věnoval jsem se lepkavé rybí polévce a svému hostiteli a spolustolovníkům. Slose byl poměrně mladý, křehký člověk s neobvykle světlými jasnými očima a tlumeným hlubokým hlasem; vypadal jako idealista, věci oddaný. Líbilo se mi jeho chování, ale vrtalo mi hlavou, čemu je oddaný. Vlevo ode mě seděl další komensal, člověk s tlustým obličejem jménem Obsle. Byl hrubý, bodrý, zvědavý. Když potřetí usrknul polévky, zeptal se mě, jestli jsem se ksakru opravdu narodil na jiném světě - jaké to tam je - všichni říkají, že teplejší než Gethen - jak teple?

„Ve stejné zeměpisné šířce na planetě Terra nikdy nesněží.“

„Nikdy nesněží. Nikdy nesněží?“ Smál se skutečně od plic, jako se směje dítě nějaké povedené lži, aby vyprovokovalo k dalším výmyslům.

„Naše subarktické oblasti se spíše podobají vaší obydlené zóně; jsme už dále od poslední doby ledové než vy, ale ne ještě úplně pryč. Víte, Terra a Gethen jsou v podstatě hodně podobné. Stejně jako všechny obydlené světy. Lidé jsou schopni žít jen v úzkém rozmezí vnějších životních podmínek; Gethen je jedna krajnost...“

„Takže jsou ještě teplejší světy než váš?“

„Většina je jich teplejších. Některé jsou horké, například Gde. Tam je většinou písečná a kamenitá poušť. V prvopočátku tam bylo teplo a pak, před padesáti nebo šedesáti tisíci lety, porušila dobytá civilizace přírodní rovnováhu, zničila lesy, použila je jen tak na podpal. Ještě pořád tam jsou lidé, ale podobá se to tam - rozumím-li dobře Textu - yomeshské představě místa, kam se po smrti dostávají zloději.“

To vyloudilo na Obslově tváří smutný úsměv, tichý, souhlasný úsměv, který mě najednou přiměl změnit o tomto člověku mínění.

„Některé kulty tvrdí, že tito posmrtní čekatelé jsou ve skutečnosti fyzicky přítomni na jiných světech, jiných planetách skutečného vesmíru. Setkal jste se, pane Aii, s tímto názorem?“

„Ne. Už mě popisovali různými způsoby, ale nikdo ještě nepřišel s teorií, že jsem duch.“ Při řeči jsem se náhodou podíval doprava, a jak jsem vyslovil slovo ‚duch‘, jednoho jsem uviděl. Tmavý, v tmavém oblečení, tichý a neskutečný, seděl po mé pravici, přízrak na hostině.

Obslovu pozornost upoutal jeho druhý soused a většina lidí poslouchala Slose v čele stolu. Tiše jsem promluvil: „Nečekal jsem, že vás tady uvidím, lorde Estravene.“

„Neočekávané nám umožňuje žít,“ odpověděl.

„Mám pro vás vzkaz.“

Vypadal zvědavě.

„Má formu peněz - vašich vlastních -, svěřil mi je Foreth rem ir Osboth a posílá vám je. Mám je v domě pana Shusgise. Zařídím, abyste je dostal.“

„To je od vás milé, pane Aii.“

Byl tichý, zaražený, pohublý - zapuzený člověk, který se v cizí zemi musí spoléhat sám na sebe. Připadalo mi, že nemá chuť se mnou mluvit, a já jsem byl rád, že s nim mluvit nemusím. A přece jsem si během toho dlouhého, důležitého večera plného debatování - přestože jsem veškerou svou

pozornost soustředil na složité a mocné Orgofany, kteří se chtěli se mnou spřátelit nebo mě k něčemu použít - každou chvíli ostře uvědomoval jeho přítomnost: jeho mlčení, jeho tmavý odvrácený obličej. A blesklo mi hlavou, i když jsem tu myšlenku hned zapudil jako neopodstatněnou, že jsem nepřišel do Mishnory pojídat s komensaly pečeného lososa z vlastní vůle; ani oni že mě sem nepřivedli. Přivedl mě on.

KAPITOLA DEVÁTÁ

Estraven zrádce

Východokarhidská pověst, jak ji v Gorinheringu vyprávěl Tobord Chorhawa a zaznamenal G.A. Je známá v různých verzích a hru na její motivy mají ve svém repertoáru kočovné herecké společnosti východně od Kargavu.

Před dávnými dobami, před tím než král Argaven I. učinil z Karhide jedno království, vládlo mezi-panstvími Stok a Estre v Kennu nepřátelství na život a na smrt. Po tři generace se toto nepřátelství konkrétně projevovalo vzájemnými přepady a léčkami a nebylo možné spor nijak urovnat, protože to byl spor o půdu. Úrodná půda je v Kermu vzácná a pýchou jednotlivých panství je délka jejich hranice a lordi jsou hrdí a nedůtkliví a vrhají černé stíny.

I stalo se jednou v měsíci Irrem, že pokrevní potomek lorda z Estre, ještě mladík, lovil pesthry, a když přejížděl na lyžích Zamrzající jezero, najel na rozpraskaný led a spadl do jezera. I když se mu nakonec podařilo dostat z vody ven, použil totiž jednu lyži na pevnější hraně ledu jako páku a přitáhl se nahoru, byl na tom venku skoro tak špatně jako ve vodě, protože byl promočený, vzduch byl kurem^{*)} a přicházel večer. Nebyla naděje, že ujde třináct kilometrů do kopce do Estre, a tak se vydal k vesnici Ebos na severním břehu jezera. Když nastala noc, shora z ledovce spadla mlha a rozprostřela se nad celým jezerem, takže neviděl na cestu, ani kam stoupá lyžemi. Postupoval pomalu, protože měl strach z rozpraskaného ledu, a přece si chtěl pospíšit, protože byl zmrzlý na kost a věděl, že za chvíli se nebude moct pohnout. Konečně před sebou ve tmě a mlze uviděl světlo. Odhodil lyže, protože břeh jezera byl dost nerovný a místy beze sněhu. Nohy mu vypovídaly službu, ale vytrvale mířil za světlem. Z cesty do Ebosu už dávno sešel. Světlo vycházelo z malého domku, úplně osamocенého v thorovém lese. V zemi Kenn nerostou jiné stromy než tyhle thory. Byly všude kolem té samoty, ne vyšší než její střecha. Tloukl na dveře a hlasitě volal a někdo dveře otevřel a vpustil ho ke krbu.

Nikdo jiný tam nebyl, jen ten jediný člověk. Pomohl Estravenovi vysoukat se z ledového krunýře šatů a nahého ho uložil mezi kožešiny a teplem vlastního těla vyhnal chlad z Estravenových nohou, rukou a obličeje a dal mu napít horkého piva. Mladíkovi se nakonec vrátila síla a pohlédl na toho, kdo se o něho postaral.

Byl to neznámý člověk jeho věku. Dívali se na sebe. Oba byli sympatičtí, tmaví, měli jemné rysy a statnou postavu a vypadali na čestné lidi. Estraven z tváře toho druhého vyčetl žár kemmeru.

„Já jsem Arek z Estre," řekl.

Ten druhý se také představil: „Já jsem Therem ze Stoku."

Nato se Estraven zasmál, protože byl ještě zesláblý, a zeptal se:

„Vrátil jsi mi svým teplem život, abys mě mohl zabít, Stokvene?"

„Ne."

Natáhl ruku a dotkl se Estravenovy ruky, jako by se ujišťoval, že mráz opravdu vyhnali. Přestože Estravenovi scházel do kemmeru den dva, ucítil při tom doteku, jak se v něm rozhořívá oheň. Chvilí seděli nehnuto, dotýkali se rukama.

„Jsou stejné," řekl Stokven, a když položil svou dlaň na Estravenovu, ukázalo se, že opravdu jsou: jejich ruce byly stejně velké, měly stejný tvar, i prsty se shodovaly, patřily k sobě jako ruce jednoho člověka přiložené dlaní na dlaň.

„Nikdy jsem tě neviděl," prohlásil Stokven. „Jsme úhlavní nepřátelé." Vstal a rozdmýchal oheň v krbu a znovu si přisedl k Estravenovi.

„Jsme úhlavní nepřátelé," řekl Estraven. „Slíbil bych ti kemmerování."

„A já tobě," odpověděl Stokven. Potom si navzájem odpřisáhli kemmerování a v Kermu se tehdy, stejně jako nyní, přísaha věrnosti . nesměla porušit ani nahradit novou. Tu noc a následující den a následující noc strávili v domku v lese u zamrzlého jezera. Další ráno dorazila k domu družina mužů ze Stoku. Jeden z nich znal mladého Estravena od vidění. Nepromluvil a bez jakéhokoli varování vytáhl nůž a před Stokvenem bodl Estravena do hrdla a do hrudi, a krvácející mladík padl mrtev do vyhaslého krbu.

„Byl to přímý potomek Estra," oznámil vrah.

Stokven nařídil: „Položte ho na sáně a odvezte ho do Estre, aby ho mohli pohřbít."

^{*)} Kurem, vlhké počasí, -17.5° do -29°C

Šel zpět do Stoku. Muži se s Estravenovým tělem na saních vydali na cestu, ale nechali ho hluboko v morovém lese napospas divoké zvěři a v noci se vrátili do Stoku. Therem se postavil před svého přímého rodiče, lorda Harishe rem ir Stokvena, a zeptal se oněch mužů: „Učinili jste, jak jsem přikázal?“ Odpověděli: „Ano.“ Therem řekl: „Lžete, z Estre byste se nebyli vrátili živí a zdraví. Tito mužové neuposlechli mého rozkazu a lhali, aby svou neposlušnost zamaskovali. Žádám, aby byli vyhnáni.“ Lord Harish vyhověl, a tak byli zbaveni krbu a práva.

Brzy nato opustil Therem své panství, oznámil, že si přeje usadit se v pevnosti Rotherer, a do Stoku se vrátil, až se sešel rok s rokem.

V panství Estre zatím hledali Areka, v horách i rovinách, a truchlili pro něho: celé léto a podzim ho hořce oplakávali, protože byl lordův jediný přímý potomek. Na konci měsíce Theremu, když v zemi zavládla tuhá zima, se na úbočí objevil člověk na lyžích a stráží u brány do Estre předal uzlíček zabalený v kožešinách se slovy:

„Toto je Therem, syn syna Estra.“ A už sjel na lyžích dolů svahem, jako když se háže žabka po vodě. Ujel, než někoho vůbec napadlo ho zadržet.

V uzlíčku kožešin leželo novorozeně a plakalo. Přinesli dítě k lordu Sorvovi a zopakovali cizincova slova; a starý muž, hluboce zarmoucený, spatřil v tom dítěti svého ztraceného syna Areka. Přikázal, aby bylo o dítě postaráno jako o syna vnitřního krbu a aby se jmenoval Therem, třebaže se tak v klanu Estre nikdy nikdo nejmenoval.

Byl z něho sympatický silný mladík jemných rysů; byl zasmušilý a tichý, a přesto všichni viděli určitou podobnost mezi ním a ztraceným Arekem. Když dospěl, jmenoval ho lord Sorve ve své stařecké umíněnosti dědicem Estre. Tehdy vzkypěla žluč synům Sorvova kemmera, což byli všechno silní muži v nejlepších letech, kteří čekali na lordský titul. Nastražili na mladého Therema léčku, když jednou v měsíci Irremu, když už začalo tát, vyjel sám na lov pesthry. Byl však ozbrojen a nedal se zaskočit. V mlze, která se převalovala nad Zamrzajícím jezerem, zastřelil dva své krbové bratry a třetího, s nímž bojoval nožem, nakonec také zabil, ačkoli sám měl poraněný hrudník a hluboké rány na krku. Stál nad bratrovým tělem, nad ledem mlžný opar, noc na spadnutí. Jak zranění krvácela, udělalo se mu špatně a ubývalo mu sil a napadlo ho, že najde pomoc ve vesnici Ebos; ale v přibývajícím tmě zabloudil a došel do thorového lesa na východním břehu jezera. Uviděl tam opuštěný domek, vešel dovnitř a svalil se na studené kameny ohniště, protože byl příliš zesláblý, aby si rozdělal oheň. A tak tam ležel s krvácejícími ranami.

Někdo se vynořil ze tmy, byl sám. Zastavil se na prahu, znehybněl a hleděl na muže v ohništi v tratolišti krve. Pak rychle vešel dovnitř, ze staré skříňky vytáhl kožešiny a uchystal z nich lůžko, připravil oheň, vyčistil a ovázal Theremovi rány. Když zjistil, že se mladík na něho dívá, řekl: „Jsem Therem ze Stoku.“

„Já jsem Therem z Estre.“

Na chvíli se rozhostilo ticho. Pak se mladík usmál a zeptal:

„Ošetřil jste mi zranění, abyste mě mohl zabít, Stokvene?“

„Ne,“ odpověděl ten starší.

Estraven se zeptal: „Jak si mám vyložit, že vy, lord ze Stoku, jste sám tady na sporném území?“

„Chodím sem často,“ odpověděl Stokven.

Nahmatal mladíkův tep a zkusil, jestli nemá horečku, a na zlomek vteřiny položil svou dlaň na Estravenovu; a prst vedle prstu se ty dvě ruce shodovaly jako dvě ruce jednoho člověka.

„Jsme úhlavní nepřátelé,“ prohlásil Stokven.

Estraven odpověděl: „Jsme úhlavní nepřátelé, přestože jsem vás nikdy neviděl.“

Stokven odvrátil hlavu. „Jednou, hodně dávno, jsem vás viděl,“ řekl. „Kéž by mezi našimi domy zavládl mír!“

Estraven navázal: „Odpřísáhnou vám mír.“

Tak také přísahali a potom už nepromluvili a poraněný muž spal. Ráno už tam Stokven nebyl, ale družina z vesnice Ebos přišla k domku a odvezla Estravena domů do Estre. Nikdo už se neodvážil odporovat starcově poslední vůli, stvrzené krví tří lidí na ledu jezera; a když Sorve zemřel, Therem se stal lordem Estre. Do roka ten vleklý spor urovnal tak, že se vzdal poloviny sporných území ve prospěch panství Stok. Za to a za zavraždění svých krbových bratrů se mu dostalo přízviska Estraven zrádce. Přesto však se jeho jméno, Therem, stále dává dětem tohoto panství.

KAPITOLA DESÁTÁ

Rozhovory v Mishnory

Dalšího dne hodně pozdě dopoledne, právě když jsem dojedl snídani, kterou mi přinesli do mého bytu v Shusgisově domě, vyloudil domácí telefon něco jako zdvořilé zamečení. Zvedl jsem ho a ozvala se karhidština: „Tady je Therem Hatih. Mohu nahoru?“

„Prosím.“

Byl jsem rád, že budu mít tohle setkání tak brzy za sebou. Bylo nabíledni, že mezi mnou a Estravenem nemůže existovat žádný přijatelný vztah. I když jeho exil a nepřízeň osudu alespoň nepřímo padaly na mou hlavu, nemohl jsem za to nést žádnou zodpovědnost, necítil jsem žádnou racionální vinu; v Erhenrangu mi dost dobře neobjasnil ani své činy, ani své motivy, a já mu nemohu důvěřovat. Škoda jen že existuje nějaká propojenost mezi ním a těmito Orgotany, kteří mě, abych tak řekl, přijali mezi sebe. Jeho přítomnost mi byla nemilá a komplikovala situaci.

Jeden z mnoha zaměstnanců domu ho uvedl do pokoje. Nabídl jsem mu velkou čalouněnou židli, aby se posadil, a zeptal jsem se ho, jestli si dá pivo. Odmítl. V jeho chování nebyly rozpaky - po nějaké nesmělosti, pokud vůbec někdy nesmělý byl, nebylo ani památky - byla v něm zdrženlivost: váhavost, rezervovanost.

„První skutečný sníh,“ začal, a protože zachytil můj pohled na okno zatažené těžkým závěsem, dodal: „Vy jste se ještě nepodíval ven?“

Podíval jsem se a viděl jsem, jak na ulici víří hustý sníh, jak ho lehký vítr vynáší nad obílené střechy. Byl Odarhad Gor, 17. den prvního podzimního měsíce. „To si přispíšil,“ řekl jsem a podlehl na chvíli kouzlu sněhu.

„Letos předpovídají tuhou zimu.“

Závěsy jsem už nechal roztažené. Matné stejnoměrné světlo zvenku mu dopadalo na tmavý obličej. Vypadal starší. Od té doby, co jsem se s ním naposledy viděl v Červeném rohovém domě paláce v Erhenrangu, prožil určitě krušné časy.

„Tady je to, co vám mám předat,“ podal jsem mu balíček s penězi obalený kůží. Nachystal jsem ho na stůl hned po jeho telefonátu. Vzal ho a obřadně mi děkoval. Já jsem se neposadil. Po chvíli se zvedl, balíček stále držel v rukou.

Trochu mě svědilo svědomí, ale nepoškrábal jsem si ho. Chtěl jsem ho odradit od případných dalších návštěv. Smůla, že to bylo pro něho ponižující.

Zpřímá na mě pohleděl. Byl samozřejmě menší než já, podsaditý, měl krátké nohy, nebyl ani tak vysoký jako většina žen mé rasy. Ale když se na mě podíval, nepřipadalo mi, že by se musel dívat nahoru. Naše oči se nesetkaly. S předstíraným zájmem jsem si začal prohlížet rádio, které stálo na stole.

„Nevěřte všemu, co tady z tohoto rádia uslyšíte,“ upozornil mě milým tónem. „Mám však pocit, že tady v Mishnory vám bude zapotřebí informace a rady.“

„Zdá se, že je tady rada lidí ochotných mi je poskytnout.“

„A v množství je bezpečí, to máte na mysli? Deset vzbuzuje větší důvěru než jeden. Promiňte, neměl bych mluvit karhidsky, zapomněl jsem se.“ Přešel do orgotštiny: „Vyhncanci by nikdy neměli mluvit svou mateřštinou; hořkne jim v ústech. A tato řeč se podle mě hodí ke zrádci lépe; odkapává člověku ze zubů jako cukrový sirup. Pane Aii, mám právo vám poděkovat. Prokázal jste službu mně i mému dávnému příteli a kemmerovi Ashovi Forethovi a jeho i svým jménem využívám toho práva. Mé díky mají podobu rady.“ Zarazil se; já jsem neříkal nic. Takové projevy zdvořilosti, promyšlené a úsporné, mu nebyly vlastní, nikdy jsem je u něho nezažil a neměl jsem tušení, co znamenají. Pokračoval: „V Mishnory jste něčím, čím jste v Erhenrangu nebyl. Tam přiznali, že jste; tady řeknou, že nejste. Jste nástrojem politické frakce. Chci vám poradit, abyste si dával pozor, jak jim dovolíte, aby vaší osoby využili. Chci vám poradit, abyste si zjistil, co to ta nepřátelská frakce je, co je to za lidi, a nedovolil jim využít vaší osoby, protože jí nevyužijí správně.“

Skončil. Právě jsem ho chtěl požádat, aby byl konkrétnější, ale on už jen dodal: „Na shledanou, pane Aii,“ otočil se a odešel. Stál jsem jako solný sloup. Ten člověk byl jako elektrický šok - nemáš se čeho chytit a nevíš, co tě praštilo.

Pokazil pochopitelně atmosféru poklidného sebeuspokojení, ve které jsem předtím pojídal snídani. Přešel jsem k úzkému oknu a vyhlédl ven. Už nesněžilo tak hustě. Sníh se nádherně snášel v bílých chomáčích, jako když v zahradách u nás doma opadávají květy třešní, když zelenými svahy Borlandu, kde jsem se narodil, zafouká jarní vítr: Země, teplá Země, kde jsou na jaře stromy obsypané květy. V tu ránu se mně strašně zastesklo po domově a přepadla mě sklíčenost. Dva roky jsem prožil na této

zatracené planetě a začala třetí zima, aniž se vůbec dostal ke slovu podzim - měsíce a měsíce nepolevující zimy, plískanic, ledu, větru, deště, sněhu, zimy, zimy uvnitř, zimy venku, zimy na kost, do morku kosti. A celou tu dobu sám, cizinec, izolovaný, ani jediná duše, které bych mohl důvěřovat. Chudáčku Genly, rozpláceme se? Viděl jsem, jak Estraven vyšel z domu na ulici pode mnou, tmavá postava, která shora vypadala ještě menší než ve skutečnosti, na neurčité bělošedi sněhu. Rozhlédl se, upravil si volný pás na hiebu - neměl na sobě kabát. Dal se do kroku, jeho chůzi se nedala upřít jistá elegance a energičnost a v té chvíli budila jeho hbitost zdání, že je jediným živým tvorem v celém Mishnory.

Znovu jsem se zadíval do vyhřátého pokoje. Vše, co tam mělo sloužit k zútulnění, postrádalo jiskru a vzdušnost, kamínka, čalouněné židle, postel zavalená kožešinami, koberce, záclony, závěsy, přehozy.

Oblékl jsem si zimní kabát a šel jsem se projít, v mizerné náladě, po tom mizerném světě.

Ten den jsem měl obědovat s komensaly Obslem a Yegeym a dalšími lidmi, se kterými jsem se seznámil předcházejícího večera, a měl jsem být představen dalším, které jsem ještě neznal. Oběd mívá obvykle podobu švédského stolu a já se vestoje, snad proto, aby člověk neměl pocit, že proseděl celý den u stolu. Tentokrát však pojali oběd velmi formálně, přichystali místa u stolu a bufet se prohýbal, osmnáct či dvacet teplých a studených jídel, většinou různě upravená subí vejce a chlebová jablka. Obsle si u servírovacího stolku nakládal na talíř subí vejce osmažená v těstíčku, a než uplatnil konverzační tabu, prohodil směrem ke mně: „Pro vaši informaci, člověk jménem Mersen je špión z Erhenrangu a Gaum je agent Sarfu a nijak se tím netají.“ Tvářil se, jako by jen nezávazně konverzoval, rozesmál se, jako bych mu nějak vtipně odpověděl, a posunul se dál k nakládanému lososu.

Neměl jsem tušení, co je to Sarf.

Právě když se lidé začali usazovat ke stolu, vešel nějaký mladík a mluvil s Yegeym, našim hostitelem, a ten se pak obrátil k nám. „Zpráva z Karhide,“ prohlásil. „Králi Argavenovi se dnes ráno narodilo dítě a do hodiny zemřelo.“

Nastala odmlka, pak se to v místnosti rozšumělo a nakonec se hezký mladý muž jménem Gaum zasmál a pozvedl korbek s pivem a zvolal: „Ať žijí všichni karhidští králové tak dlouho!“ Někdo si s ním připil, většina ne. „Ó, jméno Meshovo, smát se smrti dítěte!“ ozval se tlustoch ve fialovém, který právě ztěžka dosedl vedle mě. Kalhoty měl kolem stehů našasené jako sukýnky, z obličeje mu číselo znechucení.

Rozproudila se debata na téma: kterého ze synů svého kemmera pravděpodobně jmenuje dědicem - bylo mu totiž dobře přes čtyřicet a určitě už svého pokrevního potomka mít nebude - a jak dlouho asi nechá Tiba ve funkci regenta. Někteří se domnívali, že jeho regentství skončí hned, jiní byli na vážkách. „Co si myslíte vy, pane Aii?“ zeptal se muž jménem Mersen, jehož Obsle označil za karhidského agenta, a tudíž podle všeho Tibova člověka. „Vy jste právě přišel z Erhenrangu; jaká je tam reakce na zvěsti, že se Arga-ven ve skutečnosti, aniž to vyhlásil, vzdal úřadu, předal sáně svému bratranci?“

„Ano, ty pověsti jsem slyšel.“

„Myslíte, že je na nich něco pravdy?“

„To netuším,“ odpověděl jsem a vtom zasáhl hostitel zmínkou o počasí, poněvadž lidé mezitím začali jíst.

Poté co sloužící poodnášeli ze servírovacího stolu talíře a hory zbylých pečených a nakládaných pochutin, sesedli jsme se všichni kolem dlouhého stolu; dostali jsem šálečky s příšerným likérem, říkali mu, jak se to často dělá, životabudič; a zpovídali mě.

Od té doby, co mě v Erhenrangu vyšetřovali lékaři a vědci, neměl jsem proti sobě skupinu lidí, která by na mne vymáhala odpovědi na otázky. Jen hrstka Karhidanů, dokonce ani mezi rybáři a zemědělci, s nimiž jsem prožil své první měsíce, se takoví nenašli, podlehla nutkání, často velmi intenzivnímu, ukojit svou zvědavost prostým dotazem. Žili si ve svém vlastním světě, uzavření sami do sebe, zvyklí nejednat přímo; neměli rádi otázky a odpovědi. Myslel jsem na pevnost Otherhord, na to, co snovač Faxé říkal o odpovědích... I samotní odborníci omezili dotazy na ryze fyziologické problémy, jako například funkci žláz nebo oběhový systém, tedy ty, v nichž jsem se nejnápadněji odlišoval od gethenské normy. Nikdy nezašli ani o krok dál, že by se třeba zeptali, jak nepřetržitá sexuální aktivita mojí rasy ovlivňuje její společenské zvyklosti, jak zvládáme ‚trvalý kemmer‘. Poslouchali, když jsem jim to vyprávěl; psychologové poslouchali, když jsem jim říkal o myšlenkové domluvě; ale nikdo z nich se neosmělil položit dostatečně obecné dotazy, aby si mohli utvořit přiměřený obrázek o společnosti na planetě Terra nebo v Ekumenu - snad s výjimkou Estravena.

Tady je tak nesvazovaly vzájemné ohledy, tady nebyla v popředí zájmu všech hrdost a vážnost a otázky zjevně neurážely ani tazatele, ani dotazovaného. Brzy jsem však poznal, že někteří tazatelé mě mermomocí chtějí nachytat, usvědčit z podvodu. To mě na chvíli vyvedlo z míry. Samozřejmě že jsem se s nedůvěrou setkával i v Karhide, ale málokdy s plánovitou nedůvěrou. Tibe sice v

Erhenrangu, v den průvodu, také sehrál divadýlko na téma „spolupráce s podvodníkem“, ale srovnal jsem si v hlavě, že to byla součást hry, kterou chtěl zdiskreditovat Estravena, a myslím si, že mně Tibe ve skutečnosti věřil. Vždyť viděl mou loď, malý přistávací modul, ve kterém jsem na tuto planetu přiletěl; jako všichni ostatní i on měl volný přístup ke zprávám, které inženýři vypracovali o lodi a ansiblu. Nikdo z těchto Orgotů loď neviděl. Ansibl jsem jim ukázat mohl, ale jako lidský výtvarník jiných světů zrovna moc přesvědčivý nebyl, neboť byl tak nepochopitelný, že to mohl být zrovna tak podvrh jako skutečný přístroj. Stále platil starý Zákon o kulturním embargu, zakazující dovoz rozložitelných a napodobitelných artefaktů, takže jsem s sebou neměl nic než ten modul a ansibl, krabičku s obrázky, neoddiskutovatelně odlišné tělo a neprokazatelně jiné myšlení. Obrázky kolovaly, sledovány lhostejně, jako když si prohlížíte obrázky nějaké neznámé rodiny. Přicházely další dotazy. Obsle se zeptal, co je vlastně Ekumen — svět, svazek světů, místo, vláda?

„Ano, všechno z toho, co jste jmenoval, a nic. Ekumen je terranské slovo; běžně se místo něho říká ‚domácnost‘, v karhidštině by to byl krb. V orgotštině nevím, ještě tak dobře jazyk neznám. Myslím, že ne komensalita, i když bezpochyby existuje podobnost mezi komensální vládou a Ekumem. Ale Ekumen není v podstatě vůbec vláda. Je to pokus o znovusblížení mystického s politickým a jako takový je samozřejmě většinou neúspěšný; ale tyto neúspěchy zatím přinesly lidstvu víc dobra než úspěchy minulých generací. Je to společenství a má, alespoň potenciálně, kulturu. Je to jakási forma vzdělávání; po této stránce je to něco jako velká škola - skutečně velká. Podstatou, hnacím motorem, je dorozumívání se a spolupráce, po jiné stránce je to tedy svaz nebo spojenectví světů, které je do jisté míry centrálně organizováno v klasickém slova smyslu. A právě tento aspekt, tento svaz, nyní reprezentuji. Ekumen jako politický subjekt funguje na základě rovnoprávného postavení, ne nějakými nařízeními shora. Neprosazuje zákony; rozhodnutí se dosahuje po poradě a dohodě, ne na základě konsensu a příkazů. Jako hospodářský subjekt je nesmíme výkonný, stará se o mezisvětové dorozumění, udržuje obchodní bilanci mezi osmdesáti světy. Osmdesáti čtyřmi, abych byl přesný, jestli se Gethen připojí k Ekumenu...”

„Jak je to myšleno, že neprosazuje zákony?“ zeptal se Štose.

„Žádné nemá. Členské státy se řídí svými vlastními zákony; dojde-li k nesrovnalostem, Ekumen funguje jako zprostředkovatel, snaží se na základě právním a etickém o urovnání nebo přezkoumání stanovisek nebo jejich zvažování. No a jestli Ekumen, coby pokus o nadspolečenské uspořádání, nakonec selže, bude se muset proměnit v mírotvornou sílu, vybudovat policii a tak dále. Prozatím to ale není třeba. Všechny centrální světy se ještě zotavují z katastrofami epochy před pár stoletími, znovunacházejí zapomenuté dovednosti a ideje, znovu se učí mluvit...” Těžko vysvětlovat Věk nepřátelství a jeho následky někomu, kdo ani nemá slovo pro válku.

„To je, pane Aii, přímo fantastické,“ afektovaně protahoval samohlásky hostitel, komensal Yegey, drobný, rtuťovitý človíček s jiskrnými očima. „Ale pořád nevím, proč jim záleží na nás. Nebo jinak, jakou má pro ně cenu osmdesátý čtvrtý svět. A jak tomu rozumím, nijak moc inteligentní svět, když nemáme žádné hvězdné lodě a podobně, a oni všichni je mají.“

„Nikdo jsme je neměli, dokud nepřiletěli z Hainu a Cetianu.“

A některé světy je ani nadále nesměly vlastnit, celá staletí, dokud Ekumen nestanovil zásady toho, čemu tady myslím říkáte ‚volný obchod‘. To vyvolalo u stolu smích, protože tak se jmenovala Yegeyho frakce uvnitř komensality. „A právě kvůli volnému obchodu jsem tady, abych se pokusil ho rozšířit sem. Trh nejenom zboží, samozřejmě, ale i znalostí, technologu, nápadů, filozofií, umění, medicíny, vědy, teorie... Pochybují, že se z Gethenu bude někdy fyzicky vyjíždět na jiné světy. Jsme tady totiž sedmnáct světelných let daleko od nejbližšího ekumenického světa Ollulu, což je planeta, kterou vidíte jako hvězdu a říkáte jí Asyomse; a nejvzdálenější svět je odsud dvě stě padesát světelných let a tuto hvězdu ani nevidíte. Pomoci ansiblu byste se s tímto světem mohli bavit stejně jako se rádiem domluvíte se sousedním městem. Ale pochybují, že byste se někdy s lidmi odtamtud setkali... Ten obchod, o kterém mluvím, může být vysoce výnosný, ale spočívá z velké části spíše v prosté komunikaci než v transportu. Mým úkolem zde ve skutečnost je zjistit, zda jste ochotní komunikovat se zbytkem lidstva.“

„Jste,“ zopakoval Štose a v rozčilení se nakláněl dopředu, „znamená Orgoreyn, nebo to znamená Gethen jako celek?“

Krátce jsem zaváhal, protože takovou otázku jsem nečekal.

„V tomto okamžiku to znamená Orgoreyn. Ale smlouva nemůže být výlučná. Pokud se Sith nebo Ostrovní národy nebo Karhide rozhodnou připojit k Ekumenu, tak mohou. Je to pokaždé záležitost individuální volby. No a na planetách tak vysoce vyvinutých, jako je Gethen, obvykle dojde k tomu, že jednotlivé antrotypy nebo oblasti nebo národy nakonec ustanoví své reprezentanty, kteří mají vykonávat funkci koordinátora na planetě i ve styku s jinými planetami - jakousi místní stabilitu, jak bychom to pojmenovali my. Tímto způsobem se ušetří spousta času; a peněz, tím, že se na výlohách podílíte. Kdybyste se například rozhodli pro svou vlastní hvězdnou loď.“

„Při mléce Meshově!“ zvolal tlustý Humery vedle mě znechuceně a pobaveně zároveň. „Vy chcete, abychom se dali vystřelovat do Prázdna? Uf!“ Dýchavičně sípal, znělo to jako vysoké tóny akordeonu.

Pak promluvil Gaum: „Kde je vaše loď, pane Aii?“ Vyřkl tu otázku tiše, napůl se usmíval, jako by byla mimořádně choulostivá a on si přál, aby její choulostivost nezůstala nepovšimnuta. Byl to opravdu výjimečně půvabný člověk, podle jakýchkoli měřítek, ať muž, či žena, a já jsem si nemohl pomoci a musel jsem se na něho upřeně dívat, když jsem odpovídal, a také jsem si znovu kladl otázku, co že je to ten Sarf. „To není žádné tajemství; poměrně dost se o ní mluvilo v karhidském rozhlase. Raketa, která se mnou přistála na ostrově Horden, je teď v královské slévárně v Řemeslnické škole; alespoň větší část z ní; mám dojem, že různí experti si po prozkoumání rakety poodnášeli různé kousky s sebou.“

„Rakety?“ zvědál Humery, protože jsem užil orgotského výrazu pro zápalné ohňostroje.

„To, pane, nejlépe vystihuje způsob pohonu tohoto přistávacího tělesa.“

Humery zase zasípal. Gaum se pouze usmál a řekl: „Takže vy se teď nemáte čím vrátit na... no prostě tam, odkud jste přiletěl.“

„Ale mám. S Ollulem se mohu domluvit prostřednictvím ansiblu a požádat je, aby pro mě poslali loď NAFAL. Dostala by se sem za sedmáct let. Nebo bych mohl pomoci rádia zavolat na hvězdnou loď, která mě dopravila do vaší sluneční soustavy. Je teď na oběžné dráze kolem vašeho slunce. Byla by tu za několik dní.“

Rozruch, který tohle sdělení způsobilo, byl viditelný i slyšitelný, a dokonce ani Gaum nedokázal skrýt své překvapení. Něco tu ale nehrálo. Byla to totiž jediná závažná skutečnost, kterou jsem v Karhide zamlčel, i před Estravenem. Jestliže o mně Orgoťané věděli pouze to, co Karhiďané uznali za vhodné jim o mně říct - tak aspoň to naznačovali mně -, pak by toto mělo být jen jedním z řady překvapení. Ale nebylo. Bylo to překvapení nejpřekvapivější.

„Kde že ta loď je, pane?“

„Obíhá kolem slunce, někde mezi Gethenem a Kuhumem.“

„Jak jste se z ní dostal sem?“

„Raketou,“ vpadl do hovoru starý Humery.

„Přesně tak. Naše mezihvězdné lodě nepřistávají na obydlených planetách, se kterými není navázán kontakt nebo uzavřeno spojení. No a proto jsem přiletěl tou raketkou a přistál na ostrově Horden.“

„A vy se, pane Aii, můžete domlouvat s tou velkou lodí prostřednictvím obyčejného rádia?“ To se zeptal Obsle.

„Ano.“ Pro tu chvíli jsem se vyvaroval jakékoli zmínky o svém malinkém zesilovacím satelitku, uvedeném na oběžnou dráhu z rakety; nechtěl jsem u nich vzbudit dojem, že jejich obloha se hemží mými krámy. „Potřebovalo by to hodně silný vysílač, ale těch máte spousty.“

„Takže bychom se mohli dorozumívat s vaší lodí?“

„Kdybyste měli patřičný signál, tak ano. Lidé na palubě jsou ve stavu, kterému říkáme stagnace, vy byste to možná nazvali hibernace, aby nepřišli v životě zbytečně o roky strávené čekáním, než já tady dokončím svou práci. Patřičný signál na patřičné vlnové délce uvede do chodu mechanismus, který je probudí ze stagnace; načež se mi ozvou pomocí rádia nebo ansiblu a jako retranslační stanice jim poslouží Ollul.“

Z další otázky vyznívalo znepokojení: „Kolik jich je?“

„Jedenáct.“

Někdo s úlevou vydechl, kdosi se zasmál. Napětí trochu povolilo.

„Co kdybyste jim žádný signál nevyslal?“ zvědál dále Obsle.

„Pak se probudí ze stagnace automaticky, od nynějška zhruba za čtyři roky.“

„Přiletěli by sem za vámi?“

„Bez vzkazu ode mne ne. Ansiblem by se poradili se stability na Ollulu a Hainu. Pravděpodobně by se rozhodli pro nový pokus -poslali by sem asi dalšího člověka jako vyslance. Druhý vyslanec mívá často jednodušší pozici než první. Nemusí tolik vysvětlovat a lidé už mu snáze uvěří.“

Obsle se zazubil. Ostatní se většinou tvářili dál zamyšleně a měli se na pozoru. Gaum mi sotva znatelně přikývl, jako by tleskal pohotovosti, s jakou jsem odpověděl: spiklenecky přikývl. Slose svýma jiskrnýma očima napjatě sledoval nějaký imaginární děj, z něhož se náhle vytrhl a obrátil se ke mně: „Proč jste se, pane vyslance, za dva roky v Karhide nikdy o té druhé lodi nezmínil?“

„Jak víme, že se nezmínil?“ s úsměvem opáčil Gaum.

„My to víme zatraceně dobře, pane Gaume,“ ohradil se Yegey, taky s úsměvem.

„Opravdu jsem se o tom nezmiňoval,“ zasáhl jsem. „A řeknu vám proč. Představa lodi, která tam někde vyčkává, může někoho znepokojit. Myslím, že i někteří z vás mají stejný pocit. V Karhide se mi za celou dobu nikdy nedostalo od těch, s nimiž jsem jednal, takové důvěry, abych se jim odvážil o té lodi říct. Tady jste už měli dost času o mně přemýšlet; jste ochotni mi naslouchat přede všemi, na

veřejnosti. Nejste tolik svázáni strachem. Odvážil jsem se, protože si myslím, že k tomu nadešel čas a že Orgoreyn je to pravé místo."

"To máte pravdu, pane Aii, to ano!" rozvášnil se Slose. „Do měsíce pro tu loď pošlete a v Orgoreynu jí uchystáme přivítání, které bude symbolem a zpečetěním nástupu nové epochy. Ti, kdož nyní nechtějí vidět, prohlédnou!"

Mluvil se dál, dokud nám na stůl nepřinesli večeři. Pojedli jsme a popili a šli domů, já za sebe mohu říci, že jsem byl vyčerpaný, ale celkově vzato s průběhem spokojený. Byly tu samozřejmě nějaké varovné signály a nejasnosti. Slose ze mě chtěl udělat náboženství. Gaum ze mě chtěl udělat podvodníka. Mersen, jak se zdálo, chtěl rozptýlit podezření, že je karhidským agentem, tím, že to podezření podsouval mně. Obsle, Yegey a někteří další však pracovali na vyšší úrovni. Chtěli komunikovat se slabily, chtěli, aby loď NAFAL přistála na orgotské půdě, aby komensalitu Orgoreyn přesvědčili nebo donutili se připojit k Ekumenu. Věřili, že tím Orgoreyn dosáhne výrazného a trvalého vítězství nad Karhide, co se proslulosti týká, a komensalové, kteří se o vítězství přičiní, že získají po zásluze vliv a moc ve vládě. Jejich frakce Volný obchod, v Třiatncitce menšinová, se postavila proti pokračování sporu v Sinothském údolí a obecně vzato představovala konzervativní, umírněnou, ne nacionalistickou politiku. Už delší dobu nebyli u moci a počítali s tím, že jejich cesta zpátky k moci by mohla, i když s určitými riziky, vést směrem, který jsem naznačil. Nebylo nikterak na škodu, že neviděli o moc dál dopředu a že moje mise byla pro ně prostředkem, ne cílem. Jakmile nabudou správný směr, začne jim možná postupně docházet, kam by mohli dojít. Třebaže byli zatím krátkozrací, uvažovali nicméně reálně.

Obsle se ujal slova, aby získal ostatní: „Karhide se buď zalekne síly, kterou nám toto spojenectví poskytne - a uvědomte si, že Karhide se vždycky bojí novot a nových názorů - a bude otálet " a držet se zpátky. Anebo se vláda v Erhenrangu vzchopí a požádá o připojení, po nás, jako druhá v pořadí. V obou případech by utrpěl karhidský shifgrethor; a v obou případech táhneme sáně my. Budeme-li dost chytří a využijeme-li tohoto náskoku, bude to náskok trvalý a jistý!" Potom se obrátil ke mně: „Ale Ekumen nám bude muset, pane Aii, pomoci. Budeme muset našim lidem ukázat víc než jen vás, než jednoho člověka, kterého už zná Erhenrang."

"To chápu, pane komensale. Vy byste chtěli nějaký okázalý, pádný důkaz a já bych vám ho chtěl poskytnout. Jenže já nemohu loď přivolat, dokud nebude dostatečná záruka její bezpečnosti a vašich čistých úmyslů. A potřebuji, aby vláda, což podle mě znamená celý sbor komensalů, svůj souhlas a záruku vyhlásila veřejně."

Obsle se zatvářil zarputile, ale prohlásil: „To zní rozumně."

Vracel jsem se autem s Shusgisem, který do toho odpoledne nevnesl nic jiného než svůj bujarý smích. Zeptal jsem se ho: „Co je to ten Sarf?"

„Jeden ze stálých úřadů Vnitřní správy. Zajímá se o falešné záznamy, nedovolené cestování, fingovaná pracovní místa, padělky, zkrátka - krámy. No a slangová orgotština má pro *krámy*, *odpad* výraz *sarf*, takže je to něco jako přezdívka."

„Znamená to tedy, že inspektoři jsou agenti Sarfu?"

„No... někteří ano."

„A policie, předpokládám, že pod něj do určité míry taky spadá, ne?" Pečlivě jsem při tom dotazu vážil slova a odpověď se nesla v podobném duchu. „Domnívám se, že ano. Jsem ovšem ve Vnější správě a nevyznám se ve všech úřadech tam u nich ve Vnitru."

„Člověk se v nich opravdu těžko orientuje; co je to například Úřad vodstva?" A tak jsem co nejrychleji vycouval od tématu Sarf. Shusgis si k tomuto tématu něco nechával pro sebe, což by asi nemělo žádný význam pro člověka řekněme z Hainu nebo nějakého šťastlivce z Chiffewaru; ale já jsem se narodil na Zemi. Není to úplně jednoznačně špatné mít předky, kteří páchali nekalostí. Po takovém dědečkovi - žháři může například člověk podědit nos na zápach kouře.

Fascinovalo mě a zároveň pobavilo, že jsem tady na Gethenu objevil řídicí orgány, které se jako vejce vejci podobají tomu, co známe z historie Terry: monarchii a rozbujelou byrokracií. Současné dění mě taky fascinovalo, ale už nebylo tak zábavné. Je zvláštní, že čím primitivnější společnost, tím nekalejší pozadí.

Takže Gaum, který ze mě chtěl udělat lháře, byl agentem orgotské tajné policie. Věděl, že to Obsle o něm ví? Nepochybně ano. Znamená to, že byl agent provokatér? Spolupracoval formálně s Obslou frakci, nebo pracoval proti ní? Která frakce uvnitř Třiatřicítky řídila Sarf, nebo jím byla řízena? Raději bych si měl tyhle věci ujasnit, ale asi to nebude tak snadné. Zdálo se vysoce pravděpodobné, že se mi cesta, která na chvíli vypadala průchozí a nadějná, zatarasí a zkomplikuje různými záhadami stejně jako v Erhenrangu. Napadlo mě, že všechno šlo jako po másle, dokud se včera jako stín po mém boku neobjevil Estraven.

„Jaké postavení má tady v Mishnory lord Estraven?" zeptal jsem se Shusgise, který se uvelebil v koutě nehluchého vozu a vypadal, že brzy usne.

„Estraven? Tady se mu říká Harth. Víte, my v Orgoreynu nemáme tituly, s příchodem Nové éry jsme tohle všechno odbourali. Mám za to, že je hostem komensala Yegeyho.“

„Bydlí tam?“

„Řekl bych, že ano.“

Už už jsem chtěl podotknout, že to je divné, že včera večer u Sloseho byl a u Yegeyho dnes ne, když vtom mi došlo, že ve světle našeho letního ranního rozhovoru to tak divné není. Samotné pomyslení na to, že se úmyslně drží v ústraní, mi bylo nepříjemné.

„Objevili ho,“ rozpovídal se Shusgis a hledal na vypočítávaném sedadle vhodnou polohu pro své mohutné pozadí, „na jižním konci v jakési továrně na lepidlo nebo na konzervování ryb nebo na nějakém takovém místě a vytáhli ho z bláta. Hoši z Volného obchodu, abyste rozuměl. Byl pro ně samozřejmě užitečný coby člen kyorremy a ministerský předseda, a tak nad ním drží ochrannou ruku i teď. Myslím, že tím hlavně chtějí naštvat Mersena. Ha, ha! Mersen pracuje pro Tiba a je pochopitelně přesvědčený, že o tom nikdo neví, a přitom to ví každý, a Hartha nemůže ani vidět - myslí si, že je buď zrádce nebo dvojité agent, a neví, na čem je, a nemůže riskovat shifgrethor, aby po tom pátral. Ha, ha!“

„A vy se přikláníte k čemu, pane Shusgisi?“

„Že je zrádce. Prostě a jednoduše. Dopustil se zrady, co se týká nároků jeho země na Sinothské údolí, jen aby zabránil Tibovi dostat se k moci, ale nezvládl to dost chytře. Tady by ho čekal horší trest než jen exil. Při bradavkách Meshových! Když se člověk pustí do hry proti svým, prohraje celý zápas. To tihle hoši, co milují jen svou osobu a ne svou vlast, jaksi nechápou. I když já si myslím, že Harthovi je v podstatě fuk, kde je, hlavně když se může propracovat k nějakému vlivnému postavení. Jak vidíte, nevedl si tady těch pět měsíců špatně.“

„To ne.“

„Vy mu taky nevěříte, co?“

„Ne.“

„To rád slyším, pane Aii. Já nechápu, proč se ho Yegey a Obsle tak drží. Je to prokazatelně zrádce, který sleduje jen své cíle a snaží se využít vašich sani, pane Aii, dokud se sám nepostaví na nohy. Tak to aspoň vidím já. Nevím, nevím, jestli bych ho jen tak svezl, kdyby mě o to požádal!“ Shusgis se celý nadmul, ostošest kýval hlavou, jako že si stojí za svým názorem, a z úsměvu, kterým mě obdařil, se dalo vyčíst: nám dvěma poctivcům je to jasné. Auto nehlučně uhánělo širokými osvětlenými ulicemi. Sníh od rána roztál, zůstaly jen ušmudlané hromádky podél příkopů; pršelo, studený, drobný déšť.

Světlo z vysokých pouličních lamp v tom dešti tak rozmazalo kontury velkých budov v centru Mishnory, všech těch vládních úřadů, škol, yomeshských chrámů, že vypadaly, jako by se roztékaly. Obrisy jakoby v mlze, fasády zmáčené, orosené, umazané. To masivní město, vybudované z monolitů, tento monolitní stát, který má pro část stejné slovo jako pro celek, mají v sobě cosi nepostižitelného, nehmotného. A Shusgis, můj žoviální hostitel, masivní člověk, pořádně hmotný člověk, byl také do jisté míry, ve svých obrysech, trochu nepostižitelný, malinko neskutečný.

Od chvíle, kdy jsem před čtyřmi dny vjel do širokých zlatých poli Orgoreynu a zahájil úspěšné dobývání skrytých mishnorských svatyní, jsem něco postrádal. Ale co? Cítil jsem se izolovaný. Nepociťoval jsem v poslední době chlad. V pokojích udržovali slušnou teplotu. V poslední době jsem si moc nepochutnal na jídle. Orgotská kuchyně byla nevýrazná, ale budiž, žádná hrůza. Ale proč se mi i lidé, se kterými jsem se setkával, ať už se ke mně chovali přívětivě, nebo ne, zdáli nevýrazní? Byly mezi nimi silné osobnosti - Obsle, Slose, krásný, ale odporný Gaum - přesto všichni cosi postrádali, nějaký další rozměr bytí; působili nepřesvědčivě. Netvořili kompaktní celek.

Připadalo mi, že nevrhají stíny. Toto zdánlivě přemrštěné uvažování je nezbytnou součástí mé práce. Kdybych tuto schopnost neměl, nebyl bych způsobilý vykonávat funkci mobila. Absolvoval jsem dokonce výcvik na Hainu, kde tuto schopnost označují jako mimorozumový dosah. Mimorozumový dosah člověk v praxi uplatňuje tehdy, jde-li mu o intuitivní vnímání morální celistvosti; jeho vyjádřením tedy nejsou racionální symboly, ale metafora. Nikdy jsem v mimorozumovém dosahu nijak nevynikal a dnes večer jsem byl tak unavený, že jsem své intuici nevěřil. Když jsem se vrátil do svého bytu, našel jsem útočiště v horké sprše. Ale i tam jsem cítil nevysvětlitelný neklid, jako by ani ta horká voda nebyla skutečná a nebylo na ni spolehnutí.

KAPITOLA JEDENÁCTÁ

Samomluvy v Mishnory

Mishnory. Streth Susmy. Nevidím věci právě růžově, i když veškeré dění by mohlo vzbuzovat naději. Obsle smlouvá a handrukuje se s ostatními komensaly, Yegey vsadil na lichotky, Slose přetahuje kdekoho na jejich stranu a jejich přívrženců přibývá. Jsou to prohnání lidé a drží svou frakci pevně v nikách. Z celé Třiatřicítky je jich jen sedm skutečných členů Volného obchodu; Obsle počítá s tím, že z těch zbylých se k nim jistě přidá deset, což by byla těsná většina.

Jeden z nich, zdá se, projevuje o vyslance opravdový zájem: Ksl. Ithepen z okresu Eynyen, který chtěl o jeho misi vědět od té doby, co dostal v Sarfu na starost cenzurování pořadů vysílaných z Erhenrangu. Připadá mi, že jeho svědomí je obtěžkáno břemenem těch škrtů. Navrhl Obslemu, aby Třiatřicítka oznámila, že zve hvězdnou loď, a oznámila to nejen svým spoluobčanům, ale zároveň i Karhide, a požádala Argavena, aby se Karhide k pozvání připojila. Ušlechtilý plán, ale nesplní se. Nepožádají totiž Karhide o nic.

Spolupracovníci Sarfu v Třiatřicítce se samozřejmě stavějí proti vyslancově přítomnosti a jeho misi. Co se týká těch netečných a nerozhodných, které Obsle doufá, že získá, ti se myslím vyslance bojí, tak jako se ho bál Argaven a většina dvora; s tím rozdílem, že Arga-ven ho považoval za blázna, jako je on sám, zatímco tihle tady ho považují za lháře, jako jsou oni sami. Bojí se, že před veřejností naletí na nějaký nejapný vtip, vtip, který už Karhide zavrhla, vtip, který Karhide možná dokonce vymyslela. Pozvání, veřejné pozvání; a co jejich shifgrethor, když žádná hvězdná loď nepřiletí?

Genly Ai po nás skutečně žádá nezměrnou důvěřivost.

Pro něho to zjevně není nic nezměrného.

A Obsle s Yegeym si myslí, že většina Třiatřicítky se dá přesvědčit, aby mu věřila. Nevím, proč jsem méně optimistický než oni; možná že ve skutečnosti nechci, aby Orgoreyn vypadal osvěceněji než Karhide, aby Orgoreyn podnikl ten riskantní krok a získal slávu a Karhide zůstala v jeho stínu. Jestli má tato závist co do činění s vlastenectvím, pak přišlo příliš pozdě; jakmile jsem zjistil, že mě Tibe dá brzy odstranit, udělal jsem, co bylo v mých silách, abych vyslanci umožnil dostat se do Orgoreynu, a tady v exilu jsem zase podnikl možné i nemožné, abych mu získal jejich přízeň.

Díky penězům, které mi přinesl od Ashe, teď zase bydlím sám, jako 'jednotka', ne jako 'host'. Nechodím už na bankety, nechci, aby mě na veřejnosti bylo vidět s Obslem a dalšími vyslancovými stoupenci, a samotného vyslance jsem neviděl víc než poloměsíc, od jeho druhého dne v Mishnory.

Předal mi Ashovy peníze stejným způsobem, jako se předává sjednaná částka najatému vrahovi. Málokdy se tak rozčilím jako tehdy a úmyslně jsem ho urazil. Věděl, že jsem rozčilený, ale nejsem si úplně jistý, jestli mu došlo, že jsem ho urazil; zdá se, že moji *radu přijal*, navzdory tomu, jak byla vyslovena; a když jsem se uklidnil, uvědomil jsem si to a znepokojilo mě to. Je možné, že celou dobu v Erhenrangu čekal na moje rady a nevěděl, jak mi říct, že na ně čeká? Pokud ano, pak určitě špatně pochopil polovinu a vůbec nepochopil zbylou polovinu toho, co jsem mu říkal tehdy u krbu v paláci, noc po Slavnosti usazení klenáku. Jeho shifgrethor musí mít jiný základ, složení a musí fungovat úplně jinak než náš;

a když jsem si myslel, že s ním jednám maximálně stroze a otevřeně, je možné, že jemu to připadalo jemné a zatemněné.

Jeho otrlost pramení z neznalosti. Jeho arogance pramení z neznalosti. On nezná nás, my jeho. Je naprosto jiný a já naprosto pošetilý, že jsem nechal svůj stín dopadnout na světlo naděje, kterou nám přináší. Krotím svou nebetyčnou ješitnost. Držím se v ústraní:

to si zjevně přeje. Má pravdu. Vyhnáný karhidský zrádce nemůže jeho věci příliš prospět.

V souladu s orgotským zákonem, že každá jednotka musí být zaměstnána, pracuji od Osmé hodiny dopoledne v jedné továrně na zpracování plastů. Jednoduchá práce: u stroje, který spojuje a svařuje kusy umělé hmoty a tvaruje malé průsvitné krabičky. Nevím, k čemu ty krabičky slouží. Odpoledne se vždycky cítím otupělý, a tak jsem se znovu pustil do starých disciplín, které jsem se naučil v Rothereru. Jsem rád, že jsem nezapomněl, jak nashromáždit sílu dothe nebo jak upadnout do nevytržení; ale nevytržení mi skoro k ničemu není, a co se týká umění nehybnosti a pústu, jako bych se je ani nikdy neučil. Musím s nimi začít úplně z gruntu, jako dítě. Postil jsem se teď jeden den a moje břicho vykřikuje: Týden! Měsíc!

Noci jsou teď mrazivé; dnes večer přináší studený vítr ledový déšť. Celý večer bez přestání myslím na Estre a zvuk větru mi připomíná zvuk větru tam. Dnes večer jsem napsal synovi dlouhý dopis. Při psaní jsem znovu a znovu jakoby cítil Arekovu přítomnost, měl jsem pocit, že když se otočím, uvidím

ho tu. Proč si vlastně píšu tyto poznámky? Aby si je jednou přečetl můj syn? Co by z nich měl? Moc ne. Píšu možná proto, abych psal ve svém jazyce.

Harhahad Susmy. V rozhlase stále žádná zmínka o vyslanci, ani slovo. Zajímalo by mě, jestli si Genly Ai uvědomuje, že v Orgoreynu, navzdory rozsáhlému viditelnému vládnímu aparátu, se nic nedělá viditelně, nic se neříká nahlas. Mašinérie zakrývá machinace.

Tibe chce naučit Karhide lhát. Sám se to učí od Orgoreynu: dobrá škola. Ale myslím, že nám se bude těžko učit lhát, když jsme tak dlouho provozovali umění obcházet pravdu dokolečka, aniž jsme zalhali, ale zároveň ani neřekli pravdu.

Včera orgotský útok přes řeku Ey; vypalování sýpek v Tekembeni. Přesně to, co chce Sarf a co chce Tibe. Ale kam to povede?

Slose aplikuje na vyslancovy výroky yomeshský mysticismus, vysvětluje příchod Ekumenu na zem jako příchod království Meshe mezi lid a ztrácí ze zřetele náš skutečný cíl. „Musíme skoncovat s nepřátelstvím s Karhide, než přijdou ti Noví lidé,“ hlásá. „Musíme před jejich příchodem očistit naše duše. Musíme se zříci shifgrethoru, zamezit všem aktům odplaty a sjednotit se bez závisti jako bratři jednoho krbu.“

Ale jak, než přijdou? Jak z toho začarovaného kruhu ven?

Guynry Susmy. Slose je v čele výboru, který navrhuje zakázat nemravné hry provozované v místních domech sloužících ke kemmerování; musejí být jako karhidský *huhuth*. Slose je proti nim, protože jsou triviální, vulgární a rouhačské.

Postavit se proti něčemu znamená udržet to při životě. Říká se tu, že „všechny cesty vedou do Mishnory“. Obrátíte-li se pro jistotu k Mishnory zády a vzdalujete se od něho, jste pořád na mishnorské silnici. Postavit se proti vulgárnosti nevyhnutelně znamená být vulgární. Musíte jít někam jinam; musíte mít jiný cíl; pak teprve jdete po jiné cestě.

Yegey dnes v Sále Třiatřicítky: „Jsem tvrdě proti blokadě vývozu obilí do Karhide a proti soupeřivosti, která ji motivuje.“ Budiž, to je správné, ale tímto způsobem z mishnorské cesty nesejde. Musí nabídnout alternativní řešení. Orgoreyn i Karhide musí oba sejít z cesty, po které se ubírají, v obou směrech, musí se vydat jinam, prolomit ten začarovaný kruh. Myslím, že Yegey by měl mluvit jen o vyslanci, o ničem jiném.

Být ateista znamená Boha vlastně podporovat. Jeho existence nebo jeho neexistence, obojí v rovině důkazů vyjde skoro nastejno. Proto slovo *důkaz* není mezi handdary příliš užívané. Ti se totiž rozhodli nepojímat Boha jako fakt, závislý buď na důkazu nebo na víře: a prolomili kruh a jdou si svou cestou.

Naučit se, které otázky jsou nezodpověditelné, a *neodpovídat na ne*: tato dovednost je nejpotřebnější v dobách nepohody a temnoty.

Tormenbod Susmy. Můj neklid vzrůstá. Rozhlas Ústředního úřadu pořád ještě neodvysílal ani zmínku o vyslanci. Nic z toho, co jsme o něm vysílali v Erhenrangu, se tady nedostalo do éteru; a zdá se, že ústně šířené zprávy, odposlouchané ilegálně v pohraničních oblastech z karhidského rozhlasu, ani vyprávění obchodníků a lidí, kteří vycestovali, nemají příliš velký dopad. Sarf má komunikace pevněji v nikách, než jsem si myslel nebo než jsem vůbec považoval za možné. Ta možnost nahání strach. V Karhide mají král a kyorremy značnou kontrolu nad tím, co lidé dělají, ale velice malou nad tím, co slyší, a vůbec žádnou nad tím, co říkají. Tady může vláda kontrolovat nejenom chování, ale i myšlení. Žádní lidé by samozřejmě neměli mít takovou moc nad ostatními.

Shusgis i ostatní vodí Genlyho Aie veřejně po městě. Vrtá mi hlavou, jestli mu došlo, že se za tím skrývá skutečnost, že je skrytý. Nikdo neví, že tady je. Ptám se spolupracovníků v továrně; nevědí nic a myslí si, že mluvím o nějakém bláznivém yomeshském sektáři. Žádné informace, žádný zájem, nic, co by pomohlo Aiově záležitosti nebo ochránilo jeho život.

Škoda že je nám tak podobný. V Erhenrangu si na něho lidé často na ulicích ukazovali, protože o něm znali nějakou pravdu a slyšeli o něm něco a věděli, že tam je. Tady se jeho přítomnost udržuje v tajnosti, takže si jeho osoby nikdo ani nevšimne. Lidé se na něho nepochybně dívají jako já, když jsem ho viděl prvně: jako na neobyčejně vysokého, robustního a tmavého mladíka na začátku kemmeru. Vloni jsem studoval lékařská vyjádření. Rozdíly mezi ním a námi jsou propastné. Nejsou ale na první pohled patrné. Člověk ho musí znát, aby poznal, že je odjinud.

Tak proč ho tedy skrývají? Proč ani jeden z komensalů s tou novinkou nevyrukuje a nepromluví o něm někde na veřejnosti nebo v rozhlase? Proč i Obsle mlčí? Ze strachu.

Můj král se bál vyslance; tito hoši se bojí jeden druhého.

Mám dojem, že já, cizinec, jsem jediný člověk, kterému Obsle důvěřuje. Je mu docela příjemně v mé společnosti (a mně v jeho) a několikrát odložil shifgrethor a upřímně mě poprosil o radu. Ale když na něho naléhám, aby nahlas promluvil, aby vzbudil zájem veřejnosti jako pojistku proti stranickým intrikám, neslyší mě.

„Kdyby celá komensalita měla vyslance na očích, tak by se Sarf neodvážil ho dotknout,“ tvrdím, „a vás taky ne, Obsle.“

Obsle vzdychá. „Ano, ano. Přesto to nemůžeme, Estravene, udělat. Rozhlas, tištěné přehledy zpráv, odborná periodika, to vše je v rokách Sarfu. Co mám dělat? Řečnit na nárožích jako nějaký fanatický kazatel?”

„Dá se přece s lidmi promluvit, vypustit novinky do davu; loni jsem v Erhenrangu musel udělat totéž. Dá se přece docílit toho, aby lidé kladli takové otázky, na které je připravená odpověď, vyslanec samotný.”

„Škoda že s ním nepřiletěla ta zatracená loď, abychom měli co ukázat lidem! Ale takto -”

„Ta loď nepřiletí, dokud si nebude jistý, že máte čisté úmysly.”

„A nemám?” rozkřikuje se Obsle a nafukuje se přitom jako ryba. „Vždyť jsem se minulý měsíc celou dobu zabýval jeho záležitostmi! Čisté úmysly! On předpokládá, že my uvěříme všemu, co nám napovídá, ale on nám nedůvěřuje!”

„A měl by důvěřovat?”

Obsle odfrkne a neodpovídá. Má nejbližší k upřímnosti ze všech orgotských vládních úředníků, které znám.

Odgetheny Susmy. Aby člověk získal v Sarfu vysoké postavení, musí dosáhnout jistého stupně hlouposti. Gaum je toho zářným příkladem. Má mě za karhidského agenta, který je přesvědčuje, aby uvěřili podvodné akci toho vyslance, a tím zasazuje Orgoreynu strašlivou ránu - ztrátu prestiže; myslí si, že jsem ten podvod připravoval po dobu svého premiérování. Bože můj, já mám na práci lepší věci než si špinit shifgrethor takovým hnusem. Taková omezenost! Jenže jemu není dáno, aby ji viděl. Teď, když mě Yegey zjevně odepsal, si Gaum myslí, že jsem určitě na prodej, a tak se chystá si mě svým prapodivným způsobem koupit. Sledoval mě nebo mě nechával sledovat, takže věděl, že v Posthe nebo v Tormenbodu mi začne kemmer; a tak se včera večer zjevil, v plném kemmeru, nepochybuji, že nabuzený hormony, připravený mě svést. Náhodné setkání na ulici Pyenefen. „Harthe! Neviděl jsem vás celý poloměsíc! Kde jste se schovával? Pojďme se napít piva!”

Vybral pivnici vedle jednoho z komensálních veřejných domů sloužících ke kemmerování. Neobjednal pivo, ale životabudič. Nechtěl ztrácet čas. Po jedné sklenici položil ruku na moji, přiklonil se ke mně a pošeptal mi: „To setkání nebylo náhodné, čekal jsem na vás: snažně vás dnes večer prosím o kemmerování,” a oslovil mě jménem. Nevyřízl jsem mu jazyk, protože od té doby, co jsem odešel z Estre, nenosím u sebe nůž. Řekl jsem mu, že po dobu vyhnanství míním abstinovat. Hučel do mě a hned zase sladce cukroval a držel mě za ruce. Velice rychle přecházel do plné ženské fáze. Gaum je v kemmeru velice krásný a spoléhal na svůj půvab a svou sexuální přitažlivost, protože, jak předpokládám, věděl, že jako handdara nebudu pravděpodobně užívat žádné léky na potlačení kemmeru; a že kemmerování se chci zdržet jen pevnou vůlí. Gaum zapomněl, že odpor účinkuje stejně jako léky. Vymanil jsem se z jeho sevření, které samozřejmě na mě nějaký účinek mělo, navrhl jsem mu, ať zkusí veřejný dům vedle, a odcházel jsem. Hleděl na mě s politováníhodnou nenávistí: byl totiž, jakkoli měl za luhem cosi nekalého, přece jenom v kemmeru a byl símě vybuzený.

Vážně si myslel, že si mě jen tak lehce koupí? Musí si o mně myslet, že mám nahnáno, z čehož po pravdě řečeno trochu nahnáno mám.

K čertu s nimi, s těmito nemravnými lidmi. Není mezi nimi ani jeden čistý.

Odsordny Susmy. Dnes odpoledne mluvil Genly Ai v Sále Třiatřicítky. Nebyli připuštěni žádní posluchači, nic se nevysílalo, ale později jsem byl u Obsla a ten mi přehrál svou nahrávku z toho jednání. Vyslanec mluvil dobře, s dojemnou otevřeností a naléhavostí. Je v něm jakási nevinnost, která se mi jeví jako pošetilá a v našem prostředí neobvyklá; v dalším okamžiku se však z té zdánlivé nevinnosti vynořují bohaté vědomosti a dalekosáhlé cíle, které mě uvádějí v úžas. Jeho prostřednictvím k nám promlouvají inteligentní a velkomyslní lidé, kterým se podařilo splést do jednoho moudra hluboké, staré, děsivé a nepředstavitelně různorodé životní zkušenosti. On sám je mladý: netrpělivý, nezkušený. Stojí výš než my, protože má širší rozhled, ale on sám se nevyvyšuje.

Mluví lépe než v Erhenrangu, jednodušeji a obratněji; učí se tomuto umění jako my všichni.

Členové frakce Nadvláda často jeho řeč přerušovali a žádali, aby předsedající toho pomatence zarazil, vykázal z místnosti a aby pořad jednání pokračoval dál. Nejhluchnější a možno říci nejspontánnější byl Ksl. Yemenbey. „Přece mu nenaletíte na takové žvásty,” neustále pokřikoval na Obsla. Úmyslné zásahy do jednání, jejichž následkem byla část pásku těžko srozumitelná, měl podle Obsla na svědomí Kaharosile.

— Co si pamatují:

Aishel (předsedající): Pane vyslanče, my sice považujeme tyto informace a návrhy, které podali pánové Obsle, Slose, Ithepen Yegey a další, za vysoce zajímavé a podnětné, ale potřebujeme ještě něco víc. (Smích) Protože karhidský král nechal vaše... vozidlo, na kterém jste přicestoval, uzavřít tak, že ho nemůžeme spatřit, bylo by možné, abyste, tak jak bylo navrženo, přivolal vaši... hvězdnou loď? Jak že ji říkáte?

Ai: Hvězdná loď je přijatelný název, pane.

Aishel: A jak jí říkáte vy?

Ai: Z technického hlediska je to mezihvězdná loď cetianského typu NAFAL-20 s posádkou.

Hlas: Víte jistě, že to nejsou sáně svatého Pethetha? (Smích)

Aishel: No prosím. Ano. Prostě, kdybyste mohl přivolat tu loď sem dolů na zem - asi byste řekl na pevnou zem -, abychom, jaksi, měli nějaké hmatatelné -

Hlas: Hmatatelné kulové!

Ai: Strašně bych chtěl, aby loď přiletěla, pane Aishele, jako důkaz a svědectví našich vzájemných dobrých úmyslů. Čekám jen, až to předběžně oznámíte na veřejnosti.

Kaharosile: Komensalové, vy nevidíte, co se tu děje? To není jen hloupý vtip. Jde o úmyslné, veřejné zesměšnění naší důvěřivosti, naivity, hlouposti - zesnované s neuvěřitelnou drzostí tímto člověkem, který tady dnes stojí před námi. Víte, že přišel z Karhide. Víte, že je karhidský agent. Vidíte, že je to sexuální deviant toho typu, který se v Karhide díky vlivu Tmavého kultu neléčí a někdy ho dokonce uměle navozují u příležitosti věšteckých orgií. A přesto, když řekne „Jsem z vesmíru“, někteří z vás opravdu zavřou oči, degradují své mozky a věří! Nikdy bych neřekl, že je to možné, atd., atd.

Soudě z nahrávky, snášel Ai posměšky a urážky trpělivě. Obsle říká, že si vedl dobře. Já jsem se zdržoval před Sálem, abych je po jednání Třiatřicítky viděl vycházet. Ai vypadal zasmušile a zamyšleně. Není divu.

Moje bezmocnost je nesnesitelná. Já jsem uvedl toto soukolí do pohybu a teď jeho pohyb nemůžu ovlivnit. Plížím se ulicemi s kapuci do čela, abych někde zahlédl vyslance. Kvůli této nanicovaté ušlápnuté existenci jsem zahodil svou moc, své peníze, své přátele. Nejsi ty hlupák, Thereme?

Proč si nemůžu někdy vzít do hlavy něco uskutečnitelného?

Odeps Susmy. Vysílačka, kterou Genly Ai odevzdal Třiatřicítce, do Obslovy péče, asi nic nezmění. Není pochyby o tom, že funguje tak, jak Genly říká, jenže když se k ní královský matematik Shorst vyjádří pouze slovy „Nechápu princip“, pak na tom nebude žádný orgotský matematik či inženýr o nic lépe a nic se nedokáže ani nevyvrátí. Obdivuhodný závěr, kdyby byl celý tento svět jednou handdarskou pevností, jenomže my musíme bohužel kráčet vstříc útrapám nového sněhu, musíme dokazovat a vyvracet, ptát se a odpovídat.

Znovu jsem na Obsla naléhal, že je proveditelné, aby Ai uvědomil svou hvězdnou loď, probudil lidi na palubě a poprosil je, aby si prostřednictvím rozhlasu zapojeného do Sálu Třiatřicítky promluvili s komensaly. Tentokrát měl Obsle důvod, proč to nejde, okamžitě po ruce. „Poslouchejte, můj milý Estravene, veškeré naše rozhlasové vysílání řídí Sarf, to už teď víte. Nemám ponětí, dokonce ani já, kdo ze zaměstnanců sdělovacích prostředků pro Sarf pracuje; řekl bych, že většina, vím totiž stoprocentně, že vysílače a přijímače mají pod kontrolou na všech úrovních, až po techniky a opraváře. Mohli by - a taky by to udělali - zablokovat nebo zfalšovat jakékoli sdělení, které by k nám došlo, pokud by vůbec došlo! Dovedete si představit to divadýlko v Sále? My, oběti „Vesmířanů“ a svého vlastního podvodu, se zatajeným dechem posloucháme atmosférické poruchy, nic jiného, žádná odpověď, žádný vzkaz!“

„A vy nemáte peníze, abyste si najali nějakého spolehlivého technika nebo přeplatili některého od nich?“ zeptal jsem se, ale zbytečně. Bojí se o svou pověst. Jeho chování ke mně se změnilo. Jestli zruší recepci, která má být na počest vyslance dnes večer, bude to špatné znamení.

Odahrad Susmy. Recepci zrušil.

Dnes ráno jsem šel za vyslancem, jak se sluší a patří v Orgoreynu. Ne normálně, do Shusgisova domu, kde se to určitě hemží agenty Sarfu a jedním z nich je sám Shusgis, ale na ulici, náhodou, ve stylu Gauma, plíživě, kradmo. „Pane Aii, prosím vás, popřejte mi chvilku sluchu.“

Vyděšeně se ohlédl, a když mě poznal, lekl se. Pak spustil: „A k čemu to, pane Harthe? Víte, že se nemohu spolehnout na to, co říkáte - od erhenrangske -“

Byl poctivý, ne-li vnímavý; ano, byl vnímavý: vycítil, že mu chci poradit a že po něm nic nechci, a promluvil tak, aby chránil mou hrdost.

Řekl jsem: „Tady jsme v Mishnory, ne v Erhenrangu, ale nebezpečí, které vám hrozí, je stejné. Jestliže nemůžete přesvědčit Obsla ani Yegeyho, aby vám dovolili navázat radiové spojení s vaší lodí, aby lidé na palubě mohli podpořit vaše výroky a přitom zůstat v bezpečí, pak si myslím, že byste měl použít vašeho ansiblu a přivolat loď okamžitě sem. Bude to míň nebezpečné než situace, ve které jste teď sám.“

„Diskuse komensalů týkající se mých sdělení byly tajné. Jak tedy víte, pane Harthe, o mých výrocích?“

„Protože „vědět“ se stalo mým životním povoláním -“

„Tady jste se ale nějak povoláním minul. Tady to přísluší komensalům z Orgoreynu.“

„Říkám vám, pane Aii, že jste v nebezpečí života.“ Neřekl na to nic a já jsem odešel.

Měl jsem s ním promluvit o několik dní dřív. Už je pozdě. Strach už zase maří jeho misi a moje naděje. Ne strach z člověka odjinud, z jiné planety, to tady neplatí. Orgoťané nejsou dost chytří a postrádají sílu ducha, aby se báli něčeho skutečně a úplně neznámého.

Takto nejsou schopni uvažovat. Hledí na člověka z jiného světa a vidí co? Špióna z Karhide, zvrhlíka, agenta, žalostnou mrňavou politickou ‚jednotku‘, jako jsou oni sami.

Jestli ihned nepošle pro loď, bude pozdě; možná že už je pozdě.

Je to moje vina. Nic jsem neudělal správně.

KAPITOLA DVANÁCTÁ

O čase a temnotě

Ze Slavných výroků velekněze Tuhulma, knihy yomeshského kánonu, sepsané v severním Orgoreynu asi před 900 roky.

Meshe je Střed času. Ten okamžik jeho života, kdy jasně uzřel všechny věci, nadešel, když žil na zemi třicátý rok, a poté žit na zemi zase třicet let, takže to prozření připadlo na prostředek jeho života. A všechny věky do okamžiku prozření byly tak dlouhé, jako budou po prozření, které připadlo na Střed času. A v tom Středu není žádná doba minulé a žádná doba budoucí. A je tomu tak ve všech dobách minulých. A je tomu tak ve všech dobách budoucích. Neexistuje žádné ‚nebylo‘ ani ‚nebude‘. Je. To je vše.

Zraku není nic utajeno.

Chudák z Sheney přišel za Meshem a naříkal, že nemá co dát svému pokrevnímu dítěti k jídlu, nemá ani zrno na zasetí, protože následkem deště osení v zemi shnilo, a všichni v jeho krbu jsou hladoví. Meshe řekl: „Kopejte na kamenitém poli v Tuerreshu a najdete tam stříbro a drahokamy; neboť vidím jednoho krále, jak tam před deseti tisíci roky ten poklad zahrabává, když se na něho sousední král chystá zaútočit.“

Chudák z Sheney kopal v tuerreshských mořenách, v místech, která Meshe označil, vyzdvihl ze země velký poklad starodávných šperků a při pohledu na ně vykřikl radostí. Avšak Meshe, stojící opodál, se při pohledu na ně rozplakal a řekl: „Vidím muže, jak kvůli jednomu tomuto kameni zabíjí svého krbového bratra. Je tomu deset tisíc let a kosti toho zavražděného budou ležet v tomto hrobě, kde leží poklad. Ó, člověče z Sheney, já také vím, kde je tvůj hrob; vidím tě v něm.“

Život každého člověka je ve Středu času, protože při prozření Meshe všechny spatřil a všichni jsou v jeho oku. Jsme zorničky jeho oka. Naše skutky jsou jeho prozřením, naše bytí jeho vševedením.

Jeden strom hemmen v srdci omenského lesa, který se rozprostírá na ploše asi sto šedesátkrát sto šedesát kilometrů, byl starý a vzrostlý, měl sto větví a na každé větvi tisíc drobných větviček a na každé větvičce sto lístků. Ten strom s hluboce zapuštěnými kořeny prohlásil: „Všechny mé listy je vidět, kromě jednoho, a ten je ve tmě, ve stínu všech ostatních. Tento jediný list si nechávám tajně pro sebe. Kdopak by ho mohl vidět ve stínu listoví? A kdopak by je počítal?“

Meshe se na svých toulkách octl v omenšském lese a z tohoto stromu utrl tento jeden list.

V podzimních bouřích nepadne jediná dešťová kapka, která by už spadla někdy dříve, a přšelo, přší a bude přšet po všechny podzimy všech věků. Meshe viděl každou kapku, kam spadla, padá a spadne.

V oku Meshově jsou všechny hvězdy a temnoty mezi hvězdami a všechny jsou jasné.

V okamžiku prozření, když Meshe právě odpovídal na otázku lorda Shortha, spatřil Meshe celou oblohu, jako by to bylo jedno velké slunce. Nad zemí a pod zemí, všude byla obloha jasná jako povrch slunce a nikde nebyla tma. Jelikož spatřil ne to, co bylo, ani co bude, ale co je. V jeho oku byly přítomny všechny hvězdy, které letí a odnášejí s sebou své světlo, a všechno to světlo zářilo naráz.)*

Temnota je pouze ve smrtelném oku, které si myslí, že vidí, ale není tomu tak. Zrak Meshův tmu nezná.

A proto ti, kdo vzývají temnotu**), jsou považováni za hlupáky a ústy Meshovými poplíváni, protože pojmenovávají něco, co není, a nazývají to počátkem a koncem.

Žádný počátek ani konec neexistují, protože všechno je ve Středu času. Tak jako se mohou všechny hvězdy odrážet v dešťové kapce padající v noci k zemi, tak také všechny hvězdy odrážejí tuto kapku. Neexistuje ani temnota, ani smrt, protože všechno se jeví ve světle okamžiku, a konec a začátek všeho jedno jsou.

Jeden střed, jedno prozření, jeden zákon, jedno světlo. Pohlédněte nyní do oka Meshova!

*) Toto je mystické vyjádření jedné teorie, která podporuje hypotézu o rozpínajícím se vesmíru. S touto hypotézou přišla poprvé Matematická škola v Stihu před více než čtyřmi tisíci roky a byla pak obecně přijímána pozdějšími kosmology, i když meteorologické podmínky na Gethenu neumožňují příliš velké shromažďování astronomických pozorování. Rozpínavost (Hubbleova konstanta; Rerherekova konstanta) se dá ve skutečnosti odhadnout z pozorovaného množství světla na noční obloze; jádrem této teorie je, že kdyby se vesmír neroztahoval, noční obloha by se nejevila jako tmavá.

**) handdarové

KAPITOLA TŘINÁCTÁ

Dole na farmě

Estravenovo náhlé znovuobjevení, jeho obeznámenost s mými kroky a prudká naléhavost jeho varování mně nahnaly strach, a tak jsem si přivolal taxík a jel rovnou k Obslovi, abych se komensala zeptal, jak to, že Estraven toho tolik ví a proč se najednou vynořil odnikud a přesvědčoval mě, abych udělal přesně to, co mi včera Obsle vymlouval. Komensal nebyl doma, vrátný nevěděl, kde je, ani kdy se vrátí. Yegeyho dům jsem navštívil bez většího štěstí. Hustě sněžilo, zatím nejhustěji za tento podzim; řidič mě odmítl zavést dál než do Shusgisova domu, protože neměl na pneumatikách protismykové hroty. Toho večera jsem se nedovolal k Obslovi, Yegeymu ani Slosovi.

U večere Shusgis vysvětloval: probíhá yomeshský festival, Slavnost svatých a zastánců trůnu, a sluší se, aby se vysocí úředníci komensality ukázali v chrámech. Vysvětloval také docela logicky chování Estravena jako chování člověka kdysi mocného, dnes bezvýznamného, který se chápe jakékoli příležitosti, jak ovlivnit lidi a události, a jak čas ubíhá a on si uvědomuje, že upadá do anonymity a je čím dál víc nemohoucí, chová se čím dál iracionálněji a zoufaleji. Souhlasím, že tak by se skutečně dalo Estravenovo zneklidňující, až zoufalé chování vysvětlit. Pocit úzkosti se však přenesl na mě. Během celé té dlouhé a vydatné večere jsem byl podivně neklidný. Shusgis mluvil a mluvil, se mnou i s mnoha zaměstnanci v domě, se všemi těmi pomocníky a patolízaly, kteří večer co večer sedávali u jeho stolu. Nepamatoval jsem si, že by někdy dřív byl tak výřečný a tak vytrvale žoviální. Když večere skončila, bylo už dost pozdě na nějaké vycházení z domu a komensalové budou díky té Slavnosti stejně zaneprázdněni až tak do půlnoci, jak mě upozornil Shusgis. Rozhodl jsem se, že další jídlo už oželím, a šel jsem brzy spát. Někdy mezi půlnocí a úsvitem mě probudili neznámí lidé, oznámili mi, že jsem zatčen, a ozbrojená garda mě odvedla do věznice Kundershaden.

Kundershaden je stará budova, jedna z mála opravdu starých, které v Mishnory zbyly. Častokrát jsem si jí všiml, když jsem procházel městem, dlouhé ponuré ověžičkované škaredé stavby, nápadné mezi jednotvárnými vyčouhlinami komensálních věžáků. A uvnitř je to, co je hodno tohoto vzhledu a tohoto jména. Je tam vězení. Není to jen fasáda, skrývající něco jiného, není to pseudonym. Za pojmenováním je skutečnost, vězeňská skutečnost.

Dozorci, pořádní pořizci, mě strkali chodbami a nechali mě nakonec samotného v malé místnosti, velmi špinavé a velmi jasně osvětlené. Za pár minut dorazila další hlídka jako ozbrojený doprovod člověka s hubeným obličejem, který zjevně zastával nějaké vysoké postavení. Všem dovolil odejít, jen dva zůstali. Zeptal jsem se, jestli mi dovolí poslat vzkaz komensalovi Obslovi.

„Komensal o vašem zatčení ví.“

Zmohl jsem se na přihlouplé: „On o něm ví?“

„Moji nadřízení samozřejmě jednájí na příkaz Třiatřicítky. A teď vás čeká výslech.“

Dozorci mě chytli pod pažemi. Bránil jsem se jim a rozčilil jsem se: „Rád odpovím, na co se zeptáte, to zastrašování můžete vynechat!“ Muž s hubeným obličejem mi vůbec nevěnoval pozornost, naopak přivolal zpět další strážce. Tři mě přivázali ke sklápěcímu stolu, svlékli a píchli mi, řekl bych, některou z těch injekcí, po kterých člověk říká pravdu.

Nevím, jak dlouho výslech trval ani čeho se týkal, protože jsem byl celou dobu pod vlivem injekce a nic si nepamatuji. Když jsem znovu přišel k sobě, neměl jsem ponětí, jak dlouho mě v Kundershadenu drželi: soudě podle tělesné kondice tak čtyři nebo pět dní, ale nebyl jsem si jistý. Ještě hodnou chvíli poté, co jsem se probral, jsem nevěděl, který je den a vlastně ani který je měsíc, a trvalo dlouho, než jsem se zorientoval, kde vůbec jsem.

Byl jsem v nákladáku, podobném tomu, který mě vezl přes Kargav do Reru, ale byl jsem v nákladním prostoru, ne v kabině. Bylo tam se mnou dvacet třicet dalších lidí, těžko říct přesně kolik, protože tam nebyla žádná okna a světlo pronikalo jen štěrbinou v zadních dveřích, chráněnou čtyřmi vrstvami ocelového pletiva. Když jsem se probral k plnému vědomí, byli jsme už nějakou dobu na cestě, poněvadž každý člověk už tu měl víceméně určené místo a zápach výkalů, zvratků a potu už dosáhl takového stadia, že nemohl být ani větší, ani menší. Nikdo nikoho neznal. Nikdo nevěděl, kam nás vezou. Nikdo nenadělal moc řeči. Už podruhé jsem byl takto zavřený ve tmě s lidmi z Orgoreynu, kteří ani nezhrali na osud, ani moc nedoufali. UVědomil jsem si, že hned první noc v této zemi se mi dostalo znamení. A já jsem ten černý sklep ignoroval a vydal se hledat podstatu Orgoreynu nad zem a za denního světla. Není divu, že se nic nezдалo skutečné.

Měl jsem pocit, že vůz míří na východ, a nemohl jsem se toho dojmu zbavit, ani když vyšlo jasně najevo, že jede na západ, dál a dál do Orgoreynu. Na jiných planetách jste v koncích s podprahovým

vnímáním magnetismu a směru; a pokud tento výpadek nevykompenzuje nebo nemůže vykompenzovat intelekt, je výsledkem obrovský chaos, pocit, že všechno, doslova všechno selhává.

Tu noc uvnitř vozu jeden člověk zemřel. Předtím prý ho mlátili a kopali do břicha a krvácel z konečníku a z úst. Nikdo pro něho nic neudělal; nebylo co. Několik hodin předtím nám strčili jeden džbán z umělé hmoty s vodou, ale ten už byl dávno prázdný. Ten člověk byl náhodou vpravo ode mne, a tak jsem vzal jeho hlavu na kolena, abych mu usnadnil dýchání; tak také zemřel. Byli jsme všichni nazí, ale já jsem teď měl na sobě oblečení z jeho krve, na nohách, na stehnech, na nikách: suchý, nepoddajný hnědý oděv, který ani trochu nehřál.

Noc byla čím dál syrovější a my jsme si museli sesednout blíž k sobě, abychom načerpali teplo. Mrtvola nám neměla co poskytnout, byla tedy odsunuta pryč, vyřazena ze skupiny. Všichni ostatní jsme se choulili dohromady a celou noc se drkotali a kolébali ve stejném rytmu. Uvnitř naší ocelové krabice byla naprostá tma. Byli jsme na nějaké venkovské silnici a za námi nejelo nic; i když člověk přitiskl obličej těsně k ocelovému pletivu, neviděl štěrbinou nic než tmou a nezřetelný obrys napadaného sněhu.

Padaající sníh; čerstvě napadaný sníh; dávno napadaný sníh; sníh poté, co naň zapršelo; sníh znovu zmrzlý... Pro tohle všechno existuje v orgotštině a karhidštině výraz. V karhidštině (kterou znám lépe než orgotštinu) mají podle mého odhadu dvaasedesát slov pro různé druhy, stavy, stáří a kvalitu sněhu; tedy napadaného sněhu. Další skupina slov označuje všelijaké typy sněžení; další led; další více než dvacítkou pojmenovává, co je teplotní rozptýl, jak silný vítr fouká a jaký druh přeháněk se vyskytuje, to všechno dohromady. Tu noc jsem seděl a snažil jsem se sestavit si v hlavě seznamy těchto slov. Pokaždé když jsem si vzpomněl na další slovo, zopakoval jsem si seznam a zařadil jsem ho na správné místo podle abecedy.

Brzy po rozednění vůz zastavil. Lidé skulinou křičeli, že je vzadu mrtvé tělo: pojdte ho odnést. Jeden po druhém jsme to křičeli a volali. Bušili jsme do stěn i do dveří, vyluzovali jsme uvnitř ocelové krabice tak příšerný randál, že jsme to sami nemohli vydržet. Nepřišel nikdo. Vůz stál nehnuto několik hodin. Nakonec se venku ozvaly hlasy; vůz sebou trhl, dostal smyk na kousku ledu a znovu se dal do pohybu. Štěrbinou bylo vidět, že je slunečné dopoledne a že projíždíme zalesněnými kopci.

Ta cesta pokračovala další tři dny a noci - dohromady tedy čtyři od té doby, co jsem se probral. Žádné zastávky na inspekčních bodech a myslím, že jsme neprojeli ani jedním větším městem. Cesta byla nevyzpytatelná, záludná. Při některých zastávkách se měnili řidiči a nabíjely baterie; při jiných, delších, jsme uvnitř vozu nepřišli na jejich důvod. Dva dny stál vůz v klidu od poledne do setmění, jako by byl opuštěný, a rozjel se zase až večer. Jednou za den, kolem poledne, nám podali výsuvným okénkem ve dveřích velký džbán s vodou.

Počítám-li i toho mrtvého, bylo nás dvacet šest, dvě třináctky. Getheňané často uvažují v třináctkách, šestadvacátkách, dvaapadesátkách, nepochybně kvůli šestadvacetidennímu lunárnímu cyklu, který tvoří jejich neměnné měsíce a blíží se jejich sexuálnímu cyklu. Mrtvolu jsme odklidili co nejbližší k ocelovým dveřím, tvořícím zadní stěnu naší krabice, aby byla v chladnu. My ostatní jsme se až do noci křčili vsedě nebo vleže, každý na svém místě, na svém teritoriu, svém panství; potom se tak strašně ochladilo, že jsme se pozvolna stahovali k sobě a splynuli v jednu veličinu zaujímající jedno místo, kde bylo uprostřed teplo a na okraji zima.

Lidé se k sobě chovali vlídně. Zjistili, že já a jeden stařec a jeden člověk, který silně kašlal, jsme nejméně odolní proti zimě, a tak jsme byli každou noc uprostřed skupiny, uprostřed toho pětadvacetihlavého celku, kde bylo nejtepleji. Nijak jsme o ta místa neusilovali, prostě jsme je každou noc měli. Je to hrozná věc, ta vlídnost, kterou lidské bytosti nepozbývají. Hrozná, protože když jsme nakonec v té tmě a zimě nazí, je to to jediné, co máme. My, tak bohatí a plni síly, končíme s tímto málem. Nic jiného nemůžeme dát.

Přestože jsme tam byli hlava na hlavě, přestože jsme se po nocích choulili k sobě, měli jsme ve voze od sebe navzájem odstup. Někteří byli otupělí následkem drog, někteří byli zřejmě duševně postižení nebo asociálové, a se všemi se nakládalo stejně špatně a všichni byli vystrašení; může se tedy zdát divné, že z těch pětadvaceti ani jeden nikdy neoslovil všechny, ani aby jim vynadal. Byli vlídní, snášeli utrpení, ale mlčky, pořád jen mlčky. V kyselé tmě vzájemně sdílené smrtelnosti jsme se k sobě tiskli, ustavičně do sebe vráželi, zakopávali o sebe, padali jeden přes druhého, dýchali na sebe, přikládali jsme teplo jednoho těla k druhému, jako se přikládá do ohně - ale zůstali jsme si cizí. Nikdy jsem se nedozvěděl jméno žádného ze spolucestujících.

Jednoho dne, byl to myslím třetí den, kdy už vůz nehnuto stál pár hodin a mě napadaly myšlenky, že nás prostě vyvezli na nějaké zapadlé místo a nechají nás tu shnít, se jeden z těch lidí se mnou dal do řeči. Dlouze mi vyprávěl o jednom mlýnu v jižním Orgoreynu, kde pracoval, a o konfliktu, který tam měl s dozorcem. Mluvil a mluvil, tiše a nezáživně, a pořád sahal po mé ruce, jako by se chtěl ujistit, že mu opravdu věnuji pozornost. Slunce v té době vysvitlo západně od nás a náš vůz stál na krajnici natočený tak, že paprsek pronikl štěrbinou dovnitř; najednou bylo vidět i úplně vzadu uvnitř vozu.

Uviděl jsem dívku, ušmudlanou, pěknou, hloupou, vyčerpanou dívku, která se na mě dívala, jak mluvila, plaše se usmívala a hledala útěchu. Ta mladá Orgoťanka byla v kemmeru a já jsem ji přitahoval. Jedinkrát po mně někdo z nich něco chtěl, a já jsem to nemohl poskytnout. Vstal jsem a přešel k okenní štěrbině, jako že za vzduchem a podívat se ven a dlouho, dlouho jsem se na své místo nevracel.

Tu noc jsme absolvovali táhlé stoupání, pak zase sjeli dolů a znovu nahoru. Občas jsme z neznámých důvodů zastavovali. Na každé zastávce obklopilo ocelové stěny mrazivé, ničím neporušené ticho zvenčí, ticho rozlehlých pustin a výšek. Ten kemmerující Orgoťan stále ještě seděl vedle mě a stále se mě chtěl dotýkat. Znovu jsem dlouze stál přilepený obličejem k ocelovému pletivu okna a vdechoval studený vzduch, který mě řezal v krku a v plících jako břitva. Ruce přitisknuté ke kovovým dveřím mi zmrtvěly. Uvědomil jsem si, že pokud už nejsou, tak brzy budou omrzlé. Můj dech postavil ledový můstek mezi mými rty a pletivem. Když jsem se chtěl otočit, musel jsem nejprve prsty můstek prolomit. Znovu jsem se pak šel přitisknout k ostatním, ale roztřásl jsem se zimou. Takové křeče jsem ještě nezažil; lomcovalo a šubalo to mnou jako v nejvyšší horečce. Vůz se znovu rozjel. Hluk a pohyb navodily iluzi tepla, rozptýlily absolutní hrobové ticho, ale mně bylo tu noc taková zima, že jsem neusnul. Připadalo mi, že se většinu noci pohybujeme ve velké nadmořské výšce, ale kdoví, vzhledem k okolnostem jsou totiž dech, tep a energetická hladina nespolehliví ukazatelé.

Jak jsem se dozvěděl později, zdolávali jsme tu noc pohoří Sembensyen, a tak jsme se museli průsmyky vyškrábat do nějakých tří tisíc metrů.

Hlad mě nijak zvlášť nesužoval. Poslední jídlo, na které jsem si pamatoval, byla ta bohatá večeře u Shusgise; určité mě nějak živili i v Kundershadenu, ale na to si nevzpomínám vůbec. Jídlo jako by netvořilo součást naší existence v té ocelové krabici a ani jsem na ně nijak často nepomýšlel. Naproti tomu žízeň, ta mě pronásledovala nepřetržitě. Jednou za den, když auto zastavilo, odšroubovali výsuvné okénko, zjevně zabudované do zadních dveří za tímto účelem; jeden z nás vystrčil ven džbán z umělé hmoty a vzápětí nám ho někdo vsunul zpátky naplněný, spolu s letným závanem ledového vzduchu. Rozdělit vodu stejným dílem mezi všechny bylo nemožné. Džbán koloval a každý si třikrát čtyřikrát pořádně lokl, než po džbánu sáhla další ruka. Nikdo, ani jednotlivec, ani skupinka, se neujal funkce vykonavatele spravedlnosti či dohlázele; nikdo neuhlídal, aby se trochu schovalo pro muže, který kašlal a měl vysokou horečku. Jednou jsem to navrhl, ostatní kolem mne přikyvovali, ale skutek utek. Dělili jsme se víceméně rovnoměrně - nikdo se nikdy nepokoušel urvat víc, než mu náleželo - a během pár minut bylo po vodě. Jednou se stalo, že na poslední tři u přední stěny vozu nezbylo, džbán k nim připutoval prázdný. Následující den dva z nich trvali na tom, aby byli první, a byli. Třetí ležel nehybně v klubíčku v předním koutě a nikdo nedohlédl na to, aby i on dostal svůj díl. Proč jsem se o to nepokusil já? Nevím. To byl čtvrtý den uvnitř vozu. Kdyby přeskočili mě, nevím, nevím, jestli bych nějak o svůj díl usiloval. Plně jsem si uvědomoval, jakou má žízeň a jak trpí, i jak žizní a trpí ten nemocný a ostatní a já. Nebylo však v mých silách proti tomuto utrpení cokoli podniknout, a proto jsem je přijímal jako oni, bez reptání.

Vím, že se lidé za stejných okolností mohou chovat různě. Toto byli Orgoťané, lidé odmalička vychovávaní ke spolupráci, poslušnosti, podřízenosti skupinovým cílům nařízeným shora. Vlastnosti jako nezávislost a rozhodnost byly u nich potlačeny. Nebylo v nich ani moc zloby. Vytvářeli celek, já s nimi; všichni jsme to cítili a byla to v noci přímo spása a opravdová útěcha, ta celistvost choulící se skupinky, v níž každý od každého čerpal životní energii. Ten celek však neměl mluvčího, neměl vedení, byl pasivní.

Lidé s vyvinutější vůlí k životu by si asi vedli mnohem lépe: víc by mluvili, spravedlivěji by se dělili o vodu, snažili by se ulevit nemocným, dodávali by si odvahy. Nevím. Vím jenom, jaké to bylo uvnitř našeho vozu.

Jestli jsem počítal dobře, tak páté ráno od toho dne, kdy jsem přišel k sobě, jsme zastavili. Zvenku jsme slyšeli hovor a pokřikování. Ocelové zadní dveře zvenku uvolnili a otevřeli dokořán.

Jeden po druhém jsme se ploužili k onomu otevřenému konci ocelové krabice, někteří po čtyřech, a seskakovali jsme nebo slézali dolů na zem. Tedy čtyřicet z nás. Dva mrtvé, tu mrtvolu z dřívějšíka a dalšího, toho, co dva dny nedostal napít, vytáhli ven.

Venku byla zima, taková zima, a slunce odrážející se od bílého sněhu tak bodalo do očí, že bylo nakonec hodně těžké ten páchnoucí přístřešek opustit, a některým z nás tekly slzy. Stáli jsme v houfu kolem ohromného nákladáku, všichni nazí a zapáchající, my - malý celek, my - noční pospolitost, vystaveni pronikavému ostrému dennímu světlu. Rozdělili nás, donutili nás utvořit zástup a vedli nás k nějaké stavbě několik set metrů vzdálené. Kovové stěny a zasněžená střecha stavby, sněhové pláne všude kolem, velkánská pohoří pod vycházejícím sluncem, nekonečná obloha, to všechno jako by se chvělo a třpytilo přemírou světla.

Museli jsme se postavit do řady na umývání u velkého koryta v dřevěném domku; každý se napřed vody na mytí napil. Pak nás zavedli do hlavní budovy a dali nám nátělníky, sedé plstěné košile, kalhoty

pod kolena, kamaše a plstěné boty. Jak jsme v zástupu vcházeli do jídelny, dozorce podle seznamu odškrtoval naše jména. Se stovkou, možná víc než stovkou dalších lidí v šedém jsme seděli u stolů, napevno přišroubovaných, a dostali jsme snídani: kaši a pivo. Poté nás všechny, nové i staré vězně, rozdělili do čtveřic po dvanácti. Moji čtveřici pak odvedli do pily několik set metrů za hlavní budovu, uvnitř areálu obehnaného plotem. Za plotem, nijak moc daleko, začínal les, který pokrýval kopcovitý terén směrem na sever, kam až oko dohlédlo. Pod dozorem jsme přenášeli a skládali na hromadu nařezaná prkna. Nosili jsme je z pily do rozlehlé kůlny, kde se dřevo skladovalo přes zimu.

Nebylo zrovna snadné po těch dnech, kdy jsme byli zavřeni ve voze, chodit sem a tam, ohýbat se a zvedat náklad. Nenechali nás nečinně postávat, ale ani nám nevnucovali nějaké tempo. Uprostřed dne nám donesli hrnek orshe - nekvašeného svařeného nápoje ze zrní; před západem slunce nás dovedli zpátky do obytných baráků a dali nám pojišť ovesnou kaši s nějakou zeleninou a pivo. Za soumraku nás zamkli v ložnici, ve které se celou noc naplno svítilo. Spali jsme na lavicích asi metr a půl hlubokých, které ve dvou řadách nad sebou lemovaly celou místnost. Staří vězni se drali na horní lavici, žádanější, protože teplo stoupá vzhůru. Všichni jsme u dveří vyfasovali spací pytel. Byly to hrubé těžké pytle, které byly cítit potem jiných, ale byly dobře odizolované a teplé. Pro mě byly bohužel krátké. Průměrný Getheňan se do nich vešel celý i s hlavou, ale já ne; a ani na těch pryčnách jsem se nemohl úplně natáhnout.

To místo se jmenovalo Třetí dobrovolná farma a nápravné zařízení pulefenské komensality. Pulefen, třicátý okres, je na severovýchodě Orgoreynu, na samém konci jeho obyvatelného pásma, je ohraničen pohořím Sembensyen, řekou Esagel a pobřežím. Oblast je řídko osídlená, je bez velkých měst. Nejbližší město se jmenovalo Turuf, bylo od nás několik kilometrů jihozápadně; nikdy jsem tam nebyl. Farma se nacházela na okraji rozsáhlého neobydleného zalesněného území zvaného Tarrenpeth. Leželo příliš na severu, takže už tam nerostly větší stromy, jako hemmen nebo serem nebo vate; les tvořil jeden jediný druh, pokroucený hustý jehličnan, tři až tři a půl metru vysoký, s šedým jehličím, zvaný thore. Třebaže je na Zimní planetě neobyčejně nízký počet rostlinných a živočišných druhů, počet zástupců v rámci druhu je obrovský: v tomto lese byly tisíce čtverečních kilometrů stromu thore a nic moc jiného. I tuto divokou přírodu pečlivě obhospodařují, a ačkoli se v lese po staletí těží dřevo, nejsou v něm žádná vypleněná místa, žádné bezútesně vyhlížející pařezy, žádné erozí postižené svahy. Budilo to dojem, že jim záleží na každém jednotlivém stromu a že ani jedna pilina z naší pily nepřijde nazmar. Na farmě byla malá výrobná, a když počasí nedovolovalo vyjít do lesa, pracovali jsme v pile, ve výrobě, zpracovávali a lisovali hobliny, kůru a piliny do různých tvarů a ze sušeného thorového jehličí jsme vymačkávali pryskyřici, která se pak užívala k výrobě plastů.

Byla to ryzí nefalšovaná práce a nikdo nás nehonil. Kdyby nám dovolili trochu víc jídla a lepší oblečení, byla by to většinou příjemná práce, jenže jsme měli skoro pořád hlad a drkotali se zimou, takže jsme žádnou radost z práce nepociťovali. Dozorci se málokdy chovali hrubě a nikdy krutě. Byli spíše neteční, lajdáctí, těžkopádní a z mého pohledu zženštilí - ne v tom smyslu, že byli jemní a tak dále, ale ve smyslu právě opačném: byli zavalití, macatí, rozteklá beztvará hmota. Poprvé na Zimní planetě jsem se mezi spoluvězni cítil jako muž mezi ženami nebo spíše mezi eunuchy. I na nich jsem pozoroval tutéž netečnost a hrubost. Bylo těžké je od sebe rozeznat: žádné city, triviální řeči. Zpočátku jsem to, jak jsou si všichni podobní a všichni stejně bez života, přičítal nedostatku jídla, tepla a svobody, ale brzy jsem zjistil, že příčina byla daleko konkrétnější: chovali se tak následkem léků, které se podávaly všem vězňům, aby . nezačali kemmerovat.

Věděl jsem, že existují léky, které mohou utlumit nebo prakticky úplně potlačit potenční fázi sexuálního cyklu Getheňanů; užívaly se tehdy, když byla abstinence vhodná z hlediska pohodlí, zdraví nebo morálky. Jeden nebo i více kemmerů se dalo přeskočit bez jakýchkoli škodlivých následků. Dobrovolné užívání takových léků bylo běžné a všeobecně přijímané. Nenapadlo mě, že by však mohly být podávány lidem bez jejich svolení.

Existovaly k tomu dobré důvody. Kemmerující vězeň by byl totiž v pracovní čtveřici rušivý element. A kdyby do práce nešel, co by s ním bylo? - zvláště kdyby v té době žádný jiný vězeň nebyl v kemmeru, což bylo možné, bereme-li v úvahu, že nás tam bylo jen sto padesát. A prožít období kemmerů bez partnera je pro Getheňana hodně těžké; a pak je lepší tomu trápení a zameškané pracovní době prostě předejít a nekemmerovat vůbec. A tak se to tam také praktikovalo.

Vězni, kteří tam byli několik let, se této chemické kastraci psychologicky - a řekl bych, že do určité míry i fyzicky - přizpůsobili. Byli bezpohlavní jako vykastrování býčci. Neznali stud a touhu, byli jako andělé. To ale není lidské žít beze studu a touhy.

Protože je pohlavní pud Getheňanů tak přísně vymezen od přírody, společnost mu tedy dává volný průchod: je tu méně předpisů, usměrňování a potlačování sexu než na kterékoli dvojpohlavní planetě, kterou znám. Abstinence je naprosto dobrovolná, pohlavní ukájení naprosto přijatelné. Sexuální frustrace, jakož i strach ze sexu, jsou velmi vzácné. Toto byl první případ, který jsem tu viděl, kdy

společenský cíl stál proti pohlavnímu pudu. A poněvadž ho nejen tlumil, ale přímo odstraňoval, nevyvolával frustraci, ale něco z hlediska dlouhodobější perspektivy daleko hrozivějšího: pasivitu.

Na Zimní planetu není žádný pospolitě žijící hmyz. Getheňané nesdílejí svou planetu jako Terrané se staršími společenstvími, s těmi nespočetnými seskupeními drobných bezpohlavních dřičů bez instinktu, zato poslušně oddaných skupině, celku. Kdyby měli na Zimní planetě mravence, asi by se je Getheňané už dávno pokusili napodobit. Režim uplatňovaný v dobrovolných farmách je poměrně novou záležitostí, která se vyskytuje jen v jedné zemi této planety a nikde jinde ji neznají. Představuje však varovný signál, kam by se mohla ubírat společnost, ve které jsou lidé vystaveni sexuální manipulaci.

Jak už jsem řekl, na práci, kterou jsme na pulefenské farmě vykonávali, nás krmili nedostatečně a naše oblečení, obzvláště obutí, bylo naprosto nepřiměřené tamejšímu zimnímu podnebí. Dozorci, ve většině případů podmíněně propuštění vězni, na tom nebyli o moc lépe. Toto místo a režim tady měly za cíl trestat, ale nelikvidovat, a myslím, že by to tam mohlo být snesitelné, nebýt těch léků a výsledků.

Někteří vězni chodili k výsledku po dvanácti; odrecitovali něco jako zpověď a katechismus, dostali antikemmerovou injekci a zase je pustili do práce. Jiní, političtí vězňové, byli každý pátý den podrobováni výsledkům pod vlivem léků.

Nevím, jakých léků užívali. Neznám smysl těch výsledků. Nemám tušení, na co se mě ptali. Probral jsem se vždycky za několik hodin, v ložnici, na pryčně, spolu s šesti sedmi dalšími, někteří přicházeli k sobě jako já, jiní o sobě ještě nevěděli, protože látka ještě působila. Když jsme byli při smyslech všichni, zavedli nás dozorci do práce; ale po třetím či čtvrtém takovém výsledku jsem nebyl schopen se postavit. Nechali mě tedy být a se svou četou jsem šel až další den, i když jsem se cítil nevalně. Po dalším výsledku jsem na tom byl bídě dva dny. Buď ty antikemmerové hormony, anebo injekce, kterými z nás chtěli vypáčit pravdu, měly nepochybně toxické účinky na můj negethenský nervový systém a tyto účinky narůstaly.

Vzpomínám si, jak jsem si plánoval, že až dojde k dalšímu výsledku, budu inspektora přemlouvat. Začnu slibem, že odpovím pravdivě, na cokoli se mě zeptá, a bez léků; a potom mu řeknu:

„Pane, nechápete, jak je zbytečné znát odpověď na nesprávnou otázku?“ Inspektor se potom proměnil ve Faxe, se zlatým řetězem věstců kolem krku, a já si budu s Faxem dlouze povídat, bude to velice příjemné; a dál jsem kontroloval, jak ze zkumavky kape kyselina do nádoby s rozdrčeným dřevěným odpadem. Samozřejmě že když jsem přišel do malé místnosti, kde nás vyslýchali, ohnul mi inspektorův pomocník límec, a než jsem mohl promluvit, dal mi injekci. Jediné, co si z toho výsledku pamatuji, ale taky to může být vzpomínka z nějakého dřívějšího, je ten inspektor, unavený mladý Orgoťan se špinavými nehty, který monotónně odříkává: „Musíte mi odpovídat orgotsky, nijak jinak. Musíte mluvit orgotsky.“

Nebyla tam žádná ošetřovna. Platila tam zásada - pracuj, nebo zemři; ale skutečnost byla mírnější — dozorci umožnili přestávky mezi prací a smrtí. Jak jsem řekl, nebyli krutí; ale ani laskaví. Byli nepořádní a nedbali, ale jen tak, aby se nedostali sami do maléru. Mně a ještě dalšímu vězni dovolili zůstat v ložnici; když bylo jasné, že nás nohy neudrží, jako by nás přehlédli, a prostě nás nechali v našich spacích pytlech. Po posledním výsledku mi bylo strašně zle; ten druhý, člověk středního věku, měl nějakou poruchu nebo nemoc ledvin a umíral. Jelikož se mu nedařilo umřít okamžitě, bylo mu dovoleno se tím nějaký čas zabývat, na pryčně.

Pamatuji si na něho mnohem přesněji než na cokoli jiného v Pulefenu. Fyzicky to byl typický Getheňan Velkého kontinentu, podsaditý, s krátkými končetinami, s pořádnou vrstvou podkožního tuku, která mu i v nemoci dodávala zdání zdravé buclatosti. Měl malá chodidla a malé ruce, poměrně široké boky, mohutnou hrud' a prsa mírně vyvinutější, než mívají muži mé rasy. Měl tmavou červenohnědou kůži, černé vlasy jemné jako kožešinka, široký obličej, drobná, ale výrazná ústa, oči, nos, vystouplé lící kosti. Byl to typ ne nepodobný různým izolovaným terranským skupinkám žijícím vysoko v arktických oblastech. Jmenoval se Asra; býval tesařem.

Mluvili jsme.

Asra se myslím smrti nebránil, ale naháněla mu strach; toužil tedy po rozptýlení.

Měli jsme málo společného, kromě blízkosti smrti, a o tom jsme právě mluvit nechtěli; a tak jsme si většinu času moc nerozuměli. Jemu to nevadilo. Mně, mladšímu a nedůvěřivému, by se líbilo porozumění, chápavost, vysvětlování. Ale žádné vysvětlování se nekonalo. Mluvili jsme.

V noci byla ložnice osvětlená, přeplněná a hlučná. Během dne světlo nesvítlo a velká místnost byla ponurá, prázdná a tichá. Leželi jsme vedle sebe na pryčně a tiše si povíдали. Asra ze všeho nejraději vyprávěl rozvláčné historky ze svého mládí na komensální farmě v údolí Kunderer, v tom širokém, úchvatném údolí, které jsem projížděl cestou z hranic do Mishnory. Mluvil dialektem a používal hodně názvů pro lidi, místa, zvyky, nástroje, jejichž význam jsem neznal, a tak jsem málokdy pochytil víc než jen celkový smysl jeho reminiscencí. Když se mu nejvíce ulevilo, obvykle kolem poledne, prosíval jsem ho o nějakou legendu nebo pověst. Většina Getheňanů jich má v zásobě spoustu. Jejich literatura, i

když existuje v psané podobě, se tradičně šíří i ústním podáním, a z tohoto hlediska jsou vlastně všichni gramotní. Asra znal typické orgotské bájesloví, příběhy o Meshovi, pověst o Parsidovi, úryvky velkých epických básní a románové ságy Obchodníci na moři. Toto i to, co si z dětství povzpomínal z místního folklóru, vyprávěl nářečím, které znělo měkce a mazlavě, a když se pak unavil, prosil, abych povídal já. „Co se vypráví v Karhide?“ ptal se mě a třel si přitom nohy, které mu trnuly a úporně ho bolely, a s plachým, vyhýbavým a trpělivým úsměvem se ke mně obracel.

Jednou jsem mu řekl: „Znám příběh o lidech, kteří žijí na jiném světě.“

„Co je to za svět?“

„V podstatě se od tohoto moc neliší, ale neobíhá kolem slunce. Obíhá kolem hvězdy, která se jmenuje Selemý. Je žlutá jako slunce a na tom světě, pod tím sluncem, žijí jiní lidé.“

„To se praví v učení bláznivého kazatele jménem Sanovy, to o těch jiných světech. Když jsem byl malý, chodíval do našeho krbu starý Sanovy a vyprávěl nám, dětem, kam se dostanou lháři, až zemřou, a sebevrazi a zloději - a tam jdeme i my dva, do některého z těch místy

„Ne, to, o čem mluvím, není svět duchů. Je to skutečný svět. Lidé, kteří na něm žijí, jsou skuteční lidé, živé bytosti, jako tady. Ale před dávnou dobou se naučili létat.“

Asra se ušklíbl.

„Ne že by mávali rukama, to ne. Léтали ve strojích podobných autům.“ Těžko se mi to vysvětlovalo v orgotštině, která postrádá přesný výraz pro ‚létat‘; nejbližší je tomu slovo, které spíše znamená ‚klouzat‘. „No a naučili se vyrábět stroje, které se pohybují vzduchem stejně, jako se sáně pohybují po sněhu. A postupně je zdokonalili tak, že létali dál a rychleji, až nakonec vyletěli z té země, jako kámen vystřelený z praku, a mířili nad mraky, pryč z atmosféry, až k jinému světu, obíhajícímu kolem jiného slunce. A když na tom světě přistáli, co tam neobjevili, jako lidi...“

„Kteří se také klouzali ve vzduchu?“

„Možná ano, možná ne... Když přiletěli na moji planetu, my už jsme také věděli, jak se dostat do vzduchu. Ale oni nás naučili, jak cestovat z jednoho světa na druhý, k tomu jsme tehdy žádné stroje neměli.“

Asru zmátlo, že se v příběhu ocitl sám vypravěč. Měl jsem horečku, znepokojovaly mě boláky, které mi po těch medikamentech naskákaly na pažích a hrudníku, a nemohl jsem si vzpomenout, co jsem chtěl dál vyprávět.

„Povídejte dál,“ pobízel mě, protože se tomu snažil přijít na kloub. „Co ještě dělali kromě létání do vzduchu?“

„Hodně se to podobá životu tady. Ale všichni jsou v nepřetržitém kemmeru.“

Uchichtl se. Tady se pochopitelně nedalo utajit nic, takže moje přezdívká mezi spoluvězni a dozorci byla nevyhnutelně ‚pervert‘. Ale tam, kde neexistuje žádná touha a žádný stud, tam není nikdo vyděděncem, jakkoli by se odlišoval; a myslím, že Asru v tu chvíli ani nenapadla spojitost mezi mým sdělením najedné straně a mnou a mými zvláštnostmi na straně druhé. Vysvětlil si to jen jako variaci na staré téma, a proto se malinko pousmál a řekl: „V nepřetržitém kemmeru... Žijí tam lidé za trest nebo za odměnu?“

„To nevím, Asro. A co tady?“

„Ani trest, ani odměna, hochu. Je to prostě svět, nic víc, nic míň. Narodíte se tu...a tak to tady chodí...“

„Já jsem se tady nenarodil. Já jsem sem přiletěl. Vybral jsem si to.“

Kolem nás se rozprostřelo hrobové ticho a dopadl na nás jakoby stín. Kdesi v dálce za stěnami baráků rušil poklid krajiny jediný sotva znatelný zvuk - kvílení ruční pily - jinak nic.

„Ano... jistě,“ mumlal si Asra a vzdychal a masíroval si nohy a přitom malinko naříkal, což si ani neuvědomoval. „My jsme si to nevybrali, nikdo z nás,“ dodal.

Asi dvě noci poté upadl do komatu a zanedlouho zemřel. Nedožvěděl jsem se, proč se ocitl na dobrovolné farmě, jaký zločin nebo přestupek spáchal nebo jaké nesrovnalosti měl ve svých dokladech, věděl jsem jen to, že byl na pulefenské farmě necelý rok.

Den po Asrově smrti mě zavolali k výslechu; tentokrát mě tam museli odnést, a dál už si nepamatuji nic.

KAPITOLA ČTRNÁCTÁ

Útěk

Když i Obsle i Yegey opustili město a Slosův vrátný mi nedovolil vstoupit, pochopil jsem, zeje čas se obrátit na své nepřátele, protože přátelé už mi nebyli k ničemu. Šel jsem ke komisaři Shusgisovi a vydíral jsem ho. Jelikož jsem neměl dost peněz, abych ho mohl uplatit, musel jsem dát všanc svou pověst. Na proradné platí samotná pověst zrádce. Navykládal jsem mu tedy, že jsem v Orgoreynu jako agent Aristokratické frakce v Karhide, která plánuje atentát na Tiba, a že on mi byl přidělen jako kontaktní osoba Sarfu; jestli mi odmítne poskytnout informace, které potřebuji, řeknu svým přátelům v Érhenrangu, že je dvojitým agentem a že slouží frakci Volný obchod. A tato zpráva se pochopitelně dostane zpátky do Mishnory a do Sarfu: ten zatracený hlupák mi uvěřil. Natotata jsem z něho dostal, co jsem potřeboval vědět, a ještě se mě zeptal, jestli souhlasím.

Od mých přátel Obsla, Yegeyho a ostatních mi nehrozilo bezprostřední nebezpečí. Svoje bezpečí si zajistili tím, že obětovali vyslance, a mně věřili, že nebudu dělat potíže ani jim, ani sobě. Dokud jsem nezašel k Shusgisovi, nikdo v Sarfu kromě Gauma nepovažoval za nutné mi věnovat pozornost, teď je ale budu mít v patách. Musím dotáhnout do konce, co mám v úmyslu, a ztratit se. Protože jsem neměl jak předat zprávu přímo někomu v Karhide -poštu by přečetli a telefon nebo rádio odposlechli -, šel jsem poprvé na královské velvyslanectví. Jedním ze zaměstnanců byl Sardon rem ir Chenewich, kterého jsem dobře znal ode dvora. Bez váhání souhlasil, abychom Argavenovi sdělili, co se stalo s vyslancem a kde má být vězněný. Chenewich byl chytrý a čestný člověk, tomu jsem důvěřoval, že vzkaz odešle, aniž ho někdo zachytí, ale uhodnout, co si z té zprávy vybere Argaven a co s ní podnikne, jsem si netroufal. Chtěl jsem, aby Argaven informaci měl pro případ, že se Aiova hvězdná loď znenadání snese z oblaků; v té době jsem ještě choval jistou naději, že na loď vyslal signál, než ho Sarf zalkl.

Teď jsem byl v nebezpečí, a kdyby mě viděli vstupovat do budovy velvyslanectví, byl bych v akutním nebezpečí. Rovnou odtamtud jsem zamířil k seřadišti kolon na jižní straně a před polednem toho dne, Odstreth Susmy, jsem opustil Mishnory stejným způsobem, jakým jsem tam přijel, na voze, jako nakladač. Měl jsem u sebe svá j stará povolení, mírně pozměněná, aby odpovídala mé nové profesi.¹ Padělání dokladů je v Orgoreynu, kde je prohlížejí x-krát za den, riskantní, ale to neznamená, že k němu nedochází, a moji známí v Rybím ostrově mi ukázali, jak na to. Vystupovat pod falešným jménem mě trápí, ale byla to jediná záchrana, jediná možnost, jak bez problémů překonat Orgoreyn na šíř, až k pobřeží Západního moře.

Kolona se s duněním valila přes kundererský most z Mishnory a já jsem byl myšlenkami tam, na západě. Blížila se už zima a já se musím dostat na místo určení, než se silnice pro rychlou dopravu uzavrou, a také tak, aby moje cesta ještě měla nějaký smysl. Dobrovolnou farmu jsem kdysi viděl v Komsvashomu, když jsem byl v Sinothské správě, a hovořil jsem s bývalými vězni z farem. Nemohl jsem se teď zbavit toho, co jsem tehdy viděl a slyšel. Vyslanec, tak citlivý na zimu, že když bylo kolem nuly, už nosil kabát, nepřežije zimu v Pulefenu. Nutnost mě poháněla rychle vpřed, ale kolona mě vezla pomalu, proplétala se městy tu na jih, tu na sever, nakládali jsme a vykládali, takže mi trvalo poloměsíc, než jsem dorazil do Ethwenu při ústí řeky Esagel.

V Ethwenu jsem měl štěstí. V domě přechodných služeb jsem se dal do řeči s nějakými lidmi a dozvěděl jsem se o obchodě s kožešinami nahoře na řece, o tom, jak lovci, kteří vlastní oprávnění, sjíždějí řeku tam a zpátky na saních nebo ledolodích, jezdí tarrenpethským lesem skoro až k ledu. Jejich povídání mě přivedlo na nápad dát se na lov. V Gobrinu žije pesthry s bílou kožešinou stejně jako v Kermu; tato zvířata mají rada posvátné ticho ledovcových oblastí. Když jsem byl malý, lovil jsem v thorových lesích Kermu; proč si nezalovit teď v thorových lesích Pulefenu?

Tam, na dálném západě a severu Orgoreynu, na nekonečných prostorách nedotčené přírody západně od Sembensyenu, se lidé pohybují víceméně volně, protože není tolik inspektorů, aby o nich mohli mít přehled. Tam ještě dožívá do Nové éry pozůstatky dávné svobody. Ethwen je šedý přístav vybudovaný na šedých skalách esagelského zálivu; ulicemi profukuje vlhký vítr od moře, žijí tam přimočarí lidé navyklí bojovat o živobytí s mořem. O Ethwenu mohu říct jen to nejlepší, tam se ke mně obrátila štěstěna.

Koupil jsem si lyže, sněžnice, pasti a zásobu potravin, z komensálního úřadu jsem si opatřil lovecký lístek, oprávnění a identifikační průkaz a spolu se skupinou lovců jsme se pěšky vydali proti proudu řeky Esagel. Vedl nás starší muž jménem Mavriya. Řeka ještě nebyla zamrzlá a na silnicích byly ještě vyježděné koleje od vozů, protože na tomto úbočí u moře i teď, v posledním měsíci roku, více pršelo, než sněžilo. Většina lovců vyčkávala, až uhoří pořádná zima, a v měsíci Thennu pak vyjížděla po řece

Esagel na ledolodích, ale Mavriva měl v úmyslu dostat se na sever brzy a položit pasti tak, abychom zachytili první stěhování pesthry do lesů. Mavriva i ostatní znali tu provincii i severní Sembensyen i Ohňové vrchy a já jsem se cestou po řece od něho přiučil spoustě věcí, které se mi později hodily.

Ve městě Turuf jsem předstíral nemoc a odpojis jsem se od nich. Šli dál na sever a já jsem sám vyrazil severovýchodně do předhůří Sembensyenu. Několik dnů jsem poznával terén a pak, poté co jsem v jednom opuštěném údolí, osmnáct dvacet kilometrů od Turufu, ukryl skoro všechno, co jsem nesl, jsem se vrátil do města, zase jsem do něj vešel z jihu, tentokrát jsem tam zůstal a ubytoval se v domě přechodných služeb. Jako bych se vybavoval na loveckou výpravu, nakoupil jsem lyže, sněžnice, zásoby potravin, kožešinový vak a zimní oblečení, zkrátka všechno znovu; a také chabový ohřívač, stan z umělé koženky a sáně, abych to měl všechno na co naložit. Potom přišlo nicnedělání, jen čekání, až se déšť změní ve sníh a bláto v led; nijak dlouhé, protože víc než měsíc jsem už vlastně byl na cestě z Mishnory do Turufu. V Arhad Tem mrzlo a padal sníh, na který jsem čekal.

Brzy po poledni jsem překonal elektrický plot pulefenské farmy, husté sněžení za mnou rychle zakrývalo stopy. Sáně jsem nechal v lese, v rokli vymleté potokem, východně od farmy, a jen s ruksakem na zádech a sněžnicemi na nohách jsem se vracel na silnici; po ní jsem došel, aniž jsem se nějak skrýval, přímo k přední bráně farmy. Předložil jsem doklady, které jsem během čekání v Turufu znovu zfalšoval. Tentokrát měly 'modré razítko', já jsem byl Thener Benth, propuštěný trestanec, a k papírům byl přiložený rozkaz hlásit se nejpozději do Eps Themu na Třetí dobrovolné farmě pulefenské komensality na dvouletou dozorčí službu. Bystrému oku by ty vydřené papíry připadaly podezřelé, ale tady bylo málo bystrých očí.

Nic jednoduššího než se dostat do vězení. Dostat se ven snad nebude o moc těžší.

Vrchní dozorčí, který byl právě ve službě, mi vynadal, že přicházím o den později, než určuje rozkaz, a poslal mě do ubytovny. Bylo už po jídle a naštěstí bylo také pozdě na to, aby mi vydali předepsanou obuv a uniformu a zabavili mi moje oblečení. Nedostal jsem žádnou zbraň, ale jednu jsem objevil, když jsem se vnučil do kuchyně a škemral o něco k zakousnutí. Kuchař měl svou pušku pověšenou na hřebíku za sporáky. Ukradl jsem ji. Nebyla to žádná smrtící zbraň. Zřejmě i dozorci měli jen tyto pušky. Na farmách vězně nezabíjejí: nechají hlad, zimu a zoufalství dokonat dílo zkázy

Dozorců tam bylo celkem třicet až čtyřicet, vězňů tak sto padesát nebo sto šedesát, všichni vypadali dost zanedbaně, většina tvrdě spala, přestože nebylo moc po Čtvrté hodině. Přidělili mi mladého dozorce, který mě prováděl a ukázal mi spící vězně. Uviděl jsem je ve velké osvětlené šalandě a skoro mě v tu chvíli opustila naděje, že budu schopen jednat hned tuto noc, než upadnu v podezření.

Kolo štěstěny, které se ke mně pootočilo v Ethwenu, teď otáčelo celým světem a já jsem ho měl ve své moci. Když v ničem jiném, tak v jednom jsem býval dobrý - věděl jsem, kdy to velké kolo reaguje na dotek, kdy jednat. Myslel jsem si, že jsem tuto schopnost předvídat pozbyl loni v Erhenrangu a že ji nikdy nezískám zpátky. Skutečně jsem se zaradoval, když jsem opět pocítil starou jistotu, když jsem poznal, že mohu 'kočirovat' osud svůj i světa, jako boby řítící se dolů strmou a nebezpečnou propastí času.

Hrál jsem roli neposedného, zvědavého, přihlouplého človíčka, protože jsem se tam pořád bezcílně potuloval a všude strkal nos, přidělili mi noční hlídku; o půlnoci všichni uvnitř kromě mne a dalšího dozorce spali. Dál jsem tupě bloumal po ubytovně, tam nakoukl, tady se zastavil, postál u prýčen. Plán byl hotov a začal jsem připravovat svou vůli a své tělo na dothe, neboť bez pomoci vnější síty z Temnoty bych jen se svou vlastní silou nevystačil.

Těsně před rozedněním jsem zase zašel do ložnice a kuchařovou puškou jsem během setiny sekundy omráčil mozek Genlyho Aie, zdvihl ho, tak jak byl, a nesl ho přes rameno na strážnici. „Co je?“ v polospánku se zeptal druhý dozorce. „Nech ho!“

„Je mrtvý.“

„Další mrtvý? Pro střeva Meshova! To ještě nezačala pořádná zima!“ Obrátil se, aby se mohl podívat na vyslancovu hlavu, která mi visela na zádech. „Ten? Jako že je oko nade mnou! Dřív jsem nevěřil všemu, co se o Karhiďanech povídá, dokud jsem neuviděl tady tuhle odpornou zrůdu. Celý týden nevstával z postele, jen mupal a vzdychal, ale nečekal jsem, že to vezme takový rychlý konec. Vynes ho někam ven, ať vydrží, než se rozedni, a nestůj tady jak nosič s pytlím bobků...“

Šel jsem po chodbě a cestou se zastavil v inspekční kanceláři. A protože jsem byl dozorce, nikdo mi nebránil, a tak jsem vešel a rozhlížel se, až jsem na stěně objevil panel s poplašným zařízením a vypínači. Žádný z nich nebyl označený, ale vedle nich byla vyrytá písmenka, aby v případě rychlého zásahu nemuseli dozorci dlouze vzpomínat; vysvětlil jsem si, že P. znamená 'ploty', otočil jsem tedy tímto vypínačem, abych přerušil proud ve vnějším oplocení farmy, a šel jsem dál tak, že jsem Aie táhl za ramena. Došel jsem až k strážnému, který měl službu ve vrátnici u dveří. Sehrál jsem scénku - ze všech sil jsem vlekl ten mrtvý náklad; překypoval jsem totiž silou dothe a nechtěl jsem, aby bylo poznat, jak snadno ve skutečnosti utáhnou nebo unesu člověka těžšího než já. Oznámil jsem: „Mrtvý vězeň, řekli mi, ať ho vynesu z ložnice. Kam s ním?“

„To nevím. Někam ven. Pod střechem, ať nezapadne sněhem a neplave nám tady na jaře páchnoucí mrtvola. Venku totiž padá *peditia*." Myslel tím to, čemu my říkáme sníh sove, hustý, vlhký; žádná zpráva mě nemohla potěšit víc. „Tak dobře," odpověděl jsem mu a namáhal jsem se s nákladem ze dveří a za roh ubytovny a hlavně z jeho dohledu. Aie jsem si zase přehodil přes rameno, šel jsem několik set metrů na severovýchod, vyškrábal jsem se na plot bez elektřiny, spustil dolů své břemeno, seskočil, znovu Aie zvedl a uháněl co nejrychleji k řece. Neušel jsem moc daleko od plotu, když se ozvaly píšťalky a rozsvítily se světlomety. Chumelenice byla dost hustá, aby mě schovala, ale zase ne tak hustá, aby v minutě zakryla moje stopy. Přesto jsem se dostal k řece, aniž mi byli v patách. Dal jsem se na sever, šel jsem pod stromy, kde nebylo nasněženo, anebo jsem se brodil ve vodě, když tam zrovna nebyl žádný holý úsek; říčka tvořila přítok Esagelu, byla dost prudká, ale ještě nebyla zamrzlá. Rozednilo se a všechno šlo jako po másle. Pod vlivem dome mi vyslanec vůbec nepřipadal těžký, ačkoli představoval neforemný dlouhý náklad. Říčka mě přivedla do lesa ke strži, kde jsem měl schované sáně, na ně jsem přivázal vyslance, kolem něho a na něho jsem naskládal svoje věci, takže ho nebylo skoro vidět, a to vše jsem utěsnil plachtovinou proti nepohodě. Potom jsem se převlékl, snědl něco ze svých zásob, protože mě už začal pronásledovat hlad, který pociťuje člověk v dlouhotrvajícím dothe. Posléze jsem se vydal po hlavní lesní silnici na sever. Zanedlouho mě dojeli dva lyžaři.

Oblečením i vybavením jsem teď vypadal jako lovec, a tak jsem jim navykládal, že se snažím dohonit Mavrivovu skupinku, která se vypravila na lov poslední dny měsíce Grende. Mavrivu znali, a když si prohlédli můj lovecký lístek, přijali mé vysvětlení. Nepředpokládali, že by uprchlíci zamířili na sever, protože na severu Pulefenu není nic než les a led; je docela možné, že jim vůbec nezáleželo na tom, aby uprchlé muže našli. Proč taky? Jeli dál a asi o hodinu později jsme se znovu míjeli, to když se vraceli zpátky na farmu. Jeden z nich byl ten, se kterým jsem měl noční službu. I když mě měl před očima takovou dobu, neviděl mi nikdy do obličeje.

Jakmile definitivně zmizeli, odbočil jsem z cesty a celý den jsem se velkým obloukem vracel lesem a úbočím východně od farmy, až jsem se nakonec vynořil z té divoké krajiny z východu a došel k zarostlému údolíčku nad Turufem, kde jsem ukryl veškerou náhradní výbavu. V nerovném terénu se nešlo se saněmi zrovna lehce, když jsem navíc táhl další zátěž, ale sněhu už bylo hodně a moc se nebořil a já jsem byl v dome. Musel jsem se udržet ve formě, protože jakmile člověk nechá dothe poklesnout, je konec. Nikdy dřív jsem neudržoval dothe víc než hodinu, ale věděl jsem, že někteří starci si mohou tuto sílu uchovat den a noc, případně i déle, a ukazovalo se, že když se člověk octne v nouzi, pak překoná i to, co kdysi natrénovával. V dome si člověk moc nepřipouští starosti a jediné, co mě znepokojovalo, byl vyslanec, který se z té lehké dávky zvukové vibrace měl už dávno probrat. Vůbec se nehýbal a já jsem neměl čas se mu věnovat. Že by bylo jeho tělo úplně jiné a to, co nás jen omráčí, by jemu přivodilo smrt? Když se kolo štěstěny otáčí v tvé režii, musíš vážít slova: a já jsem ho dvakrát prohlásil za mrtvého a nesl jsem ho tak, jako se nosí mrtvoly. Napadlo mě, že vlastně vláčím přes hory a doly mrtvolu a že jsem to nakonec dělal nadarmo, že pohasla má šťastná hvězda i jeho život. Při tom pomyšlení jsem se zpotil a zanádal jsem si a dothe ze mě začala unikat jako voda z prasklého džbánu. Ale šel jsem vytrvale dál, a síla mě neopustila, dokud jsem nedošel až ke skryši a nepostavil stan a neudělal vše potřebné pro Aie. Otevřel jsem krabici s kostkami koncentrované výživy, většinu jsem zhltl, ale některé jsem do něho vpravil v podobě vývaru, protože vypadal opravdu vyhládle. Na pažích a na prsou měl vředy, které mokvaly, jak na ně doléhal špinavý spací pytel. Vyčistil jsem mu je a uložil jsem ho do teplého kožešinového pytle; byl tedy v bezpečí, jaké mohla poskytnout zima a volná příroda; víc jsem pro něho udělat nemohl. Přišel večer a mě obestírala čím dál větší tma, byla to jakási daň za to, jak jsem předtím vůlí shromáždil veškerou tělesnou sílu; tmě musím svěřit sebe i jeho.

Spali jsme. Padal sníh. Muselo sněžit celou noc a celý den, co jsem spal hlubokým spánkem *thangen*, nežuřila vichřice, ale byla to první pořádná chumelenice té zimy. Když jsem se konečně probudil a vysoukal se ven, zjistil jsem, že stan je napůl zbořený. Na sněhu si pohrávalo slunce a modré stíny. Vysoko a daleko na východě jasnou oblohu částečně zatemňoval jeden šedý mrak; kouř Udenushreke, nejbližšího z Ohňových vrchů. Kolem špičky stanu ležel sníh, hromady, kopce, kopečky, všechno bílé, nedotčené.

Stále ještě jsem se zotavoval, byl jsem slabý a ospalý, ale kdykoli jsem se vzbudil, dával jsem Aiovi vývar, pokaždé jen trošičku, a ten večer se probudil k životu, i když jeho mozek ještě ne. Vyrážel ze sebe výkřiky, jako by se strašně bál. Klekl jsem si k němu, ale bránil se a chtěl se mi vymanit, stálo ho to však tolik úsilí, že omdlel. Tu noc hodně mluvil, jazykem, který jsem neznal. Bylo to zvláštní, v tom tmavém tichu pustiny slyšet slova v jazyce, který se naučil na jiném světě, než je tento. Další den byl problematický, protože kdykoli jsem se o něj chtěl postarat, považoval mě zřejmě za dozorce na farmě a propadal panice, že mu podám nějakou drogu. Bylo mi ho líto. Přecházel v těch chvílích do orgotštiny pomíchané s karhidštinou a žádonil: „Ne, to ne," a bojoval se mnou s úžasnou vervou. Tak

to šlo pořád dokola, a poněvadž jsem byl ještě v thangu a měl jsem zesláblé končetiny i vůli, připadalo mi, že nemám vůbec šanci ho zaopatřit. Ten den mě také napadlo, že mu nejenom podávali nějaké léky, ale i vygumovali mozek, že z něho udělali duševně chorého, imbecila. A v tu chvíli jsem zalitoval, že raději nezemřel na saních v morovém lese, nebo že mě vůbec potkalo jakés takés štěstí. Měli mě zatknout, hned jak jsem vyjel a; Mishnory a poslat na nějakou farmu, abych vypil svůj kalich hořkosti do dna.

Procitl jsem ze spánku, on mě pozoroval.

„Estravene?“ zašeptal slabounce a užasle .

Srdce mi poskočilo. Uklidnil jsem ho a postaral jsem se o něho; tu noc jsme se oba dobře vyspali.

Dalšího dne na tom byl mnohem lépe, k jídlu se posadil. Boláky na těle se mu hojily. Zeptal jsem se ho, od čeho je má.

„Nevím. Myslím, že je způsobily ty drogy. V jednom kuse mi dávali injekce ...“

„Proti kemmeru?“ Věděl jsem o tom od lidí, kteří buď z farem utekli, nebo byli propuštěni.

„Taky, ale i jiné, ani nevím, co to bylo, jakési injekce, po kterých člověk mluví pravdu. Bylo mi z nich špatně, ale oni mi je dávali dál. Co se snažili zjistit? Co jsem jim mohl prozradit?“

„Možná že ani tak moc nevyzvídali, jako se vás spíše snažili domestikovat.“

„Domestikovat?“

„Docílit, že budete závislý na jednom z těch orgrevových derivátů a ty z vás udělají povolného člověka. To se praktikuje i v Karhide. Anebo s vámi a s ostatními prováděli nějaký pokus. Někdo mi říkal, že na vězních na farmách testují halucinogenní drogy a techniky ovlivňování myšlení. Když jsem to slyšel, měl jsem své pochybnosti; teď už nemám.“

„Vy máte tyto farmy i v Karhide?“

„V Karhide? Ne.“

V rozčilení si mnul čelo. „Předpokládám, že v Mishnory by řekli, že taková místa v Orgoreynu neexistují.“

„Naopak. Chlubili by se jimi a ukazovali by vám záznamy a fotky z dobrovolných farem, kde se léčí sexuální úchytky a poskytuje záchrana degenerovaným kmenovým skupinám. A třeba by vás provedli dobrovolnou farmou Prvního okresu, která je těsně u Mishnory a je po všech stránkách ukázková. Jestli věříte, pane Aii, že v Karhide máme také farmy, strašně nás přeceňujete. Nejsme rafinovaný národ.“

Dlouho ležel a jen hleděl na žhnoucí chabový ohříváč, který jsem nastavil tak, že vydával horko až k zadušení. Potom se podíval na mě.

„Všechno jste mi vyprávěl dnes ráno, já vím, ale myslím, že jsem ještě nebyl schopen vnímat. Kde to jsme? Jak jsme se sem dostali?“

Řekl jsem mu to znovu.

„Vy jste prostě... odešel i se mnou?“

„Pane Aii, odejít odtamtud klidně mohl každý z vězňů nebo vy všichni společně, kdykoli v noci. Kdybyste nebyli vyhladovělí, vyčerpaní, demoralizovaní a zdrogovaní; a kdybyste měli zimní oblečení a kdybyste měli kam jít... V tom je ten háček. Kam byste šel? Do města? Žádné doklady; jste vyřízen. Do přírody? Žádný úkryt; jste vyřízen. Předpokládám, že v létě na pulefenské farmě hlídky posilují. V zimě však využívají na hlídání zimu samotnou.“

Skoro neposlouchal. „Estravene, vy byste mě přece neunesl ani třicet metrů. Natož pak, abyste utíkal a nesl mě několik kilometrů cestou necestou a potmě -“

„Byl jsem v dothe.“

Zaváhal. „Vyvolané vůlí?“

„Ano.“

„Vy jste... jedním z handdarů?“

„Byl jsem v handdaře vychován a dva roky jsem pobýval v pevnosti Rotherer. V Kermu jsou většinou obyvatelé vnitřních krbů handdarové.“

„Měl jsem za to, že po období dome má extrémní odčerpání energie nutně za následek něco jako kolaps -“

„To má, říká se tomu thangu, spánek ve tmě.. Trvá mnohem déle než samotné dome, a když toto období regenerace začne, je velice nebezpečné se mu bránit. Spal jsem v kuse dvě noci. A stále ještě jsem v thangu; nezvládl bych přechod kopce. A patří k tomu i hlad; snědl jsem už většinu toho, co jsem si naplánoval, že mi vydrží týden.“

„No tak dobře,“ odbyl to nevrle. „Připustme, že vám věřím – co mi zbývá než vám věřit? Já jsem tady, vy jste tady... Ale nechápu to. Nerozumím, proč jste to všechno podnikl.“

To mě rozčílilo a musel jsem upřeně hledět na nůž, který mi ležel u ruky, a nedíval jsem se na něho ani jsem neodpovídal, dokud jsem svůj hněv nezvládl. Naštěstí jsem ještě nebyl v ráži a řekl jsem si, že do toho u nás tak dobře nevidí, že je přece jen cizinec, že s ním špatně zacházeli a že je

vystrašený. Takže jsem ho v duchu ospravedlnil a nakonec jsem řekl: „Cítím, že jsem to částečně zavini já, že jste přišel do Orgoreynu, a že jste se tedy octl na pulefenské farmě. A rád bych to nějak odčinil.“

„S mým příchodem do Orgoreynu jste vy neměl nic společného.“

„Pane Aii, my se díváme na tytéž události různýma očima; mylně jsem si představoval, že nám budou připadat stejné. Vezměme třeba loňské jaro. Asi poloměsíc před Slavností usazení klenáku jsem začal naléhat na Argavena, aby vyčkal, aby nečinil žádná rozhodnutí, co se týká vás a vaší mise. Audience již byla naplánovaná a zdálo se nejlepší nechat tomu volný průchod, a přitom od toho nic neočekávat. Myslel jsem si, že to všechno chápete, a v tom jsem se mýlil. Bral jsem věci příliš samozřejmě. Nechtěl jsem vás urazit ani vám radit; předpokládal jsem, že jste vytušil nebezpečí vyplývající z náhlé Tibovy převahy v kyorremy. Kdyby Tibe vymyslel nějaký dobrý důvod, proč se vás bát, obvinil by vás, že sloužíte nějaké frakci, a Argaven, kterého strach snadno vyvede z míry, by vás pravděpodobně nechal zavraždit. Chtěl jsem, abyste byl dole a v bezpečí, zatímco Tibe byl nahoře, u moci. A nakonec se stalo, že jsem skončil dole s vámi. Ten můj pád musel nastat, i když jsem nečekal, že k němu dojde právě tu noc, kdy jsme spolu mluvili; ale nikdo nevydrží ve funkci Argavenova ministerského předsedy dlouho. Poté co jsem obdržel nařízení o exilu, neměl jsem možnost se s vámi spojit, aniž jsem vás kompromitoval a uvedl do ještě většího nebezpečí. Přijel jsem do Orgoreynu. Snažil jsem se vám navrhnout, abyste se sem vydal také. Intervenoval jsem u těch komensalů Třiatřicítky, kterým jsem nedůvěřoval nejméně ze všech, aby vám povolili vstup; bez jejich pomoci byste povolení nedostal. Viděli ve vás, a já jsem je v tom podporoval, způsob, jak se dostat k moci, způsob, jak skoncovat s rostoucím soupeřením s Karhide, jak znovu nastolit volný obchod, příležitost, jak se vymanit ze spárů Sarfu. Jenže jsou to ustrašenci ustrašení, kteří se bojí jednat. Místo aby s vámi vyrukovali na veřejnost, tak vás skrývali, a ztratili tak svou šanci. Prodali vás Sarfu, aby si zachránili vlastní kůži. Příliš jsem na ně spoléhal, a proto je to jen a jen moje vina.“

„Ale k čemu to všechno - ty intriky, skrývání, honba za mocí, pletichy - jaký to mělo smysl? Co jste sledoval?“

„To co vy. Spojenectví svého světa s vašimi světy. Co jste si myslel?“

Upřeně jsme na sebe hleděli přes žhnoucí ohříváč, jako dvě panny ze dřeva.

„Vy vážně chcete říct, že i kdyby to spojenectví navázal Orgoreyn - ?“

„I kdyby ho navázal Orgoreyn. Karhide by se přidala co nevidět. Myslíte, že bych uplatňoval shifgrethor, když je toho tolik v sázce a týká se to nás všech, všech obyvatel této planety? Copak záleží na tom, která země se rozhybe jako první, pokud se rozhybe?“

„Jak vám mám věřit?“ vybuchl. Následkem tělesné slabosti zaznívalo jeho rozhořčení posmutněle a plačtivě. „Jestli je to všechno pravda, mohl jste mi to vysvětlit dřív, Ioni na jaře, a mohli jsme být oba ušetřeni výletu do Pulefenu. Vaše snažení v můj prospěch - “

„Selhalo. A způsobilo vám bolest, ponížení a ohrozilo vaši bezpečnost. To dobře vím. Kdybych se ale snažil kvůli vám pustit do křížku s Tibem, nebyl byste tady, byl byste v Erhenrangu v hrobě. A v Karhide i v Erhenrangu je teď hrstka lidí, kteří věří tomu, co říkáte, protože mě vyslechli. Mohou vám ještě posloužit. Mou největší chybou bylo, že jsem vám jasně neřekl, co a jak. Nejsem na to zvyklý. Nejsem zvyklý rozdávat a přijímat rady, ani obviňovat a nechat se obviňovat.“

„Nechci být nespravedlivý, Estravene -“

„A přesto jste. Je to zvláštní. Jsem na celém Gethenu jediný, kdo vám bezvýhradně důvěřuje, a přitom jsem na Gethenu jediný, komu odmítáte důvěřovat vy.“

Položil si hlavu do dlaní. Konečně promluvil: „To mě mrzí, Estravene.“ Byla v tom jak omluva, tak přiznání viny.

„Podstata je v tom,“ pokračoval jsem, „že nejste schopen nebo ochoten uvěřit skutečnosti, že já vám věřím.“ Stoupl jsem si, protože jsem měl křeče v nohách, a zjistil jsem, že se chvějí zlostí a únavou. „Naučte mě vaši myšlenkovou domluvu,“ pokusil jsem se o lehký tón bez jakékoli zloby, „váš jazyk, který neobsahuje žádné lži. Naučte mě to a potom se mě zeptejte, proč jsem udělal, co jsem dělal.“

„To bych opravdu rád, Estravene.“

KAPITOLA PATNÁCTÁ

K ledovci

Vzbudil jsem se. Doposud mi připadalo divné a neuvěřitelné probudit se v zšeřelém vyhrátém jehlanu a poslouchat rozum, který mi napovídal, že jsem ve stanu, že žiji, že už nejsem na pulefenské farmě. Tentokrát jsem při probuzení už necítil žádnou cizotu, jen vděk za pokoj v duši. Posadil jsem se, zívá a prsty jsem si prohrábl rozčuchané vlasy. Podíval jsem se na Estravena, který byl natažený na spacím pytli kousek ode mne a spokojeně oddychoval. Neměl na sobě nic než kalhoty pod kolena; bylo mu horko. Tmavá tajuplná tvář byla vystavena světlu a mému pohledu. Ve spánku vypadal Estraven trochu přihloupě, jako ostatně každý: kulatý výrazný obličej uvolněný a nepřístupný, kapičky potu na horním rtu a nad hustým obočím. Vzpomněl jsem si, jak tehdy při té parádě stál vyšňořený, jak se slušelo na jeho funkci, a potil se na slunci. Teď jsem ho viděl v chladnějším světle, bezbranného a polonahého, poprvé jsem viděl, jaký opravdu je.

Vzbudil se pozdě a trvalo mu, než se probral. Nakonec se se zíváním vypotácel, natáhl si košili, vystrčil hlavu, aby zhodnotil počasí, a pak se mě zeptal, jestli si dám šálek orshe. Když zjistil, že já už jsem předtím cosi podnikal a uvařil hrnec tohoto moku z vody, kterou předešlého večera nechal v hrnci na kamínkách coby led, odměřeně poděkoval, posadil se a pil.

„Tak kam jdeme, Estravene?“

„Záleží na tom, kam chcete jít, pane Aii. A také, na jakou cestu si troufnete.“

„Jak se dá co nejrychleji zmizet z Orgoreynu?“

„Dát se na západ. Na pobřeží. Nějakých padesát kilometrů.“

„Tak o čem přemýšlíme?“

„Přístavy tady zamrzají nebo už zamrzlé jsou. Ať tak či onak, žádná loď nevyplovává v zimě daleko. Pro nás by to znamenalo přečkat v nějakém úkrytu do příštího jara, kdy velké lodě vyrážejí za obchodem do Sithu a Perunteru. Jestli bude dál v platnosti obchodní embargo, do Karhide nezamíří ani jedna. Snad bychom si plavbu mohli na lodi nějak odpracovat. Bohužel jsem bez peněz.“

„Máme jinou možnost?“

„Do Karhide. Po souši.“

„A to je jak daleko? Patnáct set kilometrů?“

„Tak nějak, po silnici. Jenže my bychom po silnici nemohli. Nedostali bychom se přes prvního inspektora. Naše jediná možná cesta vede na sever přes hory, východně přes Gobrin a dolů do Guthenského zálivu na hranice.“

„To myslíte Gobrin - ten ledovec?“ Přikývl.

„To se snad v zimě ani nedá, nebo ano?“

„Mylím, že při troše štěstí ano, jako u jiných zimních cest. Přechod ledovce je dokonce v zimě z jednoho prostého důvodu lepší. Jak víte, pěkné počasí má tendenci se udržovat nad velkými ledovci, kde led odráží sluneční žár; bouře jsou vytlačovány na kraj. Odtud také pramení pověsti o ‚místě uprostřed vánice‘. To by mohlo hrát v náš prospěch. Máloco jiného.“

„Tak vy vážně uvažujete - “

„Kdybych neuvažoval, nemělo by smysl vás vyvádět z pulefenské farmy.“

Byl pořád ještě odměřený, rozladěný, zakaboněný. Včerejší rozhovor nám dal oběma zabrat.

„Jestli tomu dobře rozumím, považujete přechod ledovce za přijatelnější riziko než čekat do jara na plavbu přes moře.“ Přikývl.

„Samota,“ lakonicky vysvětlil.

Chvilí jsem o tom přemýšlel. „Doufám, že jste vzal v úvahu, že k tomu nejsem uzpůsoben. Ani zdaleka nejsem tak odolný proti zimě. Nejsem žádný zvláštní lyžař. A nejsem zrovna ve formě, i když na tom jsem mnohem lépe, než jsem byl před pár dny.“ Znovu přikývl. „Myslím, že bychom to mohli zvládnout,“ pronesl s tou neskonale bezelstností, kterou jsem tak dlouho považoval za ironii.

„Tak dobře.“

Podíval se na mě a vypil čaj do dna. Při troše dobré vůle by se tomu opravdu dalo říkat čaj; orsh je hnědý, sladkokyselý nápoj uvařený z praženého zrní perm, bohatý na vitamín A a C, cukr a povzbuzující látku příbuznou lobelinu. Tam, kde na Zimní planetě není pivo, tam je orsh; kde není ani pivo, ani orsh, tam nejsou žádní lidé.

„Bude to těžké,“ řekl a položil šálek. „Nesmírně těžké. Jestli nám nebude přát štěstí, nezvládneme to.“

„Raději bych umřel někde na ledovci než v té žumpě, ze které jste mě vytáhl.“

Ukrojil kus sušeného chlebového jablka, plátek mi nabídl, posadil se a žvýkal a přitom meditoval. „Budeme potřebovat víc jídla," konstatoval.

„Jestli se opravdu dostaneme do Karhide, co se stane s vámi? Vaše vypovězení platí."

Upřel na mě své vydřené oči. „Ano. Asi bych zůstal na této straně."

„A kdyby zjistili, že jste jejich vězni dopomohl k útěku - ?"

„To vůbec nemusí zjistit." Usmál se, sice spíše neradostně, a dodal: „Nejdříve musíme přejít ten led."

„Estravene, poslouchejte, můžete mi prominout, co jsem vám včera řekl?" vyrazil jsem ze sebe.

„Nusuth." Vstal, pořád ještě žvýkal, oblékl si hieb a nazul boty a jako vydra vyklouzl samotářským otvorem ze stanu. Už byl venku a znovu nakoukl dovnitř. „Možná že se vrátím pozdě, třeba se zdržím přes noc. Zvládnete to tady?"

„Ano."

„Fajn." A zmizel. Nepoznal jsem člověka, který dovedl tak bezvýhradně a tak rychle zareagovat na změněnou situaci jako Estraven. Já jsem se zotavoval a měl jsem chuť jít; on překonal thangen; v okamžiku, kdy to všechno bylo jasné, zmizel. Nikdy nejednal zbrkle nebo uspěchaně, ale byl vždycky pohotov. Tohle bylo nepochybně tajemstvím výjimečné politické kariéry, kterou kvůli mně zahodil; a také to vysvětlovalo jeho víru ve mne a oddanost mé misi. Když jsem přiletěl, on pohotově jednal. Na Zimní planetě jediný.

Přesto o sobě tvrdil, že je pomalý a výjimečné události že ho dokážou zaskočit.

Jednou mi řekl, že poněvadž mu to tak pomalu myslí, musí vycítit intuitivně, kam se jeho 'štěstí' ubírá, a že ho jeho intuice málokdy zklamala. Říkal to vážně; je docela možné, že to byla pravda.

Věštcí z pevností nejsou na Zimní planetě jediní, kdo vidí dopředu. Vytrénovali se v umění předvídat a podrobili si předtuchu, ale jistotu nezvýšili. Yomeshové v této otázce zastávají názor, že se tu zřejmě nejedná čistě o dar předvídaní, ale spíše o schopnost vidění (i když je to jen záblesk) *všeho najednou*: vidění celku.

Když byl Estraven pryč, nastavil jsem ohřívač na nejvyšší teplotu, a tak jsem se poprvé po dlouhé době důkladně zahřál. Po jak dlouhé době? Myslím, že už je Tem, první měsíc zimy a nového roku jedna, ale v Pulefenu jsem úplně ztratil pojem o čase.

Ten ohřívač byl jedním ze skvělých a úsporných vynálezů, které Getheňané po tisíciletích snažení přelstít zimu dovedli k dokonalosti. Už jen termonukleární pohon by ho mohl dál vylepšit. Jeho bionická baterie vydržela čtrnáct měsíců nepřetržitého chodu, jeho tepelný výkon byl úžasný, byla to kamínka, vařič a světlo v jednom a vážil asi dva kilogramy. Bez něho bychom v žádném případě neušli ani padesát kilometrů. Estravena určitě stál hodně peněz, těch peněz, které jsem mu tak povzneseně předal v Mishnory. Speciální stan, který byl z koženky, odolný proti povětrnostním vlivům a alespoň částečně zabraňující srážení vody uvnitř, což je ve studeném počasí na stany přímo mor; kožešinové spací pytle z peshry, oblečení, lyže, sáně, zásoby potravin, všechno nejlepší značka a kvalita, lehoučké, trvanlivé, drahé. Jestli šel opatřit další jídlo, za co?

Vrátil se, až když se dalšího dne smrákalo. Několikrát jsem se osmělil na sněžnicích ven, pajdal jsem na nich po úbočích zasněženého údolí, které ukrývalo náš stan, sbíral sílu a trénoval. Byl jsem zdatný lyžař, ale na sněžnicích mi to moc nešlo. Příliš daleko do kopců jsem se neodvážil, abych se neztratil; byla to divoká krajina, příkré srázy, plno potoků, strží a směrem na východ se prudce až do oblak zvedaly hory. Měl jsem dost času popřemýšlet, co bych v těchto zapomenutých končinách asi dělal, kdyby se Estraven nevrátil.

Mihl se zšeřelým svahem - byl vynikající lyžař - a zastavil vedle mě, špinavý, unavený, obtěžkaný. Na zádech měl rozměrný pytel, černý jak saze, nacpaný balíčky: jako Ježíšek na staré dobré Zemi. V balíčcích byly kadikové klíčky, sušená chlebová jablka, čaj, plátky tvrdého červeného cukru, který chutnal jako na Zemi, ale který Getheňané rafinují z nějakých hlíz.

„Jak jste k tomu všemu přišel?"

„Ukradl jsem to," odpověděl bývalý karhidský premiér a přitom si nahříval ruce nad kamínky, které zatím nezeslabil; i jemu bylo zima. „V Turufu. Měl jsem namále." Víc jsem se nikdy nedozvěděl. Nebyl na svůj lup pyšný a nebyl ani schopen se tomu zasmát. Krádež je na Zimní planetě hřích nejvyšší; po pravdě řečeno, větší opovržení než zloděj si zaslouží jen sebevrah.

„Nejdříve sníme toto," řekl, zatímco já jsem dával na vařič hrnec se sněhem. „To, co je těžké." Většinu zásob, které přivezl předtím, tvořila 'hyperstrava', směs vysokoenergetických potravin, obohacených o minerální látky, dehydrovaných a slisovaných do kostek - orgotský název pro ni byl gichy-michy a i my jsme jí tak říkali, i když jsme se spolu pochopitelně bavili karhidský. Hyperstravy jsme měli na šedesát dní při minimálních dávkách: půl kila na den a osobu. Estraven se tehdy večer umyl, pojedl a pak dlouho seděl u kamínek a přesně počítal, kolik čeho máme a jak a kdy to musíme spotřebovat. Neměli jsme váhu, musel tedy odhadovat, k dávkování mu posloužila půlkilová krabice od gichy-michy. Znal, stejně jako mnoho jiných Getheňanů, kalorickou a výživnou hodnotu každého

jídla; věděl, kolik čeho bude v různých podmínkách potřebovat, a dokázal dost přesně odhadnout moji spotřebu. Na Zimní planetě jsou tyhle znalosti k nezaplacení, zvyšují pravděpodobnost přežití.

Když byl konečně s plánováním denních přidělů hotov, překulil se na spací pytel a usnul. Ze sna pak v noci vykřikoval číslice: slyšel jsem váhy, dny, vzdálenosti...

Měli jsme ujít, velice zhruba, třináct set kilometrů. Prvních sto padesát bude směrem na sever nebo severovýchod, povede lesem a nejsevernějšími výběžky pohoří Sembensyenu k velkému ledovci, pevninskému ledovému příkrovu, který pokrývá ledvinovitě vytvarovaný Velký kontinent severně od čtyřicáté páté rovnoběžky a na některých místech se zakusuje až po třicátou pátou. Jeden z těchto jižních výběžků vybíhá do oblasti Ohňových vrchů, posledních vrcholů Sembensyenu, a právě tam byl náš první cíl. Estraven logicky uvažoval, že v těchto horách bychom měli být schopni se dostat nahoru na ledový příkrov, buď že naň sestoupíme z horského svahu, nebo naň vyšplháme po některém z menších ledovců, které z něho vytékají. A pak už pojedeme po ledu, asi tisíc kilometrů na východ. Tam, kde se u Guthenského zálivu jeho okraj znovu stáčí na sever, z něho sestoupíme a posledních osm set až šestnáct set kilometrů půjdeme napříč přes Shensheyské močály, které by v té době měly být tak tři až šest metrů hluboko pod sněhem, ke karhidské hranici.

Tato trasa od samého počátku až do konce procházela neobydlenou, či lépe řečeno neobyvatelnou pustinou. Nebudeme potkávat žádné inspektory. To bylo nepochybně ze všeho nejdůležitější. Já jsem neměl žádné doklady a Estraven prohlásil, že jeho by už žádné další falšování nevydržely. A kromě toho, i když bych se možná ve chvílích, kdy nikdo neočekává nic jiného, mohl vydávat za Getheňana, pro bystré oko, které mě hledá, jsem prostě nepřestrojitelný. Z tohoto hlediska byla tedy pro nás cesta, kterou navrhl Estraven, vysoce praktická.

Ze všech ostatních hledisek se zdála naprosto šílená.

Tento názor jsem si nechal pro sebe, poněvadž jestliže jsem říkal, že bych raději zemřel na útěku, kdybych si mohl svou smrt vybrat, myslel jsem to smrtelně vážně. Estraven však neustále bádá, jestli by nebyla jiná možnost. Další den jsme pečlivě balili a nakládali na sáně a do toho se Estraven zeptal: „Kdybyste se spojil s hvězdnou lodí, kdy by sem mohla doletět?”

„V rozmezí od osmi dnů do poloměsíce. Záleží na tom, na kterém místě oběžné dráhy kolem slunce se nachází. Může být třeba na opačné straně slunce než Gethen.”

„Dřív to nejde?”

„Ne, dříve ne. Uvnitř sluneční soustavy nelze použít NAFAL pohon. Loď se sem může dostat jen na raketový pohon, což by jí trvalo nejméně osm dní. Proč?”

Napřed pevně utáhl provaz a zasukoval ho a teprve potom odpověděl. „Zvažoval jsem, jestli by nebylo rozumné požádat o pomoc z vašeho světa, když moje se zdá neúčinná. V Turufu je rádiový maják.”

„Jak silný?”

„Moc ne. Nejblíže velký vysílač by byl v Kuhumey, což je odsud přes šest set kilometrů na jih.”

„Kuhumey je velké město, ne?”

„Čtvrt miliónu duší.”

„To bychom se k tomu vysílači museli nějak probojovat; a potom se přinejmenším osm dní skrývat, protože Sarf by byl v pohotovosti ... To nemáme valnou naději.”

Přikývl. Vytáhl jsem ze stanu poslední balíček kadikových klíčků, našel pro něj na saních vhodné místo a dodal: „Kdybych zavolał loď tehdy v Mishnory - tu noc, co jste mi řekl, abych - tu noc, kdy mě zatkli... Jenže Obsle měl můj ansibl; a má ho pořád, jak předpokládám.”

„Může ho použít?”

„To ne. Ani nechtěně, při nějaké neopatrné manipulaci. Nastavení souřadnic je mimořádně složité. Ale mrzí mě, že jsem ho nepoužil já.”

„Mne zase mrzí, že jsem nepoznal, že hra skončila tehdy, ten den,” řekl a usmál se. Nebyl z těch, kdo litují svých činů.

„Vy jste to myslím poznal, ale já jsem vám nevěřil.”

Když jsme sáně naložili, trval na tom, že zbytek dne nebudeme dělat nic, jen nabírat energii. Ležel ve stanu a psal si rychle do malého notýsku drobným stojatým spojovaným písmem, jak je v Karhide zvykem, záznam, který tvoří předcházející kapitolu. Minulý měsíc se mu nedařilo psát deník pravidelně a to ho znepokojovalo; měl snahu si ho vést systematicky. Podle mého mínění ty zápisy pociťoval jako závazek vůči své rodině, nebo s ní tímto způsobem jakoby udržoval spojem. To jsem se však dozvěděl až později, v té době jsem nevěděl, co píše, a posedával jsem, voskoval lyže nebo nedělal nic. Pískal jsem si jakousi taneční melodii, ale v půli jsem se zarazil. Měli jsme jen jeden stan, a jestliže jsme ho měli nějakou dobu sdílet, aniž jsme si leželi na nervy, chtělo to beze sporu jistou dávku sebekázně, dobrého vychování... Estraven zvedl hlavu a podíval se na mě, když jsem pískal, to je pravda, ale nijak podrážděně. Vypadal přitom spíše zasněně a řekl: „Škoda že jsem o vaši loď nevěděl loni... Proč vás k nám poslali samotného?”

„První vyslanec vždycky letí sám, na kteroukoli planetu. Jeden cizinec je něco jako kuriozita, dva už jsou invaze.“

„To si ale u vás moc neceníte života toho prvního vyslance.“

„To není pravda. Ekumen si cení vysoko každého života. A z toho vyplývá, že je lepší vystavit nebezpečí jeden život než dva nebo dvacet. Kromě toho, víte, ono posílat lidi na takové dlouhé lety je také hodně drahé a časově náročné. A já jsem o tu práci upřímně řečeno požádal.“

„Odvážnému všechna čest,“ bylo zjevně přísloví, protože k němu ještě mírným hlasem dodal: „Až dojdeme do Karhide, nebudeme vědět, co s tou ctí...“

Přistihl jsem se, že mu věřím, že opravdu do Karhide dojdeme, že zdoláme třináct set kilometrů hor, strží, rozsedlin, sopek, ledovců, ledových příkrovů, zamrzlých močálů a zamrzlého zálivu, to všechno pusté, opuštěné, bez možnosti úkrytu, v zimních bouřích uprostřed doby ledové. Seděl a psal deník se stejnou zatvrdelou důkladností a vytrvalostí, jakou jsem pozoroval u pomateného krále, když na lešení nahazoval maltu, a řekl: „Až dojdeme do Karhide...“

Jeho až nebylo jen tak nějaké časově nevyomezené přání. Měl v úmyslu být v Karhide nejpozději čtvrtý den čtvrtého měsíce zimy, v Arhad Anner. Na cestu jsme se měli vydat následující den, třináctý den prvního měsíce, Tormenbod Them. Naše zásoby potravin, ať počítal, jak chtěl, nevyjdou na více než tři gethenské měsíce, 78 dní; takže abychom byli v Karhide v Arhad Anner, musíme denně ujít dvacet kilometrů, sedmdesát dní za sebou. Toto všechno jsme už domluvili. Nic dalšího na práci, jen se pořádně vyspat.

Za úsvitu jsme vyšli, na sněžnicích, lehce sněžilo, bylo bezvětří. Na kopcích ležel *bessa*, lehounký prašan, kterému myslím Terrané říkají ‚divoký‘ sníh. Sáně byly vrchovatě naložené; Estraven hádal, že budeme muset utáhnout celkem asi 150 kilogramů. V tom měkkém sněhu se sáně přece jen táhly těžko, i když byly snadno ovladatelné jako chytře zkonstruovaná loďka; skluznice byly přímo zázračné, vrstva polymeru na nich snižovala odpor na minimum, což ovšem nebylo k ničemu, když sáně jako celek uvízly v závěji. Na takovém povrchu a v takovém terénu - nahoru a dolů svahy a roklemi - se nám osvědčilo, když byl jeden zapražený vpředu a táhl a druhý vzadu tlačil. Celý den poletoval sníh. Dvakrát jsme zastavili, abychom něco zakousli. Kopce všude kolem a v nich hrobové ticho. Pokračovali jsme dál a najednou padl soumrak. Zastavili jsme v údolí, které nápadně připomínalo to, které jsme ráno opustili, úzké údolíčko mezi bílými hrby kopců. Byl jsem tak unavený, že jsem sotva pletl nohama, přesto jsem nemohl uvěřit, že den končí. Sámometr ukazoval, že jsme urazili skoro dvacet pět kilometrů.

Jestliže se nám takto dařilo s plně naloženými sáněmi, v prašanu, v divoké krajině, kde jsme zdolávali doslova hory a doly, pak nahoře, na ledu, by to mohlo jít ještě lépe, podklad bude tvrdý, povrch rovný a nákladu čím dál méně. Předtím jsem Estravenovi důvěřoval spíše silou vůle než spontánně; teď jsem mu věřil bezvýhradně. Budeme v Karhide za sedmdesát dnů.

„Vy jste už takto někdy cestoval?“ zeptal jsem se.

„Se saněmi? Častokrát.“

„Na dlouhé vzdálenosti?“

„Kdysi na podzim, to už je hodně roků, jsem ušel po Kermském ledu pár set kilometrů.“

Spodní výběžek Kermu, nejjižnější hornatý poloostrov karhidského polokontinentu, je, stejně jako sever, pokrytý ledovcem. Obyvatelstvo na Velkém kontinentu gethenském žije na pruhu země mezi dvěma bílými stěnami. Bylo vypočítáno, že kdyby sluneční záření kleslo o dalších osm procent, ty bílé stěny by se spojily; žádní lidé, žádná země, jen led.

„Proč?“

„Zvědavost, dobrodružství.“ Zasáhl a pousmál se. „Zvýšení komplexnosti a intenzity inteligentního života,“ citoval jeden z mých ekumenických výroků.

„A, vy jste vlastně vědomě rozšiřoval vývojovou tendenci, která je podstatou bytí; jedním jejím projevem je zkoumání.“ Oba jsme byli se sebou spokojeni, seděli jsme ve vyhřátém stanu, popíjeli horký čaj a čekali, až se uvaří kaše z kadikových klíčků.

„Přesně tak,“ souhlasil. „Bylo nás šest. Všichni mladí. Můj bratr a já z Estre, čtyři naši přátelé ze Stoku. Podnikli jsme tu cestu jen tak, neměla žádný jasný cíl. Chtěli jsme spatřit Teremander, horu, “ která se tam dole tyčí z ledu. Málokdo ji kdy viděl z pevniny.“

Kaše byla hotová, jiná než ta hustá otrubová na pulefenské farmě; chutí připomínala terranské pečené kaštiny a báječně hřála v ústech. Po těle se mi rozlilo teplo a dobrácky jsem prohlásil:

„Nejlepší jídlo na Gethenu jsem pokaždé jedl ve vaší společnosti, Estravene.“

„Kromě toho banketu v Mishnory.“

„To máte pravdu... Vy nemůžete přijít Orgoreynu na chuť, že?“

„Hrozně málo Orgoťánů umí vařit. Nechuť k Orgoreynu? Ne, proč? Jak může člověk nějakou zemi nenávidět a nějakou milovat? Tibe o tom sice mluví, ale mně uniká podstata. Já znám lidi, znám města, farmy, hory, řeky a skály, vím, jak se v podzimní podvečer slunce zhoupne za oraniště v

horách; jaký má ale smysl tomu všemu stanovovat hranici, pojmenovávat to a přestávat to milovat tam, kde přestává to pojmenování platit? Co znamená milovat svou zem? Znamená to nenávidět svou nezemi? Pak to není v pořádku. Znamená to milovat svou zem, protože je člověk její součástí? Pak je to v pořádku, ale nesmí se z toho dělat ctnost nebo profese ...

Jelikož miluji život, miluji kopce v panství Estre, ale tato láska není omezena hraniční čarou nenávisti. A dál už, doufám, nevím."

„Nevím“ v handdarském slova smyslu: ignoruji abstrakci, pevně se držím konkrétního. V tomto postoji bylo cosi zženštilého, odmítnutí abstraktního, ideálního, podřízenost danému, což se mi nelíbilo.

On však ještě dodal, velnu zásadově: „Člověk, který se nepostaví proti špatné vládě, je blázen. A kdyby na zemi existovalo něco jako dobrá vláda, bylo by potěšením jí sloužit."

V tom jsme si rozuměli. „O takovém potěšení něco vím," odpověděl jsem mu.

„Myslel jsem si to."

Horkou vodou jsem vypláchl misky a obsah jsem vylil ven ze stanu. Venku byla neproniknutelná tma; jen v matném oválu světla pronikajícího ven samoutěšňovacím otvorem bylo vidět, že jemně sněží. Znovu jsme se potom uzavřeli do suchého tepla stanu a roztáhli spací pytle. Řekl něco jako: „Podejte mi ty misky, pane Aii" nebo nějakou takovou poznámku a já jsem se zeptal: „Budete mi říkat ,pane' celou cestu přes Gobrinský led?"

Zvedl hlavu a rozesmál se. „Já nevím, jak vás mám oslovovat."

„Jmenuji se Genry Ai."

„Já vím. A vy zase užíváte moje zemějméno."

„Já taky nevím, jak vám říkat."

„Harth."

„A já jsem tedy Ai. - Kdo užívá první jména?"

„Krboví bratři nebo přátelé," řekl a v tu chvíli byl daleko, mimo dosah, půl metru ode mne, ve stanu dva a půl metru širokém. Žádná odpověď. Co je arogantnější než upřímnost? Zachvěl jsem se zimou a zavrtal se do kožešinového spacího pytle. „Dobrou noc, Aii," řekl cizinec a druhý cizinec se ozval: „Dobrou noc, Harthe."

Přítel. Co je přítel ve světě, kde kterýkoli přítel se v nové fázi měsíce může stát milencem? Já, uzamčen ve své mužskosti, ovšem ne: žádný přítel Therema Hartha ani nikoho jiného z jeho rasy. Ani muž, ani žena, nic z toho a obojí, cyklické, lunární, proměňující se pod dotekem ruky, podvržené děti v lidské kolébce, nebyly z mého masa a kostí, žádní přátelé, žádná láska mezi námi.

Spali jsme. Jednou jsem se probudil a slyšel jsem lehounký, ale hustý ťukot sněhu o stan.

Estraven byl vzhůru brzy a chystal snídani. Vypadalo to na jasný den. Naložili jsme věci na sáně, a když slunce ozlatilo vršky keřů lemujících údolí, byli jsme už na cestě, Estraven zapražený vpředu a já jsem tlačil a kormidloval na zádi. Sníh začal na povrchu tvrdnout; z kopců jsme dolů uháněli jako psi spřežení. Ten den jsme obcházeli les, který lemuje pulefenskou farmu, a potom jsme do lesa zakrslých, natěsnaných, pokroucených, ledem obalených morů vstoupili. Neodvážili jsme se jít na sever po hlavní silnici, ale použili jsme vyježděných kolejí, které zůstaly po svážení kmenů; ty nám vždycky na chvíli udaly směr, a protože z lesa opravdu odstraňovali vývraty a zákrsy, šlo se nám dobře. Když jsme se octli v Tarrenpethu, ubylo už strží a strmých hřebenů. Sáňometr ten večer ukazoval dvaatřicet kilometrů za den, a přitom jsme nebyli ani tak unavení jako předcházející noc.

Zima na Zimní planetě má v sobě jednu dobrou věc, a sice že ve dne je světlo. Planeta je totiž vzhledem k rovině ekliptiky nakloněna jen o málo stupňů, tak málo, že v zeměpisných šířkách blízko rovníku nejsou patrné rozdíly mezi ročními obdobími. Roční období není záležitostí hemisférickou, ale celé planety, je výsledkem eliptické oběžné dráhy. Na vzdáleném konci oběžné dráhy, kde se planeta blíží k aféliu a zase se od něho vzdaluje a kde dochází ke zpomalení, je taková ztráta slunečního záření, že naruší již tak nestálý charakter počasí, ochladí to, co už je stejně studené, a změnění vlhké šedé léto na bílou krutou zimu. Zima je sušší než zbytek roku a mohla by být příjemnější, nebýt toho chladu. Slunce, když ho vůbec zahlédnete, stojí vysoko; neexistuje tady pomalý červánkový přechod světla v tmě jako na polárních svazích na Zemi, kde zima a noc přicházejí ruku v ruce. Gethen má jasnou zimu, drsnou, strašnou, ale jasnou.

Tarrenpethským lesem jsme procházeli tři dny. Třetího dne Estraven zastavil brzy a utábořili jsme se dříve než obvykle, abychom nastražili pasti. Chtěl ulovit nějaké pesthry. Patří na Zimní planetě k větším suchozemským živočichům, jsou velké asi jako lišky, vejcorodí býložravci s překrásnou bílou nebo šedou kožešinou. Chtěl je chytit kvůli masu, protože jsou požitelní. Stěhovali se ve velkých počtech na jih; byli to takoví lehkonozí samotáři, takže jsme cestou viděli jen asi dva nebo tři, ale každá mýtina v thorovém lese byla ohvězdičkováná bezpočtem malých stop mířících na jih. Za necelé dvě hodiny byly pasti plné. Estraven očistil a naporcoval šest ulovených zvířat, část masa pověsil a nechal zmraznout, část ještě ten večer podusil. Gethenové nejsou lovci, protože je tam velmi málo

lovné zvěře - nejsou tam žádní opravdu velcí býložravci, žádní velcí masožravci, snad jen v mořích, kde se to hemží rybami. Rybaří a farmaří. Doposud jsem nikdy neviděl Getheňana se zkrvavenými rukama.

Estraven hleděl na bílé kožešiny. Řekl: „Člověk by měl za ně na týden o stravu a bydlení postaráno a tady to přijde nazmar.“ Podával mi jednu, abych si sáhl. Kožešina byla tak hebká a huňatá, že se nedalo přesně říct, kdy se jí ruka vlastně dotkla. Stejná kožešina byla použita na výrobu našich spacích pytlů, kabátů, lemovala kapuce; izolace, které se nic nevyrovnalo a nádherná na pohled. „Vždyť to je hřích, pojídat je,“ namítl jsem.

Estraven si mě přeměřil: „Potřebujeme protein.“ A odhodil stažené kožešiny; v noci se o ně postarají rusy, divocí nejedovatí hadi, jejichž kořisti se stanou i vnitřnosti a kosti a ještě vylížou krev ze sněhu.

Měl pravdu; on měl většinou pravdu. Na pesthry bylo tak půl kila až kilo masa. Ten večer jsem snědl svoji půlku a klidně bych byl spořádal i jeho. Druhý den ráno, když jsme vyrazili do hor, poháněl jsem sáně dvojnásobnou silou než předtím.

Ten den jsme stoupali. Blahodárný sníh a kroket - bezvětří, -6 až -17°C, které nás provázely Tarrenpethem a mimo dosah možného pronásledování, se teď proměnily v teploty nad bodem mrazu a v déšť. Už jsem začal chápat, proč si Getheňané stěžují, když v zimě teplota vystoupí, a radují se, když klesne. Ve městě způsobí déšť nepříjemnosti; lidem na cestách katastrofu. Celé dopoledne jsme se mořili se saněmi do svahů Sembensyenu a brodili se hlubokou, studenou kaší namoklého sněhu. Na strmých svazích bylo do odpoledne skoro po sněhu. Proudý deště, kilometry bláta a hlíny.

Přikryli jsme skluznice, nasadili na sáně kola a táhli dál vzhůru. Byla to strašná mrcha, ten vozík na kolečkách, pořád někde zůstával trčet, pořád se převracel. Tma nás přepadla, než jsme našli nějaký úkryt ve skále nebo v jeskyni, kde bychom postavili stan, a tak přes všechnu opatrnost nám věci namokly. Estraven kdysi prohlásil, že v takovém stanu, jako je náš, nám bude příjemně za každého počasí, pokud si udržíme v suchu všechno vevnitř. „Jakmile si nemůžeš usušit spací pytle, ztratíš v noci příliš mnoho tělesného tepla a nevyspíš se dobře. A s naším nízkým přídělem potravin si to nemůžeme dovolit. Na slunce, které by nám věci vysušilo, spoléhat nemůžeme, takže nesmíme dopustit, aby nám navlhly.“ Poslechl jsem a přísně jsem se držel zásady nepřipustit sníh a vlhkost do stanu; jediná vlhkost, které se nedalo vyhnout a která se musela odpařit, pocházela z vaření, našich plic a pórů. Tu noc však bylo všechno promočené, ještě než jsme postavili stan. Krčili jsme se u ohříváče, stoupala z nás pára, a zanedlouho jsme už měli připravenou horkou hustou polévku z pesthry, tak dobrou, že to byla náplast na všechno ostatní. Sáňometr jako by ignoroval naši celodenní usilovnou dřinu do kopce, ukázal, že máme za sebou jenom patnáct kilometrů.

„Poprvé, co jsme nesplnili naše denní penzum,“ poznamenal jsem.

Estraven přikývl a šikovně rozlomil stehenní kost, aby se dostal k morku. Už předtím si vysvlekl mokré svršky a seděl v košili a kalhotách pod kolena, bosý, s rozhaleným límcem. Mně bylo pořád ještě příliš zima na to, abych sundal kabát a hřeb a boty. A on tam seděl, rozlamoval morkové kosti, elegantní, houževnatý, vytrvalý, uhlazená kožešinka jeho vlasů nepropouštěla vodu, takže po ni sjížděla jako po peří ptáků: trošku mu kapala na ramena, připomínalo to okap na domě, ale on si toho vůbec nevšímal. V žádném případě se nenechal dneškem odradit. Patřil sem.

Po prvním přídělu masa mě postihly střevní křeče a v noci se ještě vystupňovaly. Převaloval jsem se v té mokré tmě a vnímal bubnování deště.

Při snídani řekl: „Měls špatnou noc.“

„Jak to víš?“ Spal totiž tak tvrdě, že se skoro ani nepohnul, ani když jsem vylézal ze stanu.

Zase se na mě tak podíval: „Co je?“

„Průjem.“

Zarazil se a vztekle usoudil: „To bude to maso.“

„Taky bych řekl.“

„Moje chyba. Měl jsem -“

„To je dobré.“

„Můžeš jít?“

„Ano.“

Pršelo v jednom kuse. Západní vítr od moře udržoval teplotu kolem nuly, i tady, ve výšce nějakého tisíce metrů. Šedou mlhou a dešťovou clonou jsme ani na okamžik neviděli dál než půl kilometru před sebe. Ani jsem se nenamáhal dívat nahoru, jaké svahy se tyčí nad námi: stejně nebylo vidět nic než proudý deště. Šli jsme podle kompasu, pokud možno na sever, pokud to úhel svahu a jeho natočení dovolávaly.

Tyto horské stráně na severu pokrýval v minulosti ledovec, který je při pohybu sem a tam postupně vymílal. V žulových svazích byly rýhy, dlouhé a rovné, jakoby vydlabané dutým dlátem. V nich jsme chvílemi táhli sáně jako po silnici.

Táhl jsem, jak nejlépe jsem uměl: zapřel jsem se do popruhů a pořádně mě to rozehrálo. Když jsme v poledne zastavili, abychom něco pojedli, bylo mi zle a zima a nemohl jsem do sebe nic vpravit. Šli jsme dál, pořád do kopce. Pršelo a pršelo a pršelo. Asi v půli odpoledne Estraven zastavil pod převisem černé skály. Než jsem se vysoukal z popruhů, měl skoro postavený stan. Nařídil mi, abych si vlezl dovnitř a lehl si.

„Nic mi není," namítl jsem.

„Ale je," nedal se, „jen jdi."

Poslechl jsem, ale jeho tón mi vadil. Když vešel do stanu se vším potřebným k přípravě jídla, posadil jsem se, protože byla řada na mně. Stejně rozkazovačně mě okřikl, abych v klidu ležel.

„Nemusíš mě komandovat," ozval jsem se.

„Promiň," řekl neoblomně, otočený zády ke mně.

„Nic mi není a ty to víš."

„Ne, nevím. Když to nechceš říct na rovinu, musím se řídit tím, jak vypadáš. Nenabrals sílu a cesta byla náročná. Nevím, kolik sneseš."

„Řeknu ti, až nebudu moct."

Jeho blahosklonnost mi šla na nervy. Byl o hlavu menší než já, postavu měl spíše ženskou než mužskou, spíše tuk než svaly; když jsme táhli spolu, musel jsem zkracovat krok a přizpůsobovat se jeho, musel jsem se krotit, abych netáhl energičtěji než on: hřebec zapražený s mezkem.

„Takže ty už nejsi nemocný?"

„Ne. Jsem samozřejmě unavený, ale to ty také."

„Ano, opravdu," přitakal. „Ale měl jsem o tebe starost. Máme před sebou ještě dlouhou cestu."

Ten blahosklonný tón nebyl úmyslný. Považoval mě za nemocného a nemocným lze přikazovat. Byl upřímný a stejnou upřímností očekával i ode mne, jenže já jsem jí zřejmě nebyl schopen. U něho totiž nepřípadala v úvahu taková kritéria jako mužnost nebo statečnost, která by mohla ovlivnit jeho pýchu.

Na druhé straně, jestliže on mohl přimhouřit oči nad všemi kritérii shifgrethoru, což, jak jsem si uvědomoval, ve styku se mnou dělal, mohl bych se já možná obejít bez oněch soutěživých prvků ve svém mužském já, jimž on určitě rozuměl stejně málo, jako jsem já rozuměl shifgrethoru ...

„Kolik jsme dnes ušli?"

Porozhlédl se, mírně se pousmál. „Deset kilometrů."

Příští den jsme urazili jedenáct kilometrů, další devatenáct a dalšího dne jsme pak vyšli z deště a mraků a z krajin lidí. To bylo devátého dne našeho putování. Octli jsme se asi patnáct set až dva tisíce metrů nad mořem, na náhonu plošině, která skýtala bezpočet důkazů o nedávných horotvorných procesech a vulkanické činnosti; byli jsme v Ohňových vrších, které jsou součástí pohoří Sembensyen. Plošina se postupně zužovala v údolí a údolí v soutěsku mezi dvěma hřebeny. Když jsme se přiblížili na konec soutěsky, dešťové mraky byly potrhané a prořídly. Studený severní vítr je pak rozehnal úplně, a odkryl nám tím štítů vpravo i vlevo, čedič a sních;

slunce, které najednou rozzářilo oblohu, dalo vyniknout té strakatině a směsici černé a bílé. Obří poryv větru nám odkryl pohled dopředu, klikatá údolí, stovky metrů pod námi, plná ledu a balvanů. Napříč údolím se tyčila veliká stěna, stěna z ledu, a když jsme ji očima přejížděli vzhůru až na její okraj, uviděli jsme konečně onen led, Gobrinský ledovec, oslňující bělobu, bělobu bez konce, sahající až k nejsevernějšímu severu, až z toho oči přecházely. Tu a tam vystupovaly z údolí plných sutě a z útesů a různých ohybů a masívního okraje ledovcového pole černé skalní hřbety; jeden takový obrovský se vypínal do výšky štítů, které tvořily bránu na plošinu, na které jsme stáli, a z jeho boční stěny neúprosně stoupal víc než kilometrový oblak kouře. A v dálce bylo vidět další: štíty, vrcholky, Černé škvárové kužely na ledovci. Kouř se valil z ohnivých chřtánů, které se otevíraly z ledu.

Estraven stál vedle mě zapražený do saní a zíral na tu úchvatnou a nevýslovnou bezútěšnost. „Jsem rád, že jsem se dožil této chvíle," řekl.

Já jsem měl stejný pocit. Je dobré, když má člověk nějaký cíl cesty, ale nakonec stejně záleží více na cestě samotné.

Tady na severních svazích nepršelo. Sněhová pole se táhla dolů soutěskou do údolí s mořenami. Sbalili jsme kolečka, sundali kryt ze skluznic, nasadili si lyže a spustili se dolů, na sever, vpřed, do té mlčenlivé nekonečnosti ohně a ledu, které obrovskými černými a bílými písmeny přes celý kontinent hlásaly SMRT, SMRT. Sáně byly jako peříčko a my jsme se smáli radostí.

KAPITOLA ŠESTNÁCTÁ

Mezi Drumnerem a Dremegolem

Odyrny Them. Ai se ozývá ze svého spacího pytle: „Harthe, co to vlastně spisuješ?”

„Záznam z cesty.”

Zasměji se tomu. „Taky bych měl mít denní záznamy, pro ekumenický archiv. Ale bez diktafonu bych se k tomu nedokázal přinutit.”

Vysvětluji, že moje poznámky mají posloužit mým blízkým v Estre. Ti že je podle vlastního uvážení zahrnou do Letopisů panství; přivedlo mě to ke vzpomínkám na můj krb a na syna, ale snažím se je zapudit, a tak se ptám: „Tvůj rodič - vlastně rodiče - jsou naživu?”

„Už ne,” odpovídá Ai. „Zemřeli před sedmdesáti lety.”

To mě zmátlo. Aiovi nebylo ani třicet. „Vaše roky jsou jinak dlouhé než naše?”

„To ne. Aha! Víím, co ti vrtá hlavou. Já jsem totiž přeskočil čas. Dvacet roků ze Země na Hain-Davenant, asi padesát na Ellul, sedmnáct z Ellulu sem. Mimo Zemi žiji jenom sedm let, ale narodil jsem se tam před sto dvaceti roky.”

Kdysi dávno v Erhenrangu už mi vysvětloval, jak se čas zkracuje uvnitř lodí, které se pohybují skoro tak rychle jako světlo mezi hvězdami, ale nějak jsem si ten údaj nespojil s délkou lidského života ani s životy, které na své planetě nechává za sebou. Zatímco on prožil v jedné z těch nepředstavitelných lodí, létajících od jedné planety ke druhé, několik hodin, jeho blízcí, které opustil, zestárlí a zemřeli a jejich děti zestárlý ... Uzavřel jsem to slovy: „Myslel jsem si, že v exilu jsem já.”

„Ty kvůli mně, já kvůli tobě,” řekl a do hrobového ticha kolem nás zase zazněl jeho krátký a veselý smích. Tyto tři dny, co jsme vyšli ze soutěsky, to byla opravdu dřina a výsledek chabý; ale Ai už aspoň není skleslý, zároveň si však nedělá falešné naděje; a má se mnou větší trpělivost. Možná už se z jeho těla vyloučily všechny ty medikamenty. Možná jsme se naučili táhnout za jeden provaz.

Celý dnešní den jsme sestupovali dolů z čedičového výběžku, na který jsme celý včerejšek šplhali. Z údolí se tato cesta zdála schůdná, ale jak jsme se dostávali výš a výš, přibývalo tam suti a kluzkého terénu, stoupání bylo čím dál příkřejší, až jsme pochopili, že ten výběžek nejsme schopni slézt ani bez saní. Dnes večer jsme zpět na jeho úpatí, na mořeně, v údolí kamení. Nic tu neroste. Haldy drobných kamínků, celé pole balvanů, jílu, bahno. V průběhu předešlých padesáti, možná sta let se z tohoto svahu stáhl ledovcový splaz a zanechal po sobě obnažené kosti planety, žádná živá hmota země, ani travinka. Tu a tam fumaroly vyvrhávají těžkou, nažloutlou mlhu, která se váli nízko při zemi. Vzduch páchne po síře. Je, -11°, bezvětří, zataženo. Doufám, že nás nezastihne sníh, než překonáme ten zlověstně vyhlížející úsek mezi místem, kde právě jsme, a splazem, který jsme viděli několik kilometrů západně od horského hřebenu. Vypadá jako široká ledová řeka stékající dolů z plošiny mezi dvěma horami, sopkami, zahalenými v páře a kouři. Jestli se nám podaří se na ni dostat z úbočí bližší sopky, mohla by nám posloužit jako cesta nahoru na ledovou plošinu. Na východ od nás stéká do zamrzlého jezera menší ledovec, ale ten je křivolaký a až odsud jsou v něm vidět průrvy; to nemáme šanci, s naším vybavením. Dohodli jsme se, že se pokusíme o ten ledovec mezi sopkami, i když cestou k němu směrem na západ ztratíme podle našeho rozpočtu přinejmenším dva dny, jeden cestou na západ a druhý, až se budeme vracet do původního směru.

Opposthe Them. Sněží nesserem*). V tomto počasí se nedá nic podnikat. Prospali jsme celý den. Jsme na cestě už skoro poloměsíc; spánek nám přijde vhod.

Ottormenhod Thern. Sněží nesserem. Jsme vyspalí. Ai mě naučil terranskou hru, která se hraje s kamínky na čtvercích a jmenuje se *go*. Vynikající náročná hra. Jak poznamenal, kamínků na hraní *go* tady máme habaděj.

Zimu snáší celkem statečně, a kdyby stačila odvaha, odolával by jí jako sněžný červ. Jeto zvláštní vidět ho zachumlaného v hiebu a kabátě s kapuci, když je kolem -17°, ale když táhneme sáně a vysvitne slunko a není moc ostrý vítr, vysvléká za chvíličku kabát a potí se jako my. Co se týká vytápění stanu, musíme to řešit kompromisem. On by chtěl horko, já chladno, a pohodlí jednoho znamená zápal plic druhého. Nastavujeme střední polohu, on se třepe ve spacím pytli, zatímco já se ve svém pečuji; uvážíme-li ale, z jakých dálek jsme se na čas v tomto stanu sešli, nevedeme si tak špatně.

Getheny Thanern. Je po chumelenici, vyjasnilo se, vítr ustal, teplota po celý den kolem -10°. Táboříme na západní straně bližší sopky, v její dolní části; na mé mapě Orgoreynu nese název Dremegole. Její družka za ledovou řekou se jmenuje Drumner. Mapa je odbytá; na západě například

*) *nesseren* = jemné sněžení při prudkém větru

vidíme štít, který na mapě vůbec není vyznačen, a veškeré rozměry neodpovídají skutečnosti. Orgoťané, jak je patrné, do svých Ohnivých vrchů moc často nechodí. Upřímně řečeno, není proč, jedině snad pro jejich majestátnost. Dnes jsme ušli osmnáct kilometrů, dřina, skalnatý terén. Ai už spí. Já jsem si poranil šlachy na patě. Noha se mi totiž zaklínila mezi dva balvany a já jsem s ní škulal jako blázen a potom jsem probelhal odpoledne. Přes noc by se měla zahojit. Zítra už bychom se měli dostat na ledovec.

Naše zásoby potravin se povážlivě tenčí, ale je to tím, že zatím konzumujeme objemné věci. Měli jsme pětáctičet až padesát kilo běžných potravin, z nichž asi polovinu jsem tehdy ukradl v Turufu;

třicet kilogramů z toho je pryč, po patnácti dnech cesty. Začal jsem s půl kilem gichy-michy na den a dva balíky kadikových klíčků, cukr a krabici sušených rybích karbanátků se snažím uchovat pro zpestření na pozdější dobu. Jsem rád, že jsme se zbavili těch těžkých zásob z Turfu. Sáně se táhnou snadněji;

Sordny Thanern. -6°, mrznoucí déšť, vítr sviští korytem ledové řeky jako průvan tunelem. Utáboření půl kilometru od hrany, na rovném pásu Umu. Cesta dolů z Dremegole byla drsná a příkrá, po holé skále a kamenitých polích; hrana ledovce samá průrva, na ledu takové nánosy šterku a kamení, že jsme zkusili zase sáně na kolečkách. Neušli jsme tak ani sto metrů a jedno kolo se zaseklo a ohnula se náprava. Vrátili jsme se tedy ke skluznicím. Dnes máme za sebou jen čtyři kilometry, pořád směrem, který nechceme. Vypadá to, že tato ledovcová 'řeka' se stáčí dlouhatánským obloukem na západ nahoru na Gobrinskou plošinu. Tady mezi sopkami je asi čtyři kilometry široká a nemělo by být těžké pokračovat dál do středu, i když je ledovec zvrásněnější, než jsem počítal, a povrch je zvětralý.

Sopka Drumner je v činnosti. Déšť, který člověku mrzne na rtech, má příchut' kouře a siry. Celý den bylo na západě i pod dešťovými mraky zlověstné temno. Chvillemi všechno, mraky, ledový déšť, led, vzduch, znachovělo, ale pak se zase pomalu vše vrátilo k šedi. Pod nohama cítíme mime záchvěvy.

Eskichve rem ir Her vyslovil hypotézu, že sopečná činnost v severozápadním Orgoreynu a Souostroví v posledních deseti až dvaceti tisíciletích narůstá, a předvídá konec ledu nebo alespoň jeho ústup a dobu meziledovou. Oxid uhličitý, který se uvolňuje ze sopek, bude časem sloužit jako izolátor, který zadrží dlouhovlnnou tepelnou energii odráženou od země a zároveň propustí přímé sluneční světlo v nezměněném množství. Průměrná teplota na světě, říká, nakonec vzroste o nějakých třicet stupňů, až se ustáli na 22°. Těší mě, že tady nebudu. Ai říká, že s podobnými teoriemi přišli terranští učenci, a vysvětluje jimi zatím neúplný ústup jejich poslední doby ledové. Všechny tyto teorie zůstávají z velké části nevyvratitelné i neprokazatelné; nikdo neví jistě, proč se led objevuje a mizí. Sníh nevědomosti zůstává neprošlapán.

Ve tmě nad Drumnerem matně hoří rozsáhlý ohnivý plát.

Eps Thanern. Sáňometr dnes ukazuje šestadvacet kilometrů, ale vzdušnou čarou nejsme od včerejšího tábora víc než třináct. Pořád jsme v ledovém průsmyku mezi těmi dvěma sopkami. Drumner soptí. Když vítr rozežene mraky popela a kouř a bílé páry, které sopka chrli a které nad ní víří, je vidět červy plamenů, jak se plazí dolů po černých úbočích. Bez přestání, v jednom kuse, se vzduchem rozléhá syčení a hukot, zvuk tak silný a tak táhlý, že když člověk zastaví, aby se zaposlouchal, už ho ani nevnímá; a přesto do vás vniká všemi póry. Ledovec se nepřetržitě otrásá, praská a tříští, chvěje se nám pod nohama. Jestli chumelenice vytvořila nějaké sněhové můstky přes jednotlivé praskliny, není po nich ani památky, rachot a pohyb ledu a země pod ledem je všechny setřásl a shodil. Tápeme, hledáme konec díry v ledu, díry, která by klidně pozřela celé sáně, a hned je tu další a zase pátráme, kde končí, snažíme se jít na sever, ale pořád nás to zavádí na západ nebo na východ. Ze solidarity s Drumnerem nad námi rachotí i Dremegole a vypouští smrdutý kouř.

Ai měl dnes ráno na obličeji vážné omrzliny; náhodou jsem se na něho podíval a viděl jsem, že má nos, uši a bradu úplně šedavé. Masírováním oživeno, následky žádné, ale musíme být opatrnější. Vítr, který sviští proti nám, je doopravdy vražedný; a není před ním úniku.

Budeme rádi, až bude tato rozpraskaná a zvrásněná ledová 'paže' mezi dvěma hřímajícími příšerami za námi. Hory by mělo být vidět, ne slyšet.

Arhad Thanern. Sníh sove, -6 až -9°. Dnes jsme urazili třicet kilometrů, asi osm smysluplných, okraj Gobrinu se viditelně přiblížil, na severu, nad námi. Ted vidíme, že ledová řeka je široká několik kilometrů: Ta'paže mezi Drumnerem a Dremegolem je vlastně jen jeden prst a my jsme právě na hřbetě ruky. Pohled z tohoto tábořiště zpět - splaz, členitý, rozpraskaný, potrháný, dva štíty chrlicí černý kouř, které ho ohraničují a způsobují jeho chvění. Pohled vpřed - splaz se rozšiřuje, zvedá a pomalu stáčí, ve srovnání s ním jsou tmavé horské hřebeny pouzí trpaslíci, a spojuje se s ledovou stěnou, která se tyčí do výše pod závojem z mraků a kouře a sněhu. Zároveň se sněhem se teď snáší k zemi i popel a žhavé uhlíky a na ledu nebo uvnitř v něm je vrstva vychladlé lávy: povrch dobrý pro chůzi, ale drsný pro sáně, a skluznice už potřebují natřít. Dvakrát nebo třikrát zasáhnou sopečné projektily led těsně u nás. Při dopadu hlasitě zasychá a vypálí si důlek v ledu. Uhlíky padající se sněhem

řukají o zem. Bouřlivý chaos světa, který je v procesu vzniku, a v něm se my dva sotva znatelně suneme na sever.

Budiž tedy pochváleno nedokončené stvoření!

Netherhad Thanern. Od rána bez sněžení; zataženo, vítr, asi -9°. Obrovský mnoho četný ledovec, na kterém teď jsme, se vlévá do údolí ze západu a my jsme na jeho východním okraji. Dremegole a Drumner už zůstali trošku za námi, i když ostrý hřeben Dremegolu se stále vypíná východně od nás, téměř v úrovni očí. Dověkli a doploughili jsme se do bodu, kde si musíme vybrat, jestli opsat velký oblouk po ledovci stáječícím se na západ, a tak se postupně dostat nahoru na ledovou plošinu, nebo vylézt po ledových útesech něco přes kilometr na sever od dnešního stanoviště, a tím si ušetřit třicet až padesát kilometrů, ovšem za cenu nebezpečí.

Ai dává přednost nebezpečí.

Je na něm něco křehkého. Všechno je na něm nechráněné, vystavené vnějším vlivům, zranitelné, i jeho pohlavní orgán, který nemůže vsunout dovnitř; ale je silný, neuvěřitelně silný. Nejsem si jistý, jestli by vydržel táhnout sáně déle než já, ale táhne je větší silou a rychleji než já - dvakrát větší silou. U nějaké překážky je klidně vpředu nebo vzadu nadzdvihne. Kdybych nebyl v dothe, asi bych takovou váhu nezvedl a neunesl. Na doplnění křehlosti a síly má povahu, která snadno podléhá zoufalství a je vzdorovitá: jeho odvaha je prudká a netrpělivá. Ta pomalá, tvrdá, mravenčí práce, kterou v posledních dnech vykonáváme, ho ničí tělesně a odčerpává jeho vůli, takže kdyby byl našinec, považoval bych ho za zbabělce, ale to v žádném případě není; je odvážný, odvážný bez zaváhání, něco podobného jsem nikdy nezažil. Je ochotný bez zaváhání dát v sázku život, podstoupit ten krutý zbrklý test na strmé stěně.

„Oheň a strach, dobří sluhové, špatní páni.“ Jemu strach slouží. To já bych si ze strachu raději zašel kus cesty. On má odvalu a rozum. Jaký má smysl na cestě, jakou podnikáme, hledat bezpečnou trasu? Jsou nesmyslné trasy, kterými bych se nevydal, ale žádná není bezpečná.

Streth Thanern. Šťěstí nám nepřeje. Ani za nic jsme sáně nedostali nahoru, ačkoli jsme se o to pokoušeli celý týden.

Metelice, sníh sove dohromady s popelem. Celý den byla tma, protože vítr se zase přihnál od západu, na nás přivál mračno kouře z Drumneru. Tady nahoře jsou otřesy ledu menší, ale právě když jsme se pracně šplhali na jednu mírnou stěnu, otřesy zesílily; sáně, třebaže jsme je měli zajištěné, se rozjely a stáhly mě s žuchnutím nějaké dva metry dolů, ale Ai držel pevně a díky jeho síle jsme se nemuseli vracet až dolů na úpatí stěny, dobrých šest i více metrů. Jestli si při těchto krkolomných kouscích jeden z nás zlomí nohu nebo rameno, tak je to pravděpodobně konec nás obou; v tom právě je nebezpečí, dost hrozné, když se nad tím člověk pořádně zamyslí. Ledovcové údolí za námi je bílé od páry: láva dosáhla na led. Zpátky tedy jistojistě nemůžeme. Zítra se pokusíme o výstup dále na západ.

Heren Thanern. Šťěstí nám nepřeje. Musíme dál na západ. Celý den tma jako při pozdním soumraku. Plíce mám rozedrané, ne od zimy (teplota zůstává díky západnímu větru na nějakých -17, i v noci), ale od toho, jak vdechujeme popel a kouř. Druhý den marného úsilí, škrábání se a klopýtání přes ledové bloky a po stěnách z ledu, kde nám v postupu brání kolmé srázy a převisy, a dalších a dalších pokusů a neúspěchů byl Ai vyčerpaný a zuřil. Vypadal, že se co nevidět rozbere, ale ovládl se. Myslím, že považuje pláč za něco špatného nebo ostudného. I tehdy, když byl v prvních dnech našeho pochodu nemocný a slabý, se ode mne odvracel, když brečel. Důvody osobní, rasové, společenské, sexuální - co já vím, proč Ai nesmí plakat? Paradoxem je, že jeho jméno je vlastně výkřik bolesti. Kvůli tomu jménu jsem ho vlastně prvně vyhledal v Erhenrangu, zdá se to už strašně dávno; někdo tehdy mluvil o 'cizinci' a já jsem se zeptal, jak se jmenuje, a odpovědi mi byl výkřik bolesti, který se nocí nesl z lidského hrdla. Teď spí. Ruce se mu chvějí a šhubou sebou, svalová vyčerpanost. Celý svět kolem nás, led a skála, popel a sníh, oheň a tma, se chvěje a škube sebou a hučí. Před chvílí jsem vyhlédl ven a viděl zář sopky jako matně červený květ na břichu obrovských mračen rozprostírajících se nad temnotou.

Orny Thanern. Šťěstí nám nepřeje. Dnes je dvacátý druhý den našeho pochodu a od desátého dne jsme vůbec nepostoupili na východ, ve skutečnosti jsme si zašli třicet až čtyřicet kilometrů na západ; od osmnáctého dne jsme nepostoupili vůbec nikam, a kdybychom se jen tak váleli, vyšlo by to nastejno. Jestli se vůbec na led doplahočíme, budeme mít ještě dost jídla, abychom ho přešli? Těžko na to nemyslet. Mlha a černota způsobená sopečným výbuchem nám brání v rozhledu, nemůžeme si pořádně vybrat cestu. Ai se chce pustit do každého kopce, jakkoli strmého, pokud jsou na něm patrné nějaké terasy. Vadí mu moje opatrnost, je netrpělivý. Musíme si hlídat své nálady. Já budu za den za dva v kemmeru a to se napětí ještě zvětší. Zatím v tom studeném přitímí plném popela mlátíme hlavou o ledové stěny. Kdybych sepisoval nový Yomeshský kánon, posílal bych zloděje po smrti sem. Zloděje, kteří v noci v Turufu kradou balíčky s potravinami. Zloděje, kteří okradou člověka o krb a

jméno a pošlou ho v hanbě do vyhnanství. Už mi to nemyslí, někdy v budoucnu to budu muset proškrtat, teď jsem příliš unavený, abych to po sobě znovu četl.

Harhad Thanern. Na Gobrinu. Třicátý den cesty. Jsme na Gobrinském ledu. Jakmile jsme se ráno vydali na cestu, uviděli jsme jen několik set metrů za našim posledním tábořištěm přímou cestu nahoru na led, něco jako silnici, vyhloubenou ledovcem a sutí a nyní zpevněnou popelem, která se vinula nahoru mezi stěnami z ledu. Vyšli jsme vzhůru, jako bychom se procházeli po nábřeží Sess. Jsme na ledu. Znovu míříme na východ, domů.

Aiova upřímná radost z našeho úspěchu mě nakazila. Střízlivě posouzeno, nejsme na tom tady nahoře o nic lépe než dříve. Jsme na okraji plošiny. Průrvy - některé tak široké, že by pozřely vesnice, ne dům po domě, ale celou najednou - směřují dovnitř, na sever, do nedohledna. Většina z nich nám kříží cestu, takže musíme také na sever, ne na východ. Povrch je špatný. Kormidluje se saněmi mezi ohromnými kusy ledu, obřími úlomky vytlačenými na povrch, když se velká tvárná ledová deska rozpínala a v cestě jí stály Ohňové vrchy. Polámané ledové útvary, které nesmíme tlaky vyvrhly na povrch, připomínající převrácené věže, beznohé obry, praky. Na začátku je led jeden a půl kilometru silný, tady se zvedá a je ještě silnější, snaží se přetéci přes hory a ucpat jim ohnivé chřtány. Několik kilometrů severně se z ledu zvedá nějaký štít, ostrý, úhledný, holý kužel mladé sopky: o tisíce let mladší než ledový příkrov, který se obrušuje a posouvá a je narušený průrvami a na povrch vytlačenými bloky a hranami hřbetů, pod sebou máme asi dvoukilometrovou vrstvu ledu a tu nevidíme.

Když jsme se přes den otočili, viděli jsme za sebou viset kouř z Drumneru; vypadal jako šedohnědé prodloužení ledu. Při zemi vane neustále vítr od severovýchodu, pročišťuje vzduch od sazi a zápachu útroby planety, které jsme celé dny dýchali, a tlačí k zemi kouř za námi, který jako nějaké tmavé víčko zakrývá ledovce, nižší kopce, kamenité údolí, zbytek země. Neexistuje nic, hlásá led, kromě ledu. - Ale mladá sopka tam na severu hodlá také promluvit.

Nesněží, ve vyšších polohách slabě zataženo. V podvečer na plošině -20°. Pod nohama směs firnu, nového ledu a starého ledu. Nový led je zrádný, kluzký, modř schovaná pod bílou glazurou. Oba jsme často na zemi. Jednou jsem takto jel čtyři metry po břiše. Ai, zapražený vpředu, se prohýbal směchy. Pak se omlouval a vysvětloval mi, že si myslel, že je na Gethenu jediný, kdo kdy sklouzl na ledu.

Dnes dvacet kilometrů; budeme-li se snažit v tomto hrbolatém terénu plném rozsedlin takové tempo udržet, brzy se vyčerpáme nebo nás potká něco horšího než pouhé sklouznutí po břiše.

Dorůstající měsíc je nízko, je matně červený, jako zaschlá krev; kolem něho je nahnědlý, měňavý kruh.

Guymy Thanern. Trochu sněží, zvedá se vítr, teplota klesá. Dnes opět dvacet kilometrů, vzdálenost, kterou jsme urazili od našeho prvního tábora, tedy dělá 406 kilometrů. V průměru jsme ušli asi sedmáct kilometrů za den, osmáct, nepočítáme-li ty dva dny, kdy jsme kvůli fujavici nešli. 120 až 160 kilometrů z těch 406 nevedlo k našemu cíli. Nejsme o moc blíže Karhide, než jsme byli, když jsme vycházeli. Ale máme teď myslím větší šanci tam dojít.

Od té doby, co jsme se vynořili ze sopečné černoty, se už nezaobíráme jen dřinou a starostmi, ale už si zase po jídle ve stanu povídáme. Protože jsem v kemmeru, bylo by pro mě snadnější si Aie nevšímát, ale ve stanu pro dva to těžko jde. Problém je samozřejmě v tom, že on je svým zvláštním způsobem v kemmeru také: je pořád v kemmeru. Musí to být nějaká zvláštní podřadnější žádostivost, rozložená na každý den v roce, touha, která nezná výběr pohlaví, ale je tu; a já jsem tu. Dnes večer jsem si mimořádně uvědomoval jeho tělesnou přítomnost, bylo těžké ji nevnímat, a přitom jsem byl příliš unavený na to, abych to své .uvědomování* podle našeho učení odvedl do netrasy nebo jiným kanálem. Nakonec se mě zeptal, jestli se mě něčím dotkl. Trochu mi to bylo trapné, ale vysvětlil jsem mu svoji zamlklost. Báł jsem se, že se mi bude smát. Konec konců, on není z hlediska pohlavního o nic větší zvláštnost, o nic větší hříčka než já; tady nahoře na ledu jsme oba jedineční, osamoceni, já jsem zrovna tak odříznutý od mně podobných, od své společnosti a jejích pravidel, jako je on od své. Tady neexistuje svět plný dalších Getheňanů, kteří by potvrdili a objasnili moji existenci. Konečně jsme si rovni, cizí, osaměli. Ovšemže se usmál. V jeho hlase zněla spíše vlídnost, o které jsem netušil, že v něm vůbec je. Po chvíli se také rozhovořil o izolaci, osamělosti.

„Vaše rasa je na tomto světě strašlivě sama. Žádní jiní savci. Žádné jiné dvojohlaví druhy. Žádný jiný živočich, který by byl dost inteligentní, aby se dal ochočit. To musí ovlivnit vaše myšlení, tahle výlučnost. Nemám na mysli vědecké myšlení, ačkoli jste vynikající ve vyslovování hypotéz - je pozoruhodné, že jste došli k nějakému evolučnímu pojetí, když je mezi vámi a nižšími živočichy taková nepřekonatelná propast. Ale filozoficky, citově: být tak zoufale sami, v tak nepřátelském světě, to musí poznamenat celý váš pohled na svět.“

„Yomeshové by řekli, že lidská jedinečnost pochází od Boha.“

„Vládcové Země, ano. Jiné kulty na jiných světech došly ke stejnému závěru. Jsou to většinou kulty dynamických, dravých civilizací, vyznačujících se neúctou k ekologii. Orgoreyn je svým způsobem

typickou ukázkou; alespoň působí dojmem, že má tendenci nenechávat věci na pokoji. Co říkají handdarové?"

„V handdaře, no... jak bych to řekl, není žádná teorie, žádné dogma. Možná jsou si méně vědomi té mezery mezi lidmi a zvířaty a více se zabývají podobnostmi a pojítky, protože živí tvorové jsou jen částí velkého komplexu takových spojovacích článků." Celý den se mi hlavou honila Tormerova balada, a tak jsem zarecitoval:

*„Světlo je levá ruka tmy
a tma je pravá ruka světla.
Dva jsou jeden, život a smrt,
pospolu jak milenci v kemmeru,
jak ruce spojené dohromady,
jak konec a cesta."*

Hlas se mi chvěl, když jsem to odříkával, protože jsem si přitom vzpomněl, že mi tytéž verše napsal ve svém posledním dopise před smrtí můj bratr.

Ai se pohroužil do svých myšlenek a po chvíli řekl: „Vy jste izolovaní a nerozlišení. Zřejmě jste zrovna tak posedlí jednotou jako my dualismem."

„My jsme také dualisté. Dualita je základem všeho, ne? Pokud existuje nějaké *já* a *někdo druhý*."

„Já a Ty," řekl. „Ona to je konec konců daleko širší otázka, než jen otázka pohlaví..."

„Víš, co mi pověz - jak se liší u vaší rasy to druhé pohlaví od tvého?"

Vypadal vylekaně a ve skutečnosti ho tak polekala moje otázka; kemmer s sebou přináší tyto spontánní projevy. Oba jsme byli celí nesví. „Nikdy jsem o tom nepřemýšlel," odpověděl. „Tys vlastně nikdy neviděl ženu." To slovo, které použil, bylo v jeho jazyce, ale já jsem ho znal.

„Viděl jsem ženy na tvých fotkách. Vypadaly jako těhotní Getheňané, ale s většími prsy. Liší se hodně od tvého pohlaví, co se duševních pochodů týká? Jsou jakoby jiný živočišný druh?"

„Ne. Ano. Ne, jistě že ne, vlastně ani ne. Ale rozdíl je velmi důležitý. Domnívám se, že nejdůležitější věc, ta ze všech nejzávažnější okolnost v lidském životě, je, jestli je narozený člověk pohlaví mužského, nebo ženského. Ve většině společností to předurčuje vyhlídky člověka do budoucna, oblast, ve které bude podnikat, názory, etiku, chování - skoro všechno. Slovní zásobu. Způsob dorozumívání. Oblečení. I jídlo. Ženy... ženy zpravidla jedí méně..., je nesmírně těžké rozlišit vrozené rozdíly od získaných. I v těch společnostech, kde mají ženy rovnoprávné postavení s muži, přece jen je na nich, aby rodily a většinou i vychovávaly děti..."

„Rovnoprávnost tedy není všeobecně platné pravidlo? Jsou na tom rozumově hůře?"

„To nevím. Připadá mi, že mezi nimi nebývají často matematicky, hudební skladatelky, vynálezky nebo abstraktní myslitelky. Ale ne že by byly hloupé. Po tělesné stránce jsou méně svalnaté, zato jsou však trochu odolnější než muži. Psychicky - "

Dlouze se zahleděl do rozžhavených kamínek a pak zavrtěl hlavou: „Víš, Harthe, já ti vlastně nemůžu říct, jaké ženy jsou. Nikdy jsem o tom takto abstraktně neuvažoval a - Bože můj! - vždyť já už jsem to v podstatě zapomněl. Já už jsem dva roky tady ... Ty to asi netušíš. Ale v jistém smyslu jsou mi ženy vzdálenější než ty. My dva máme společné pohlaví, jakkoli ..." Odvrátil se a zasmál se, smutně, nuceně. I já jsem měl smíšené pocity, a tak už jsme to téma dále nerozváděli.

Ymy Thanern. Dnes dvacet devět kilometrů, východo-severo-východ podle kompasu, na lyžích. První hodinu cesty jsme za sebou nechali ty ledové bloky a rozsedliny. Oba jsme dnes táhli, já nejdříve před nim se sondou, ale nebylo jí zapotřebí: na pevném ledu je nějaký ten metr firnu a na něm leží pár centimetrů nového sněhu z poslední chumelenice a ten tvoří solidní povrch. Nebořili jsme se ani my, ani sáně, ty tentokrát klouzaly tak lehce, že bylo těžké uvěřit, že za sebou pořád vlečeme každý asi padesát kilogramů. Během odpoledne jsme se při tahání střídali, protože na takovém báječném sněhu to jeden s přehledem zvládne. Škoda, že ten nejtěžší úsek do kopců a přes skály jsme museli absolvovat plně naložení. Teď jsme čím dál lehčí. Až moc lehcí: přistihuji se, že nějak moc často myslím na jídlo. Ai říká, že jíme étericky. Celý den jsme uháněli jako s větrem o závod po rovné ledové pláni, jednotvárně bílé pod šedomodrou oblohou, neporušené, s výjimkou několika černých nunataků, které jsou teď už kus za námi, a temné čmouhy za nimi - to dýchá Drumner. Jinak nic: slunce za závojem, led.

KAPITOLA SEDMNÁCTÁ

Báje o stvoření Orgoreynu

Tato báje pochází z předhistorických dob; byla zaznamenána v mnoha obměnách. Tato velmi primitivní verze je z předyomeshského písemného dokumentu, který byl nalezen v zapadlých končinách Gobrinu v jeskynní hrobce Isenpeth.

Na počátku nebylo nic, jen led a slunce.

V průběhu let vytvořilo slunce v ledu velkou propast. Po stranách propasti byly velké ledové útvary. Propast neměla dno. Ledové útvary na bocích pomaloučku tály a kapičky vody padaly dolů. Jeden z těch útvarů řekl: „Krvácím.“ Druhý řekl: „Pláču.“ Třetí řekl: „Potím se.“

Ledové útvary vystoupily z propasti a octly se na ledové pláni. Ten, který řekl „Krvácím“, sáhl na slunce a z jeho útrobu vyvalil hrsti výkalů a z tohoto hnojiva stvořil na zemi hory a údolí. Ten, který řekl „Pláču“, dýchal na led, ten se rozpouštěl, a tak vznikly řeky a moře. Ten, který řekl „Potím se“, sebral půdu a mořskou vodu a z nich stvořil stromy, rostliny, květiny a obilí, živočišstvo a lidi. Rostlinám se dařilo v půdě i v moři, živočichové se proháněli po zemi a plavali v moři, ale lidé se neprobudili. Bylo jich třicet devět. Spali na ledu a nehýbali se.

Posléze si ty tři ledové útvary dřeply k sobě, přitáhly kolena a nechaly se rozpouštět sluncem. Tály jako mléko a to mléko vtékalo do úst oněm spáčům, až se vzbudili. Člověčí mláďata teď pijí tohle mléko, bez něho se neprobudí k životu.

První se probudil Edondurath. Byl tak vysoký, že když se postavil, rozrazil hlavou oblohu, a začal padat sníh. Viděl, že se i ostatní hýbou a probouzejí a dostal z nich strach, a tak jednoho po druhém zabil pěstí. Třicet šest jich zabil. Ale jeden, předposlední, utekl. Jmenoval se Haharath. Běžel dlouho přes ledovou pláň a pak i mimo ni. Edondurath ho pronásledoval a nakonec dohonil a srazil k zemi. Haharath se potom vrátil do svého rodiště na Gobrinském ledu, kde ležela těla ostatních, ale poslední byl pryč: utekl, když Edondurath pronásledoval Haharatha.

Edondurath postavil ze zmrzlých těl svých bratrů dům a uvnitř čekal, až se vrátí ten poslední. Každý den promluvila jedna z mrtvol: „Hoří bratr? Hoří?“ Všechny ostatní mrtvoly se zamrzlými jazyky odpovídaly: „Ne, ne.“ Pak Edondurath ve spánku vstoupil do kemmeru a mlátil sebou a mluvil nahlas ze spaní, a když se vzbudil, všechny mrtvoly říkaly: „Hoří! Hoří!“ A poslední bratr, nejmladší, je uslyšel a přišel do domu z těl a spojil se s Edondurathem. Z těch dvou se zrodila lidská pokolení, z Edondurathova těla, z Edondurathova lůna. Jméno toho druhého bratra, mladšího, vlastně otce, není známo.

Každé dítě, které se jim narodilo, neslo v sobě kus temnoty, která ho pronásledovala, kamkoli ve dne šlo. Edondurath se zeptal:

„Proč mé syny tak pronásleduje temnota?“ Jeho kemmer mu odpověděl: „Protože se narodili do světa smrtelných, proto je jim v patách smrt. Jsou ve středu času. Na počátku bylo slunce a led a neexistoval žádný stín. Na závěr, až s námi bude konec, se slunce samo pozře a stín pohltí světlo a nezbude nic než led a tma.“

KAPITOLA OSMNÁCTÁ

Na ledovci

Když někdy usínám v tmavé tiché místnosti, podléhám na okamžik nádhernému klamu, že je to jako dříve, a upínám se k této iluzi. Nad hlavou mám šikmou stěnu stanu, nevidím ji, ale slyším;

je to jakási nakloněná rovina, z níž zaznívá šustot navátého sněhu. Není vidět vůbec nic. Chabový ohřívač je vypnutý jako zdroj světelného záření, slouží jen jako výhřevné těleso, střed tepla. Tísňivá vlhkost a přilnavost spacích pytlů, znemožňující volnost pohybu; zvuk sněžení; sotva slyšitelné Estravenovo oddychování ze spaní, tma. A pak už nic. Jsme vevnitř, jen my dva, schovaní, odpočíváme, v centru všech věcí. Venku jako vždy panuje neproniknutelná temnota, zima a hrozivá osamělost.

V takových šťastných okamžicích, když usínám, nade vši pochybnost vím, co je skutečný střed mého života, ta doba, která minula, která je ztracená, a přece přetrvává, ten nezapomenutelný okamžik, střed tepla.

Nechci tvrdit, že jsem v těch týdnech dřiny se saněmi, na ledovci uprostřed zimy, byl šťastný. Měl jsem hlad, byl jsem přetažený a často mě přepadaly stavy úzkosti, a čím dále jsme šli, tím se to všechno zhoršovalo. Šťastný jsem nebyl, to je jasné. Štěstí souvisí s rozumem a jen rozum si ho zaslouží. Mně bylo dáno něco, co se nedá ani zasloužit, ani udržet a často ani v danou dobu rozpoznat - radost.

Budíval jsem se jako první, obvykle než se rozednilo. Můj metabolismus je mime nad gethenskou normou stejně jako moje výška a váha; Estraven vzal tyto rozdíly v úvahu při výpočtu denních přidělů jídla a postupoval přitom velmi svědomitě, připomínalo to buď přístup pečlivé hospodyňky nebo vědce, a od samého začátku jsem dostával o pár gramů více jídla než on. Výhrady ohledně nespravedlnosti byly umlčeny zcela samozřejmou spravedlností tohoto nerovnoměrného rozdělení. Ať však bylo rozdělení jakékoli, dílky byly malé. Měl jsem hlad, nepřetržitě jsem hladověl, den ode dne víc a víc. Hladem jsem se dokonce budil.

Když bylo ještě tma, zapnul jsem chabový ohřívač a postavil jsem naň hrnek s ledem, který jsme přinesli předcházející večer a který už se mezitím rozpustil. Estraven se tradičně potýkal se spánkem, divoce, ale nehlučně, jako by zápasil s andělem. Poté co zvítězil, se posadil, nepřítomně na mě zíral, vrtěl hlavou a pak se probral. Než jsme se oblékli a obuli a srolovali spací pytle, byla snídaně hotová: hrnek vřícího orshe a kostka gichy-michy, která v horké vodě nabobtnala, že vypadala jako malá houska z těsta. Žvýkali jsme pomalu, se vší vážností, sbírali jsme všechny drobečky. Kamínka zatím chladla. Sbalili jsme je potom zároveň s hrncem a šálky, navlékli jsme na sebe kabáty s kapucemi a palčáky a vylezli jsme na vzduch. Jeho chlad mě vždy znovu překvapoval. Každé ráno mi dělalo problémy tomu uvěřit. Pokud šel člověk napřed na stranu, pak vyjit ven podruhé bylo ještě těžší.

Někdy sněžilo; někdy zase ostré světlo rozbřesku nádherně zbarvilo kilometry ledu do zlatová a do modra; nejčastěji bylo šedo.

Na noc jsme si brávali teploměr s sebou do stanu, a když jsme ho pak vytáhli ven, bylo zajímavé pozorovat, jak se ukazatel zhoupł doprava (gethenské ciferníky se čtou proti směru našich hodinových ručiček) tak rychle, že to člověk málem nepostřehl a zaznamenal pokles o deset, dvacet, čtyřicet stupňů, až se ustálil někde mezi -18° až -50°.

Jeden z nás boural a skládal stan, zatímco druhý ukládal ohřívač, zavazadla a tak dále; stanem jsme to všechno přikryli a stáhli řemeny a pak už nás čekaly jen lyže a popruhy. Na řemenech a dalším příslušenství byla jen troška kovu, ale popruhy měly sponky ze slitiny hliníku a ty byly tak drobné, že nebylo možné je zapnout v palčácích, a v té zimě pálily úplně stejně, jako kdyby byly do ruda rozpálené. Když teplota klesla pod -30°, musel jsem si dávat na prsty velký pozor, zvláště když ještě fičel vítr, jinak jsem přišel k omrzlinám jedna dvě. Nohy omrzlinami netrpěly - a to byl při zimním pochodu, kdy hodina na mrazu může člověka zmrzačit na týden nebo na celý život, rozhodující faktor. Estraven musel moji velikost hádat a boty, které mi opatřil, byly trochu velké, ale ponožky navíc to srovnaly. Nasadili jsme si lyže, co nejrychleji se chopili tažných popruhů, pokud byly skluznice přimrzlé, tak jsme se zapřeli, páčili, třásli saněmi, až jsme nakonec vyrazili.

Jestliže v noci napadla spousta sněhu, stávalo se, že jsme museli stan a sáně vyprošťovat, než jsme mohli vyrazit. Nebylo nijak těžké sních odházet, přestože kolem nás vytvořil impozantní závěje; byli jsme totiž na stovkách kilometrů jediná překážka, jediná, co vyčnívala z ledu.

Mířili jsme podle kompasu na východ. Obvyklý směr větru byl severojižní, z ledovce. Dennodenně se do nás tedy opíral zleva. Kapuce proti němu nestačila, měl jsem na obličej masku, která mi chránila nos a levou tvář. I tak mi jednoho dne přimrzlo levé oko a myslel jsem si, že jsem o ně přišel: i když ho Estraven dýcháním a jazykem oživil, ještě hodnou chvíli jsem na ně neviděl, pravděpodobně

bylo tedy mrazem postiženo víc než jen víčka. Když svítilo slunce, nasazovali jsme si oba gethenské oční štíty se štěrbinami a ani jednoho z nás sníh neoslepoval. Neměli jsme k tomu moc příležitostí. Estraven totiž vysvětloval, že led má tendenci udržovat zónu vysokého tlaku nad svou střední oblastí, kde tisíce čtverečních kilometrů bílých ploch odrážejí sluneční záření. My jsme však nebyli v této centrální oblasti, ale přinejlepším na jejím okraji, mezi ní a zónou nespoutaných odstředivých srážkových bouří, sužujících kraje pod ledovcem. Vítr přímo ze severu přinášel jasné počasí bez srážek, ale od severovýchodu a severozápadu přinášel sníh nebo vířil napadaný suchý sníh do oslepujících rezavých mračen jakoby písečných nebo prašných bouří, anebo se hodně zmírnil a jen při zemi vyvál klikatou stopu, zatímco obloha zůstala bílá, vzduch byl bílý, nebylo vidět slunce ani žádný stín: a pod nohama se nám ztrácel sníh i led.

Kolem poledne jsme zastavovali, a když byl vítr příliš ostrý, nasekali jsme pár kusů ledu a postavili si jakýsi ochranný val. Ohřáli jsme si vodu, namočili v ní kostku gichy-michy a vypili horkou vodu, v níž jsme někdy rozpustili kousek cukru; a znovu zapřáhnout a jít dál.

Za chůze a při obědě jsme málokdy mluvili, protože jsme měli rozbolavělé rty, a když člověk otevřel pusku, chlad se dostal dovnitř a trpěly zuby a krk a plíce; museli jsme mít pusku zavřenou a dýchat nosem, aspoň tehdy, když teplota klesla na -40° až -45°. Když byla ještě nižší, celý proces dýchání byl ještě složitější, protože vydechovaný vzduch okamžitě mrzl; při nepozornosti mohly zamrznout a ucpat se nosní dírký, a když se člověk nechtěl udusit, musel vdechnout do plic žiletky.

Za určitých podmínek vydával vydechovaný vzduch, který okamžitě mrzl, nepatrný praskavý zvuk, připomínající vzdálený ohňostroj, a zároveň spršku krystalků; každý výdech jedna sněhová bouře.

Vlekli jsme sáně, dokud jsme nepadali únavou nebo dokud se nesetmělo, pak jsme zastavili, postavili stan, pokud hrozil silnější vítr, zabezpečili jsme sáně kolíky a zabydleli se na noc. Běžně jsme putovali jedenáct až dvanáct hodin denně a ušli tak dvacet až třicet kilometrů.

Nezdá se to moc, jenže podmínky nebyly příliš příznivé. Jen ojediněle vyhovoval povrch sněhu jak lyžím, tak skluznicím na saních. Když byl sníh nový, sypký, sáně se spíše propadaly, než klouzaly; na tvrdém povrchu se zase sáně lepily, zatímco nám lyže svištěly, což v konečném důsledku vypadalo tak, že s námi sáně cukaly a strhávaly nás zpět; a často byl tvrdý povrch zvrásněný do dlouhých navátých vln, *sastrugi*, které na některých místech byly více než metr vysoké. Museli jsme vytáhnout sáně na hřeben vlny, který byl někdy ostrý jako nůž nebo zase tvořil bizarní sněhový převis, pak jsme sjeli dolů a hned zase na další: snad žádná z vln nebyla rovnoběžná s naší tratí. Dříve jsem si představoval Gobrinský led jako jednolitou placku, něco jako zamrzlý rybník, ale ve skutečnosti stovky kilometrů budily spíše dojem vzedmutého moře, které v okamžiku bouře zamrzlo.

Celý ten kolotoč stavění stanu, ukládání všeho do bezpečí, zbavování oděvů přimrzlého sněhu a tak dále vyžadoval železné nervy. Někdy se mi zdálo, že to nemá vůbec smysl. Bylo tak pozdě a taková zima a člověk byl tak utahaný, že by bylo mnohem jednodušší se někde v závětrí za saněmi zavrtat do spacího pytle a neobtěžovat se se stanem. Vzpomínám na některé večery, kdy jsem přesně toto cítil a strašně nu vadila systematická, tyranská důslednost mého souputníka, který trval na tom, že provedeme všechno a provedeme to správně a důkladně. V takových okamžicích jsem ho nenáviděl, nenáviděl jsem požadavky, které na mě tvrdě, nelítostně a neúprosně kladl ve jménu života.

Když byly všechny úkony za námi, mohli jsme vejít do stanu a téměř ihned na nás dýchlo hřejivé bezpečí kamínek a stanu. Obklopovalo nás něco úžasného: teplo. Smrt a zima zůstaly venku, zapomenuty.

Venku zůstala i veškerá nenávist. Jedli jsme a pili. Po jídle jsme se bavili. Když byla zima venku opravdu krutá, nepomohla ani vynikající izolace stanu a museli jsme si přisunout spací pytle co nejbližší ke kamínkům. Vnitřek stanu se potáhl mrazivým povlakem. Otevřít samoutěšňovací otvor znamenalo vpustit dovnitř studený průvan, který se v tu ránu srážel a prohnal se stanem v podobě mlžného závoje. Když zuřila vánice, vnikaly dovnitř jehličky ledového vzduchu, jakkoli důmyslně byly všechny otvory chráněné, a jemný sněhový prášek vytvářel ve vzduchu opar. Tyto bouře bývaly neuvěřitelně hlučné, nemohli jsme se domlouvat, pokud jsme nestáli těsně u sebe a nekřičeli. Někdy večer se zase rozhostilo takové ticho, jaké si člověk představuje, že existovalo předtím, než začaly vznikat hvězdy, a že bude existovat, až všechno zanikne.

Tak hodinu po jídle stáhl Estraven kamínka, pokud to bylo možné, a vypnul světelný zdroj. A potom oddrmolil kratinkou kouzelnou modlitbu, v podstatě jediná prosebná slova, která jsem se z handdary naučil: „Pochválena budiž temnota a nedokončené stvoření," a nastala tma. Spali jsme. Ráno nás čekalo všechno znovu.

Takhle dokola se to opakovalo padesát dní.

Estraven stíhal psát deník, i když během pochodu po ledu málokdy zaznamenával něco víc, než jaké je počasí, a vzdálenost, kterou jsme daného dne ušli. Mezi těmito poznámkami je tu a tam zmínka o tom, co ho napadalo nebo o čem jsme se spolu bavili, ale ani čárka o rozhovorech, které šly

do hloubky a které jsme vedli po mnoho večerů mezi večerí a spánkem v průběhu prvního měsíce na ledu, když jsme ještě měli k povídání dost energie, nebo které jsme vedli ve dnech, kdy nás bouře donutila zůstat ve stanu. Řekl jsem mu, že na planetě, která není naším spojencem, bych neměl paraverbální domluvu používat, i když přímo zakázáno to nemám, a prosil jsem ho, aby se s tím, co se naučil, nesvěřoval svým lidem, alespoň dokud já nebudu moci sdělit svým kolegům na lodi, co jsem udělal. Souhlasil a slovo dodržel. Nikdy neprozradil ani nenapsal nic o našich tichých rozhovorech.

Myšlenková domluva bylo to jediné, co jsem Estravenovi z veškeré své civilizace, své cizokrajné skutečnosti, o kterou se tak hluboce zajímal, prostě musel předat. Mohl jsem nekonečně dlouho mluvit a popisovat; ale jen to jsem musel předat. Možná že je to opravdu jediná důležitá věc, kterou musíme dát Zimní planetě. Lhal bych, kdybych tvrdil, že motivem, proč jsem porušil zákon o kulturním embargo, byl vděk. Nesplácel jsem mu tím dluh. Takové dluhy zůstávají nesplacitelné. Dospěli jsme zkrátka s Estravenem do bodu, kdy jsme spolu sdíleli vše, co stojí za to sdílet.

Předpokládám, že se ukáže, že mezi gethenskými oboupohlavními a hainskými jedнопohlavními bytostmi je možný pohlavní styk, třebaže takový styk bude nevyhnutelně sterilní. Zatím chybí důkazy; my jsme s Estravenem nedokázali nic, až snad na nepatrné náznaky. Nejbližší k jakémusi vrcholu nás naše sexuální touha přivedla jednou večer, na začátku naší cesty, byla to naše druhá noc na ledu. Celý den jsme se plahočili členitou krajinou, plnou propastí východně od Ohňových vrchů, a stejnou cestou zpět. Večer jsme byli unaveni, ale v povznesené náladě, protože jsme si byli jistí, že se před námi brzy objeví schůdnější krajina. Po večerí však byl Estraven najednou zamlklý a nehodlal se se mnou bavit. Poté co mě zase odbyl, jsem ho nakonec vyzval: „Harthe, zase jsem něco řekl špatně, řekni mi, prosím tě, co.“

Neříkal nic.

„Udělal jsem nějakou chybu v shifgrethoru. Mrzí mě to. Nemohu se to naučit. Vlastně jsem nikdy pořádně nepochopil význam toho slova.“

„Shifgrethor? Pochází ze starého označení pro *stín*.“

Oba jsme se na moment odmlčeli a on se mi pak zpřímá podíval do očí. V načervenalém světle byl jeho obličej tak křehký, tak zranitelný, tak vzdálený jako obličej ženy, která přemýšlí a nemluví, jen se na člověka dívá.

A tehdy jsem v něm znovu uviděl, a teď už nadobro, to, čeho jsem se obával a co jsem předstíral, že nevidím: že je stejně žena jako muž. Rozumí se samo sebou, že s tímto strachem pominuly i příčiny strachu; a já jsem ho konečně přijal takového, jaký byl. Do té doby jsem neuznával, přímo jsem se vzpíral připustit skutečný stav věcí. Měl úplnou pravdu, že jediný člověk na Gethenu, který mi důvěřuje, je jediný Gethenčan, kterému já nedůvěřuji. On byl totiž opravdu jediný, kdo mě bezvýhradně akceptoval jako lidskou bytost, kdo mě měl rád jako člověka, kdo mi byl zcela oddaný; a ode mne tedy vyžadoval, abych ho uznal a akceptoval stejnou měrou. K tomu jsem neměl dost dobré vůle. Obával jsem se toho. Nechtěl jsem dát svou důvěru a přátelství muži, který je ženou, a ženě, která je mužem.

Hlas mu zadržával, když mi jednoduše vysvětloval, že je v kemmeru a že se snaží mi vyhybat, pokud je to v našich podmínkách možné. „Nesmím se tě dotknout,“ musel překonat strašlivé zábrany, aby to vyslovil, a hned se otočil.

„Chápu, naprosto souhlasím,“ řekl jsem mu.

Uvědomil jsem si a myslím, že si to uvědomil i on, že právě ze sexuálního napětí mezi námi, které jsme přiznali, pojmenovali, ale které se tím nijak nezměnilo, najednou mezi námi vzniklo přátelství nebo lépe řečeno - ujistili jsme se, že existuje: přátelství, které jsme v našem vyhnanství oba tolik potřebovali, které jsme už prokázali ve dnech i nocích naší krušné pouti, že jsme ho klidně už tehdy, i později, mohli nazvat láskou. Nebyla však založena na podobnostech a společných rysech, ale na rozdílnosti; z té rozdílnosti pramenila naše láska: a sama o sobě byla mostem, který se klenul nad vším, co nás rozdělovalo. Kdybychom se spojili pohlavně, znamenalo by to pro nás znovu setkání bytostí z cizích světů. Dotýkali jsme se, jediným možným způsobem, jakým to šlo. Zůstali jsme jen u toho. Nevím, jestli jsme udělali správně.

Tu noc jsme se víc rozpovídali a vzpomínám si, že jsem prožíval krušné chvíle, když se mě zeptal, jaké jsou ženy, a já jsem měl odpovědět tak, aby to mělo hlavu a patu. Několik příštích dnů jsme od sebe udržovali jakýsi podivný odstup a chovali se upjatě. Skutečná láska mezi dvěma lidmi ostatně zahrnuje schopnost a možnost hluboce ranit. Až do onoho večera by mě nebylo vůbec napadlo, že mohu Estravena nějak ranit.

Ted, když padly bariéry, bylo pro mě přímo nesnesitelné, jak omezené, ovšem z mého hlediska, bylo naše dorozumívání a porozumění. Hodně brzy, asi tak o dva nebo tři večery později, sotva jsme dojedli - speciální pochoutku, kadikovou kaši s cukrem, na oslavu více než třiceti kilometrů, které jsme toho dne urazili - jsem svému příteli připomněl: „Loni na jaře, tehdy večer v Červeném rohovém domě jsi říkal, že by ses chtěl ode mne dozvědět víc o paraverbální komunikaci.“

„Ano, zajímalo mě to.“

„Chceš zkusit, jestli tě to budu schopný naučit?“

Rozesmál se. „Ty mě chceš přistihnout při lži.“

„Jestli jsi mi někdy lhal, tak je to dávno a bylo to v jiné zemi.“

Byl pravdomluvný, ale málokdy přímý. Zalichotilo mu to a řekl:

„V jiné zemi ti můžu říkat jiné lži. Ale měl jsem dojem, že máš zakázáno učit tu myšlenkovou vědu... domorodce, dokud se nepřipojíme k Ekumenu.“

„Zakázáno ne. Prostě se to nedělá. Já to ale udělám, jestli chceš. A jestli to budu umět. Nejsem totiž žádný zvláštní oslovovač.“

„Vy na to máte speciální učitele?“

„Ano. S výjimkou Alteny, kde je vysoký výskyt přirozené senzibility a prý se tam maminky domlouvají se svými nenarozenými dětmi. Nevím, co jim ta mimina odpovídají. Ale většina z nás se to učí, jako by to byl cizí jazyk. Nebo spíše mateřský jazyk, který se však člověk učí hodně pozdě.“

Myslím, že chápal moje motivy, proč mu nabízím, že ho naučím této dovednosti, a strašně ji chtěl zvládnout. Učinili jsme první pokus. Snažil jsem si vzpomenout, jak mě oslovovali, když mi bylo dvanáct. Řekl jsem mu, že nesmi na nic myslet, prostě temno. To se mu nepochybně podařilo rychleji a důkladněji, než jsem toho byl schopen já: byl ostatně vyznavačem handdary. A pak jsem ho oslovoval myšlenkami, jak nejzřetelněji jsem uměl. Bezvýsledně. Zkusili jsme to znovu. Jelikož člověk nemůže oslovit druhého, dokud sám nebyl osloven, dokud se jeho skryté, telepatické schopnosti neprobudí k životu jedním jasným přijatým sdělením, musel jsem se nejdříve já propracovat k němu. Půl hodiny jsem se o to pokoušel, až jsem cítil, že mi mozek vypovídá službu. On vypadal sklíčeně. „Myslel jsem, že to pro mě bude hračka,“ přiznal se. Byli jsme oba unaveni a pro ten večer jsme s pokusy skončili.

Další naše snažení nebylo o nic úspěšnější. Snažil jsem se vysílat k Estravenovi myšlenky, když spal, protože jsem si vybavil, co mi říkal můj oslovovač o existenci ‚snových vzkazů‘ u předtelepatických národů, ale nezabralo to.

„Co když my tady tuto schopnost postrádáme?“ zapochyboval Estraven. „Různé náznaky a zvěsti o ní existují, takže jsme si pro ni vytvořili slovo, ale nevím o žádném prokázaném případě telepatie mezi námi.“

„Tak tomu bylo u nás po celá tisíciletí. Několik přirozených senzibilů, kteří si nedovedli své nadání vysvětlit a neměli nikoho, od koho by přijímali a koho by oslovovali. U všech ostatních byla tato schopnost latentní, pokud vůbec byla. Pamatuješ, jak jsem ti říkal, že, s výjimkou rozených senzibilů, je tato schopnost, ačkoli má fyziologický základ, záležitosti psychologickou, je produktem kultury, vedlejším příznakem běžného myšlení? Malé děti, defektní osoby a lidé v nerozvinutých a zaostalých společnostech se myšlenkami dorozumívát nedovedou. Základním předpokladem je určitá úroveň složitějšího myšlení. Nemůžeš jen tak vytvořit z atomů vodíku aminokyseliny: nejdříve je třeba poměrně složitě zauvažovat a tohle je stejná situace. Abstraktní myšlení, rozmanitost vzájemných společenských vztahů, kulturní pokrok, estetické a etické vnímání, to vše musí dosáhnout napřed určité úrovně, než se dá spojení uskutečnit - než se o té utajené vnitřní síle dá uvažovat.“

„Možná jsme my Getheňané té úrovně nedosáhli.“

„Vy jste ji daleko přesáhli. Ale svoji roli sehrála náhoda. Jako při tvorbě aminokyselin... Nebo sáhněme po analogiích z kulturní oblasti - jsou to jen analogie, ale mohou ledacos objasnit - z vědy, například užívání konkrétních experimentálních technik. V Ekumenu existují země, které se mohou pochlubit rozvinutou kulturou, složitým společenským uspořádáním, filozofu, nejrůznějšími druhy umění, etikou, vysokou životní úrovní a úspěchy ve všech těchto oblastech; a přitom se tam lidé nikdy nenaučili přesně zvážit kámen. Samozřejmě že teď se to naučit mohou. Ale půl miliónu let na to nepřišli..., některé země zase vůbec nemají vyšší matematiku, nedostali se za nejjednodušší aplikovanou aritmetiku. Všichni jsou tam schopni pochopit matematickou symboliku, ale nikdo to nezkouší ani nezkusil. Terrané ve skutečnosti neznali nulu, začali ji používat až někdy před třemi tisíci roky.“ Estraven překvapením zamrkal. „A co se týká Gethenu, ze všeho nejvíce by mě zajímalo, jestli my ostatní můžeme v sobě najít schopnost věštby - zda i to je součástí vývoje myšlení - jestli nás ty techniky naučíte.“

„Ty to považuješ za užitečné?“

„Přesné proroctví? No ovšem!“

„Asi bys musel napřed uvěřit, že je to zbytečné, abys to mohl provozovat.“

„Vaše handdara mě fascinuje, ale někdy si tak, Harthe, říkám, jestli to není prostě paradox, ze kterého se stal životní styl...“

Znovu jsme se pokusili o myšlenkové dorozumívání. Nikdy dřív jsem opakovaně nevysílal totálnímu nepřijemci. Byl to trpký zážitek. Začínal jsem mít pocity ateisty, který se modlí. Zanedlouho Estraven zívá a prohlásil: „Jsem hluchý, hluchý jak pařez. Pojďme raději spát.“ Souhlasil jsem. Zhasl světlo, odříkal kratinkou chválu temnoty; zavrtali jsme se do spacích pytlů a Estraven v minutě spal, jako když

ho do vody hodí. Pociťoval jsem jeho spánek jako svůj vlastní: empatické pouto bylo na světě a já jsem ho ještě jednou, ospale, oslovil jménem - *Thereme!*

Musel sedět rovně jako svíčka, protože jeho silný hlas zazněl v černi nade mnou. „Areku! Jsi to ty?“

„Ne, Genly Aii, já tě oslovuji.“

Lapal po dechu. Ticho. Šmátral po chabovém ohříváči, rozsvítil a upřel na mě tmavé oči plné strachu. „Zdalo se mi,“ promluvil, „myslel jsem, že jsem doma - “

„To jsi slyšel moje myšlenky.“

„Tys mě volal - to byl přece můj bratr. To byl jeho hlas. Ale on je mrtvý. Tys mě volal - tys mě volal jménem Therem? Já ... To je strašnější, než jsem čekal.“ Vrtěl hlavou jako někdo, kdo se chce zbavit noční můry, a potom si položil hlavu do dlaní.

„Harthe, moc mě mrzí - “

„Ne, klidně mi tím jménem říkej. Když můžeš uvnitř mé lebky promlouvat hlasem zemřelého, pak mi můžeš říkat mým jménem! Říkal by mi *on*, Harthe? Už chápu, proč v této domluvě neexistuje lhaní. To je strašné ... Tak dobře. Dobře, zkus to ještě.“

„Počkej.“

„Ne. Dělej.“

Upíral na mě planoucí ustrašené oči a já jsem ho oslovil: „*Thereme, příteli, mezi námi není nic, čeho bychom se měli bát.*“

Nespouštěl ze mě oči, takže mě napadlo, že mi nerozuměl. „Ale je,“ řekl.

Za chvíli, to už se ovládal, klidně konstatoval: „Tys mluvil mou řečí.“

„Protože můj jazyk ty neznáš.“

„Říkal jsi mi, že to budou slova, já vím ... přesto jsem si to představoval jako - porozumění - “

„Empatie je něco jiného, i když spojitost tu je. Dnes večer nám umožnila spojení. Ale při té pravé myšlenkové domluvě se aktivizují fečová centra mozku, stejně jako - “

„Ne, zadrž, ne, prosím tě. To mi řekneš později. Proč mluvíš hlasem mého bratra?“ V jeho otázce bylo patrné napjaté očekávání.

„Na to ti neodpovím. To nevím. Řekni mi o něm.“

„*Nusuth* ... Můj skutečný bratr Arek Harth rem ir Estraven. Byl o rok starší než já. Byl by lord z Estre. My... odešel jsem prostě z domu kvůli němu. Čtrnáct roků je mrtvý.“

Oba jsme chvíli mlčeli. Nemohl jsem vědět ani se zeptat, co se za jeho slovy skrývá: stálo ho příliš mnoho námahy říci i to málo, co řekl.

Nakonec jsem ho vyzval: „Oslov mě, Thereme. Zavolej mě jménem.“ Věděl jsem, že toho je schopen: spojení bylo navázáno, neboli, jak říkají odborníci, byli jsme stejně náfázováni, i když on samozřejmě ještě netušil, jak vůli překonat existující bariéru. Kdybych byl nasloucháč, mohl jsem slyšet jeho myšlenky.

„Ne,“ bránil se. „Nikdy, ještě ne ...“

Ale jeho nenasytného, zvědavého ducha nezkontroloval žádný šok, posvátná úcta ani strach nadlouho. Poté co znovu zhasl světlo, jsem najednou svým vnitřním sluchem rozeznal jeho zajímavé: „Genry.“ Ani v myšlenkové řeči nikdy nevyslovil „I“ jak se patří.

Hned jsem mu odpověděl. Ze tmy se ozval neartikulovaný zvuk, který vyjadřoval strach a měl v sobě i příděch uspokojení. „Už ne, už ne,“ řekl nahlas. Za chvíli jsme konečně oba usnuli.

Nikdy tomu nepřišel úplně na chuť. Ne že by neměl nadání nebo se mu nedařilo, ale vždycky ho to uvádělo v hluboký zmatek a pořád to nebyl schopen přijmout jako hotovou věc. Rychle se naučil vybudovat bariéry, ale nejsem si jistý, jestli měl pocit, že se na ně může spolehnout. My jsme asi na tom byli také tak, když se před staletími vrátili oslovovači z Rokanonu a učili nás tomuto „Poslednímu umění“. Je možné, že Getheňan, tím, že je podivuhodně soběstačný, pociťuje telepatické dorozumívání jako porušení své soběstačnosti, jako zásah do své nedotknutelnosti, což jen stěží snáší. Je možné, že to bylo jen Estravenovými povahovými rysy, mimořádnou otevřeností a rezervovaností zároveň: každé slovo, které řekl, se vynořilo z hlubokého ticha. Když jsem k němu promlouval já, slyšel hlas mrtvého, hlas svého bratra. Nevěděl jsem, co kromě lásky a smrti mezi ním a jeho bratrem bylo, ale věděl jsem, že kdykoli ho oslovím, šubne sebou, jako bych se dotkl nějaké rány. A tak to důvěrné sblížení mezi našimi mozky bylo poutem, to ano, ale záhadným a plným odříkání, poutem, které nepřinášelo (jak jsem původně očekával) více světla, ale spíše ukázalo velikost temnoty.

Den za dnem jsme se vlekli po ledové pláni směrem na východ. Polovina naší cesty měla podle plánu připadnout na třicátý pátý den, Odomy Anner, ale tento den nás zdaleka nezastihl uprostřed naší trasy. Podle sáňometru jsme už skutečně měli v nohách asi šest set čtyřicet kilometrů, jenže zřejmě jen tři čtvrtiny nás vedly kýženým směrem a jen velice zhruba se dalo odhadnout, kolik nám ještě zbývá ujít. Hodně dní, kilometrů a potravin nás stály ty dlouhé útrapy, než jsme se nakonec dostali na led. Estravena ty stovky kilometrů před námi neděsily tak jako mě. „Sáně jsou lehčí,“

utěšoval. „A ke konci budou ještě lehčí; a když bude potřeba, můžeme přiděly omezit. Jíme si přece docela dobře, no ne?“

Zdálo se mi, že to myslí ironicky, ale málo jsem ho znal.

Čtyřicátý den a dva dny následující jsme kvůli fujavici nemohli na krok. Estraven dlouhé hodiny, co jsme byli nečinně rozvalení ve stanu, skoro všechny prospal a vůbec nejedl, jen se v době jídla napil orshe nebo vody s cukrem. Trval na tom, že já jist musím, i když jen půl porce. „Ty nemáš s hladověním žádné zkušenosti,“ říkal.

Cítil jsem se dotčeně. „A kolik máš ty - lorde panství a ministerský předsedo -?“

„Genry, my strádání trénujeme, až se v tom opravdu vypracujeme. Mne naučili hladovění doma v Estre, když jsem byl malý, a potom handdarové v Pevnosti Rotherer. V Erhenrangu jsem sice vyšel ze cviku, to je pravda, ale v Mishnory jsem to začal dohánět... Prosím tě, poslechni mě, příteli: vím, co dělám.“

On věděl, co dělá, a já poslechl.

Čtyři další dny jsme šli v kruté zimě, teplota nevystoupila nad -32°, a pak p řišla další chumelenice a od východu nám do tváří skučela vichřice. Asi dvě minuty po prvních silných poryvech větru sněžení tak zesílilo, že jsem neviděl Estravena dva metry od sebe. Otočil jsem se zády k němu a k saním a k té metelici, která bombardovala, oslepovala, dusila, abych nabral dech, a když jsem se o chvílku později obrátil, byl pryč. Sáně byly pryč. Nezůstalo tam nic. Popošel jsem několik kroků směrem, kde ještě před chvílí byly, a šmátral jsem kolem sebe. Křičel jsem, ale neslyšel jsem vlastní hlas. Byl jsem ohluchlý a opuštěný, ve vesmíru hustě zaplněném šedými jehličkami. Propadl jsem panice a začal jsem klopýtat a potácet se směrem dopředu a myšlenkami jsem zoufale volal:

Thereme!

Ozval se přímo pod mou rukou, vkleče: „Pojď mi pomoci se stanem.“

Pomohl jsem mu a nikdy už jsem se nezmínil o té minutě hrůzy, kterou jsem prožil. Nebylo to zapotřebí.

Tato fujavice trvala dva dny; p řišli jsme už o pět dnů a bude jich ještě více. Nimmer a Anner jsou měsíce velkých bouřek.

„Dostáváme se do časové tísně, že?“ řekl jsem jednou večer, když jsem odměřoval díly gichy-michy a dával je nabobtnat do horké vody.

Podíval se na mě. Úbytek na váze se v jeho pevném širokém obličejí projevil hlubokými stíny pod lícními kostmi a propadlýma očima, ústa měl dokrvava rozpraskaná a zhnisaná. Ví bůh, jak jsem vypadal já, když on byl nu- tom takto. Usmál se. „Jestli bude štěstí stát při nás, tak to zvládneme, a jestli se od nás odvrátí, nezvládneme to.“

Toto říkal od samého začátku. Já se všemi svými pocity úzkosti, se svou ochotou podstoupit nejposlednější zoufalé riziko a tak dále jsem nebyl dostatečně soudný, abych mu uvěřil. I teď mě napadlo:

Když se tak dřeme, tak jistě -

Ale led neměl zdání, jaká je to pro nás dřina. Proč taky? „Jak jsi na tom se štěstím, Thereme?“ zeptal jsem se nakonec. Neusmál se. Ani neodpověděl. Až po chvíli promluvil: „Přemýšlím o nich o všech, o těch tam dole.“ *Tam dole* pro nás nabylo významu *na jihu*, ve světě pod ledovou plošinou, v oblasti země, lidí, silnic, měst; nám to všechno teď připadalo jako něco neskutečného, neexistujícího. „Víš, že ten den, kdy jsem opouštěl Mishnory, jsem o tobě poslal králi zprávu. Vzkázal jsem mu, co mi řekl Shusgis, že tě pošlou na pulefenskou farmu. Tehdy jsem neměl sám v sobě jasno, proč to dělám, jednal jsem pouze impulsivně. Od té doby jsem si své hnutí mysli promyslel. Je možné, že se věci rozhybou takto: Král uvidí šanci uplatnit shifgrethor. Tibe ho bude zrazovat, ale Argavena už touto dobou Tibe trochu omrzel a je pravděpodobné, že bude jeho rady ignorovat. Bude zvídat. Kde je vyslanec, host Karhide? - Mishnory bude lhát. Letos na podzim zemřel na hormonovou horečku, jak politováníhodné. - Jak tedy došlo k tomu, že nás naše vlastní velvyslanectví informovalo o tom, že je na pulefenské farmě? - Tam není, přesvědčete se sami. - Ne, ne, jistěže ne, my akceptujeme tvrzení komensalů Orgoreynu... Ale několik týdnů po těchto jednáních se vyslanec objeví v severní Karhide, má za sebou útěk z pulefenské farmy. Úžas v Mishnory, rozhořčení v Erhenrangu. Komensalové, přistižení při lži, ztrácejí tvář. Ty budeš, Genry, pro krále Argavena poklad, kmenový bratr, který se po dlouhé době navrací zpět. Musíš hned poslat pro vaši hvězdnou loď, při první příležitosti. Přiveď své lidi do Karhide a splň hned svoji misi, než v tobě Argaven uvidí možného nepřítele, než ho znovu vystraší Tibe nebo některý jiný radní a zneužije jeho duševní choroby. Jestli s tebou uzavřel smlouvu, tak ji dodrží. Porušení by znamenalo porušení shifgrethoru. Králové Harge plní své sliby. Ale musíš jednat rychle a přivolat brzy loď.“

„Přivolám, jestliže se mi dostane aspoň nepatrné známky uvítání.“

„Ne, nezlob se, že ti radím, ale nesmíš čekat na žádné uvítání. Já myslím, že tě potom přivítají. I loď. Karhide byla minulého půlroku těžce pokořená. Dáš tím Argavenovi šanci, aby měl vrch. Myslím si, že ji využije.“

„Výborně. Ale ty zatím - “

„Já jsem Estraven zrádce. S tebou nemám co do činění.“

„Pro začátek.“

„Pro začátek,“ souhlasil.

„Ty se budeš moci pro začátek někde schovat?“

„Samozřejmě.“

Jídlo bylo hotovo, a tak jsme se do něho pustili. Proces jezení se pro nás stal natolik důležitý a strhující, že jsme během něho nemluvili jako dřív; to tabu teď platilo bez výjimky, dalo by se říct, že v jeho původní podobě: ani slovo, dokud nezmizel poslední drobeček. Poté se ozval: „Doufám, že hádám správně. Že se ... nezlobíš se, že ...“

„Že mi radíš?“ Zeptal jsem se a konečně jsem si určité věci uvědomil. „To víš, že se zlobím, Thereme. Ale vážně - jak o tom můžeš pochybovat? Víš přece, že nemám žádný shifgrethor, který bych musel odkládat.“ To ho pobavilo, ale pořád byl zamyšlený.

„Proč,“ zeptal se nakonec, „proč jsi přiletěl sám - proč tě poslali samotného? Stejně bude všechno záležet na příletu té lodi. Proč tobě i nám tak ztížili situaci?“

„Na Ekumenu je to zvyk, a opodstatněný. I když přiznávám, že začínám pochybovat, jestli jsem těm důvodům někdy rozuměl. Myslel jsem si, že je to kvůli vám, že přicházím sám, tak zranitelný, že bych sám o sobě nemohl představovat žádnou hrozbu, zvrátit rovnováhu: žádná invaze, jen posílček. Ale je v tom víc. Sám nemohu váš svět změnit. Ale on může změnit mě. Sám musím naslouchat, jakož i mluvit. Vztah, který nakonec sám navážu, pokud nějaký navážu, není neosobní a pouze politický: je jedinečný, je osobní, jak více, tak i méně než politický. Ne my a oni; ne já a ono; ale já a ty. Ne politický, ne pragmatický, ale mystický. V jistém slova smyslu není Ekumen politicky organizované společenství, ale společenství, které funguje na základě mysticismu. Za krajně důležité považuje začátky. Začátky a prostředky. Hlásá pravý opak známého - že účel svěť prostředky. Postupuje proto jemně a pomalu a záhadně a riskantně; jako například evoluční vývoj, který v jistém smyslu slouží jako model... Poslali mě tedy samotného kvůli vám? Nebo kvůli mně? Já nevím. Ano, ztížilo to situaci. Ale zrovna tak bych se mohl já zeptat tebe, proč jste nikdy nepovažovali za vhodné vynalezení létajícího dopravního prostředku? Jedno malé ukradené letadýlko by nám dvěma ušetřilo pěknou řádku obtíží!“

„Normálnímu člověku to tady nemůže přijít na mysl, že by mohl létat,“ odpověděl Estraven stroze. Ve světě, v němž žádný živočich nemá křídla a ani hierarchie andělů v yomeshské svatyni nelétá, pouze se snáší k zemi, bez křídel, jako padající sníh, jako větrem roznášená semínka tohoto světa bez květin, byla taková reakce na místě.

Když se blížila polovina Nimmeru, čekalo nás, po všech těch vichrech a vlezlých zimě, celou řadu dní klidné počasí. Pokud nějaká bouře řádila, bylo to jižně od nás, *tam dole*, a my uprostřed vánice jsme měli jen zataženou oblohu, ale bezvětrí. Nejdříve byla clona mraků poměrně tenká, takže vzduch byl mírně prozářen matným slunečním svitem, odraženým jak od mraků, tak od sněhu, shora i zdola. Přes noc počasí jakoby zhoustlo. Jakýkoli jas pohasl, nezbylo nic. Vylezli jsme ze stanu - do ničeho. Sáně a stan byly na místě, Estraven stál vedle mě, ale ani on, ani já jsme nevrhali žádné stíny. Všude kolem bylo mtao. Šli jsme po sněhu, který nám vrzal pod nohama, ale nebylo stínu, který by naše šlépěje vyznačil. Nezanechávali jsme žádné stopy. Sáně, stan, on, já: a dále už vůbec nic. Žádné slunce, žádná obloha, žádný horizont, žádný svět. Šedobělavé prázdno a v něm visíme my. Ta iluze byla tak dokonalá, že jsem měl potíže s udržení rovnováhy. Střední ucho bylo zvyklé, že mu oči potvrzovaly, jak stojím; teď žádné potvrzení nedostávalo; kdybych byl slepý, vyšlo by to nastejno. Dokud jsme nakládali, ještě to šlo, ale když už jsme táhli sáně a před námi nic, nic, na co by se člověk podíval, nic, na čem by takřikajíc spočinulo oko, bylo to nejdříve nepříjemné a potom vyčerpávající. Postupovali jsme na lyžích, po dobrém fírnovém povrchu bez jakýchkoli navátých zmrzlých nerovností, pod sebou jsme měli pevnou vrstvu, jistě tak kilometr a půl až dva kilometry silnou. Mělo se nám tedy jít dobře. My jsme však stále zpomalovali, tápavě hledali cestu na absolutně rovné pláni a vybičovat se k našemu běžnému tempu vyžadovalo opravdu silnou vůli. Každá sebenepatrnější nepravidelnost působila jako šok - stejný jako člověk zažívá, když jde po schodech a stoupne na schod, který už nečekal, nebo stoupne do prázdna, kde naopak schod očekával - protože jsme neviděli před sebe: žádný stín, který by na něco dopadl. S očima otevřenými jsme lyžovali slepě. Takto mýjely dny a my jsme začali naše úseky zkracovat, protože tak v půli odpoledne jsme se vždycky oba potili a chvěli vypětím a únavou. Dospěl jsem k tomu, že jsem zatoužil po sněžení, vichřici, zkrátka po něčem: ale ráno co ráno jsme se vysoukali ze stanu do prázdna, do bíla, které Estraven nazval Nestín.

Jednou kolem poledne, bylo to v Odomy Nimmer, šedesátý první den cesty, se ta nijaká slepá nicota kolem nás začala převalovat a zmítat. Myslel jsem, že mě zase šálí zrak, jako už častokrát předtím, a nejasnému, bezvýznamnému víření vzduchu jsem věnoval pramalou pozornost, dokud jsem znenadání nezpozoroval nad hlavou malé, bledé, vyhasínající slunce. Když jsem odtrhl oči od slunce a zadíval se před sebe, spatřil jsem, jak z prázdna před námi vystupuje obrovský černý obrys. Černá chapadla se vinula vzhůru a tápavě hledala cestu. Zůstal jsem stát jako opařený. Estravenem to smýklo, protože jsme oba táhli sáně. „Co to je?“

Zíral na tmavé obludné tvary skryté v mlze a konečně promluvil:

„Útesy... To jsou určitě Esherhothské útesy.“ A znovu vykročil. Byli jsme od těch útvarů pěkných pár kilometrů daleko, i když se mi původně zdály na dosah ruky. A jak se bílé počasí postupně měnilo na hustou nízkou mlhu a ta se pak zvedla, před západem slunce jsme je uviděli zřetelně: nunataky, velikánské kamenné věže, rýhované, nahlodané zubem času, které vyčnívaly z ledovce a nepředváděly světu nic víc, než předvádí ledovec plovoucí na moři: studené potopené hory, dávno, dávno mrtvé.

Podle nich jsme poznali, že jsme mírně severně od nejkratší cesty, pokud se ovšem dalo věřit té jedné jediné nepřesné mapě, kterou jsme měli. Příštího dne jsme se poprvé stočili z našeho východního směru trošku k jihu.

KAPITOLA DEVATENÁCTÁ

Návrat domů

Za ponurého větrného počasí jsme pádili vpřed a snažili se načerpat sílu z Esherhothských útesů, prvního úkazu, kromě ledu a sněhu a oblohy, který jsme za sedm týdnů uviděli. Podle mapy neměly být moc daleko od Shensheyských močálů, které byly vyznačeny jižně od nich, a od Guthenského zálivu, který měl ležet východně. Jenže naše mapa Gobrinské oblasti nebyla moc věrohodná. A my jsme byli čím dál unavenější.

Byli jsme blíže k jižnímu okraji Gobrinského ledovce, než ukazovala mapa, protože druhý den poté, co jsme se otočili k jihu, se začaly objevovat ledové bloky vyvržené obrovskými tlaky a všelijaké trhliny. Led nebyl tak vzedmutý a členitý jako v oblasti Ohňových vrchů, ale byl zvětralý. Byly v něm prohlubně o několikakilometrové rozloze, v létě zřejmě jezera; zrádné sněhové příkrovy, pod kterými mohla být několik desítek centimetrů hluboká vzduchová kapsa a které se se zasyčením propadaly; celé oblasti zvrásněné a podobané trhlínami a drobnými otvory; a čím dál častěji se v ledu objevovaly velké rozsedliny, staré kaňony, některé dosahující šířky horských roklí, jiné široké jen půl metru až metr, ale hluboké. V Odymy Nimmer (podle Estravenova deníku, protože já jsem si žádný nevedl) jasně svítilo slunce a vál silný severní vítr. Jak jsme se saněmi uháněli přes sněhové můstky nad úzkými rozsedlinami, mohli jsme nahlédnout dolů, vlevo nebo vpravo, do modrých jam a bezdných propastí, do kterých padaly kousíčky ledu odletujícího od skluznic a vyluzovaly přitom jemnou, sotva slyšitelnou hudbu, rozléhající se do okolí, jako když se v pádu dotknou stříbrné drátky tenkých plošek krystalů. Vzpomínám na dokonalou, bezstarostnou, přímo pohádkovou pohodu toho rána, slunce svítilo a my jsme ujížděli nad propastmi. Jenže obloha začala bělet, vzduch houstnout; stíny mizely, z oblohy a ze sněhu se vytratila modř. Nebyli jsme dost ostražití vůči nebezpečí, které za bílého počasí na takovém povrchu hrozilo. Protože led byl strašně hrbolatý, já jsem tlačil a Estraven táhl; nespouštěl jsem oči ze sani a tlačil jsem je před sebou a nemyslel přitom na nic jiného, než jak nejlépe je postrkovat vpřed, když tu najednou se mi zadní oj málem vysmekla z ruky, jak sáně náhle prudce vystřelily dopředu. Instinktivně jsem ji držel a zakřičel na Estravena: „No tak!“, aby zpomalil, protože jsem si myslel, že na hladkém úseku zrychlil. Ale sáně zastavily, nakloněné předkem dolů, a Estraven nikde.

Málem jsem oj pustil a šel ho hledat. Ještě štěstí, že jsem to neudělal. Svíral jsem ji a přihloupě se rozhlížel kolem, jestli ho neuvidím, a vtom jsem zahlédl okraj rozsedliny, která se vynořila, protože se právě posunul a propadl další kus prolomeného sněhového mostu. Estraven spadl dolů nohama napřed a jen moje váha zadržela sáně, aby nesjely za ním. Moje váha držela zadní třetinu skluznic stále na pevném ledu. On, visící za popruhy v jámě, svou vahou způsoboval, že se sáně sotva znatelně sunuly dál a dál přes hranu.

Zapřel jsem se do zadní oje a táhl jsem a páčil a smýkal saněmi, abych se dostal od hrany propasti. Nešlo to jednoduše. Ale opřel jsem se do oje celou vahou a škubal saněmi, až se váhavě pohnuly a pak najednou prudce vyjely z propasti. Estraven visel za ruce na okraji propasti, takže jeho váha teď pomohla mně. Když se vydrápal nahoru, částečně ho táhly i popruhy, zhroutil se, obličejem na led.

Klekl jsem si k němu a snažil se rozepnout popruhy, do kterých byl zapražený. Vyděsilo mě, jak tam bezvládně ležel, nehýbal se, jen hrudník se mu nadouval, jak hluboce dýchal. Měl promodralé rty, jednu půlku obličeje potlučenou a odřenou.

Vrávoravě se posadil a zasípal: „Modré - všeho modré - věže v hlubinách - “

„Co?“

„V té propasti. Všechno modré - plno světla.“

„Jsi v pořádku?“

Začal si znovu zapínat postroj.

„Ty běž vpředu - na laně - s tyčí,“ činilo mu námahu promluvit.

„Sonduj cestu.“

Celé hodiny jeden z nás táhl sáně, zatímco druhý prověřoval cestu, jemně našlapoval jako kočka na skořápkách a tyčí předem proťukal každé místo, na které stoupl. V tom bílém počasí nebylo propasti vidět, dokud je člověk neměl pod sebou, což bylo trochu pozdě, protože okraje byly často převislé a ne vždy pevné. Každé šlápnutí mohlo přinést překvapení, pád, šok. Žádné stíny. Hladká, bílá, nehluchá koule: pohybovali jsme se uvnitř obrovské skleněné banky, pomalované ledovými květy. Uvnitř baňky nebylo nic, venku nebylo nic. Ale na skle byly praskliny. Prozkoumat, šlápnout; prozkoumat, šlápnout. Prozkoumat, jestli tam nejsou neviditelné praskliny, kterými by člověk mohl vypadnout z bílé skleněné

baňky a padat a padat a padat ... Všech mých svalů se pozvolna zmocňovalo napětí, které ne a ne polevit. Každý nový krok byl pro mě neobyčejně namáhavý.

„Co je, Genry?“

Stál jsem tam uprostřed ničeho. Vyhrkly mi slzy a víčka mi přimrzla k sobě. „Bojím se, že spadnu,“ odpověděl jsem.

„Jsi přece na laně,“ uklidňoval mě. Pak přišel za mnou, ujistil se, že nikde v dohledu není žádná rozsedlina, a když viděl, jak na tom jsem, řekl: „Postavíme stan.“

„Ještě ne, měli bychom jít dál.“

Ale on už odvažoval stan.

Později, když už jsme byli po jídle, promluvil: „Dobře jsme udělali, že jsme zastavili. Myslím, že tudy nemůžeme jít. Zdá se, že tu led ustupuje, a pořád bude stejně zvětralý a přerušovaný trhlinami. Kdyby bylo vidět, mohli bychom to zvládnout. Ale v nestinu to nejde.“

„Jak se ale dostaneme k Shensheyským močálům?“

„Když bychom se místo k jihu zase odklonili na východ, mohli bychom se snad dostat na pořádný led, schůdný až do Guthenského zálivu. Jednou v létě jsem ten led viděl z člunu v zálivu. Táhne se až k Červeným horám a v ledových řekách stéká do zálivu. Kdybychom sešli po jednom z těch ledovců dolů, mohli bychom po mořském ledu pokračovat přímo na jih do Karhide a vstoupit tam od moře, což by asi bylo lepší než přes hranice. Pár kilometrů si tím sice zajdeme, hádám takových třicet až osmdesát. Co ty na to, Genry?“

„Já na to, že pokud se nezmění tohle bílé počasí, tak už neujdu ani pět metrů.“

„No ale jestli se dostaneme tady z toho proděravělého ledu ...“

„Jestli se dostaneme tady z toho proděravělého ledu, tak je všechno v pořádku. A jestli se ještě někdy objeví slunce, tak si vlezeš na sáně a já tě zadarmo svezu do Karhide.“ Byl to typický pokus o humor; v tom stádiu cesty byly všechny naše pokusy přihlouplé, ale někdy aspoň tomu druhému pozvedly náladu. „Nic mi není, kromě akutního chronického strachu,“ dodal jsem.

„Strach je velmi užitečný. Jako tma; jako stíny.“ Estravenův úsměv vypadal jako ošklivá škvíra v popraskané hnědé masce, která se olupuje, která je shora přikrytá černou kožešinou a do které jsou vsazeny dva černé kamínky. „Je to divné, že nestačí denní světlo. Abychom mohli jít, potřebujeme stíny.“

„Dej mi na chvilku svůj blok.“

Právě dopsal záznam o uplynulém dnu a provedl nějaké výpočty vzdálenosti a přidělů jídla. Kolem ohřívače mi pak deník přisunul a s ním i inkoustovou tužku. Na prázdný list zevnitř přilepený na zadní desky jsem nakreslil křivku v kruhu a černě vybarvil tu část, která v symbolu označuje jihn, a zase jsem mu to posunul zpět.

„Znáš tady ten symbol?“

Dlouze se na něj zadíval a tvářil se přitom nějak divně, ale řekl:

„Ne“

„Setkal by ses s tím na Zemi a na Hainu-Davenantu a na Chiffe-waru. Jsou to jin a jang. *Světlo je levá ruka tmy ...* jak to bylo? Světlo, tma. Strach, odvaha. Zima, teplo. Žena, muž. To jsi ty, Thereme. Jsi obojí a jedno. Stín na sněhu.“

Další den jsme se vlekli na severovýchod; pro celý ten den byla charakteristická bílá absence čehokoli, do té doby, než na tom nic, po kterém jsme se trmáceli, zmizely všechny praskliny. Pojedli jsme jen dvoutřetinovou dávku a doufali, že nám na naší prodloužené trati nedojdou úplně zásoby. Napadlo mě, že i kdyby došly, bylo by to skoro jedno, protože rozdíl ‚málo – nic‘ mi připadal pranepatrný. Estravena však vedla jeho šťastná hvězda k čemusi jako předtuše nebo intuici, ale byla to zřejmě logická úvaha na základě zkušeností. Po čtyři dny jsme postupovali na východ; byly to čtyři z nejdelších úseků, jaké jsme vůbec urazili, každý zhruba třicetakilometrový. A pak v tom klidném počasí, v té bílé nicotě, nastal zvrat, rozsypalo se na kusy a nastalo víření, vir, vir drobných sněhových částíček před námi, za námi, na boku, v očích; jak zašlo světlo, spustila se bouře. Tři dny jsme leželi ve stanu, zatímco nám vichřice spílala, třídní nenávistné spílání beze slov, vycházející z plic, které nedýchaly.

„*Asi mě dožene k tomu, že na ni taky zaječím,*“ oslovil jsem Estravena myšlenkami a on s váhavostí typickou pro jeho spojení vyslal ke mně: „*Nemá smysl. Nebude poslouchat.*“

Prospali jsme hodiny a hodiny, jedli jsme jen trochu, ošetřovali jsme si omrzliny, záněty a odřeniny, domlouvali jsme se myšlenkami a znovu usínali. Třídní vířkot přešel v mumláni, potom v zavzlykání a potom v ticho. Rozednilo se. Otvorem ve dveřích zazářil nebeský jas. Rozžehl nám i srdce, přestože jsme byli příliš zmožení na to, aby se ta úleva projevila nějakou mimořádnou aktivitou a horlivostí. Strhli jsme stan - trvalo nám to asi dvě hodiny, protože jsme se ploužili jako dva stařečci - a vydali jsme se na cestu. Cesta vedla z kopce dolů, neomylné mime klesání; povrch byl pro lyže

přímo ideální. Svítlo slunce. Teploměr dopoledne ukazoval -23°. Jako by se nám chůzi vracela síla, šlo se nám lehce a cesta ubíhala. Ten den jsme byli na cestě, dokud nevyšly hvězdy.

Navečer přichystal Estraven nezkrácený předěl jídla. Kdybychom takhle jedli dál, vystačily by nám zásoby už jen na sedm dnů.

„Kolo se obrací," řekl vážně. „Aby se nám dobře šlo, musíme pojíst."

„Jezme, pijme, veselme se." To jídlo mi pozvedlo náladu. Nezřízeně jsem se rozchechtal svým vlastním slovům. „Všechno souvisí se vším - jídlo-veselo-pití. Když se nenadlábneš, těžko budeš veselý." Napadlo mě, že je to stejná záhada jako kruh jin-jang, ale dlouho u té záhady nezůstalo. Rozptýlilo ji něco v Estravenově obličeji. Najednou mi bylo do breku, ale ovládl jsem se. Nebylo by to fér, Estraven nebyl tak silný jako já a třeba by se také rozbrečel. Mezitím usnul: spal vsedě, s miskou na klíně. Taková nedůslednost byla u něho vzácná. Ale nebyl to špatný nápad, s tím spánkem.

Druhý den ráno jsme se probudili dost pozdě, dali jsme si dvojitou snídani, opásali se popruhy a vydali se se svými lehkými saněmi pryč z okraje světa.

Pod tímto okrajem světa, což byl strmý kamenitý svah zbarvený v bledém poledním slunci do bíločervena, se rozkládalo zamrzlé moře: Guthenský záliv, zamrzlý od břehu ke břehu a od Karhide až po severní pól.

Trvalo nám jedno odpoledne a celý další den, než jsme přes polámané hrany a terasy a všelijaké prohlubně v ledu, zaklíněném do Červených hor, sestoupili k zamrzlému moři. Tam jsme nechali sáně. Upravili jsme si zavazadla na záda tak, že hlavní náplň jednoho tvořil stan a druhého spací pytle a jídlo jsme rozdělili rovnoměrně. Na každého takto vyšlo méně než dvanáct kilogramů; vzal jsem k sobě ještě chabový ohřívač a i tak to vážilo necelých patnáct kilogramů. Připadalo mi výborné, že jsme se zbavili věčného tahání, posunování, vláčení a zdvihání sani, a také jsem to Estravenovi řekl, když jsme se vydali na pochod. Ohlédl se zpátky na sáně, pouhé smítko na ohromné agónii ledu a načervenalého kameni. „Posloužily nám," prohlásil. Svou oddaností rovnoměrně podělil i věci, trpělivé, odolné, spolehlivé věci, které používáme a jsme na ně zvyklí, věci, vedle kterých žijeme. Po saních se mu stýskalo.

Ten večer, sedmdesátý pátý v pořadí, padesátý první na plošině, v Harhahad Anner, jsme sestoupili z Gobrinského ledu na zamrzlé moře v Guthenském zálivu. Zase jsme ušli velkou vzdálenost a šli dlouho, až do tmy. Vzduch byl studený, ale jasný a bylo bezvětří, a hladký ledový povrch (a žádné sáně, které bychom museli táhnout) přímo vyzýval naše lyže. Byla to zvláštní představa, když jsme ten večer postavili stan a uléhali, že už pod námi není půl druhého kilometru ledu, nýbrž jen nějaký ten metr a pak už slaná voda. Ale neztráceli jsme moc času přemýšlením. Pojedli jsme a spali.

Zase jasný den, i když strašně zima, při rozbřesku -40°, za svítání jsme na jihu viděli pobřežní čáru, na některých místech vyboulenou vyplazenými jazyky ledovců, která se dále na jihu ztrácela téměř jako přímka. Nejdříve jsme zamířili k pobřeží. Pomáhal nám severní vítr, dokud jsme nedojeli k místu, kde údolí vyúsťovalo mezi dvěma vysokými oranžovými kopci; z té rokli se přihnala kvílející vichřice a oba nás srazila k zemi. Prchali jsme na východ po rovné mořské pláni, kde jsme aspoň mohli stát na nohou a pokračovat v cestě. „Gobrinský led nás vyvrhl ze svého chřtánu," napadlo mě.

Příští den se přímo před námi pobřeží očividně stáčelo k východu. Napravo od nás byl Orgoreyn, ale ta modrá křivka před námi byla Karhide.

Ten den jsme vypotřebovali poslední zbytky orshe a posledních pár gramů kadikových klíčků; zbylo nám půl kila gichy-michy a sedmnáct deka cukru na jednoho.

Zjišťuji, že nejsem dost dobře schopen popsat poslední dny naší cesty, protože si je opravdu nepamatuji. Hlad může vnímavost zbystřit, ale ne v kombinaci s naprostou vyčerpaností; myslím si, že jsem měl úplně otupělé všechny smysly. Vzpomínám si na křeči z hladu, ale nevzpomínám si, že by mě trápily. Celou tu dobu jsem měl nejasný pocit - pokud vůbec něčeho - tak uvolnění, pocit, že jsem překonal jakousi mez, pocit radosti; a také příšerné ospalosti Dvanáctého, v Posthe Anner, jsme dorazili k pevnině, vyškrábali si po zmrzlém břehu a ponořili se do zasněžené skalnaté pustiny Guthenského pobřeží.

Byli jsme v Karhide. Dosáhli jsme svého cíle. Naš úspěch vyzní val tak trochu naprázdno, protože naše zavazadla byla prázdná. Příchod na pevninu jsme bohatě oslavili horkou vodou. Příští ráno jsme vstali a vydali se hledat nějakou silnici, nějaké známky civilizace. Jsou to pusté končiny a my jsme neměli žádnou mapu. I kdyby tam nějaké silnice byly, byly by metr a půl až tři metry hluboko pod sněhem, a mohlo se stát, že jsme jich několik přešli bez povšimnutí. Nikde ani stopa po nějakém zásahu lidské ruky. Ten den a potom ještě den následující jsme se pohybovali směrem na jih a na západ a večer dalšího dne, to už bylo hodně šero a drobně sněžilo, jsme ni jedním úbočím v dálce zahlédli světlo. Chvilí jsme oba ani nedutali. Stáli jsme a zírali. Estravenovi přeskakoval hlas, když se ptal: „Je to světlo?"

Bylo už dávno po setmění, když jsme se dobelhali do karhidské vesnice, sestávající z jedné ulice mezi tmavými domy s vysokým střechem; sníh v té ulici byl udusaný a nahrnutý k zimním vchodům.

Zastavili jsme u vývařovny. Skulinkami v úzkých okenicích vystřelovaly ven šípy a paprsky žlutého světla, které jsme na dálku viděli v zimní krajině. Otevřeli jsme dveře a vstoupili.

Byl Odsordny Anner, osmdesátý první den naší cesty; oproti Estravenovu plánu to dělalo jedenáct dní navíc. Naše zásoby potravin odhadl přesně: maximálně na sedmdesát osm dní. Ušli jsme tisíc tři sta čtyřicet kilometrů, což byla vzdálenost vyčtená ze sáňometru plus odhad za posledních několik dní. Mnohé z těch kilometrů přišly vniveč, protože jsme se všelijak vraceli, a kdybychom skutečně měli překonat tisíc tři sta kilometrů, nikdy bychom to nebyli zvládli; když se nám dostala do rukou dobrá mapa, spočítali jsme si, že vzdálenost mezi Pulefenskou farmou a touto vesnicí je necelých tisíc sto sedmdesát kilometrů. Všechny ty kilometry a dny nás vedly pustinou, kde nebylo po civilizaci ani vidu ani slechu:

skály, led, obloha a ticho; jinak jedenaosmdesát dní nic, kromě nás dvou.

Vešli jsme do velké, vytopené, jasně osvětlené místnosti plné jídla a vůní jídel a lidí a hlasů lidí. Chytl jsem Estravena za rameno. Obrátily se k nám neznámé tváře, neznámé oči. Zapomněl jsem už, že je na světě někdo, kdo nevypadá jako Estraven. Vyděsilo mě to.

Ve skutečnosti to byla poměrně malá místnost a ten dav neznámých, to bylo vlastně sedm nebo osm lidí a ti všichni byli na chvíli vyvedeni z rovnováhy právě tak jako já. Do panství Kurkurast nikdo nikdy nepřichází uprostřed zimy a ze severu a v noci. Civěli, oči jim lezly z důlků a všechny hlasy ustaly.

Estraven promluvil, ale jeho šepot byl sotva slyšet. „Prosíme ve vašem panství o pohostinnost.“

Hluk, šum, zmatek, znepokojení, přivítání.

„Přišli jsme přes Gobrinský led.“

Silnější hluk, další hlasy, dotazy; obklopili nás.

„Mohli byste se postarat o mého přítele?“

Myslel jsem si, že jsem to řekl já, ale byl to Estraven. Někdo mě pomáhal usadit. Přinesli nám jídlo; postarali se o nás, poskytli nám přístřeší, přivítali nás doma.

Duše nevzdělané, hašteřivé, vášnivé, nevědomé - venkované z chudé země -, jejichž štědrost učinila důstojnou tečku za naší obtížnou cestou. Dávali plnými hrstmi. Žádné počítání, žádné troškaření. A tak Estraven přijímal, co nám dávali, jako lord mezi-lordy nebo žebrák mezi žebráky, člověk mezi svými.

Pro ty vesnické rybáře, kteří žijí na samém okraji okraje, na té nejzazší mezi obyvatelností, na kontinentě taktak obyvatelném, je čestnost tak důležitá jako potrava. Musí spolu hrát otevřenou hru; není s čím podvádět. To Estraven věděl, a když se po pár dnech osmělili zeptat, diskrétně a nepřímo, s patřičnými ohledy k shifgrethoru, proč jsme se rozhodli prožít zimu jako tuláci na Gobrinském ledu, ihned odpověděl: „Já bych si mlčení nevybral, ale vyhovuje mi víc než lhaní.“

„Je známo, že vážení lidé bývají vypovězeni, a přesto se jejich stín nezmenší,“ prohlásil kuchař z vývařovny, který se co do váženosti řadil hned za vesnického náčelníka a jehož podnik sloužil v zimě pro celé panství jako obývací pokoj.

„Někdo může být vypovězen z Karhide, někdo z Orgoreynu,“ řekl Estraven.

„To je pravda; někdo svým klanem, někdo králem z Erhenrangu.“

„Král nikomu stín nezkrátí, i kdyby se snažil,“ poznamenal Estraven a kuchař byl očividně spokojen. Kdyby Estravena vyhnal jeho vlastní klan, byl by podezřelý, ale na králových opatřeních nezáleželo. Co se mě týká, byl jsem zjevně cizinec, a tudíž ten, který byl vyhoštěn z Orgoreynu, a to mi bylo, pokud vůbec něco, ke cti.

Nikdy jsme našim hostitelům v Kurkurastu neprozradili naše jména. Estraven se velmi zdráhal použít falešná jména a naše skutečná jsme přiznat nemohli. Mluvit s Estravenem byl totiž přece jenom vážný přestupek, nemluvě ani o poskytnutí jídla, šatstva a střechy nad hlavou, což všechno pro nás oni udělali. I ta nejvzdálenější vesnice na guthenském pobřeží má rozhlas, a nemohli by se tedy vymlouvat, že o nařízení o exilu nevěděli; jen to, že opravdu neznali skutečnou totožnost svého hosta, by pro ně mohlo být polehčující okolností. Estraven si uvědomoval, že je vystavujeme nebezpečí, a leželo mu to na srdci dříve, než jsem já na to vůbec pomyslel. Třetího večera přišel za mnou do pokoje, abychom si promluvili, co dál.

Karhidská vesnice se podobá starým hradům na Zemi. v tom, že jsou v ní jen ojedinělá nebo vůbec žádná samostatná soukromá obydlí. Přesto mohl mít každý z pěti set vesničanů v těch vysokých starých, bez ladu a skladu stavěných budovách krbu, obchodu, podpanství (v Kurkurastu neměli žádného lorda) a shromaždiště soukromí, ne-li přímo samotu, v místnostech po stranách starobylých chodeb, jejichž zdi byly až metr široké. Měli jsme každý pokoj pro sebe, v horním patře krbu. Seděl jsem právě ve svém pokoji u ohně, malého, sálajícího, silně provoněného ohně, v němž hořela rašelina z Shensheyských močálů, když vešel Estraven. Řekl:

„Genry, musíme brzy odsud.“

Vybavuji si ho, jak stál v té místnosti, osvětlené ohněm, v mihotavých stínech, bosý, a na sobě měl jen volné kožešinové kalhoty, které mu dal náčelník. V soukromí a v teple (podle jejich měřítek) svých domovů chodí Karhidané často polonazí nebo nazí. Naše cesta připravila Estravena o vyhlazenou pokožku, o plnou pevnou postavu, jakými se Getheňané vyznačují; byl vyzáblý, samá jizva, obličej spálený zimou skoro jako od ohně. Stál tam, tmavá postava z masa a kostí, a přesto těžko postižitelná, v chvějivých odlescích ohně.

„Kam?“

„Řekl bych, že na jih a na západ. Směřem k hranici. Náš první úkol je najít vysílač, který by byl dost silný, aby ses mohl spojit s vaší lodí. Potom si musíme najít úkryt anebo se na čas vrátit do Orgoreynu, abych nepřivodil trest těm, kdo nám tady pomáhají.“

„Jak se chceš dostat zpátky do Orgoreynu?“

„Jako dřív - přejít hranici. Orgoťané proti mně nic nemají.“

„Kde najdeme nějaký vysílač?“

„Blíží než v Sassinothu ne.“

Já jsem zůstal jako opařený, on se ušklíbl.

„Blíží není nic?“

„Je to asi tak dvě stě čtyřicet kilometrů; ušli jsme víc a po horším terénu. Tady budou všude silnice; lidé nás ubytují, třeba nás svezou na motorových saních.“

Souhlasil jsem, ale deprimovala mě vyhlídka na další pokračování naší zimní pouti, tentokrát ne k nějakému bezpečnému útočišti, ale zpět k té zatracené hranici, kterou se možná Estraven vrátí do exilu, a mě tu nechá samotného.

Přemýšlel jsem o tom a dospěl jsem k závěru: „Než se Karhide bude moci připojit k Ekumenu, bude muset splnit jednu podmínku:

Argaven musí odvolat nařízení o tvém vyhnanství.“

Neříkal nic, jen stál a hleděl do ohně.

„To myslím vážně,“ trval jsem na svém. „Musíme to vzít pěkně po pořádku.“

„Děkuji ti, Genry,“ řekl. Když mluvil hodně potichu, jako třeba teď, měl jeho hlas ženské zabarvení, byl chraptivý a málo zvučný. Vděčně se na mě podíval, neusmíval se. „Já jsem ale ani nečekal, že bych měl v dohlednu spatřit domov. Víš, já vlastně žiji ve vyhnanství už dvacet roků. Tento exil se od něho moc neliší. Já se postarám o sebe a ty se postaráš o sebe a svůj Ekumen. To musíš udělat sám. Ale to je ještě všechno předčasné. Vyzvi vaši loď, aby sem přiletěla. Až budeme mít tohle za sebou, pak budu přemýšlet dál.“

V Kurkurastu jsme pobýli ještě další dva dny, dobře nás živili a dobře jsme si odpočinuli a čekali jsme na udusáče sněhu, který měl přijet z jihu a svézt nás, až pojedou nazpět. Naši hostitelé přesvědčili Estravena, aby jim vyprávěl celý příběh o našem přechodu ledu. Podal ho tak, jak to dovede jedině člověk odchovaný tradicí ústní literatury, takže vznikla sága, plná tradičních rčení a dokonce epizod, a přece přesná a živá, od sírového ohně a tmy v průsmyku mezi Drumnerem a Dremegolem až po ječivé poryvy větru bičující Guthenský záliv; s příhodami komickými, jako například jeho pád do propasti, i s mystickými, když mluvil o zvucích a mlčení ledu, o počasí bez stínů, o noční temnotě. Poslouchal jsem, stejně okouzlen jako ostatní, a nespouštěl jsem oči z tmavé tváře svého přítele.

Kurkurast jsme opouštěli natěsnaní na sebe v kabině udusáče sněhu, jednoho z těch silných vozidel, která napřed válčují a potom udusávají sních na karhidských silnicích. Je to nejběžnější způsob, jak udržet v zimě silnice průjezdné, protože odhrnování sněhu pluhem by stálo polovinu veškerého času a peněz království a stejně v zimě všechno jezdí na skluznicích. Udusáče funěl rychlostí tři kilometry v hodině a do sousední vesnice jižně od Kurkurastu nás dovezl dlouho po setmění. Tam nás jako vždy uvítali, pohostili a ubytovali na noc; další den jsme pokračovali pěšky. Směřovali jsme od pobřežních kopců, zachycujících hlavní nápor severního větru od Guthenského zálivu, do vnitrozemí, do obydlenější oblasti, takže jsme se nepohybovali od jednoho tábořiště k druhému, ale od jednoho krbu k druhému. Párkrát jsme se svezli na motorových saních, jednou dokonce padesát kilometrů. Silnice byly navzdory častému hustému sněžení udusané a dobře značené. V zavazadlech jsme měli pořád nějaké jídlo, které nám vždycky věnovali poslední hostitelé; na konci každodenních putování nás vždycky čekala střecha a oheň.

Přesto těch osm či devět dnů snadného pochodu a lyžování pohostinnou krajinou znamenalo nejtěžší a nejtruchlivější úsek celé cesty, horší než stoupání na ledovec, horší než poslední hladové dny. Sága skončila; ta patřila ledu. Byli jsme příšerně unavení. Šli jsme špatným směrem. Už jsme z té cesty neměli radost.

„Někdy je třeba jít proti otáčení kola,“ prohlásil Estraven. Byl vytrvalý jako jindy, ale i v jeho chůzi, hlase, držení těla nahradila původní elán trpělivost a původní jistotu tvrdošíjně odhodlání. Byl zamklý, a ani se se mnou moc nedomlouval myšlenkami.

Dorazili jsme do Sassinothu. Několikatisícové město rozložené na kopcích nad zamrzlou řekou Ey: střechy bílé, zdi šedivé, kopce černě potečkované lesem a vyčnívajícími skalami, pole a řeka bílé; za řekou Sinothské údolí, o které se vedou spory, celé bílé...

Přišli jsme tam téměř s prázdnýma rukama. Většinu z toho, co nám z cestovního vybavení zbylo, jsme rozdali různým laskavým hostitelům a nám zůstal jen chabový ohřívač, lyže a oblečení, které jsme měli na sobě. Bez zátěže se nám jelo dobře, několikrát jsme se ptali na cestu a mířili jsme ne do města, ale na jednu odlehlou farmu. Bylo to chudé místo, nepatřilo panství, ale bylo samostatnou jednotkou pod správou Sinothského údolí. Estraven býval zamlada tajemníkem této správy a přátelil se s majitelem a de facto mu tento statek koupil - před necelými dvěma roky - v době, kdy napomáhal osídlování oblasti východně od řeky Ey v naději, že zamezí sporu o vlastnictví Sinothského údolí. Otevřel nám sám pan statkář, podsaditý, uhlazený, přibližně v Estravenově věku. Jmenoval se Thessicher.

Estraven se v této oblasti pohyboval s kapuci na hlavě staženou do obličej. Báł se odhalení. Asi to byly liché obavy; jen opravdu bystré oko by v tom hubeném, větrem ošlehaném vandrákovi poznalo Hartha rem ir Estravena. Thessicher si ho potajmu prohlížel, protože nemohl uvěřit, že je to opravdu ten, za koho se prohlašuje.

Thessicher nás ubytoval a jeho pohostinnost byla na výši, i když jeho prostředky byly mizivé. Ale byl z nás celý nesvůj, raději by nás neviděl. Bylo to pochopitelné, tím, že nás skrýval, riskoval zkonfiskování svého majetku. Jelikož za svůj majetek vděčil Estravenovi, a nebýt jeho pomoci, mohl být teď klidně na mizině jako my, nezdálo se mi tak úplně neoprávněné po něm chtít, aby na oplátku něco riskoval. Můj přítel ho vsál prosil o pomoc ne oplátkou za něco, nýbrž ryze z přátelství, a nespolehal na to, že nám Thessicher pomůže z nutnosti, nýbrž z lásky. A Thessicher opravdu roztál, jen co pominulo počáteční zděšení, a potom dlouho do noci s Estravenem nostalgicky vzpomínal na staré časy a staré známé a byl najednou okázale srdečný a typicky karhidsky rozšafný. Když se ho Estraven zeptal, jestli neví o nějakém úkrytu, nějaké opuštěné zapadlé farmě, kde by se mohl psanec tak dva měsíce schovávat v naději, že jeho exil bude zrušen, Thessicher okamžitě odpověděl:

„Tak zůstaň u mne.“

Estravenovi zazářily oči, ale vyjádřil své námitky; a Thessicher souhlasil, že v takové blízkosti Sassinothu by to nemuselo být bezpečné, a slíbil, že mu nějakou skrýš najde. Tvrdil, že to nebude těžké, jestliže si Estraven vymyslí falešné jméno a dá se najmout jako kuchař nebo pomocná síla, což nebude nic příjemného, ale pořád lepší než návrat do Orgoreynu. „Co bys k čertu dělal v Orgoreynu? Z čeho bys žil?“

„Komensalita by pomohla,“ odpověděl můj přítel a na tváři se mu objevil záchvěv vydřího úsměvu. „Tam totiž každé jednotce poskytnou práci. Žádný problém. Ale raději bych byl v Karhide ..., jestli si myslíš, že se to dá zařídit...“

Nechali jsme si chabový ohřívač, jedinou cennou věc. Sloužila nám, tak či onak, až do konce cesty. Den poté, co jsme přijeli k Thessicherovi na farmu, jsem ohřívač vzal a na lyžích odjel do města. Estraven se mnou pochopitelně nejel, ale vysvětlil mi, co mám podniknout, a všechno to šlo jako po másle. Ohřívač jsem prodal v městském obchodě, vzal jsem slušnou sumu, kterou jsem za něj dostal, a jel do kopce do malé řemeslnické školy, kde sídlila i rozhlasová stanice, a koupil jsem si deset minut „soukromého vysílání soukromému příjemci“. Všechny stanice si pro tato krátkovlnná vysílání rezervují určitou denní kvótu; vzhledem k tomu, že toho většinou využívají obchodníci ve styku se svými zámořskými zástupci nebo zákazníky v Souostroví, Sithu či Perunteru, je cena dost vysoká, ale ne přehnaná. V každém případě nižší než cena zánovního chabového vaříče. Mých deset minut mělo nadejít na počátku Třetí hodiny, pozdě odpoledne. Nechtěl jsem cestovat na lyžích sem a tam mezi Sassinothem a Thessicherovou farmou, a tak jsem se potuloval městem a v jedné vývařovně jsem si koupil velký, dobrý, levný oběd. Karhidská kuchyně byla nepochybně lepší než orgotská. Při jídle se mi vybavila Estravenova zmínka o kuchyni, když jsem se ho kdysi zeptal, jestli nenávidí Orgoreyn; vybavil se mi jeho hlas, jak včera večer vlídně přiznával: „Raději bych byl v Karhide ...“ A zapřemýšlel jsem, ne poprvé, co to je vlastně vlastenectví, v čem vlastně spočívá láska k vlasti, jak vzniká ta dojemná oddanost, která rozechvěla přítelův hlas: a jak se taková opravdová láska může velmi často změnit v hloupý a hnusný fanatismus. Kde je chyba?

Po obědě jsem se procházel městem. Ruch v Sassinothu, obchody a trhy a ulice, navzdory sněhovým metelícím a teplotě -17° rušné, mi připadal jako hra, neskutečná, ohromující. Ještě jsem se pořádně nevzpamatoval ze samoty na ledu. Mezi neznámými jsem se cítil svázaný a nepřetržitě mi chyběl Estraven po boku.

Smrákalo se, když jsem po udusaném sněhu stoupal nahoru ulicí vedoucí k té škole. Přijali mě a předvedli mi, jak s veřejným vysílačem zacházet. Ve stanovenou dobu jsem vyslal *probouzeací signál* k přenosné družici, která byla na stacionární dráze asi 480 kilometrů nad jižní Karhide. Byla tam jako pojistka pro podobné situace, v jaké jsem se teď ocitl, že jsem totiž neměl svůj ansibl, abych mohl

požádat Ollul, aby dali lodi signál, a neměl jsem ani čas, ani vybavení na to, abych se spojil přímo s lodí na oběžné dráze kolem slunce. Sassinothský vysílač byl víc než dostačující, ale poněvadž družice nebyla uzpůsobena k tomu, aby odpovídala, ale jen k tomu, aby vysílala směrem k lodi, nemohl jsem udělat nic víc než vyslat signál a tím to skončilo. Nemohl jsem vědět, jestli byl vzkaz přijat a předán dál na loď. Nevěděl jsem, jestli jsem udělal dobře, že jsem ho odvyšlal. Dospěl jsem ale do stadia, kdy jsem tyto nejistoty přijímal s lehkým srdcem.

Začalo hustě sněžit a mně nezbylo než zůstat na noc ve městě, protože jsem neznal silnice natolik dobře, abych se po nich mohl pustit potmě a v chumelenici. Nějaké peníze mi ještě zbyly, a tak jsem se doptal na hostinec, ve kterém však trvali na tom, abych se ubytoval ve škole; povečeřel jsem se spoustou veselých studentů a spal jsem v jednom studentském pokoji. Usínal jsem s příjemným pocitem bezpečí, znovu přesvědčen o mimořádné a neutuchající laskavosti Karhidanů ve vztahu k hostovi. Přistál jsem ve správné zemi a teď jsem se do ní vrátil. S tím jsem usínal; ale probudil jsem se velice brzy a ještě před snídaní jsem se vydal na Thessichovu farmu, protože jsem měl za sebou neklidnou noc. Neustále jsem se budil a měl jsem divoké sny.

Malé a studené slunce, které právě vycházelo na jasné obloze, vrhalo za každou prasklinou, za každým hrbolkem ve sněhu stíny směrem na západ. Silnice byla celá tmavě a jasně pruhovaná. Na sněhových pláních nikde ani živáčka; ale v dálce na silnici jsem viděl malou postavu, pohybující se směrem ke mně klouzavými, rozevlátými pohyby lyžaře. Dlouho předtím, než jsem mu uviděl do tváře, jsem věděl, že je to Estraven.

„Thereme, co se děje?“

„Musím se dostat k hranici,“ řekl a ani se nezastavil, když jsme se míjeli. Sotva dechu popadal. Já jsem se otočil a oba jsme jeli na západ, já jsem měl co dělat, abych mu stačil. Tam, kde se silnice stáčela do Sassinothu, z ní sjel a rozjel se přes neoplocená pole. Zamrzlou řeku Ey jsme překročili asi kilometr severně od města. Běhy byly příkré a na konci výstupu jsme museli oba zastavit a odpočívat. Na takový závod jsme neměli správnou formu.

„Co se stalo? Thessicher - ?“

„Ano. Slyšel jsem ho vysílat zprávu. Když se rozednívalo.“

Estraven hluboce oddychoval, zvedal se mu hrudník, stejně jako když ležel na ledě vedle modré propasti. „Tibe určitě vypsál na moji hlavu odměnu.“

„Zatracený zrádce nevděčný!“ kotal jsem, nemyslel jsem tím však Tiba, ale Thessichera, který zradil přítele.

„Je zrádce,“ dával mi za pravdu Estraven, „ale žádal jsem po něm přespříliš, vystavil jsem tu přízemní dušičku moc velkému tlaku. Poslouchej, Genry. Vrať se do Sassinothu.“

„Aspoň tě, Thereme, vyprovodím přes hranici.“

„Mohou tam být orgotské strážce.“

„Tak zůstanu na této straně. Proboha - “

Usmál se. Pořád ještě těžce oddychoval, ale vstal a dal se na pochod a já jsem šel za ním.

Proplétali jsme se na lyžích malým lesíkem mezi stromy obalenými námrazou, jeli jsme přes návrší a pole znesvářeného údolí. Nebylo se kam schovat, nebylo kam utéct. Sluncem ozářená obloha, bílý svět a v něm dva stíny na útěku. Hranice se v nerovném terénu ztrácela, uviděli jsme ji, až když jsme byli méně než dvě stě metrů od ní: to jsme ji najednou měli před sebou jako na dlani, vyznačenou plotem, jen několik metrů sloupů vyčnívajících nad sníh, s vršky těch sloupů natřenými na červenou. Na orgotské straně nebylo vidět žádné hlídky. Na naší straně byly stopy lyží a směrem na jih několik pohybujících se postav.

„Na naší straně jsou hlídky. Budeš muset, Thereme, počkat do tmy.“

„Tibovi inspektoři,“ vyjekl s hořkostí v hlase a prudce vybočil ze stopy. Vrhli jsme se zpátky přes malou vyvýšeninu, kterou jsme před chvílí překonali, a na nejbližším možném místě jsme se ukryli. Celý dlouhý den jsme zůstali v dolíku mezi hustě rostoucími hemmeny, jejichž načervenalé větve splývaly pod tíhou sněhu všude kolem nás k zemi. Prodebatovali jsme různé možnosti, třeba přesunout se podél hranice na sever nebo na jih, abychom se dostali z tohoto obzvláště nepříjemného úseku, nebo snažit se dostat do kopců východně od Sassinothu, dokonce vrátit se zpátky na sever do té pustiny, ale každý z těchto plánů jsme museli zamítnout. Estravenova přítomnost byla prozrazena, takže jsme už nemohli cestovat po Karhide volně jako dosud. A nemohli jsme cestovat ani tajně: neměli jsme stan ani jídlo, ani moc sil. Zbývalo jediné - zdolat hranici přímo, jediným možným způsobem.

Zavrtali jsme se do tmavé díry ve sněhu pod tmavými stromy. Leželi jsme těsně u sebe, aby nám bylo teplo. Kolem poledne Estraven na chvíli zdíml, mně hlad a zima usnout nedaly. Nehnutě, jakoby přikován, jsem ležel vedle svého přítele a snažil se rozpomenout na slova, která mi kdysi recitoval: *Dva jsou jeden, život a smrt, pospolu ...* Připadal jsem si tak trochu jako uvnitř stanu tam na ledu,

jenže teď bez střechy nad hlavou, bez jídla, bez odpočinku: jen naše vzájemné pouto nám zůstalo, jinak nic, a i tomu má být brzy konec.

Obloha se během odpoledne zatáhla a teplota začala klesat. I v našem úkrytu v závětrí se tak ochladilo, že se tam nedalo jen nehybně sedět. Museli jsme se trochu rozhýbat, a přesto mě k večeru přepadla stejná zimnice, jakou jsem zažil ve vězeňském voze, který nás vzl Orgoreynem. A tma ne a ne se snést, trvalo jí to věčnost. V modrém šeru večera jsme vylezli z úkrytu a plížili se přes kopec a krčili se za stromy a keři, dokud jsme před sebou nerozeznali linii hraničního plotu, několik neurčitých teček na bledém sněhu. Žádná světla, žádný pohyb, žádný zvuk. Daleko na jihozápadě žlutě světlovalo nějaké městečko, nějaká komensální vesnička Orgoreynu, kam by se mohl uchýlit Estraven se svými nepřijatelnými doklady o totožnosti a být si jistý alespoň noclehem na jednu noc v komensální vesnici nebo třeba v nejbližší komensální dobrovolné farmě. Zničehonic - až na poslední chvíli, předtím vůbec - jsem pochopil, co mi při mém sobectví a Estravenově nemluvnosti vůbec nepřišlo na mysl - kam míří a co má za lubem. Zavolał jsem: „Thereme - počkej - “

Ale už se odrazil a sjížděl z kopce dolů: skvělý, rychlý lyžař a tentokrát se nemusel zdržovat kvůli mně. Rychlými oblouky se jako střela řítit dolů přes stíny na sněhu. Ujel mi a najel rovnou do palby pohraniční strážě. Myslím, že napřed zněly varovné výkřiky a povely k zastavení a že se někde najednou rozsvítilo nějaké světlo, ale nevím to jistě; jedno je však jisté - on nezastavil a dál se hnál k plotu a oni ho zastřelili, než k němu dojel. Nepoužili zvukovou pušku, která jen omráčí, nýbrž přepadovou pušku, ze které vychází celá dávka kovových úlomků. Stříleli s cílem zabit ho. Když jsem k němu dojel, umíral, snažil se vysoukat z lyží, které trčely ze sněhu, svíjel se, hrudník zpola rozstřílený. Vzal jsem mu hlavu do dlaní a mluvil jsem na něho, ale vůbec mi neodpovídal; jen na moje vyznání lásky svým způsobem zareagoval: navzdory spoušti a zkáze, která už byla v jeho mysli dokonána při tom, jak se mu vytrácelo vědomí, jedenkrát zřetelně vykřikl v našem myšlenkovém jazyce: „*Areku!*“ Víckrát už ne. Držel jsem ho, skláněl jsem se k němu, když umíral. Dovolili mi to. Potom mi nařídili vstát, odvedli mě jedním směrem, jeho odnesli opačným, mě do vězení, jeho do temnoty.

KAPITOLA DVACÁTÁ

Bláhové počínání

Někde v poznámkách, které si Estraven psal během naší cesty přes Gobrinský led, se pozastavuje nad tím, proč se jeho přítel stydí plakat. Mohl jsem mu vysvětlit už tehdy, že to není ani tak moc stud jako spíše strach. Teď jsem šel Sinothským údolím, ten večer, co zemřel, dál do studené země, která strach nezná. Tam jsem přišel na to, že se člověk může vyplakat, ale k ničemu to není.

Odvedli mě zpět do Sassinothu a uvrhli mě do vězení, protože jsem se pohyboval ve společnosti člověka mimo zákon a protože pravděpodobně nevěděli, co jiného se mnou podniknout. Od samého začátku, ještě před tun než přišli oficiální příkazy z Erhenrangu, se mnou zacházeli hezky. Moje karhidské vězení byla vlastně zařízená místnost ve věži lordů-čekatelů na úřad; měl jsem krb, rozhlas a pětkrát denně pořádné jídlo. Bylo tam však bezútěšně. Postel byla tvrdá, přikrývky tenké, podlaha holá, vzduch studený - jako všechny pokoje v Karhide. Poslali mi ale lékaře, v jehož rukách a hlase bylo více neúnavné a blahodárné útechy, než jsem kdy měl možnost poznat v Orgoreynu. Myslím, že po jeho příchodu zůstaly dveře odemčené. Vzpomínám si, jak byly otevřené a já jsem si přál, aby byly zavřené, protože tam z chodby nepříjemně táhlo. Ale neměl jsem sílu ani odvalu se zvednout z postele a ty vězeňské dveře zavřít.

Lékař, mladý, vážný, takový mateřský typ, mi klidně, ale přesvědčivě oznámil: „Pět nebo šest měsíců jste se nedostatečně živil a nadměrně jste se vyčerpával. Zničil jste se. Není z čeho čerpat dál. Ležte, odpočívejte. Ležte jako řeky v údolích zamrzlé během zimy. Klidně ležte. Čekajte.“

Jenže když jsem usnul, ocitl jsem se pokaždé v tom nákladáku, všichni jsme se k sobě choulili, všichni jsme zapáchali, třásli se, byli jsme nazí a namačkaní kvůli teplu jeden na druhého, kromě jednoho. Ten ležel opuštěně, opřený o zamřížované dveře, studený, v puse plno sražené krve. Byl to zrádce. Odešel sám, opustil nás, opustil mě. Probouzel jsem se rozezlený, slabě jsem se chvěl a tyto záchvaty zlosti končily slzami.

Musel jsem být dost nemocný, protože si pamatuji, co se mnou udělala vysoká horečka a že u mne jednu noc, možná i několik, ten lékař zůstal. Nevybavuji si ty noci, ale na jednu si vzpomínám - jak jsem mu říkal: „Mohl zastavit. Viděl tu hlídku. Vběhl rovnou mezi hlavně.“ Úplně slyším svůj vlastní plačtivý, naříkavý hlas.

Ten mladý lékař na to chvíli nic neříkal. „Snad nechcete tvrdit, že se zabil.“

„Možná - “

„Toto prohlašovat o příteli, to je kruté. A pokud jde o Hartha rem ir Estravena, nechce se mi tomu věřit.“

Když jsem mu to říkal, neuvědomil jsem si, jak opovržením hodná je pro tyto lidi sebevražda. Pro ně neznamena jako pro nás jednu z možností. Pro ně je sebevražda vzdání se možností, akt zrady. Karhidan, který čte náš kánon, nevidí zločin v tom, že Jidáš zradil Ježíše, ale v činu, který jako výraz nejvyššího zoufalství odpírá možnost odpuštění, změny, života: v jeho sebevraždě. „Takže pro vás není Estraven zrádce?“

„Ani nikdy nebyl. Je mnoho těch, kdo nikdy nedbali obvinění vznesených proti němu, pane Aii.“

Ale nenacházel jsem v tom žádnou útěchu, jen jsem nahlas vykřikl, co mě mučilo: „Tak proč ho zastřelili? Proč je mrtvý?“ Na to mi neodpověděl, nebylo co. Nikdy mě oficiálně nevyslychali. Zeptali se mě, jak jsem se dostal z pulefenské farmy do Karhide, a dál je zajímalo místo určení a smysl té zašifrované zprávy, kterou jsem odvyšlal. Řekl jsem jim to. Tato informace šla rovnou do Erhenrangu ke králi. Záležitost s lodi zjevně udržovali v tajnosti, ale o mém útěku z orgotského vězení, o mé zimní cestě přes led, o mé přítomnosti v Sassinothu se otevřeně psalo a diskutovalo. O Estravenově roli se v rozhlasu nezmínili, ani o jeho smrti. Přesto se o ní vědělo. Udržení tajemství je v Karhide do značné míry záležitostí diskrétnosti, všeobecně přijaté mlčenlivosti - vynechání otázek, ale ne vynechání odpovědí. Přehledy zpráv mluvili o vyslanci panu Aiovi, ale každý věděl, že z rukou Orgoťanů mě vysvobodil Harth rem ir Estraven a že to on se mnou přešel led do Karhide a dokázal nebetýčnou lež komensální báchorky o tom, jak jsem loni na podzim v Mishnory nečekaně podlehl hormonové horečce... Estraven předvídal poměrně přesně, jakou odezvu můj návrat vyvolá; mýlil se hlavně v tom, že ji podcenil. Kvůli mimozemšťanovi, který ležel v jednom pokoji v Sassinothu nemocný, neschopný jednat nebo se o něco starat, padly v průběhu deseti dnů dvě vlády.

Tvrzení, že padla orgotská vláda, ovšem znamená pouze to, že jedna skupina komensálů nahradila druhou skupinu komensálů ve vedoucích úřadech Třiatřicítky. Některé stíny se zkrátily, některé se prodloužily, jak říkají v Karhide. Frakce Sarf, která mě poslala do Pulefenu, se i přesto, že byla přistižena při lži, a ne poprvé, udržela až do té doby, kdy dal Argaven oficiálně ve známost, že v

dohledné době do Karhide přiletí hvězdná loď. V ten den převzala vedoucí úřady Třiatřicítka Obslova strana, frakce Volný obchod. Takže jsem jim byl nakonec přece jenom prospěšný.

V Karhide pád vlády ve většině případů znamená, že ministerští předsedové upadnou v nemilost a jsou nahrazeni a zároveň dochází k výměně křesel v kyorremy; častými alternativami jsou však atentát, abdikace a vzpoura. Tibe se o udržení moci ani nepokusil. Fakt, že moje cena na poli mezinárodního shifgrethoru stoupla, plus fakt, že jsem vlastně nepřímo ospravedlnil Estravena, mi dodaly prestiž, natolik převyšující jeho, že rezignoval, jak jsem později zjistil, ještě než se erhenrangská vláda dozvěděla, že jsem vyslal vzkaz na svoji loď. Dostal avízo od Thessichera a podle toho jednal, čekal jen na zprávu o Estravenově smrti a potom podal demisi. Zároveň s utrpenou porážkou měl pocit zadostiučinění.

Jakmile byl Argaven obšírně obeznámen se situací, vzkázal pro mě, poslal mi žádost, abych ihned přijel do Erhenrangu, a s ní velkorysou částku na případné výdaje. Stejně velkoryse se zachovalo i město Sassinoth, které se mnou poslalo mladého lékaře, protože jsem na tom ještě nebyl zdravotně dobře. Jeli jsme na motorových saních. Z té cesty mi v paměti utkvěly jen útržky; probíhala hladce a v poklidu, s dlouhými zastávkami, když jsme čekali, až udusávače zprůjezdí silnici, a dlouhými nocemi v hostincích. Klidně to mohlo trvat jen dva tři dny, ale mně to připadalo dlouhatánské, a až po okamžik, kdy jsme projeli severními branami Erhenrangu do hlubokých ulic plných sněhu a stínu, si z toho moc nepamatuji.

Cítil jsem, že rány na srdci se poněkud zacelují a rozháraná mysl se srovnává. Předtím jsem byl zdrcený, hromádka neštěstí. Přestože mě teď ta snadná cesta unavila, našel jsem v sobe nějakou nedotčenou sílu. Nejspíše sílu zvyku, protože toto bylo konečně místo, které jsem znal, město, ve kterém jsem více než rok žil a pracoval. Znal jsem ulice, věže, ponuré dvory a cesty a fasády paláce. Věděl jsem, proč jsem tady. A tak mi poprvé jasně došlo, že když je můj přítel mrtvý, musím dotáhnout do konce to, zač zemřel. Musím usadit klenák do oblouku.

U bran paláce na mě čekal vzkaz, abych se ubytoval v jednom z domů pro hosty uvnitř objektu paláce. Byl to Dům s kulatou věží, který u dvora znamenal vysoký stupeň shifgrethoru: ani ne tak královsky přízně jako spíše uznání významu. Obvykle tam byli ubytováni velvyslanci spřátelených mocností. To bylo dobré znamení. Cestou jsme však museli projít kolem Červeného rohového domu a já jsem nahlédl do úzké branky s obloukem, poblíž ní se nakláněl nad jezírko s šedým ledem holý strom, a podíval se na dům, který stále zel prázdnotou.

U vchodu do Domu s kulatou věží se mě ujal člověk v bílém hiebu a karmínové košili, se stříbrným řetězem na ramenou: Faxe, věstec z Pevnosti Otherhord. Při pohledu na jeho laskavou a krásnou tvář, první známou, kterou jsem po mnoha dnech spatřil, vystřídal mé rezolutní odhodlání pocit úlevy. Když mě Faxe pozdravil oním vzácně užívaným karhidským způsobem, že mě chytil za ruce, a přivítal mě jako svého přítele, dokázal jsem jeho vřelost částečně opětovat.

Jeho okres, Jižní Rer, ho vyslal do kyorremy začátkem podzimu. Zvolení pobývatele handdarské Pevnosti za člena rady není nic neobvyklého; obvykle však tento úřad nepřijímá snovač a věřím, že i Faxe by ho odmítl, kdyby ho tolik neznepokojovalo, jak Tibe vládne a kam zemi vede. A tak sundal zlatý řetěz snovače a navlekl si stříbrný řetěz radního; neměl moc času na to, aby po sobě zanechal nějakou trvalou stopu, protože od Themu už byl členem heskyorremy, neboli dříve Vnitřní rady, která slouží jako protiváha ministerského předsedy. A do této funkce ho jmenoval sám král. Byl pravděpodobně na cestě k výšinám, z nichž Estraven před necelým rokem spadl. Politické kariéry jsou v Karhide prudké a strmé.

V Domě s kulatou věží, chladné, okázale nádherné, nevelké stavbě, jsme si s Faxem obšírně povídali, dokud jsem se nemusel setkat s kýmsi dalším nebo učinit jakési formální vyhlášení nebo veřejně vystoupit. Zpřímá se mi díval do očí a zeptal se mě: „Takže přiletí loď a přistane u nás: větší než ta, která před třemi roky přivezla vás na ostrov Horden. Je to tak?“

„Ano. Tedy - odeslal jsem vzkaz, aby se připravili k přiletu.“

„Kdy přistanou?“

Když jsem si uvědomil, že vlastně ani nevím, kolikátého je, zvolna mi docházelo, jak jsem na tom byl v poslední době bídě. Musel jsem si pozpátku odpočítávat až po den před Estravenovou smrtí. Když mi svítilo, že jestliže loď byla v minimální vzdálenosti, bude teď už na planetární oběžné dráze a bude čekat na moje pokyny, dostal jsem další šok.

„Musím se s lodí spojit. Budou potřebovat instrukce. Kde mají podle krále přistát? Měla by to být nějaká neobydlená oblast, dost velká. Musím se dostat k vysilači -“

Vše se vyřídló svižně, lehce. Nekonečné zákruty a nezdary mých dřívějších jednání s erhenrangskou vládou se rozplynuly jako pole ledových ker v rozvodněné řece. Kolo se otočilo ... Dalšího dne jsem měl mít audienci u krále.

Šest měsíců trvalo Estravenovi, než zařídil první audienci. Zařizování druhé mu trvalo zbytek života.

Tentokrát jsem byl příliš unavený na to, abych se strchoval, a kromě toho jsem měl na mysli tolik věcí, že převážily nad zaražeností. Šel jsem dlouhým červeným sálem pod zaprášenými praporcí a stál jsem před třemi velkými krby, v nichž praskaly a jiskřily tři jasné ohně. Král seděl poblíž centrálního krbu, skrčený, na vyřezávané stoličce u krbu.

„Posaďte se, pane Aii.“

Sedl jsem si na opačnou stranu krbu a Argavenův obličej naproti jsem viděl ve světle plamenů. Vypadal sešle a staře. Vypadal jako žena, která přišla o své dítě, jako muž, který přišel o svého syna.

„Tak tedy vaše loď, pane Aii, přistane.“

„Přistane, pane, v Athten Fenu, jak jste žádal. Měli by tu být dnes večer, na začátku Třetí hodiny.“

„Co když se do toho místa netrefí? To pak všechno shoří?“

„Budou sledovat naváděcí signál až sem, vše je zařízeno. Nemůže se stát, že by se netrefili.“

„A kolik jich tam je - jedenáct? Říkám to dobře?“

„Ano, můj pane. Není jich tolik, abyste se musel bát.“

Argaven chtěl něco nervózně naznačit rukama, ale gesto nedokončil. „Já už se vás, pane Aii, nebojím.“

„To jsem rád.“

„Sloužil jste mi dobře.“

„Já ale nejsem váš služebník.“

„To vím,“ odpověděl lhostejně. Zahleděl se do ohně a žvýkal si zevnitř ret.

„Předpokládám, že můj ansibl je v Mishnory v rukou Sarfu. Na palubě lodi však budou mít další. Od té chvíle budu vystupovat, pokud nebudete mít nic proti tomu, jako zplnomocněný velvyslanec Ekumenu s právem diskutovat o smlouvě o spojení s Karhide a podepsat ji. Prostřednictvím ansiblu se dá dohodnout ratifikace na Hainu a různých dalších stabilitách.“

„Výborně.“

Dál už jsem neříkal nic, protože mi nevěnoval tak úplně pozornost. Špičkou boty strčil do jednoho polena v krbu, až s praskotem vyletělo několik červených jisker. „Proč mě k čertu podvedl?“ dožadoval se pronikavým vysokým hlasem odpovědi a poprvé se na mě přímo podíval.

„Kdo?“ opětoval jsem jeho přímý pohled.

„Estraven.“

„Docílil toho, že nepodvádíte sám sebe. Když jste začal věnovat svou přízeň frakci, která mi nebyla přátelsky nakloněna, odklidil mě. A přivedl mě zpátky k vám až teď, když vás samotný můj návrat přesvědčil o tom, abyste přijal misi z Ekumenu a ocenil její význam.“

„Proč mi nikdy o té větší lodi neřekl?“

„Protože o ni nevěděl: než jsem odešel do Orgoreynu, s nikým jsem o ní nemluvil.“

„A tam jste to vy dva vyklopili těm nejlepším, jen co je pravda. On usiloval o to, aby z vaší mise vytěžili Orgoťané. Celou dobu spolupracoval s Volným obchodem. A to nebyla zrada?“

„Nebyla. On totiž věděl, že ať spojení s Ekumenem uzavře kterákoli ze zemí, ta druhá ji bude vzápětí následovat. Což bude; stejně jako budou následovat Sith a Perunter a Souostroví, než se tady sjednotíte. On, můj pane, vroucně miloval svou zem, ale nesloužil ani jí, ani vám. Sloužil stejnému pánu jako já.“

„Ekumenu?“ udiveně zvídal Argaven.

„Ne. Lidstvu.“

Když jsem to říkal, nebyl jsem si jistý, jestli je to pravda. Pravda jen zčásti; zrnko pravdy. Kdybych tvrdil, že Estraven jednal na základě čistě osobní náklonnosti, smyslu pro zodpovědnost a přátelství k jedné jediné lidské bytosti, nebylo by na tom o nic méně pravdy. Ani to by však nebyla úplná pravda.

Král neodpovídal. Zachmuřený, vrásčitý, povadlý obličej měl obrácený k ohni.

„Proč jste tu vaši loď zavolaal, než jste mi dal vědět, že se vracíte do Karhide?“

„Abych vám položil nůž na krk. Vzkaz pro vás by mohl zachytit lord Tibe a ten mě mohl předat zpět Orgoťanům. Nebo mě dát zastřelit. Tak, jako dal zastřelit mého přítele.“

Král na to neříkal nic.

„Nezáleží až tak moc na tom, abych přežil, ale mám a měl jsem povinnost vůči Gethenu a Ekumenu, musel jsem splnit úkol. Abych si zajistil šanci na jeho splnění, vyslal jsem nejdříve signál na loď. Poradil mi to Estraven a bylo to tak správné.“

„No, rozhodně to nebylo nesprávné. V každém případě aspoň přistanou u nás; my budeme první ... A jsou všichni jako vy? Všichni zvrhlí, neustále v kemmeru? Podivná sešlost se nám tady bude ucházet o čest být přijata ... Řekněte lordu Gorchemovi, komořímu, co se od nás při přijetí očekává. Dohlédněte na to, abychom nic nevynechali a nikoho se ničím nedotkli. Ubytování budou kdekoli v paláci, kde to považujete za vhodné. Rád bych jim prokázal čest. Vy jste už svou laskavost prokázal několikrát, pane Aii. Dokázal jste, že komensalové jsou lháři a hlupáci.“

„A nyní spojenci.“

„To vím taky," odsekl. „Ale nejdříve Karhide - nejdříve Karhide!"

Přikývl jsem.

Po krátké odmlce se zeptal: „Jaké to bylo, ta cesta přes led?"

„Žádná legrace."

„Estraven byl podle mě na takovou bláznivou cestu ten správný typ. Tvrdý jako skála. A nedal se ničím zaskočit. Mrzí mě, že je mrtvý."

Nenapadla mě žádná odpověď.

„Přijmu vaše ... krajany zítra odpoledne o Druhé hodině. Ještě něco potřebujeme domluvit?"

„Očistěte, prosím vás, Estravenovo jméno a zrušte nařízení o exilu."

„Ještě ne, pane Aii. Ať to neuspěcháme. Něco dalšího?"

„Už ne."

„Tak můžete jít."

Takže jsem ho zradil i já. Kdysi jsem se zařekl, že loď nepřistane, dokud jeho vyhoštění nebude odvoláno, jeho jméno očistěno. Nemohl jsem však promarnit to, za co on zemřel, tím, že bych na té podmínce trval. To by ho z vyhnanství nepřivedlo.

Zbytek dne jsme s lordem Gorchemem a dalšími chystali vše potřebné pro přijetí a ubytování posádky lodi. O Druhé hodině jsme se na motorových saních vydali do Athten Fenu, asi padesát kilometrů severovýchodně od Erhenrangu. Místo určení pro přistání se nacházelo na bližším okraji rozsáhlé neobydlené oblasti, rašeliniště, příliš bažinatého, aby se dalo osídlit a zúrodnit, teď v polovině Irremu to byla rovná zmrzlá pustina s několika metry sněhu. Rádiový maják byl celý den v provozu a zachytil zpětné signály z lodi.

Posádka musela při sestupu vidět na obrazovkách rozhraní světla a tmy běžící zřetelně napříč Velkým kontinentem a kopírující hranici od Guthenského zálivu po záliv Charisune, a štíty Kargavu, ještě osvětlené sluncem, musely vypadat jako řetěz hvězd; poněvadž když jsme vzhledli a viděli tu jednu hvězdu klesat, už se smrákalo.

S burácením a slávou přistála, kolem se s řevem zvedala bílá pára, jak se stabilizátory zabořily do velkého jezera vody a bláta, do jezera, které vytvořila brzdicí raketa; vespod, na dně močálu, byla trvale zamrzlá půda tvrdá jako žula, a tak raketa pevně usedla, vypla motory, čněla nad okolním jezerem, které rychle znovu zamrzalo; velká, štíhlá ryba stojící pevně na ocase, v soumraku Zimní planety temně stříbrná.

Poprvé od chvíle, kdy se ozval hluk a objevila záře přilétající lodi, Faxe z Otherhordu vedle mě promluvil. „Mám radost, že jsem se toho dožil," řekl. Totéž řekl i Estraven, když se podíval na led, na smrt; škoda že totéž nemůže říct dnes večer. Abych zapudil černé myšlenky, které mě pronásledovaly, vydal jsem se po sněhové ploše k lodi. Byla už ochlazená chladicí směsí mezi jednotlivými vrstvami trupu lodi, a když jsem se přiblížil, rozevřel se protáhlý otvor a k ledu se vysunula půvabná křivka výstupního modulu. Jako první se vynořila Lang Heo Hewová, nezměnná, pochopitelně přesně taková, jakou jsem ji viděl naposledy, před třemi roky v mém životě, před pár týdny v jejím. Podívala se na mě a na Faxe a na ostatní, kteří mě doprovázeli, a zastavila se na konci toho výsuvného modulu. Vážným hlasem pronesla v karhidštině: „Přicházím jako přítel." Jejím očím jsme se všichni jevíli jako cizinci. Nechal jsem Faxe, aby ji pozdravil jako první.

On potom ukázal na mě a ona ke mně přistoupila a chytila mě za pravou ruku, jak je to u nás zvykem, a podívala se mi do tváře. „Áá, Genly! Nepoznala jsem tě!" Připadalo mi zvláštní po tak dlouhé době slyšet ženský hlas. Poradil jsem i ostatním, aby vystoupili z lodi: jakýkoli projev nedůvěry by v tuto chvíli můj karhidský doprovod cítil jako ponížení, jako útok na jejich shifgrethor. Vycházeli ven a neobyčejně zdvořile se zdravili s Karhidany. Jenže mně připadali všichni zvláštní, muži a ženy, i když jsem je dobře znal. Jejich hlasy mi zněly divně: nějak moc hluboce a pronikavě. Byli jako smečka zvláštních velkých živočichů, dvou různých druhů; velké opice s inteligentními očima, všechny v říji, v kemmeru ... Brali mě za ruce, dotýkali se mě, drželi mě.

Podařilo se mi ovládnout se a během jízdy v saních zpět do Erhenrangu jsem Heo Hewové a Tulierovi sdělil, co bylo nezbytně nutné, aby věděli o situaci, do které přicházejí. Jakmile jsme však dojeli k paláci, musel jsem okamžitě do svého pokoje.

Přišel ke mně lékař ze Sassinothu. Jeho klidný hlas a jeho tvář, mladá, vážná tvář, ani mužská, ani ženská, lidská tvář, to byla pro mě úleva, to mi bylo blízké, tak to bylo správné ... Ale sotva mi přikázal, abych si lehl, a podal mi nějaký lehce uklidňující lék, začal:

„Viděl jsem vaše spoluvyslance. Je to něco úžasného, přistání lidí z hvězd. A zrovna já se toho dožiju!"

A opět v tom byla radost a odvaha, tak obdivuhodné na karhidské povaze - a na lidské povaze -, a třebaže jsem nebyl v stavu je sdílet s ním, upírat mu je by bylo ohavné. Řekl jsem tedy, nepřesvědčivě, ale naprosto pravdivě: „I pro mě je to vskutku skvělý zážitek, poznat nový svět, nové bytosti."

Na sklonku jara, koncem Tuwy, když už polevovaly záplavy a znovu se dalo cestovat, uvolnil jsem se z práce na svém malém velvyslanectví v Erhenrangu a vyjel na východ. Moji lidé byli tou dobou rozptýleni po celé planetě. Jelikož jsme měli oprávnění používat vzduchovozy, Heo Hewová spolu s dalšími třemi lidmi odletěli do Sithu a Souostroví, zemí mořské polokoule, které jsem dříve úplně pomíjel. Další byli v Orgoreynu a dva váhaví v Perunteru, kde oblevy začínají až v Tuwě a týden nato prý všechno znovu zamrzá. Tulier a Kesta byli v Erhenrangu, dařilo se jim dobře a zvládali, co se naskytlo. S ničím nebylo potřeba spěchat. Vždyť jakákoli loď, která by teď hned vystartovala z nejbližší spojenecké planety, by nepřiletěla dříve než za sedmnáct let planetárního času. Je to okrajový svět, svět na hranici. Za ním, směrem k paži jižního Orionu, nebyla objevena žádná obydlená planeta. A ke kmenovým planetám Ekumenu je to ze Zimní planety pěkná dálka: padesát roků na planetu Hain-Davenant, celý lidský život na Zemi. Žádný spěch.

Přešel jsem Kargav, tentokrát níže položenými průsmyky, po silnici, která nahoře kopíruje pobřeží jižního moře. Navštívil jsem vesnici, která byla moji první zastávkou, když mě před třemi roky rybáři přivezli z ostrova Horden; obyvatelé toho krbu mě stejně jako tehdy přijali bez sebemenšího překvapení. Týden jsem strávil ve velkém přístavním městě Thather při ústí řeky Ench a poté jsem se začátkem léta pěšky vydal do Kermu.

Putoval jsem na východ a na jih krkolomnou drsnou krajinou plnou útesů a zelených kopců a velkých řek a samot, až jsem došel k Zamrzajícímu jezeru. Když jsem se z břehu jezera zadíval k horám na jihu, uviděl jsem světlo, které jsem znal: záblesk, bílou záplavu oblohy, odlesk ledovce vysoko za ní. Tam byl led.

Estre pamatovalo hodně. Jeho krb i hospodářská stavení byla z šedého kamene, lámaného na příkrém svahu, ke kterému se Estre tisklo. Hlučně se tam proháněl vítr a celkový dojem byl pochmurný.

Zaklepal jsem a dveře se otevřely. Řekl jsem: „Prosím vaše panství o pohostinnost. Byl jsem přítel Therema z Estre.“

Ten, co mi otevřel, drobný, vážný, devatenáctiletý nebo dvacetiletý mladík, mě v tichosti vyslechl a v tichosti mě vpustil do krbu. Vzal mě do umývárny, do oblékárny, do velké kuchyně, a když se takto postaral, aby byl host čistý, oblečený a naježený, nechal mě v ložnici, jejíž okenní skuliny v tlustých zdech vedly dolů na šedé jezero a morové lesy, rozprostírající se mezi Estre a Stokem. Byla to ponurá krajina, ponurý dům. V hlubokém krbu hučel oheň a jako vždy více rozechřival duši a oči než tělo, protože kamenná podlaha a stěny, vítr vanoucí z hor a od ledu pohlcovaly většinu tepla z plamenů. Ale já jsem zimu necítil, na rozdíl od prvních dvou roků na Zimní planetě; už jsem žil v studené zemi dost dlouho.

Asi za hodinu mi ten hoch (v jeho zjevu a pohybech byla dívčí hbitost a křehkost, ale žádná dívka by tak dlouho nemlčela) přišel říct, že jestli si přeji, lord z Estre mě přijme. Šel jsem za ním dolů po schodech, dlouhými chodbami, kde právě hráli něco jako na schovávanou. Kolem nás se míhaly děti, vynořovaly se těsně u nás, malé vzrušeně vřiskaly, větší se jako stíny protahovaly ode dveří ke dveřím, ruce přes pusy, aby nebylo slyšet jejich chichotání. Jeden mrňavý pětiletý, možná šestiletý tloušťák se srazil s mýma nohama, začal padat a popadl za ruku mého průvodce, aby se zachránil. „Sorve!“ vyjel a celou dobu na mě kulil oči, „Sorve, já se schovám v pivovaru - !“ A vymrštil se jako oblázek z praku. Mladíka to vůbec nevyvedlo z konceptu a vedl mě dál a přivedl mě do vnitřního krbu k lordu z Estre.

Esvans Harth rem ir Estraven byl stařec, bylo mu přes sedmdesát a trápila ho artróza kyčelních kloubů. Seděl vzpřímeně na pojízdné židli u krbu. Měl široký obličej, sešlý a strhaný věkem, jako skála v proudu: v něm klidný výraz, nevýslovně klidný.

„Vy jste vyslanec Genry Ai?“

Podíval se na mě, já na něho. Therem byl syn, pokrevní dítě, tohoto starého člověka. Therem, mladší syn; Arek, starší; ten bratr, jehož hlas slyšel v mém, když jsem ho v myšlenkách oslovoval; oba dva nyní mrtví. V tom strhaném, klidném, ošlehaném, starém obličejí, který se setkal s mým pohledem, jsem nenašel nic ze svého přítele. Nenašel jsem v něm nic kromě jistoty, kromě neklamného faktu, že Therem je mrtev.

Bylo to ode mne bláhové počínání, jít do Estre a doufat, že tam najdu útěchu. Útěcha neexistovala; a proč by pouť do místa přítelova dětství měla mít nějaký význam, proč by měla zaplnit absenci něčeho, ulevit svědomí? Nic se nedá změnit. Moje cesta do Estre však měla ještě jeden cíl a ten jsem uskutečnit mohl.

„Byl jsem s vaším synem celé měsíce před jeho smrtí. Byl jsem s ním, když zemřel. Přinesl jsem vám deník, který si vedl. A jestli vás něco z té doby zajímá -“

Starcova tvář se nijak významně nezměnila. Dál z ní vyzařoval klid. Ale mladík najednou prudce přešel ze stínu do světla mezi oknem a ohněm, do skomírajícího ponurého světla, a rázně promluvil: „V Erhenrangu ho pořád nazývají Estraven zrádce.“

Stařec se podíval na hochu, potom na mě.

„Toto je Sorve Harth," řekl, „dědic Estre, syn mých synů."

Žádný zákaz incestu tam neplatí, to jsem věděl. Na chvíli mi ale vyrazila dech ta zvláštní představa, zvláštní pro mě z Terry, a také to, že v tomto zamlklém, energickém chlapci z venkova vidím záblesk povahy svého přítele. Hlas mi přeskakoval, když jsem říkal:

„Král to odvolá. Therem žádný zrádce nebyl. Záleží na tom, co o něm říkají hlupáci?"

Stařec pomalu, plynule kývl hlavou. „Záleží," řekl.

„Vy jste spolu přešli Gobrinský led, vy a on?" ujišťoval se Sorve.

„Ano."

„Rád bych o tom slyšel, pane vyslanče," velmi klidně žádal starý Esvans. Ale mladík, Theremův syn, o překot zjišťoval: „Řekněte nám, jak zemřel. - Řekněte nám o jiných světech mezi hvězdami - o jiném druhu lidí, o jiném životě."

GETHENSKÝ KALENDÁŘ A HODINY

Rok. Oběžná doba Gethenu je 8401 standardních terranských hodin neboli 0,96 standardního terranského roku.

Kolem své osy se otočí za 23,08 standardních terranských hodin: gethenský rok má 364 dnů.

V Karhide/Orgoreynu se roky nečíslejí od nějakého základního po současný; základním rokem je rok právě probíhající. Vždycky na Nový rok se rok právě uplynulý stane 'jedním-před' a každý další hlouběji do minulosti se zvyšuje o jedničku. Budoucnost se počítá podobně, následující rok je 'jeden-po', dokud se nepromění v rok 'jedna'.

Potížím s kronikářskými záznamy se čelí různě, např. poukazem na všeobecně známé události, vládu králů, dynastií, místních lordů a podobně. Yomeshové počítají v stočtyřiačtyřicetiletých cyklech od narození Meshe (2202 let-před; v ekumenickém roce 1492) a každý dvanáctý rok se konají rituální obřady. Tento systém je však přísně kultovní a ani vláda Orgorynu, která yomeshské náboženství podporuje, ho oficiálně neužívá.

Měsíc. Oběžná doba gethenského Měsíce je 26 gethenských dní. Jeho rotace je pod kontrolou, takže ukazuje planetě pořád stejnou tvář. Rok má 14 měsíců, a protože sluneční a měsíční kalendář se téměř kryjí, takže úprava je nutná jen zhruba jednou za 200 let, jsou dny v měsíci neměnné, stejně jako dny fází Měsíce. Karhidská jména měsíců:

Zima:	1. Thern	Léto:	8. Osme
	2. Thanern		9. Ockre
	3. Nimmer		10. Kus
	4. Anner		11. Hakan
Jaro:	5. Irrem	Podzim:	12. Gor
	6. Moth		13. Susmy
	7. Tuwa		14. Grende

Šestadvacetidenní měsíc je rozdělen na dva *poloměsíce* po 13 dnech.

Den. Den (23,08 STH) se dělí na 10 hodin (viz níže); protože dny v měsíci jsou neměnné, mají jména, jako naše dny v týdnu, ne číslíce. (Mnohá z těch jmen souvisejí s fází Měsíce, např. Getheny - 'tma', Arhad – 'přibývající Měsíc' atd.) Předpona *od-*, užívaná v druhém poloměsíci, znamená opak, takže Odgetheny by se dalo přeložit jako 'netma'.) Karhidské názvy dnů v měsíci:

1. Getheny	14. Odgetheny
2. Sordny	15. Odsordny
3. Eps	16. Odeps
4. Arhad	17. Odarhad
5. Netherhad	18. Onnetherhad
6. Streth	19. Odstreth
7. Berny	20. Obberny
8. Orny	21. Odorny
9. Harhahad	22. Odharhahad
10. Guymy	23. Odguymy
11. Yrny	24. Odyrny
12. Posthe	25. Opposthe
13. Tormenbod	26. Ottormenbod

Hodina. Desetinný systém hodin, vžitý ve všech gethenských kulturách, je možno velmi přibližně převést na terranských dvakrát dvanáct hodin následovně (Poznámka: tohle je pouhé vodítko k orientaci v gethenských 'hodinách'; detaily přesných převodů, vzhledem ke skutečnosti, že gethenský den má jen 23,08 standardních terranských hodin, jsou pro mou potřebu irelevantní):

První hodina		poledne až 14.30
Druhá hodina		14.30 až 17.00
Třetí hodina		17.00 až 19.00
Čtvrtá hodina		19.00 až 21.30
Pátá hodina		21.30 až půlnoc
Šestá hodina		půlnoc až 2.30
Sedmá hodina		2.30 až 5.00
Osmá hodina		5.00 až 7.00
Devátá hodina		7.00 až 9.30
Desátá hodina		9.30 až poledne

